

૨૭૬૧-૨૮૬

ક્રિષ્ણાચરિત્ર જ્યોતિ

પ્રથમ અવધાન : ૧૯૮૧-૮૨

জব্বাহৰ জ্যোতি

জব্বাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয় আলোচনী
বকো

उद्वावधायक
दिलीप दास

सम्पादक
शङ्कर महन्त

সম্পাদনা সমিতি :

অধ্যক্ষ যতীন্দ্র চন্দ্র নাথ, সভাপতি
অধ্যাপক শবত চন্দ্র তালুকদার, উপ-সভাপতি
অধ্যাপক দিলীপ দাস, তত্ত্বাবধায়ক
অধ্যাপক বসন্ত দত্ত, সদস্য
অধ্যাপক দ্বিজেন দাস, সদস্য
অধ্যাপক ধর্মকান্ত বকরা, সদস্য
শ্রীশঙ্কর মহন্ত, সম্পাদক
শ্রীমনোমোহন কলিতা (সাধাৰণ সম্পাদক), ছাত্র সদস্য

বেটুপাত :

অধ্যাপক কমলেশ্বর ঠাকুরীয়া

অঙ্ক সজ্জা :

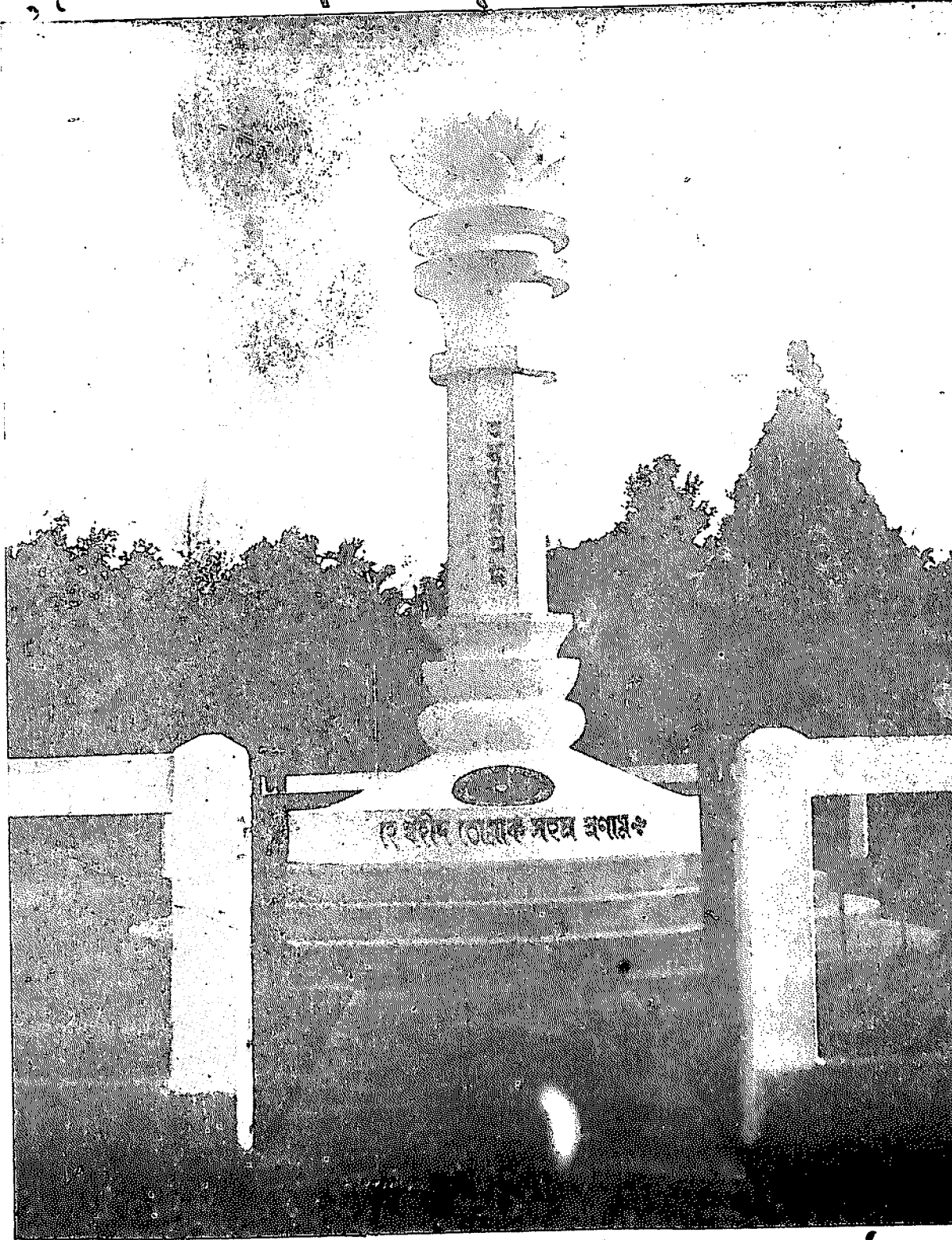
সম্পাদক, তত্ত্বাবধায়ক

ছপা :

জনতা প্রেছ, মির্জা

জবাহরলাল নেহরু মহাবিদ্যালয়ৰ ১৯৮৭-৮৮ চনৰ ছাত্র একতা সভাব হৈ শ্রীশঙ্কৰ মহন্তৰ দ্বাৰা
প্রকাশিত আৰু জনতা প্রেছ (মির্জা)ত মুদ্রিত ।

ছাহিদ বেদা

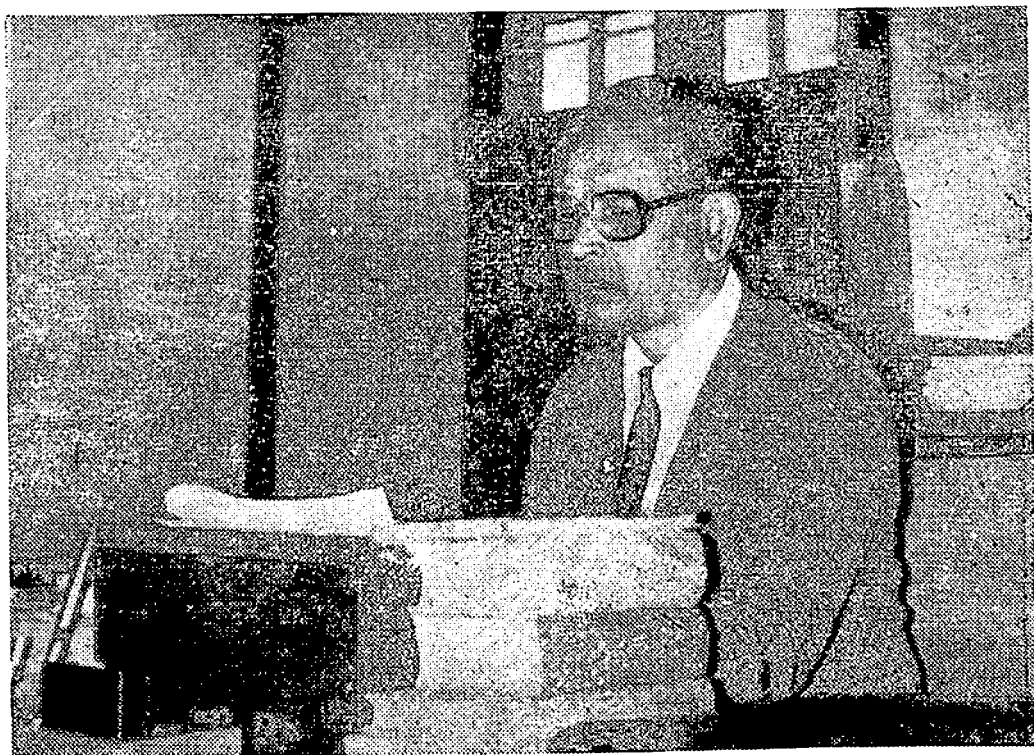

অসম মাতৃৰ অস্তিত্ব বক্ষাৰ সংগ্ৰামত
আত্মহুতি দিয়া প্ৰতিজন বীৰ ছাহিদৰ
স্মৃতি হিচাপে সজাৰ সঁজুলি।

অশ্রু-অঞ্জলি

বিদেহী আত্মাৰ চিৰশান্তি প্ৰাৰ্থনা কৰি
আমি অশ্রু-অঞ্জলিৰে স্মৰণ কৰিছোঁ :

সাঁমান্তগান্ধী খান আবুল গফুৰ খান; গুজৰাটী সাহিত্যিক জ্ঞানপীঠ
বঁটা বিজয়ী উমাশঙ্কৰ যোশী; স্বনামধন্য সংস্কৃত পণ্ডিত আৰু দাৰ্শনিক
মনোবৰ্জ্জন শাজী; স্বনামধন্য সাহিত্যিক সমালোচক আৰু অসম সাহিত্য সভাৰ
প্ৰাক্তন সভাপতি ত্ৰৈলোক্য নাথ গোস্বামী; চলচ্চিত্ৰ জগতৰ মুকুট বিহীন
সত্ৰাট ৰাজকাপুৰ; বিহাৰৰ প্ৰাক্তন মুখ্যমন্ত্ৰী আৰু সমাজবাদী নেতা কৰ্পূৰী
ঠাকুৰ; অসম আৰু মেঘালয়ৰ ভূতপূৰ্ব ৰাজ্যপাল প্ৰকাশ মেলহোত্ৰা;
তামিলনাডুৰ মুখ্যমন্ত্ৰী এম. জি. ৰামচন্দ্ৰন; প্ৰাক্তন সংসদী সদস্য কে. ৰামুদেৱ
পানীকৰ; চলচ্চিত্ৰ অভিনেত্ৰী ইভা আগাও; সম্ভাৱনাপূৰ্ণ ফুটবল খেলুৱৈ
গজেন কুমাৰী; অসম বিধান সভাৰ ভূতপূৰ্ব অধ্যক্ষ মহীকান্ত দাস; পাকিস্থানৰ
ৰাষ্ট্ৰপতি জিয়াউল হক; কটন কলেজৰ অসমীয়া বিভাগৰ অধ্যাপক ৰামমল
ঠাকুৰীয়া; সববৰহী প্ৰাক্তন ছাত্ৰ আৰু ফটোগ্ৰাফাৰ ধনবৰ কলিতা; আমাৰ
মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰথম বাৰ্ষিক উ. মা. শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ শঙ্কৰ ৰাভা আৰু খাত
অধ্যাত বহুতক ।

ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରାପ୍ତ ଶ୍ରୀ ଯତୀନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ନାଥ ।

জুড়ীপত্ৰ

সম্পাদকীয়	:		:
কবিতা :			
বিবস্ত্ৰা নাৰীৰ দৰে	:	বিবিক্ৰি কুমাৰ বাভা	: ১
অনাহাৰিত জন-জীৱনৰ বাবে	:	বজ্জনী কান্ত বড়ো	: ১
আকাল	:	গোপাল চন্দ্ৰ কলিতা	: ২
এনেদৰে পাব হয়	:	মিচ্ মীৰা মহন্ত	: ৩
দুখৰ চকুলো	:	পৰাগ ঠাকুৰীয়া	: ৩
ব্যক্তিগত	:	গিৰীন্দ্র কুমাৰ নাথ	: ৪
সৌন্দৰ্য	:	মোহন বৈশ্য	: ৪
সেই দিন	:	মিচ্ বশিৰা বাভা	: ৫
বিফোটক	:	ভোগেশ্বৰ বাভা	: ৫
উভতি নাচালা	:	নলিনী কুমাৰ খাখলাৰী	: ৬
ভ্ৰম	:	প্ৰদীপ দাস	: ৬
✓বসন্তই সাব পায়	✓	ললিত চন্দ্ৰ বাভা	: ৭
আহ্বান	:	নাছিকদিন আহমেদ	: ৭
মানুহ	:	বামদয়াল মহন্ত	: ৮
আই অসমী	:	মিচ্ ইন্দিৰা বাভা	: ৮
এনাজবি	:	লক্ষেশ্বৰ হাজৰিকা	: ৯
নিকপায়	:	শংকৰ বয়	: ৯
পোছাক	:	গৌতম পাটোৱাৰী	: ১০
মোৰ কবিতা	:	মিচ্ প্ৰভাৱতী বাভা	: ১০
নাম মোৰ বিপ্লৱ	:	ভাস্কৰজ্যোতি দাস	: ১১
আশা	:	মিচ্ দুৰ্গা বাণী কলিতা	: ১২
আগত দিনৰ প্ৰতিজ্ঞা	:	মঃ ফজলুৰ বহমান খান	: ১২
সাব পাম আকৌ এবাৰ	:	বসন্ত কুমাৰ দত্ত	: ১৩
কেইটিমান স্তৱক	:	দিলীপ দাস	: ১৪

প্ৰবন্ধ :

বিষ্ণু বাভা : বঙ্কিম-বিজয়ী বক্তৃত্ব	:	শংকৰ মহন্ত	:	১৫
অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ বিহু কবিতা	:	ভাস্কৰ জ্যোতি দাস	:	২১
বিহুগম দৃষ্টিত অসমীয়া লোক-সাহিত্য	:	মিচ্ মায়া বাণী বড়ো	:	২৬
দক্ষিণ অফ্ৰিকাৰ বৰ্ণ-বৈষম্যবাদ	:		:	
আৰু নেলচন মেণ্ডেলা	:	লক্ষীকান্ত শৰ্মা	:	৩১
মহাভাৰতৰ শিখণ্ডী : আজিৰ দৃষ্টিত	:	মদন চন্দ্ৰ কাকতি	:	৩৪
ভাৰতীয় জাতীয় আন্দোলনত চৰমপন্থীৰ ভূমিকা	:	দ্বিজেন দাস	:	৩৯
গল্প :				
প্ৰতীক্ষা	:	নিৰ্মল দাস	:	৪৬
শৰবিহু	:	মিচ্ গজমতী সাহা	:	৫২
কেঁচু আৰু শগুন	:	অতুল চন্দ্ৰ দাস	:	৫৬
প্ৰশ্নোত্তৰ শিতান	:		:	৬১
সাংস্কৃতিক সাময়িকী	:		:	৬৪
খেলা ভাগত :				
অলিম্পিক আৰু ভাৰত	:		:	৬৮
বিভাগীয় সম্পাদক সকলৰ প্ৰতিবেদন সমূহ	:		:	৭০
১৯৮৭-৮৮ চনৰ মহাবিদ্যালয় সপ্তাহৰ খেল				
খেমালি আৰু স্কুমাৰ কলা প্ৰতিযোগিতা				
সমূহৰ ফলাফল	:		:	৮৫
ভুল-শুধৰণি	:		:	৯০

ENGLISH SECTION :

1. Autonomous Colleges—		
A challenge	: 1 :	Principal J. C. Nath
2. Administration of Co-operative Societies in Assam	: 7 :	Miss Manisha Bhattacharyya
3. Jawaharlal Nehru College :		
Past and Present	: 11 :	Principal J. C. Nath
4. Corrigenda	: 26 :	

সম্পাদকীয়

অসমৰ বানপানীৰ সন্দৰ্ভত :

বাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, প্ৰাকৃতিক আৰু অন্যান্য বহু সমস্যাবে থকা-সবকা হৈ থকা অসমক যিটো প্ৰাকৃতিক বিপৰ্যয়ে গ্ৰীষ্মকালীন মাহ কেইটাত মাঘ-মাৰ শোধাই গ'ল সেয়া প্ৰলয়ঙ্কৰী বানপানীৰ 'ভাণ্ডৱলীলা'। কটা ঘা এডোখৰ নৌশুকাওতেই আঘাতৰ পাছত আঘাত লাগিলে যিদৰে ন-মুৱা হৈ বেয়াৰ পৰা বেয়ালৈ ঢাল খায়, ঠিক সেইদৰে বিগত মাহ কেইটাত উপযুপৰি হৈ যোৱা কেউটি বানে অসমৰ প্ৰায় সকলো শ্ৰেণীৰ বাইজ আৰু বিশেষকৈ কৃষিজীৱী বাইজৰ পৰ্যায়ক্ৰমে যি অকল্পনীয় আৰু অবৰ্ণনীয় ক্ষয়-ক্ষতি, হানি-বিধিনি ঘটাই গ'ল, নিঠকৱা কৃষিজীৱী বাইজে সম্প্ৰতি খৰালিৰ দিন কেইটাত জীয়াই থকাৰ তাগিদাত ধাৰে-স্বৰ্ণে খেতি-খোলাত ব্যস্ত হৈ পৰি সাময়িকভাবে তাৰ ক্ষুদ্ৰস্থিতি পাহৰি থাকিব খুজিলেও দুস্বপ্ন এটাৰ ভয়াবহ স্মৃতি বহু পৰলৈ মনত লাগি থকাৰ দৰে সেই বিপৰ্যয়ৰ লোমহৰ্ষক স্মৃতি এতিয়াও তেওঁলোকৰ স্মৃতিৰ গভীৰত অহবহ লাগিয়ে আছে। এই বিপৰ্যয়ত অসমৰ শৈক্ষিক পৰিবেশো কম ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱা নাই। বেছিভাগ ঠাইতে দিনৰ পাছত দিন স্কুল, কলেজ সমূহ বন্ধ ৰাখিবলগীয়া হৈছিল— হয় অনুষ্ঠান সমূহ বানৰ গৰাহত পৰা বাবে— নহয় দাঁতি-কাষৰীয়া অঞ্চলৰ বানপানীত বাইজৰ বাবে সেইবোৰত আশ্ৰয় শিবিৰ পাতিবলগীয়া

হোৱা কাৰণে। এতি বহুৰে বানপানীৰ সময়ত এনেবোৰ কাৰণতে অসমৰ শৈক্ষিক পৰিবেশ তথা ছাত্ৰ সমাজ ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈ আহিছে। বানপানীৰ সন্দৰ্ভত কিছু কথা আলোচনা কৰাৰ প্ৰাসংগিকতা সেয়ে আমিও অনুভৱ কৰিছোঁ।

বানপানীয়ে এবি থৈ যোৱা ভয়াবহ স্মৃতি অসমৰ ভুক্তভোগী বাইজে বানপানী শাম কটাৰ পাছত অনিবাৰ্যভাবে মনত ৰাখে যদিও তাৰ দ্বাৰা সমস্যাটোৰ সমাধানৰ উপায় কোনো দিনে নোলায়। যাৰ মনত এই সমস্যাটোৱে স্থান পাব লাগে—যিয়ে এই সমস্যা সমাধান কৰিব পাৰে আৰু সমাধান কৰাৰ বাবে নিৰ্ভেজাল আন্তৰিকতা আৰু প্ৰতিশ্ৰুতি লৈ আগবাঢ়ি আহিব লাগে সেয়া হৈছে ৰাজ্য আৰু কেন্দ্ৰত থকা চৰকাৰ। বানপানীৰ দুৰ্যোগৰ সময়ত আশ্ৰয় শিবিৰ পতা, পীড়িত সকলৰ মাজত নিত্য ব্যৱহাৰ্য অপৰিহাৰ্য সামগ্ৰী বিতৰণ কৰা আৰু বানপানীৰ পাছত বেমাৰ-আজাৰ, মহামাৰীৰ প্ৰতিকাৰৰ বাবে ঔষধাদি বিতৰণ কৰাৰ যি গতানুগতিক কাৰ্য-প্ৰক্ৰিয়া স্বাধীনোত্তৰ যুগৰ দ্ৰুত বহুৰে কম-বেছি পৰিমাণে ৰাজ্যিক আৰু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সহায় সহযোগত কৰি অহা হৈছে, তাক

কানোবাই কেতিয়াবা সন্তুষ্টি লাভ কৰিলেও পানীৰ মূল সমস্যাটো সমাধানৰ লগত যে তাৰ কোনো সম্বন্ধ নাই বাইজক স্মৰণ কৰি দিয়া নিস্প্ৰয়োজন। অথচ দিন পাব হৈ যোৱাৰ

লগে লগে বানপানীৰ সমস্যাটো জটিলৰ পৰা জটিলতৰ হৈ আহিছে। যথোচিত গুৰুত্ব নিদিয়াকৈ আৰু আঙকণীয়া মনোভাব এটা লৈ সমস্যাটো যদি এই ধৰণে এৰি থোৱা হয় তেনেহলে যুগ যুগৰ সাধনা, শ্ৰম, ধনেৰে গঢ়ি তোলা অসমৰ সুন্দৰ সুন্দৰ ঐতিহ্যমণ্ডিত চহৰ-নগৰ, গ্ৰামাঞ্চল আৰু অমূল্য সম্পদেৰে ভৰি থকা বন-বননি লুইতৰ ক্ষুধাতুৰ গ্ৰাসত যে ক্ৰমান্বয়ে জাহ গৈ থাকিব সি ধুকপ। সহজে ভুলুমান কৰিব পাৰি যে এইবেলি বানৰ যি প্ৰকোপ অসমে সহ্য কৰিবলগীয়া হ'ল, অহাবেলিও সেই একে প্ৰকোপে সহ্য কৰিব লাগিব হয়তো এই বেলিতকৈ আৰু বেছি শক্তিশালী প্ৰকোপৰ সন্মুখীন হবলগীয়াও হ'ব পাৰে। কাৰণ সাম্প্ৰতিক বানপানীৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱৰ একেবাৰ কাৰণে এতিয়ালৈ যথোচিত প্ৰতিকাৰ ব্যৱস্থা নোলোৱাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত একে ৰূপত অথবা অধিক শক্তিশালী ৰূপত অদূৰ ভৱিষ্যতেও থাকি যাব। এই সন্দৰ্ভত উল্লেখ কৰিব পাৰি যে অসমৰ প্ৰধান নৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সমগ্ৰ ছলোপাৰৰ বিভিন্ন অঞ্চলৰ ভূমি সময়ে সময়ে নৈৰ বুকুত জাহ যোৱাৰ ফলস্বৰূপে আৰু আন আন প্ৰাকৃতিক কাৰণ আৰু প্ৰক্ৰিয়াৰ ফলস্বৰূপে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ গভীৰতা আৰু ধাৰণা শক্তি ক্ৰমান্বয়ে কমি গৈছে আৰু গ্ৰীষ্মকালত বৰফ আৰু বৰষুণে যোগান ধৰা পানীৰ পৰিমাণ আপেক্ষিকভাবে বৃদ্ধি পালেই সি নৈৰ পাৰ বাগৰি বানপানীৰ ৰূপ ধাৰণ কৰে। তাতে আকৌ সাম্প্ৰতিক কালত নানান কাৰণত প্ৰাকৃতিক পৰিবেশৰ ভাৰসাম্যৰ তাৰতম্য ঘটাত

গ্ৰীষ্মকালত প্ৰচুৰ বৰষুণ হবলৈ ধৰিছে আৰু সিয়ো অসমৰ সঘন বানপানীৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱত সহায় কৰিছে। ৰাজনৈতিক হেঁচাতে হওক বা আন কিবা কাৰণতে হওক ইতিমধ্যে অপৰিকল্পিতভাবে সজা বহু বান্ধ-মথাউবিয়েও অসমৰ তঞ্চল বিশেষৰ বন-পানীৰ অন্যতম কাৰণ বুলি বহুতে মত পোষণ কৰে।

অসমৰ বানপানীৰ কাৰণ যিয়েই নহওক, অসমত প্ৰতি বছৰে ক্ৰমাগতভাৱে গুৰুতৰ ৰূপ ধাৰণ কৰি সৃষ্টি হোৱা বানপানীৰ সমস্যাটো সমাধানৰ কাৰণে অসমৰ আগৰ চৰকাৰ আৰু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ যি সঁহাৰি আৰু ভূমিকা সি সঁচাকৈ হতাশজনক। বাস্তৱ, স্থায়ী আৰু কৰ্যকৰী কোনো ব্যৱস্থাই উল্লিখিত চৰকাৰ দুখনে বিগত প্ৰায় দুকুৰি বছৰে হাতত লোৱা দেখা নগ'ল। অথচ বানপানী নিয়ন্ত্ৰণৰ নামত অত বছৰে বিভিন্ন উপায়েৰে কোটি কোটি টক খৰচ কৰা হ'ল। শ শ কৰ্মীৰে অসমৰ বুকুত ব্ৰহ্মপুত্ৰ বোৰ্ডৰ নিচিনা অফিচ একোটা পুহি ৰখাৰ অৰ্থ সৰ্বসাধাৰণৰ দৃষ্টিত আজি প্ৰায় নিবৰ্থক যেনেই হৈ পৰিছে। স্বীকাৰ কৰোঁ, অসমৰ বানপানীৰ সমস্যাটো এক বৃহৎ সমস্যা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ মুখ্য সাহায্য অবিহনে ৰাজ্যিক কোনো চৰকাৰৰ দ্বাৰা এনে এ সমস্যাৰ সমাধান অসম্ভৱ। কিন্তু আমাৰ গাঁৱ, অসমৰ পূৰ্বৰ চৰকাৰে যদি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক পতিয়ন নিয়াই যৌথ প্ৰচেষ্টাৰে সমস্যাটো সমাধানৰ বাবে আন্তৰিকতাৰে হাতত ললেহেঁতেন, তেনেহ'লে তেওঁলোকৰ দীৰ্ঘলীয়া ৰাজত্বৰ কালছোৱাত সমস্যাটো সমাধান

হৈ মুঠিলেও সমাধানৰ কাৰ্যকৰী পথ এটা ওলালে-
 হেঁতেন আৰু সেই দিশত ভালেখিনি অগ্ৰসৰো
 হ'ব পৰা গ'লহেঁতেন। সময়মতে ব্যৱস্থা লোৱা
 হ'লে সমস্যাটোৱে এনে গুৰুতৰ আকাৰো ধাৰণ
 কৰিব নোৱাৰিলেহেঁতেন। এতিয়া যিহেতু সেই
 চৰকাৰ নাই আৰু অসমীয়া বাইজৰ আশা
 ভৱসাৰ স্থল গণ পৰিষদ চৰকাৰ শাসনাধিষ্ঠ
 হৈছে, সেয়ে অসমৰ এই বৃহৎ আৰু জলন্ত
 সমস্যাটো সমাধানৰ প্ৰাথমিক দায়িত্ব কান্ধ পাতি
 ল'ব লাগিব এইখন চৰকাৰে। অসমৰ বিভিন্ন
 স্বার্থত আঘাত হ'ব। অবৈধ বিদেশী বহিৰাগতৰ
 সমস্যাটো যেনে ভয়াৱহ আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ, বান
 পানীৰ সমস্যাটোও সমানে ভয়াৱহ আৰু গুৰুত্ব-
 পূৰ্ণ। যুদ্ধকালীন তৎপৰতা, অসমীয়া বাইজৰ
 স্বার্থ সুৰক্ষা কৰাৰ নিৰ্ভেজাল আন্তৰিকতাৰে
 উদ্বুদ্ধ হৈ সমস্যাটো এইখন চৰকাৰে হাতত
 ল'ব লাগিব। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক যিকোনো
 প্ৰকাৰে সন্মত কৰাই যদি অসমৰ বানপানীৰ
 সমস্যাটো ৰাষ্ট্ৰীয় সমস্যা হিচাপে ঘোষণা কৰাৰ
 পাৰে আৰু তাৰ লগে লগে সমস্যাটোৰ স্থায়ী
 সমাধানৰ উপযুক্ত পৰিকল্পনা গ্ৰহণ কৰি কাম
 আৰম্ভ কৰিব পাৰে তেনেহ'লে এইখন চৰকাৰৰ
 কাৰণে সেয়া হ'ব এক বৃহৎ আৰু উল্লেখনীয়
 সাফল্য। সুদীৰ্ঘ ছয় বছৰৰ সীমাহীন দুৰ্ভোগ,
 যাতনা-যন্ত্ৰণা আৰু বিৰল ভ্যাগৰ বিনিময়ত
 প্ৰতিষ্ঠিত কৰা চৰকাৰখনৰ পৰা অসমীয়া বাইজে
 এইখিনি বিচাৰ নিশ্চয় অধিকাৰ আছে আৰু
 চৰকাৰৰো বাইজৰ এই আশা পূৰ্ণ কৰা অপৰি-
 হাৰ্য নৈতিক কৰ্তব্য।

পাঠ্যপুথি, শৈক্ষিক পৰিবেশ আদিৰ সন্দৰ্ভত :

অভিযোগ নহয়, সঁচা কথা - কোনো কোনো
 বিষয়ৰ পাঠ্যপুথিৰ মুখ শিক্ষাবৰ্ষ আৰম্ভ হোৱাৰ
 লগে লগেতো নহয়, শিক্ষাবৰ্ষ শেষ হৈ চূড়ান্ত
 পৰীক্ষাত অৱতীৰ্ণ হোৱাৰ সময়লৈকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে
 নেদেখে আৰু সেই পুথি সম্পৰ্কে শিক্ষকে দিয়া
 খুলমূল ধাৰণা বা দুই চাৰিটা টোকাৰ ওপৰত
 নিৰ্ভৰ কৰিয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল সন্তুষ্ট থাকিব লগীয়া
 হয় আৰু ভৱিষ্যৎ জীৱনৰ ভাগ্য নিৰ্ণয় কৰা
 পৰীক্ষাত বহিবলগীয়া হয়। যদি কোনো পাঠ্য
 পুথি সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষই সময়মতে উলিয়াই দিব
 নোৱাৰে তেনেহ'লে তেনে পাঠ্যপুথি পাঠ্যক্ৰমৰ
 অন্তৰ্ভুক্ত কৰাটোৱে অনুচিত। পাঠ্যক্ৰমত কিতাপ
 এখন অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ আগতে কিতাপখন সময়ত
 উলিয়াই দিব নোৱাৰাৰ সম্ভাৱ্য কিবা কাৰণ আছে
 নেকি ভালদৰে বিচাৰ কৰি চোৱা উচিত। তেনে
 কিবা কাৰণ থাকিলে সেই কিতাপ পাঠ্যক্ৰমৰ
 অন্তৰ্ভুক্ত কৰা চূড়ান্ত দায়িত্বহীনতাৰ নিদৰ্শন।
 পৰীক্ষা-গৃহ আৰু শৈক্ষিক পৰিবেশৰ অৱনতিত
 এনেবোৰ কথাই কেনে প্ৰভুত ইন্ধন যোগায়
 নকলেও হ'ব।

প্ৰধানতঃ বিষয় একোটাৰ বিকাশ তথা
 সৰ্বাধুনিক পৰিৱৰ্তিত ধাৰাব লগত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক
 পৰিচয় কৰাই দিয়াৰ উদ্দেশ্যেৰে আৰু কোনো
 কোনো ক্ষেত্ৰত পাঠ্যক্ৰমৰ একেবোৰ পাঠ [lesson]

ৰ আৰু পঢ়ুৱাব এক ঘেয়েমি নাশ কৰা আৰু
 বজাবত জৰ্ধে-মৰ্ধে ওলোৱা সহায়ক পুথিৰ ব্যৱহাৰ
 বোধ কৰা আদি উদ্দেশ্যেৰে পাঠ্যপুথিৰ পৰিৱৰ্তন
 কৰা হয় যদিও এই দিশত সচেতন দৃষ্টি ৰাখিব

লগীয়া কথাটো হ'ল নতুনকৈ প্ৰচলন কৰা পাঠ্যপুথি সময়মতে ছাত্ৰ-শিক্ষকক যোগান ধৰা। নতুনকৈ অনুমোদিত পাঠ্যপুথি প্ৰকাশত সময়ে সময়ে হোৱা অবাঞ্ছিত আৰু বহুসংখ্যক বিলম্বই ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু শিক্ষক সকলৰ কেনে অসুবিধা আৰু বিশেষকৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ কেনে ক্ষতিৰ সৃষ্টি কৰে সেইটো সকলোৰে বিদিত। বিষয়ৰ পৰিৱৰ্তিত ধাৰাৰ লগত খাপ খুৱাব উদ্দেশ্যৰ বাহিৰে ওপবোক্ত ধৰণৰ আন দুই এক উদ্দেশ্য লক্ষ্যত ৰাখি যদি কোনো বিষয়ৰ (যেনে - ইংৰাজী, অসমীয়া আদি) পাঠ্যপুথিৰ সলনি কৰা হয় তেনেহ'লে আমি ভাবোঁ এনে বিষয় একোটাৰ আগতে অনুমোদন কৰা একেখন পাঠ্যপুথিতে সন্নিবিষ্ট পাঠ (Lesson) বিলাকৰ মাজতে অদল-বদল ঘটায়ো সেই উদ্দেশ্য সাধন কৰিব পৰা যায়। তেনে কৰা হ'লে অৰ্থনৈতিক ভাবে জৰ্জৰিত অভিভাৱকৰ ল'ৰা-ছোৱালীসকলে আগৰ এচাম ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰপৰা এনেবোৰ পাঠ্য-পুথি সংগ্ৰহ কৰি পঢ়াৰো সুবিধা থাকে।

পাঠ্যপুথিসমূহৰ বহুবোৰ বোৰ্ড বা ইউনিভাৰ-চিটিৰ নিচিনা প্ৰতিষ্ঠানৰ একচেটিয়া প্ৰকাশ হোৱা বাবে একোটা বিষয়ৰ নিজাববীয়াকৈ প্ৰকাশ কৰা আন কিছুমান গ্ৰন্থকাৰৰ উচ্চমান বিশিষ্ট পাঠ্যপুথি অৱহেলিত হোৱাৰ অৱকাশ থাকে। চৰকাৰৰ শিক্ষাবিভাগ আৰু সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃত্বশীল মহলে এনেবোৰ কথাৰ প্ৰতি আন্তৰিক আৰু নিৰপেক্ষ নজৰ ৰখা দৰ্কাৰ।

পাঠ্যপুথিৰ প্ৰসঙ্গত আন এটা কথাৰো উল্লেখ সম্ভৱ অবাঞ্ছনীয় নহয়। সাম্প্ৰতিক যিবিলাক

কিতাপ পাঠ্যপুথি হিচাপে বজাৰত উলিয়াই দিয়া হয় সেইবোৰৰ কিছুমানৰ কাগজ, ছপা, বন্ধোৱা আদি ইমান নিম্নমানৰ যে এচাম ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সেইবোৰ কিতাপ কথমপিহে নিজৰ শিক্ষা বৰ্ষৰ দিন কেইটা ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে— অৰ্থনৈতিকভাবে পিচপৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে আগৰ কোনো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰপৰা সংগ্ৰহ কৰি নি পঢ়াব বা কিতাপ প্ৰেমী কোনোৱে ভৱিষ্যতালৈ সংৰক্ষণ কৰাৰ বাবে এনেবোৰ কিতাপ বহু সময়ত অলায়ক হৈ পৰে।

আজি কিছু বছৰৰ পৰা ৰাজ্যৰ ৰাজনৈতিক সমস্যা বিলাকত ছাত্ৰই প্ৰত্যক্ষভাবে জড়িত হোৱা দেখা গৈছে। শাসনত অধিষ্ঠিত ৰাজ্যৰে হওক বা কেন্দ্ৰৰে হওক চৰকাৰ এখনে যেতিয়া ৰাইজৰ কোনো ন্যায্য দাবী, অভাৱ-অভিযোগ পূৰাব নোৱাৰে, ৰাইজক যেতিয়া সহ্যৰ শেষ সীমালৈ চলাই কথাবে আঁতুৱা ভাঁবি থাকে এটা সময়ত ৰাইজৰ ধৈৰ্যৰ ৰান্ধ ভাঙি যায় আৰু স্ব-প্ৰণোদিত হৈয়ে ৰাইজ আন্দোলন-বিপ্লৱ আদিত নামি পৰে। দেশৰ বা ৰাজ্যৰ এনেকুৱা অৱস্থাত প্ৰচণ্ড শক্তিৰ উৰাল যুৱ সম্প্ৰদায় তথা ছাত্ৰ সমাজে আলোড়িত নোহোৱাকৈ থাকিব নোৱাৰে—বৰং তেওঁলোকে আগভাগ লোৱাৰহে প্ৰাৰম্ভ কৰে। অৱশ্যে কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত আৰু সময়ত উদ্দেশ্য প্ৰণোদিত ৰাজনৈতিক শক্তিৰ দাবাও যে ছাত্ৰ সমাজ বিপথে পৰিচালিত নহয় সেই কথাও অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। সি যি কি নহওক, ছাত্ৰই যেতিয়া কোনো ৰাজনৈতিক কাৰণত দিনৰ

পাছত দিন বছৰৰ পাছত বছৰ আন্দোলন আদিত অৱতীৰ্ণ হবলগীয়া হয় তেওঁলোকৰ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত কেনে প্ৰভূত ক্ষতি হব পাৰে সি সহজেই অনুমেয়। শাসনত অধিষ্ঠিত যিকোনো দলৰ চৰকাৰেই সেয়ে বাইজৰ ন্যায্য দাবী, অভাৱ অভিযোগ আওকাণ কৰি তেনে এক বাতাবৰণ সৃষ্টি কৰাত ইচ্ছন যোগাব নালাগে—যি বাতাবৰণত বাইজ আৰু ছাত্ৰ সমাজে আন্দোলনৰ পথ লব লগীয়া হয়। ছাত্ৰ সমাজেও অৱশ্যে এনেবোৰ ক্ষেত্ৰত চূড়ান্ত সংযম আৰু সুবিবেচনাৰ পৰিচয় দিয়া উচিত।

জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ সমস্যা, অবৈধ বিদেশী বহিৰাগতৰ সমস্যা, কৰ্ম সংস্থানৰ তথা চাকৰিত নিয়োগৰ সমস্যা, বেপাৰ-বাণিজ্য আদি থলুৱা লোকৰ হাতচাবা হৈ যোৱাৰ অৱস্থা আদিয়ে ৰাজ্যৰ অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰত যি সঙ্কটৰ সৃষ্টি কৰিছে সেই সঙ্কটাপন্ন অৱস্থাৰ প্ৰতি আজিৰ ছাত্ৰ সমাজ ক্ৰমান্বয়ে সচেতন হৈ উঠিছে আৰু তাৰ অনিবাৰ্য ফলশ্ৰুতি হিচাপে যে তেওঁলোক হতাশগ্ৰস্ত হৈ পৰিছে সেই কথা অস্বীকাৰ কৰিব পৰা নাযায়। এনেকুৱা অৱস্থাত চৰকাৰ আৰু বাইজৰ কৰণীয় বহুত। নিয়োগৰ ক্ষেত্ৰত চৰকাৰেই হওক বা ব্যক্তিগত খণ্ডত মালিক সকলেই হওক থলুৱা শিক্ষিত আৰু অৰ্হতাসম্পন্ন যুৱকক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া, নিয়োগৰ সুবিধা থকা প্ৰতিষ্ঠান সমূহত আদৰ আৰু সুদৰ ভৱিষ্যতে নিয়োগৰ সুবিধা পোৱাৰ বাবে চৰকাৰে দূৰদৰ্শিতাবে প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰি থলুৱা শিক্ষিত যুৱকক উপযুক্ত কৰি তোলা আৰু বিশেষকৈ কৰ্মমুখী শিক্ষাৰ বহুল

ব্যৱস্থা কৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক ভৱিষ্যতে চাকৰিৰ সলনি নিজৰ ভৱিত থিয় হোৱাৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা আৰু তেনে মনোবৃত্তি এটা গঢ়ি তোলা আদি এই দিশত অগ্ৰাধিকাৰ ভিত্তিত কৰিব-লগীয়া কাম। অৱশ্যে চৰকাৰে এইবিলাক দিশত কিছু কাম কৰিছে যদিও পৰিস্থিতিৰ প্ৰয়োজন অনুসাৰে সেয়া যেন যথেষ্ট নহয়। কৰ্মমুখী শিক্ষাৰ বহুল আৰু সহজলভ্য সুবিধা আৰু ব্যৱস্থা নথকা কাৰণেই যে আজিকালি হেজাৰ হেজাৰ অনিচ্ছুক আৰু অনুপযুক্ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়েও গতানুগতিক শিক্ষাত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি আছে আৰু তাৰ ফলস্বৰূপে তেওঁলোক শিক্ষক, অভিভাৱক, সমাজ তথা দেশৰ বোজা স্বৰূপ হৈ পৰিছে আৰু লগতে যুৱশক্তিৰ বৃহৎ অংশ এটাৰ অপচয় হৈছে সেই কথা কোৱা নিম্পয়োজন।

আজি এগাম ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মানসিকতা আৰু মানৱীয় মূল্যবোধৰ যি বিৰাট অৱক্ষয় ঘটিছে সি সঁচাকৈয়ে শৈক্ষিক পৰিবেশৰ চূড়ান্ত পৰিপন্থী আৰু গভীৰ চিন্তাৰ এক সামাজিক সমস্যা। বেগিঙৰ নামত অগ্নীলতা, উংগীড়ন, পৰীক্ষা গৃহত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অশ্লীল উপায় অবলম্বন, ছাত্ৰৰ দ্বাৰা পৰীক্ষা গৃহৰ নিৰীক্ষক-শিক্ষক লাঞ্ছিত, প্ৰহৃত হোৱা, একাংশ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত সন্তৰ্হতে বিয়পি পৰা বাগিয়াল ঔষ্যৰ প্ৰচলন আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰী কিছুমানৰ দ্বাৰা সময়ে সময়ে সংঘটিত হোৱা নানা অসামাজিক কাৰ্য-কলাপ আজি আৰু কাবো অবিদিত হৈ থকা নাই। কিছু সংখ্যক ছাত্ৰৰ এই প্ৰবণতাই সময়ত বিস্তৃতি লাভ কৰাৰ আগতে সমূল্যে নাশ কৰাৰ বাবে

চৰকাৰ, শিক্ষানুষ্ঠানৰ কৰ্তৃপক্ষ, শিক্ষক, অভি-
ভাৱক আৰু সুখী বাইজৰ সক্ৰিয় যৌথ প্ৰচেষ্টা
একান্ত প্ৰয়োজনীয়।

শৈক্ষিক পৰিবেশৰ অৱনতিত ইন্ধন যোগোৱা
আন দুটা মান কাৰণৰ ভিতৰত ভুল-ভ্ৰান্তিৰে
ভবা সহায়ক পুথিৰ বহল প্ৰচলন আৰু কেৱল
পৰীক্ষা বৈতৰণী পাব কৰাই দিয়াৰ বাবে এচাম
শিক্ষকে কৰা গৃহ-শিক্ষকতা উল্লেখনীয়। উল্লিখিত
ধৰণৰ সহায়ক পুথিবোৰৰ ক্ষতিকাৰক দিশৰ
বিষয়ে শিক্ষক, অভিভাৱক, চৰকাৰৰ শিক্ষা বিভাগ
আদি সকলো সচেতন যদিও সেইবোৰৰ ব্যৱহাৰত
কোনো ধৰণৰ বাধা-নিষেধ আৰোপ কৰাটো
এতিয়ালৈ সম্ভৱ হৈ উঠা নাই। সেইদৰে গৃহ-
শিক্ষকতাৰ সন্দৰ্ভত যদিও বিৰূপ মনোভাব কাগজে
পত্ৰে, আলোচনা বিলোচনাই সমনে প্ৰকাশ কৰা
হয় কাৰ্যতঃ তাক তিলমাত্ৰও বোধ কৰিব পৰা
হোৱা নাই। স্কুল কলেজত চাকৰি কৰা বহু
শিক্ষকে ঘৰতে বেঞ্চ-ডেস্ক-বোৰ্ডৰ ব্যৱস্থা কৰি
শিক্ষা-দানৰ ব্যৱসায় কৰা শুনা যায়। এনে
শিক্ষকৰ কিছুমানৰ বিৰুদ্ধে ঘৰত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী
লাভ কৰাৰ উদ্দেশ্যে স্কুল কলেজত পাল মাৰি
শিক্ষা-দান কৰাৰ নিচিনা অপ্ৰিয় আৰু গুৰুতৰ
অভিযোগো শুনা যায়। বিষয় একোটাৰ মৌখিক
কথা কিছুমান পুংখানুপুংখভাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক
শিকাই দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত কেতিয়াবা গৃহ-শিক্ষকৰ
প্ৰয়োজন আছে বুলি ভবাৰ অৱকাশ আছে
যদিও বৰ্তমান স্কুল-কলেজত কাম কৰি থকা
কিছুমান শিক্ষকৰ বাবে গৃহ-শিক্ষকতা অৰ্থ উপাৰ্জনৰ
অতিৰিক্ত উপায় আৰু কিছু সংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ

কেৱল পৰীক্ষা বৈতৰণী পাব হোৱাৰ উপায়ত
পৰিণত হোৱা যেনহে দেখা গৈছে। নকলেও
হব, এই ধৰণৰ ব্যৱসায়ধৰ্মী আৰু পৰীক্ষামুখী
শিক্ষাদান কাৰ্যই এহাতে শিক্ষাৰ মূল উদ্দেশ্য
পূৰণত ব্যৰ্থ হয় আৰু আনহাতে কিছু সংখ্যক
ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক শ্ৰেণীত অনিয়মীয়া, অনন্যোযোগী
কৰি তুলি শৈক্ষিক পৰিবেশৰ অৱনতিত ইন্ধন
যোগায়। গৃহ-শিক্ষকতাত আত্ম-নিয়োগ কৰা
এনে শিক্ষকসকলৰ কোনো কোনোৱে যদি ছাত্ৰ
সমাজৰ প্ৰতি থকা তেওঁলোকৰ দায়বদ্ধতাৰ কথা
উপলব্ধি কৰি নিজৰ দক্ষতা থকা আৰু ছাত্ৰ-
ছাত্ৰীয়ে টান পোৱা একো একোটা জটিল বিষয়ৰ
(যেনে, ইংৰাজী গ্ৰামাৰ, অঙ্ক, বিজ্ঞানৰ কোনো
কোনো বিষয়) জটিল অধ্যায় দুই চাৰিটাৰ
প্ৰাথমিক আৰু মৌলিক কথাবিলাক সম্ভাৱ্য
উদাহৰণ সহ পুংখানুপুংখ ৰূপত আলোচনা কৰি
পুথি প্ৰণয়ন কৰে (কলেবৰ সৰু বাবে এনে
পুথিৰ ছপা খৰচ কম হ'ব, আৰু ছপাবলৈ
লিখকৰ নিজৰ আৰ্থিক সম্বল নাথাকিলে আৰ্থিক
অনুদান আদি পোৱাত কঠিন নহ'ব বুলিয়ে আমাৰ
ধাৰণা) তেনেহলে তেওঁলোকে গৃহত শিকোৱা
মুষ্টিমেয় ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সলনি বৃহত্তৰ ছাত্ৰ সমাজৰ
উপকাৰ সাধন কৰা হ'ব। পৰিসৰ সৰু হ'লে
পুংখানুপুংখ আলোচনাৰ সুবিধা থাকে বুলিয়ে
একোটা বিষয়ৰ জটিল দুই চাৰিটা অধ্যায়ৰ
ওপৰতহে উল্লিখিত ধৰণৰ পুথি ৰচনা কৰাৰ
কথা কোৱা হৈছে। কিন্তু দুখৰ বিষয়, তেনে
প্ৰয়াস দেখা নাযায় বুলিয়ে ক'ব পাৰি হয়
প্ৰণেতাৰ প্ৰয়োজনীয় দক্ষতা তথা সাহসৰ অভাৱত-

নহয় তেনে পুথি লিখি নিজে নিজৰ উপাৰ্জনৰ পথ বন্ধ কৰাৰ ভয়ত। অথচ ছাত্ৰৰ নিজস্ব মৌলিকতাৰ উৎকৰ্ষ-বিকাশত বাধাৰ সৃষ্টি কৰাকৈ একোটা বিষয়ৰ বা একোখন কিতাপ সম্ভাৱ্য ওশ কিছুমানৰ ভুল-ভ্ৰান্তিৰে উদ্ভৱ লিখি বহু আকাৰত ছপোৱা সহায়ক পুথি, কিছুমান ক্ষেত্ৰত পূৰ্ণাঙ্গ কিতাপ এখন প্ৰণয়ন কৰাৰ অজুহাতত জটিল অধ্যায় বা বহু জটিল কথাৰ সুব্যাখ্যা নকৰি পাল মাৰি লিখা অথবা একে বিষয়তে এজনে লিখা এখনৰ আহিৰে (কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত কেতিয়াবা অনুকৰণে বুলিবৰ মন যায়) আন এজনে লিখা কিতাপেৰে বজাৰ ভৰি আছে।

শিক্ষাৰ মানদণ্ড উন্নতিত শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ অৰ্হতাৰ কি অপৰিহাৰ্যতা কোৱা বাছল্য মাত্ৰ। শিক্ষক নিয়োগৰ ক্ষেত্ৰত সেয়ে যোগ্যতাৰ মাপকাঠি একমাত্ৰ ভিত্তি হব লাগে আৰু কাৰ্যত তাক নিকপকপীয়াকৈ মানিও চলিব লাগে।

শিক্ষাৰ মানদণ্ড উন্নতিৰ কাৰণে আৰু কিছুমান

কথাত গুৰিৰ পৰাই মনোযোগ দিয়া প্ৰয়োজন। উদাহৰণ স্বৰূপে, হাইস্কুলৰ একেবাৰে নিম্নতম শ্ৰেণীৰ পৰা ইংৰাজী, অঙ্ক আদি বহু সংখ্যক ছাত্ৰই সততে টান পোৱা আৰু অকৃতকাৰ্য হোৱা কিছুমান বিষয়ত বিষয়-শিক্ষক নিয়োগ কৰিব লাগে। এই শিক্ষক সকলে মূলতঃ একেটা বিষয়হে শিকাব - নিম্নতম শ্ৰেণীৰ পৰা উচ্চতম শ্ৰেণীলৈ। প্ৰয়োজনীয় দক্ষতা আৰু বাপ নথকা শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ দ্বাৰা এনেবোৰ বিষয়ত বা আন যি কোনো বিষয়তে শিক্ষাদান কৰিলে ছাত্ৰ সমাজৰ কেনে প্ৰভুত আৰু সুদূৰ প্ৰসাৰী ক্ষতি সাধন হব পাৰে সি সহজে অনুমেয়। চৰকাৰ আৰু সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষই আন আন দৰ্কাৰী কথাৰ লগতে এইবিলাক কথাও চিন্তা কৰি উপযুক্ত ব্যৱস্থা ললে শিক্ষাৰ মানদণ্ড তথা শৈক্ষিক পৰিবেশৰ সুপৰিৱৰ্তন আশা কৰিব পৰা যায়।

নেহৰুৰ দৃষ্টিত :

... হিন্দু আৰু মুছলমান সংস্কৃতি সম্বন্ধেও সেই কথা ক'ব পাৰি। আন কথা নকওঁৱেই, জাতীয় সংস্কৃতিৰ দিনেই আজি যাওঁ যাওঁ, গোটেই জগতে এটা সাংস্কৃতিক ঐক্য ফুটি উঠিছে। জাতিসমূহ থাকিব, বহুদিন ধৰি তেওঁলোকৰ নিজৰ নিজৰ বিশেষ ভাষা, অভ্যাস, চিন্তাধাৰা লৈ থাকিব, কিন্তু যন্ত্ৰযুগ আৰু বিজ্ঞান, বেগী যাতায়াতৰ ব্যৱস্থা, অক্লান্তভাৱে কামত লাগি থকা এই জগতখনৰ বাতৰি সৰবৰাহ, বেডিঅ', চিনেমা আদিয়ে তেওঁলোকক একটা সাঁচতে গঢ়ি তুলিব। কোনেও তাৰ গতিবোধ কৰিব নোৱাৰিব।'

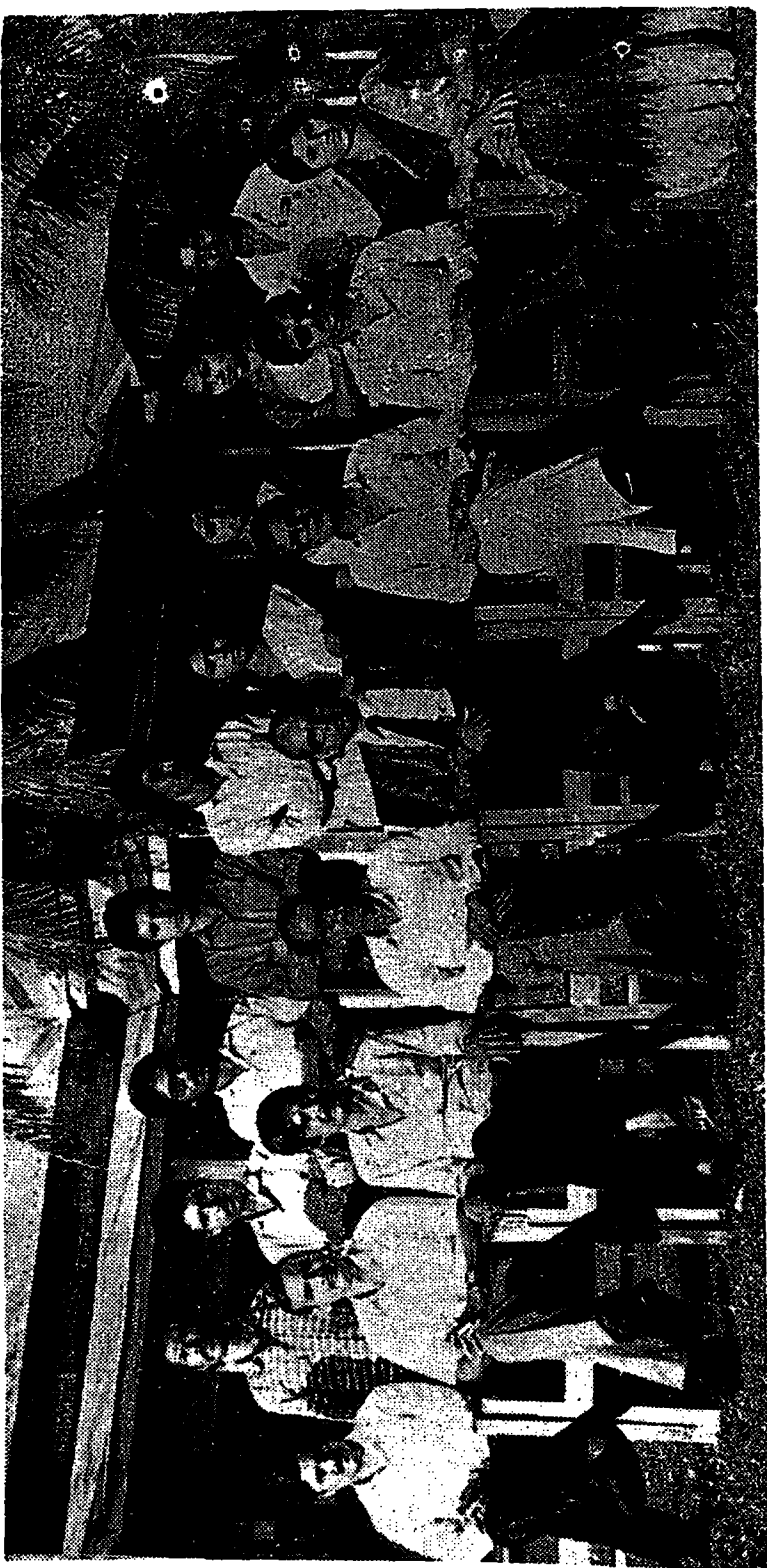
o o o o o

... মই কোৱা নাই যে, ধাৰ্মিক সকলৰ মাজত উচ্চতম আধ্যাত্মিক বা নৈতিক জীৱন নাছিল বা এতিয়া নাই। কিন্তু ইয়াৰ অৰ্থ হৈছে পবলোকৰ জোখেৰে মুজুখি যদি ইহজগতৰ জোখেৰে নীতি আৰু আধ্যাত্মিকতাৰ জোখ লোৱা হয় তেতিয়াহ'লে ধৰ্ম প্ৰৱৰ্ত্তনতাই জাতিৰ নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক উন্নতিত সহায় নকৰে, বৰং বাধাহে দিয়ে। ধৰ্ম সাধাৰণতে ঈশ্বৰ বা পবনাত্ম্যৰ লগত মিলিত হ'বৰ কাৰণে অনুসন্ধান আৰু ধাৰ্মিক মানুহে সমাজৰ কল্যাণতকৈ নিজৰ মুক্তি লৈয়েই বেছি ব্যস্ত থাকে। নৈতিক আদৰ্শৰ লগত সামাজিক প্ৰয়োজনৰ কোনো সম্পৰ্ক নাই। ই উচ্চ স্তৰৰ দাৰ্শনিক পাপবাদৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। এই কাৰণেই প্ৰণালীবদ্ধ আনুষ্ঠানিক ধৰ্ম স্বাভাৱিকতে নাস্ত স্বাৰ্থত পৰেগৈ আৰু সকলো ধৰণৰ পৰিৱৰ্ত্তন আৰু উন্নতিৰ বিৰোধী শক্তিকৈ পৰিণত কৰি থাকে।

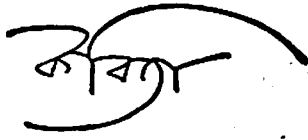
o o o o o

... দাবি আৰু দুখ-ভোগ, মই হ'লে কেতিয়াও প্ৰশংসা কৰিব নোৱাৰোঁ। সেয়া কামা বস্তু বুলি মই কেতিয়াও নেভাৱোঁ। মোৰ মতে সিহঁত লুপ্ত হৈ যোৱাহে উচিত। গাইণ্টটায়াকৈ কাৰোবাৰ পক্ষে ভাল হ'লেও সামাজিক আদৰ্শ হিচাপে তপস্বী-জীৱনৰ সাৰ্থকতা মই বুজি নেপাওঁ। সবলতা, সমতা, আত্মসংযমৰ মূল্য আৰু মৰ্যাদা বুজি পাওঁ, কিন্তু দেহটোক কষ্ট দিয়াৰ অৰ্থ বুজি নেপাওঁ। ব্যায়াম-বীৰে যেনেকৈ শৰীৰটো নিয়মৰ মাজেদি গঢ়ি তুলিবলগীয়া হয়, তেনেকৈয়ে মই বিশ্বাস কৰোঁ। মন আৰু অভ্যাসবিলাক নিয়ন্ত্ৰণ কৰি শাসনলৈ আনিব লাগিব। যি মানুহৰ সংযম অতি কম, সি বিপদৰ সময়ত দুখ সহ্য কৰিব বা অসাধাৰণ আত্মসংযম দেখুৱাব, বা বাবৰ দৰে কাম কৰিব; সেইটো বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰি। শৰীৰ ভাল কৰিবৰ হ'লে যেনেকৈ নিয়ম পালন কৰিবলগীয়া হয়, চৰিত্ৰ ভাল কৰিবৰ হ'লেও তেনেকৈ নিয়মৰ আৱশ্যক। কিন্তু তাৰ অৰ্থ তপস্বী জীৱন বা আত্ম-পীড়ন হ'ব, তাৰ কোনো অৰ্থ নাই। ..

(অসম প্ৰকাশন পৰিষদৰ দ্বাৰা অনূদিত জৱাহৰলাল নেহৰু আত্মজীৱন চৰিত্ৰৰ পৰা)

বহি (বাওঁফালৰ পৰা) : অধ্যাপক মজিহব ৱহমান (তত্ত্বাবধায়ক—ওৰ্ড আৰু আলোচনা চক্ৰ), অধ্যাপক দিলীপ লস্ক (তত্ত্বাবধায়ক—
 ‘জৱাহৰ জ্যোতি’), অধ্যাপক দ্বিজেন দাস (তত্ত্বাবধায়ক খেল বিভাগ), অধ্যাপক বসন্ত দত্ত (তত্ত্বাবধায়ক—সাংস্কৃতিক বিভাগ),
 অধ্যাপক যজ্ঞীন্দ্ৰ চক্ৰ নাথ (সভাপতি), অধ্যাপক শৰত তালুকদাৰ (উপ সভাপতি), অধ্যাপক ভৱেশ গোস্বামী (তত্ত্বাবধায়ক—
 ছাত্ৰ জিৱণি কোঠা), অধ্যাপিকা কমিতা যুকন (তত্ত্বাবধায়িকা—ছাত্ৰী জিৱণি কোঠা) ।
 থিয় হৈ (বাওঁফালৰ পৰা) : মহেশ দাস (চৌকিদাৰ), গোপীনাথ চৌধুৰী (সম্পাদক—খেল বিভাগ), প্ৰণয় কলিতা (সম্পাদক—
 সমাজ সেৱা), বিপুল দাস (সম্পাদক—ছাত্ৰ জিৱণি কোঠা), মনোমোহন কলিতা (সাধাৰণ সম্পাদক), জাহ্নৱী দাস
 (সম্পাদিকা—সাংস্কৃতিক বিভাগ), হুৰ্গাবানী কলিতা (সম্পাদিকা—ওৰ্ড আৰু আলোচনা চক্ৰ), লীলা দাস (সম্পাদিকা—
 ছাত্ৰী জিৱণি কোঠা), শংকৰ মহন্ত (সম্পাদক—‘জৱাহৰ জ্যোতি’) ।

ବିବଜ୍ଞା নাৰীৰ দৰে

শ্ৰীবিৰিঞ্চি কুমাৰ ৰাভা
৩য় বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

মই নিজে নিজক
কবৰ দিয়াৰ সময়ত
কঠিন শিলৰ
কলিজা ফালি
নদীখন নামি আহিছিল
ছায়া ঘন পাইন
গছৰ তলে তলে... ..
ফিৰ্, ফিৰিয়া
বতাহ সাবটি।
তাৰ ওপৰত
বক্তান্ত আকাশখন
থৰ, থবাই কঁপিছিল... ..
নদীখনে ওৰে ৰাতি
উচুপি আছিল... ..
নদীখনে চিঞৰিছিল... ..
বিবজ্জা নাৰীৰ দৰে ॥

অনাহাৰিত জন-জীৱনৰ বাবে

শ্ৰীৰজনী কান্ত বড়ো
১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

আই,
তোমাৰ কৰুণাময় হাতৰ পৰশত
মই উদ্ভাসিত হ'ব বিচাৰিছোঁ
মোৰ গোটেই গা জুৰি বিষ
বিষাদত ভ্ৰিয়মান আকাশ
মোক বাবে বাবে ঢকিয়াইছে
যৌৱনৰ উজ্জ্বল শিখাই
এই যে একাৰ
এই যে দুৰ্গন্ধময় সময়
নিশ্বাসো নহয় স্বচ্ছন্দ
তাৰ বাবে মোৰ প্ৰতিবাদ
আইৰ পুঞ্জীভূত দুখৰ স্তূপ ভাঙিবলৈ
এই মোৰ অপ্ৰতিহত যাত্ৰা
আই,
তোমাৰ কৰুণাময় হাতৰ পৰশত
মই উদ্ভাসিত হ'ব বিচাৰিছোঁ
হেজাৰ হেজাৰ অনাহাৰিত জন-জীৱনৰ বাবে ॥

আকাল

শ্ৰীগোপাল চন্দ্ৰ কলিতা

১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

(১)

খবত ফাটি গ'ল পথাৰৰ বৰণ দিয়া মাটি
পথাৰমুৱা ঘূৱা বোৱণীৰ শুকান মুখ
আক
কেঁচুৱাটোক বোকোচাত লৈ
সাজেতিব সাজলৈ চিন্তা
হালোৱা জন কেতিয়া পাবহি ?
উঁড়ালবখীয়া নিগনিজাক এতিয়া নিশক
চোকাৰত বহি মেকুৰীজনীয়ে আগঠেং চেলেকিছে
বাৰীৰ পিছৰ তেতেলী জোপাৰ তলত বহি
কুকুৰটোৱে শুকান হাড় কামুৰিছে
আকৌ চিনাকি দবাৰ মাত
এতিয়াও কুমকৰ প্ৰাৰ্থনা
পানী ! পানী ! প্ৰাণ
জোক ডোবা পথাৰত
কিবা আছে জান-বাট ?
নতুবা চেঁচাৰ ক্ৰটি নাই
আকৌ প্ৰাৰ্থনা
হা প্ৰাণ
প্ৰাণ—মোৰ, পানী
নেজানোঁ
আকাশত কিয়
পঙ, পঙাই হুৰিছে পানীপিয়া জাক ॥

ক'লা মেঘৰ টুকুৰাবোৰে
আকাশ ছানি ধৰিলে
কলহৰ কাণে ঢালা বৰষুণ
খেতিয়কৰ হিয়াত আশাৰ সঞ্চাৰ
কিন্তু !

কিন্তু ! এয়া কি !!

হায়, পানী ভেটা আলিবোৰ ভাগি গ'ল
হিল-দল ভাঙি আলিবোৰ বৈ আহিছে
মানুহৰ ঘৰে-দুৱাৰে
জীৱ-জন্তুৰ আলৈ-আখানি
হাহাকাৰ—
নাই চাৰি মুঠি জীৱৰ আশ্ৰয় স্থল
প্ৰভু মোৰ—
এয়া কি মোৰ প্ৰাণ ?
পানী-প্ৰাণ মোৰ
প্ৰাৰ্থনা কৰোঁ কাক ?
বাৰে বাৰে খব পোকে মাতিছে
বাৰে বাৰে পানীপিয়াবোৰ উৰিছে
চাৰিওফালে হাহাকাৰ
অখাত্ত আক বেমাৰ
ধনী মহাজনৰ ঘৰত তলাবন্ধ ।

(২)

কেনেকৈ ঢাকিম ??
ফালিলে
সিয়নি দিবৰ উপায় নাই
বাহিৰত কিৰকিৰিয়া বতাহ
কেঁচুৱাটোৱে কান্দি উঠিছে
ধোঁৱাই থকা জাৱৰৰ দ'মটো
অলিব কেতিয়া ??? ●

এনেদৰে পাৰ হয়

মিচ্ মীৰা মহন্ত
২য় বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

দুখৰ চকুলো

শ্ৰীপৰাগ ঠাকুৰীয়া
১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

মোৰ কঁহুৱা কোমল ভগা হিয়াৰ
ফাকত গুলমি আছে
হেজাৰ কবিতাৰ ছন্দ
মোৰ বুকুৰ জুৰিটিব শীতল পানীত
তৃষ্ণাতুৰ বহুজনে মুখ থলে
এতিয়া তাত এমখা উষ্ণ বালি
পাৰ কৰিছোঁ অনিশ্চয়তাবে
প্ৰতিটো প্ৰত্যাশ। ❀

প্ৰতিটো প্ৰহৰ
তেজৰ চেকুৰা লাগি আছে
বগা সাজ যোৰত
মই জানোঁ
বিগত কালৰ পাত লুটিয়ালে
তোৰ বুকুখন কঁপি উঠে
কল্প হ'ব খোজে
প্ৰাণৰ স্পন্দন

আই মোৰ
দুহাতেৰে মটি দিম
তোৰ দুখৰ চকুলো। ❀

‘ধানৰ দ’মত তেজপিয়াৰ বগচালি।
তেজপিয়াৰ বংশ নাশলৈ কিমান দিন বাকী।’

—হেম বৰুৱা

ব্যক্তিগত

শ্রীগিৰীন্দ্র কুমাৰ নাথ
৩য় বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা।

পোঁৱৰণ

শ্রীমোহন বৈষ্ণ
১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

সমতনে সংগোপনে
সঞ্চিত শৰুবোৰ
ইয়াতে আছে
হেৰোৱা দিনৰ
বেদনা মোৰ
অশান্ত বতাহে
তাকো নিয়ে উৰুৱাই
তথাপি তোমাৰ স্মৃতিয়ে
মোৰ জীৱন পোহৰায়। ●

প্ৰেম, প্ৰেম, এক সীমাহীন
শান্তিৰ আলয়
প্ৰেমৰ চকুৰ নীলাত দীপ্তিমান
এথুপ ছন্দৰ প্ৰবাহশালিনী কবিতা
শুই থাকে এখন সুন্দৰ পৃথিৱী
প্ৰেমৰ সূৰ্যই সীমান্তক
অতিক্ৰম কৰি আবৰি ধৰে
সত্যৰ বাসনা
প্ৰেমৰ মায়াত জ্বলে
অনুসন্ধানৰ শিখা
নিবিড় মৰমত উজলি উঠে
সুখ-দুখৰ ক্ৰমাগত দিনবোৰ। ●

‘ঘাটত বহি আছিল এজন নিমাত-নিবোল মুদৈ
মই স্মৃতিছিলোঁ, চাউলৰ দাম কি ?
তেওঁ কৈছিল, বতৰটো বৰ ধেমেলীয়া।’

— বীৰেশ্বৰ বৰুৱা

সেই দিন

বিফোর্টক

মিচ. বশ্মি বাভা

১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

শ্ৰীভোগেশ্বৰ বাভা

১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

সেই দিন কেতিয়া আহিব
যেতিয়া পৃথিৱীৰ অন্ধকাৰ কোণে কোণে
জ্যোতিৰ্ময় নৱদীপ জ্বলি উঠিব
জীৱনৰ প্ৰত্যেক পথত
আশাৰ ফুল ফুলাই
মানুহৰ মুক্তিৰ পথ ৰচিব
সেই দিন কেতিয়া আহিব
য'ত প্ৰতিকূল হেঁচুকি
মানৱতাই অনৰ্গল কথা ক'ব। ●

স্বাধীনতাৰ পূৰ্বৰ পথাৰখন
আজিও জীপাল হোৱা নাই
শুকান পছোৱা ভগনীয়াৰ সোঁত
আজিও অন্ত হোৱা নাই
জনসংখ্যাৰ বৰ্দ্ধিত বিফোর্টক
ভাতকাপোৰ আৰু আশ্ৰয়ৰ কল্পিত সপোন
সমাজ শাসন সকলোতে
অস্থিৰ কুহেলিকা
নিকৰ্দ্বেগ দেশৰ মানুহ
এনেকৈ আৰু কিমান দিন! ●

‘আমাৰ নাতিৰ নতুন পামৰ নাঙলৰ সীৰলুত
আমি সাৰ পাম। সিহঁতে পঢ়িব আমাৰ জীৱাশ্মত
জাতিস্বৰৰ হাঁহি উঠা সাধু। সপোন অন্ধ-যি গলিত
আমি থাকোঁ তাৰ নয়ানজুলিত সিহঁতৰ ভৱিষ্যত।’

—নৱকান্ত বৰুৱা

উভতি নাচালা

ভ্রম

শ্রীমলিনী কুমাৰ খাখলাৰী

১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

শ্রীপ্ৰদীপ দাস

১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

নিৰিবিলি আবেলি নদীৰ পাৰত

তোমাক বহি থকা দেখিছিলোঁ।

মুহু সমীৰণত ঢৌ খেলি যোৱা

তোমাৰ চুলিটাৰি ক'লা ডাৱৰৰ

দৰেই লাগিছিল

ভাহি আহিছিল এটি

স্নিগ্ধ স্মৃতি

ভাব হৈছিল তোমাৰ কাষত বহি

নোকোৱা বহু কথা কম

তুমি হুণ্ডনা বহু গীত গাম

তুমি দেখোন উভতি নাচালা। ●

মোৰ মনৰ মঞ্চত

আবেগেৰে কত গান গালোঁ।

কত ভাও দিলোঁ যতনেৰে

আঁকি গালোঁ অনেক ছবি

জীৱনৰ জোনাক বিচাৰি

ভাৱনাৰ নাই শেষ

জীৱনৰ পথে পথে

পালোঁ মাথো অলেখ ক্ৰেশ

লক্ষ্য মোৰ থাকিল দূৰত। ●

‘মই দুখৰ লগত খেলো, জিকোৱেই বা হাৰো

অবিচলিত মোৰ আয়সলক আনন্দ।’

—হীৰেন ভট্টাচাৰ্য

✓ বসন্তই সাৰ পায়

শ্রীললিত চন্দ্ৰ ৰাভা

১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

আহ্বান

মঃ নাছিকুদ্দিন আহমেদ

১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

ফুলি কেতেকীৰ মাতত
সাৰ পায় বসন্ত
হাঁহি হাঁহি ফুলি থকা
কেতেকী গোলাপৰ পাহিত
সানি দিয়ে সুগন্ধি প্ৰলেপ
মোৰ নাকত আহি লাগে
সাৰ পাই উঠেঁ মই
সাৰ পায় মোৰ হৃদয়ত
গোপনে লুকাই থকা বসন্ত
ফুলি উঠে তাত
যোৱনে ৰং দিয়া একো একোপাহি
গোলাপ তগব।

জনমৰ যুগমীয়া মোৰ অসম মাতৃ
ইয়াতেই মিলিছে নানা জাতি উপজাতি।
ভূৰ্জয় প্ৰতাপী বিক্ৰমী জাতি অসমীয়া
নিজৰ ঘৰতে থাকি হ'বানে ভগনীয়া।
উন্নত অসমীয়া আজি হ'ল পিত মৰা
অনৈক্যৰ সমাধিত হেৰাল বুজাপৰা।
কেউপিনে দেখিছোঁ মাথো আশ্ৰাসী তিনিব
হেৰাল ঐতিহ্য—বহণ আই অসমীৰ।
আগবাঢ়ি আহা হেৰা সংঘাতে-ভবা জাতি
উজলাই তোলা মাতৃৰ প্ৰাণৰ প্ৰগতি।

‘আহিনৰ পথাৰৰ গোক
কেনেকৈ নাকত আহি লাগিলে
মই হেৰা পাওঁ মোৰ দেউতাক।’

— নিৰ্মলপ্ৰভা বৰদলৈ

মানুহ

শ্রীৰামদয়াল মহন্ত

১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

আই অসমী

মিচ্ ইন্দিৰা ৰাভা

১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

পবিত্ৰ ধৰাত জনম লৈ
বিলাস বাসনা সামৰি থৈ,
যদি কৰা জীৱন যাপন
সফল হ'ব শাস্তি-সপোন ।
সুপথ এৰি বিপথে যোৱা
তুখ-শোক জীৱনত পোৱা,
উদাৰ চেনেহী বন্ধুত্ব
লোভ লালসা কিয়নো কৰা ।
মনত ৰাখিবা উচ্চ আশা
কিয় কৰা আনক ভৰসা,
নকৰা পূৰ্ণ আপোন স্বাৰ্থ
নহ'লে হ'ব জীৱন ব্যৰ্থ ।
আপোন হাতেৰে কাম কৰা
সগৌৰৱে স্বাৱলম্বী হোৱা,
পঢ়িবা তুমি সমাজ শাস্ত্ৰ
মানুহৰ হোৱা প্ৰিয় পাত্ৰ ।
মানৱৰ ই মিলন ভূমি
আনিব লাগিব ঐক্য তুমি,
থাকে যদিহে উদাৰ দৃষ্টি
সুন্দৰ হ'ব মহান সৃষ্টি ।

যুগে যুগে অনেকেই লিখি গ'ল
আই অসমীৰ বিজয়ৰ গান,
বুকুৰ তেজেৰে ময়ো লিখি যাম
বীৰ ছহিদৰ পূত বলিদান ।
নাকান্দিবি মোৰ জননী অসমী
প্ৰতিক্ষণে উজাগৰে আছো আই,
তোৰ বুকুতে জনম লভিছিল
শংকৰ মাধৱ বীৰ চিলাৰায় ।
কনক পিয়লি মূলা মণিৰাম
তোৰেই কাৰণে বিসৰ্জিলে প্ৰাণ,
সেই চানেকিৰে আহিছে ওলাই
নতুন দিনৰ নবীন জোৱান ।
লুইতপৰীয়া অসমীয়া বীৰ
প্ৰাণত বাজিছে দবা মৃদং খোল,
যাব আঙুৱাই যুঁজলৈ ওলাই
শতক নাশি শুনাৰ জয় বোল ।

এনাজবি

শ্রীলক্ষ্মেশ্বর হাজৰিকা
১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

নিৰুপায়

কোনো এটি বসন্তত
প্ৰকৃতিৰ এই কাম্য কাননত
খাইছিলো শপত
হিয়াৰ তেজেৰে গঁথা
চেনেহৰ এনাজবি
নিছিঙিবা হেনো অকালত,
আহিলে বিপদ
মিলিলে সংকট
থিয় হ'বা সমৰ বেশত।
কিয় বাক আজি
অজাত কাউৰীৰ
গুনি কল-বোল
অবাবত ভীত হৈ
দলে দলে পিচুৱাই যোৱা ?
চাই লোৱা
চলনাই ছিঙে নেকি
যুগমীয়া প্ৰীতিৰ বান্ধোন
নিজকেই সুখি চোৱা
হোৱা নেকি শক্তিহীন
ক'ত কিনো লাগিছে কেৰোণ
চিনি লৈ আপোণ জন
শাস্তি প্ৰেম ঐক্যৰ মন্ত্ৰেৰে
হাতে হাতে বান্ধি দিয়া
বাখী-বান্ধোন
এৰি থৈ বিভীষিকা বিভেদৰ
গুনোৱা জগতক
মংগল উকলি বোল।

শ্ৰীশংকৰ বয়

১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

(১)

প্ৰথম তাপ
গুৰুতান গছৰ ডাল
পৰি আছে এজাক চবাই
পেটত ক্ষুধাৰ জুই
চকুত আহাবৰ অশ্বেষণ
নাই ছাঁ-বৈ আছে
গুৰুতান গছৰ ডাল।

(২)

যোৱা কাতিৰ বিহুত
আহিছিলো তুমি
কেছিলোঁ, আকৌ আহিবা
মাঘৰ বিহুত
চিৰা-পিঠা-পনাবে
কবিন অভ্যর্থনা
কিন্তু—
কাকতি ফৰিং জাকে
কবিলে তহিলং
সোণ গুটি ধাননি ডবা
আঘোণতে দেখো মোৰ
উৰাল উদং।

পোছাক

শ্ৰীগৌতম পাটোৱাৰী

১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

বুজা বুজাব মাজেৰে
আত্মাহাৰা হৈ শিশুৱে
খেলিলে খেলা,
জনা নজনাব মাজেৰে
হিয়া উচাটন কৰি
গাই কত গীত
জুৰালে জননী হিয়া।
তাকে দেখি সময়ে
মাতে ধীৰে ধীৰে
যৌৱনৰ মেলালৈ বুলি
শৰীৰত বৰষে সোণ
যৌৱন জোৱাবত
উটি বুৰি ভাহি
নিচিনিলে আপোন কোন
বয়সে কাঢ়িলে তাৰ মাদকতা
মুখত বিৰিঙে চিন
অতীত ভৱিষ্য গুনি
বেদ কথা গুনি গুনি
গাই আবেগৰ গীত
উখলি উঠিছে চিত
নিবেদিছে হিয়া সত্য সন্ধানত
মুক্তিৰ চিন্তা অবিৰাম। ●

মোৰ কবিতা

মিচ্‌ প্ৰভাৱতী ৰাভা

২য় বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

মোৰ কবিতাত নিৰপৰাধীৰ তেজৰ গোধ নাহি
নতুবা গুলীৰ কেঁচা সোৱাদো নাহি
মোৰ কবিতা মহাত্মাৰ ফাঁচীৰ ঘোৰ বিৰোধী
ইয়াৰ তেজ-মাংসত হিটলাৰৰ আদেশ নাহি
আইক্‌মেনৰ হিংস্ৰতাকো কৰে সন্মাদিস্থ
মোৰ কবিতা ডেউকা ভগা চবাই নহয়
ই লুইত গংগা সিদ্ধু ভল্‌গা নীল
হোৱাংহোৰ ইকুল সিকুলৰ
ধৰিতা নাৰীৰ উচুপনিত আৰু অনাহাৰীৰ
পেটকামোৰণিত অমোঘ বিদ্ৰোহী
অত্যাচাৰীৰ কলিজা চিৰাচিব কৰা মন্ত্ৰ
ইয়াৰ ইস্তাহাবত লিপিবদ্ধ হয় ভাইটিৰ
অমল আত্মীয়ত্বৰ মধুৰ স্বপ্ন
মোৰ কবিতা গৰ্ভৱতী কল্লোলিনী শীতল বৃষ্টি
মকভূমিৰ কাৰণক হুৰাই দিয়াৰ অস্ত্ৰ
জাবত ঠেৰেঙা লগা শিশুৰ বাবে
মোৰ কবিতা এক প্ৰদীপ্ত শিখা। ●

নাম মোৰ বিপ্লৱ

ত্ৰীভাস্কৰজ্যোতি দাস

১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ (বিজ্ঞান)

নাম মোৰ বিপ্লৱ

সমুখত সদায়

বিবাজিত অত্যাচাৰ অনাচাৰ নিপীড়ন

হুখ আৰু কান্দোন

আৰু পিচত সদায়

মোৰ নৱসৃষ্টিৰ উত্তাল ঢৌ

নতুনক পোৱাৰ আনন্দৰ হাঁহিৰ উজ্জল পোহৰ।

সুধিছ! তুমি, কোন দেশ মোৰ জনম ভূমি

জানিবলৈ বিচাৰিছ। জাতি আৰু ধৰ্মৰ নাম

জনমভূমি বুলিবলৈ নাই কোনো নিৰ্দিষ্ট দেশ

নাই কোনো ধৰ্ম জাতি

নাম মোৰ বিপ্লৱ।

দেশৰ সীমা গচকি

দেশে দেশে হওঁ দেশান্তৰী

ক'ত বাক অৱস্থিত প্ৰাচীৰ

অৰুণৰ তেজোদ্দীপ্ত ৰশ্মিক

কৰিব পাবে বাধা প্ৰদান

চিৰ প্ৰবাহমান মোৰ গতি

ভীতিৰ পিত ভাঙি আঙুৱাওঁ মই

নাম মোৰ বিপ্লৱ।

নাম মোৰ বিপ্লৱ

বন্দনা কৰাৰ আমন্ত্ৰণ কৰাৰ

নাই কোনো প্ৰয়োজন

হুঙ্কৃতিৰ হুৰ্নীতিৰ শাসন আৰু শোষণৰ

য'তেই চলিছে অত্যাচাৰ নিপীড়ন

হয় আবিৰ্ভাব তাতেই মোৰ

অন্যায়ৰ গৰ্ভত মোৰ হুবাছৰ শক্তিৰ সঞ্চাৰ

তাতেই মই বিধ্বংসী অভিলাপ

নাম মোৰ বিপ্লৱ।

ন্যায়ৰ সুখ শাস্তিৰে ভৰা বোকোচাত

ঘটে মোৰ স্বেচ্ছাই মৃত্যু বৰণ

নাম মোৰ বিপ্লৱ।

আশা

মিচ্‌ ছুৰ্গা বাণী কলিতা
১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

মোৰ কল্পনাই দিগন্ত বিয়পি
তোমক ধিয়াই যায়,
অকলে অকলে চৌদিশ চলাখি
তোমাৰেই গীত গায়।
কতনা আশাবে আছোঁ বাট চাই
এদিন আহিবা বুলি,
পঃও যদি দেখা এটিবাৰ মই
তুলি ল'ম পদধূলি।
পৃথিবীৰ এই কঠিন পথত
পালিছোঁ অগল ব্ৰত,
তোমাৰ ছল'ভ চেনেহ মালাবে
সজাম জীৱন ঘট। ●

আগত দিনৰ প্ৰতিজ্ঞা

মঃ ফজলুৰ ৰহমান খান
১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

ইয়াত স্বাধীনতাৰ
সেই সুন্দৰ ছবিখন হেৰাই থাকিল
হেৰাল কৃষক শ্ৰমিকৰ অকাংখিত
উন্নত জীৱনৰ স্বপ্ন
এনে অৱস্থাত আহিবনে কবিৰ ভাষা
বিচ্ছিন্নতাৰ উন্মাদ উশৃংখল ধ্বনিত
আকাশ বতাহ আজি মুখবিত
সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষত
মুখ খেতেলা খাই পৰি থাকে
আমাৰ সমাজ সভ্যতা আৰু ঐক্য
কিন্তু এতিয়াতো ইয়াৰ বিৰুদ্ধে
প্ৰতিবাদ কৰিলেই গৰ্জি উঠে
সত্তাসীৰ বন্দুকৰ নলী
তথাপিতো এৰা নাই আগত দিনৰ
নিৰ্ভীক বজ্ৰসম কঠিন প্ৰতিজ্ঞা। ●

সাৰ পাম আকৌ এবাৰ

—বসন্ত কুমাৰ দত্ত

মুৰব্বী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ

বন্ধুসকল,

তোমালোকৰ চিনাকি পথেৰেই মাজনিশা

সিহঁতে মোক আইৰ বুকুৰ পৰা

কাঢ়ি আনিছিল

উদ্ধত হাতৰ খামোচত মোৰ ডিঙিৰ

শিৰবোৰ ফুলি উঠিছিল

চকুপানী শিল হৈ গৈছিল

কলিজাৰ তেজবোৰ টোপাটোপে

সৰি পৰিছিল কঠিন পথ আৰু

শুকান পথাৰত

প্ৰভঞ্জন প্ৰতিবোধৰ চিংকাৰ

এৰি আহিছে। ২টিটো পদূলিত।

সঁচা ক'লে ভয় খাওঁতেই জানিছিলো

অবাস্তিত আসন্ন মৃত্যুৰ কথা

সেয়ে গভীৰ অবণ্যত মোক

খুচি খুচি পুতি থলে

সিহঁতৰ নিৰ্মম ধেমালিত নিশাৰ

নিৰ্জনতাই আতংকত চকু খাইছিল

দোভাগৰ জোনটো লাজতে মেঘ হৈ

ওলমিছিল

ঝিলিৰ মাতত তেতিয়া সভ্যতাৰ

অসহায় আৰ্তনাদ

বুঢ়া ঈশ্বৰ জনো শুই থাকিল

কদৰ্ঘ শেতেলিত।

মাজ নিশা সিহঁতে মোক আইৰ বুকুৰপৰা

কাঢ়ি আনিছিল

কলিজাৰ তেজবোৰ পৰি আছে

কঠিন পথ শুকান পথাৰত

বন্ধুসকল, মোৰ আইক কবা

তোমালোকৰ বুকুৰ মাজতে মই।

আলফুলে শুই আছে

সময় হ'লে সাৰ পাম আকৌ এবাৰ

পৰি থকা তেজৰ বুকুত। ●

‘ঘুণ ধৰা এই ধৰণীখন/খামোচ মাৰি ধৰি,

জীৱনৰ তোৰ অসীম গতিক/দিব কিয় ফাঁকি ?

—অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰী

কেইটিমান স্তবক

— দিলীপ দাস

মুবৰ্বী অধ্যাপক, ইংৰাজী বিভাগ

(১)

এতিয়া তোমালৈ আই,
মোৰ বৰ ভয়
সমুখত ওলালেই জানোচা সোধা :
'তুমি কোন ?'

তুমিতো সুধিবাই
তোমাৰ ওচৰত
অথনিয়েই যে এবি থৈ আহিছোঁ
মোৰ অঙ্গীকাৰ !

এতিয়া ইমান বেলিৰ মূৰকত
কি সাহত ওলাওঁ তোমাৰ সমুখত ?
কি সাহত দেখুৱাওঁ তোমাক
মোৰ শূন্য ছুহাত
আক দোঁ-খোৱা মূৰ ? ●

(২)

তোমাৰ মোৰ নিছিন্দ্র নিবিড়তাত
এতিয়া বহু যোজনৰ ব্যৱধান
তোমাৰ চিনাকি মোৰ মুখত
সন্তীয়া প্ৰসাধনৰ বিভ্ৰান্তিকাবী পয়োভৰ
কি উপায়ে চিনিবা
এতিয়া লগ পালে মোক ?

অকাৰণে কেতিয়াবা মনলৈ আহিলে
ভাল লগা কবিতাৰ একোটি ক'লি
মনৰ পদূলিত অগা-ডেৱা কৰে তোমাৰ মুখনি
বুকুৰ ভিতৰত চকামকাকৈ যেন দেখা পাওঁ
পাই হেৰোৱা এটি মৰমৰ মণি । ●

‘যি সত্যদ্ৰষ্টা কবি, তেওঁ কেতিয়াও জীৱনৰ উপলব্ধিক আন্তৰিকতাৰে প্ৰকাশ কৰিবলৈ
ভয় নকৰে । ব্যৱহাৰিক জীৱনত অৱশ্যে মানুহে বহুত সময়ত নিজৰ প্ৰাণৰ কথা গোপন
বাধিও গতানুগতিকতাক মানি চলি যায় । কিন্তু যি প্ৰকৃত কবি তেওঁ ব্যক্তিগত ব্যৱহাৰিক
সুবিধাৰ কাৰণে অন্তৰৰ সত্য গোপন নকৰে ।’

ভৱানন্দ দত্ত

বিষ্ণু বাভা : ৰাধা-বিজয়ী ব্যক্তিত্ব

শ্ৰীশংকৰ মহন্ত

১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

তাহানি মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে নিৰ্মাণ কৰি যোৱা অসমীয়া কলা-সংস্কৃতিৰ যিটো সেন্দূৰীয়া আলিৰে তেওঁৰ মহাপ্ৰয়াণৰ পিচত সোণ-চকুৰা বুটলি সময়ে সময়ে যি সকলে একো একোটি উজ্জল নগ্নদেহ দৰে অগ্ৰসৰ হৈ আছে সেই সকলৰ ভিতৰত প্ৰয়াত বিষ্ণু বাভা নিসন্দেহে অন্যতম। ব্যক্তিত্বৰ বৈচিত্ৰ্যেৰে বঞ্জিত এই গৰাকী ব্যক্তিৰ জীৱন-ইতিহাস যিমানৈ সংঘাতপূৰ্ণ আৰু ৰাধা-ধূসৰিত, সিমানে চাঞ্চল্যকৰ, প্ৰাণোদ্দীপক আৰু অনুপ্ৰেৰণাদায়ক। কেতিয়াবা এনে লাগে তেওঁ যেন কোনো ৰূপকথাৰ ৰূপকোঁৱৰ, কোনো উপন্যাসৰ দুৰ্দ্ধৰ চৰিত্ৰ। গদাপাণি কোঁৱৰ যেন তেঁৱে, তেঁৱে যেন গদাপাণি কোঁৱৰ। তেওঁৰ ব্যতিক্ৰমী জীৱন আৰু কৰ্মৰাজিৰ বিভিন্ন দিশৰ ওপৰত সাধাৰণভাৱে আলোকপাত কৰাই আমাৰ এই প্ৰবন্ধৰ উদ্দেশ্য।

বিষ্ণু বাভাৰ জন্ম ১৯০৯ চনৰ ৩১ জানুৱাৰীত, বৰ্তমান বিদেশী ৰাষ্ট্ৰৰ ঢাকাত। চুৰাদাৰৰ চাকৰি কৰা দেউতাকে অৱসৰ লোৱাৰ পিচত যেতিয়া তেজপুৰত স্থায়ীভাৱে বসতি কৰিবলৈ লয় তেতিয়াৰ

পৰাই যেন বাভাৰ দেহত সঞ্চালিত হবলৈ ধৰে অসমীয়া জাতিৰ কলিজাৰ তেজ।

ছটা সম্পূৰ্ণ বিপৰীতমুখী পথৰ দিগ্বিজয়ী ৰাত্ৰী আছিল বিষ্ণু বাভা। এটা আছিল সৈনিকৰ পথ আৰু আনটো আছিল শিল্পীৰ পথ। এটা পথত বিপ্লৱ—পদে পদে সংঘাত, বিপদৰ আগ জাননী, চৰ্যতানৰ আক্ৰমণ। আনটো পথ চিৰ সুন্দৰ, চিৰ সেউজীয়া, মনোমোহা সেন্দূৰীয়া আলি।

সৈনিক বিষ্ণু বাভা! কাৰো ইংগিতত তেওঁ সৈনিক সজা নাছিল। কাৰো আদেশত তেওঁ সময়ত ষ্টেনগান হাতত তুলি লোৱা নাছিল। সৈনিক সাজিছিল জনতাৰ প্ৰতি থকা তেওঁৰ দায়বদ্ধতাৰ খাতিৰত। নিজ বিবেকৰ আদেশত তেখেতে সৈনিক সাজিছিল, সংগ্ৰাম কৰিছিল। ‘সুৰব বৈৰী’ নাশ কৰি শংকৰে যেনেকৈ তাহানি সমাজৰ পংকত পছম ফুলাইছিল, বিষ্ণু বাভায়ে যেন তেওঁৰ পদানুসৰণ কৰি অন্যাৰ অনীতি, শোষণ-উৎপীড়ন আদিৰ বিৰুদ্ধে মনৰ অদম্য উৎসাহ আৰু সাহসেৰে, দেহৰ প্ৰতি টোপাল তেজেৰে যুঁজি কাঁইটৰ মাজত গোলাপ ফুলোৱাৰ প্ৰয়াস কৰিছিল।

কলেজীয়া জীৱনতে বাভাই স্বাধীনতা আন্দোলনত জপিয়াই পৰে। তেতিয়া তেওঁ ভিক্টোৰীয়া কলেজৰ ছাত্ৰনেতা। সাম্ৰাজ্যবাদী শক্তি আৰু দেশীয় দালাল পুঁজিবাদী, শোষক শ্ৰেণীৰ ঘোৰ শত্ৰু বিষ্ণু বাভাই সেই সময়তে কোচবিহাৰৰ বাজ প্ৰাসাদৰ সদৰ দৰজাত আঁৰি দিছিল স্ব-বচিৎ পঢ়া পোষ্টাৰ -

“বাজ্যে আছে দুইটি পাঠা
একটি কালো একটি সাদা,
বাজ্যেৰ যদি মংগল চাও
দুইটি পাঠাই বলি দাও.....।”

১৯২৮ চনত বাভাই লগ পায় বিশ্ব বিখ্যাত প্ৰাইমা বেলোবিণা আনা পাভলোভাক। আনা পাভলোভাই বাভাক উপদেশ দিছিল অসমীয়া কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ লগত হৃদয়ৰ আত্মীয়তা স্থাপন কৰিবলৈ। সেয়ে অসমলৈ ঘূৰি আহি বাভাই অসমীয়া কলা-কৃষ্টিৰ মুকুতা গোটোৱাত ব্ৰতী হয়। তেওঁ কৈছিল—‘শিল্পী হবলৈ হ’লে ৰাষ্ট্ৰ-বিজয়ী আত্মাৰ অধিকাৰী হব লাগিব। প্ৰশান্ত মহাসাগৰত ডুব মাৰি অসংখ্য শামুক বুটলিব পৰা ছঃসাহস আৰু ছুৰাব শক্তি থাকিলেহে আজি আৰ্টৰ মুক্তা লাভ কৰা সম্ভৱ’ [সৈনিক শিল্পী বিষ্ণু বাভা]। একে সূত্ৰতে জ্যোতি প্ৰসাদেও কৈছিল—‘শিল্পীৰ কাম হ’ল বোকা মাটিৰ তলত ঢাক খাই থকা ৰাইজৰ অন্তৰৰ মনি-মুকুতা খুই পথালি নিকাকৈ লোৱা।’—‘বাভাই যেন তাৰেই পৰীক্ষা হাতে কামে চলাইছিল’ [‘সৈনিক শিল্পী বিষ্ণু বাভা’]।

বিষ্ণু বাভাই কৃষ্টি-সভ্যতাৰ আদৰ্শনীয় ব্যক্তি

হিচাপে শ্ৰীকৃষ্ণ, মহাপুৰুষ শংকৰদেৱ আৰু ইটালিৰ লিয়োনাৰ্ডো ডা ভিন্সিঞ্চ গ্ৰহণ কৰে।

সাম্যবাদৰ প্ৰতি অনুপ্ৰাণিত হৈ বাভাই নাস্তৰ্বাদ অধ্যয়ন কৰে। শ্ৰেণীহীন সমাজ গঢ়িবলৈ বাভাদেৱ আছিল শোষিত কৃষকৰ হৃদয়বান সংগী বাৰ বাবে তেওঁ পৈতৃক সম্পত্তি দুই হেজাৰ বিঘা মাটিৰ মালিকীস্বত্ব হেলাৰঙে তাগ কৰি আবন্ত কৰিছিল জীৱনৰ আন এটি অধ্যায়। শোষিত কৃষকক শোষণ মুক্ত কৰাৰ উদ্দেশ্যে বাভাই গাঁৱে-ভূঁয়ে সংগঠন কৰি ফুৰাৰ সফল কাহিনীৰে এই অধ্যায় পৰিপূৰ্ণ। এই কামৰ শাস্তি স্বৰূপে লাভ কৰা বাজ-বোম্বৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ তেওঁ পলাই ফুৰিবলগীয়া হৈছিল গাঁৱে ভূঁয়ে, দিহিঙে-দিপাঙে, শ্ৰম-জীৱী কৃষক-বহুৱাৰ মাজে মাজে। আৰু এই সময়ছোৱাতে তেওঁৰ শিল্পী মনে তেওঁক প্ৰেৰণা দিছিল অসমীয়া কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ অনুপম মনি-মুকুতা সমূহ বুটলি লৈ হেঙুল-হাইতালেৰে সজাই পৰাই বিশ্বৰ দৰবাবত প্ৰদৰ্শন কৰিবলৈ। জীৱনৰ বংগমঞ্চত সৈনিক শিল্পীৰ ভাও লৈ এনেকৈয়ে তেওঁ সাজিছিল সৈনিক শিল্পী। শিল্পৰ মাজেৰে, গানৰ মাজেৰে তেওঁ কৰি গৈছিল সঁচা সৈনিকৰ কাম :

‘ব’ল ব’ল ব’ল ব’ল
কৃষক শক্তি দল
অসমীয়া বহুৱা অসমীয়া
আগ বাঢ়ি যাওঁ ব’ল,
তোৰ বাহুতে আছে লুকাই
অসীম শক্তি বল
বগৰ শিঙা বাজে আজি ঐ
আগবাঢ়ি যাওঁ ব’ল... ..”

আগতে উলুকাই অহাৰ দৰে বিষ্ণু বাভা
আছিল ৰূপকোঁৱৰ জ্যোতি প্ৰসাদৰ দৰে মহা-
পুৰুষ শংকৰদেৱৰ আদৰ্শেৰে অনুপ্ৰাণিত । তেওঁ
দেখা পাইছিল শংকৰদেৱৰ জীৱনাদৰ্শত নিহিত
হৈ থকা সত্য, শিৱ, সুন্দৰৰ বিশাল গুণবাণী ।
শ্ৰীমন্ত শংকৰ—

‘ব্ৰাহ্মণ চণ্ডাল নিবিচাৰি কুল ।

দাতাৰ চোৰত দৃষ্টি সমতুল ॥

কুৰু চণ্ডাল গৰ্ভভৰ আত্মা ৰাম ।’ আদি
অমূল্য বাণীয়ে দিছিল তেওঁক নতুন জ্ঞানৰ নতুন
দিগন্তৰ সন্ধান— কবি তুলিছিল শ্ৰীমন্তৰ প্ৰতি
ভক্তি-গদগদ :

‘ভূৰ্গম নদ পাহাৰ গিৰি

লভিছিলে ডেকা গিৰি

সুন্দৰ শংকৰে লবি কৰিছিলে তল

দেখুৱাইছিল জগতজুৰি অসীম বাহুব বল ...’

বাভাদেৱে নিজহাতে ঈক উল্লেখযোগ্য ত্ৰিশ-
একত্ৰিশখন ছবিৰ ভিতৰত শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ
ছবি আছিল অন্যতম । শংকৰদেৱৰ একান্ত
অনুগত শিষ্য মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ বৰ্ণনা --

‘দৰশিত সুন্দৰ গৌৰ কলেৱৰ

যেছন সুৰ পৰকাশ

সকলো সভাসদ বঞ্জন যাকেৰি

দৰশনে পাপ বিনাশ— সেই ছবিখনৰ যেন
বেখাই বেখাই ফুটি উঠিছিল ।

শ্ৰীমন্ত শংকৰ ভক্ত বাভাদেৱে গুৰু জনাব
প্ৰতিভা পাহাৰে-ভৈয়ামে গীতৰ মাধ্যমেৰে প্ৰচাৰ
কৰি একতাৰ এনাজৰীডাল শক্তিশালী কৰাত

অবিহণা যোগাই এক মহান কৰ্তব্য পালন
কৰাৰ উপৰিও যি সুদূৰ প্ৰসাৰী দূৰদৰ্শিতা দেখুৱাই
গ’ল সি নিশ্চয় বৰ্তমান অৱস্থাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত স্বৰণ
যোগ্য আৰু প্ৰণিধানযোগ্য :

‘কীৰ্তন, দশম, নাম ঘোষা

হওক আমাৰ শৌৰ্য্য

নাট গীত নাম বৰগীত

হওক ৰণৰ তুৰ্য্য... ...’

অভিনয়ৰ ক্ষেত্ৰতো বাভাৰ দক্ষতা আছিল
নিখুঁত । নাটক, চিনেমা আদিত অভিনয় কৰাৰ
উপৰিও তেওঁ চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণ কৰিছিল । কলি-
কতাৰ ভৱানীপুৰত ‘এথো পিকচাছ’ কৰণ-বেঞ্ছন’
নাম দি এটা চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণ প্ৰতিষ্ঠানো আৰম্ভ
কৰিছিল । জ্যোতি প্ৰসাদৰ লগত লগলাগি
‘জয়মতী’, ‘শোণিত কুঁৱৰী’, নাটৰ প্ৰামোফোন
ৰেকৰ্ড কৰিছিল । তদুপৰি নিজে কৰা ৰেকৰ্ড
সমূহ হৈছে - বেউলা, বতনী, বিহুৱতী, জন্মাষ্টমী,
বৰদৈচিলা, শংকৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱ । তেওঁ
‘চিৰাজ’ৰ ‘আঘোণা’, ‘কিয়’ৰ ‘গেঠু’ আৰু ‘এবা
বাটৰ সুৰ’ত গাঁৱলীয়া খেতিয়ক ‘ভুজলুকাই’ৰ
ভূমিকাত অভিনয় কৰি নিজৰ অভিনয়-প্ৰতিভাৰ
যি স্বাক্ষৰ ৰাখি গ’ল সি নিশ্চয় অনাগত দিন
বোৰতো অবিস্মৰণীয় হৈ ৰব ।

নৃত্য শিল্পী বাভাৰ শিৱ নৃত্য আছিল
অনবদ্য । বেনাৰস কাশী হিন্দু বিশ্ববিদ্যালয়ত
এক বিশেষ সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানলৈ আমন্ত্ৰিত
বাভাই অসমৰ বিভিন্ন সত্ৰীয়া নাচ-নাচি সকলোকে
মুগ্ধ কৰি উপাচাৰ্যৰ দ্বাৰা বিশেষভাবে পুৰস্কৃত

হৈছিল। অকল সেয়ে নহয়, সেই বিশ্ব বিদ্যালয়তে তেখেতক কলাগুৰু উপাধি প্ৰদান কৰে তেতিয়াৰ ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতি দাৰ্শনিক ৰাধাকৃষ্ণণে।

সাহিত্যিক বিষ্ণু ৰাভাৰ বচনাৰ সবহ ভাগ গীতেই যদিও প্ৰৱন্ধৰ সংখ্যাও তাকৰ নহয়। তেওঁ কিছু কবিতাও বচনা কৰিছিল।

ৰাভাদেৱ আছিল সংস্কৃতিৰ মৌ-বস গোটাই ফুৰা এক স্ননিপুণ অক্লান্ত কৰ্মী। তেওঁৰ কথাৰে, গীতেৰে, সুবেৰে সেয়ে প্ৰাণ-চঞ্চল খবশ্ৰোতা পাহাৰীয়া নিজৰা এটিৰ দৰে নিৰ্গত হৈছিল তেওঁৰ অন্তৰ ভৰি থকা অসমীয়া সংস্কৃতিৰ মৌ-বস :

“সুবেৰে দেউলৰে
কপৰে শিকলি
ভাঙি দিয়া খুলি ছৱৰ সোনোৱালী
পূজাবী অ’ সুন্দৰ পূজাবী
যাউতি যুগীয়া বৰগীত অমিয়া
গোৱা অসমীয়া মন প্ৰাণ ভৰি
পূজাবী অ’”

সমকালীন স্বাধীনতাৰ যুঁজ আৰু কমিউনিষ্ট আন্দোলনৰ উভয়তে জৰিত থকা ৰাভাই যেতিয়াই নিপীড়িত, নিষ্পেষিত অসমীয়াক জগাই তোলাৰ প্ৰয়োজন অনুভৱ কৰিছিল তেতিয়াই তেওঁ বচনা কৰিছিল গান—

“জাগ্ জাগ্ জাগ্ জাগ্
মজতুৰ ন--জোৱান
নিৰ্যাত্তিত নিপীড়িত
কৃষক শক্তি মান।”

ক্ষমতাৰ পৰিবৰ্তনৰ ফলত ভাৰতবৰ্ষ স্বাধীন

হ’ল। কিন্তু স্বাধীনতাৰ সু-ফল ভোগ কৰিলে সমাজৰ সুবিধাবাদী শ্ৰেণীটোৱে। সেয়ে মাৰ্ক্স-বাদী ৰাভাই আন আন সতীৰ্থৰ দৰে ১৯৪৭ চনৰ ১৫ আগষ্টত ক’লা পতাকা উৰুৱাই কৈছিল—
‘ইয়ে আজাদি জুঠা হ্যায়।’

১৯৪৮-৫২ চনৰ ভিতৰত বিপ্লৱী কমিউনিষ্ট পাৰ্টি যেতিয়া সক্ৰিয় অৱস্থাত আছিল তেতিয়া অসমত কৃষক-বহুৱাৰ ৰাজত্ব স্থাপন কৰাৰ বাবে ৰাভাই সংগঠনত লাগিছিল পুলিচৰ চকুত ধূলি মাৰি। তেনে সময়তে পলাতক ৰাভাৰ দায় চৰকাৰে ঘোষণা কৰিছিল দহ হেজাৰ টকা। পুলিচ চোৰাংচোৱাৰ শেন চকুৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ দহ হেজাৰ টকাৰ সুৰটো লৈ অসমীয়া জাতি-কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ এই প্ৰাণ পুৰুষজনে ধুৰি ফুৰিছিল গাঁৱলীয়া জন সাধাৰণৰ মাজত। সেই সময়ত ৰাভাক কেতিয়াবা দেখা পোৱা গৈছিল গাঁৱৰ বুঢ়া-মেথাৰ লগত হাইদংগীত, বাইঠ-পূজা বা বহুৱা বিহু সম্পৰ্কে আলোচনাত মগ্ন অৱস্থাত অথবা ক’ৰবাত ডেকা-জীয়ৰী এদল গোটাই গীত গাই থকা অৱস্থাত :

“শেষ যুদ্ধৰ আমি ৰণুৱা
পৃথিৱীৰ হালোৱা বহুৱা
হম বিজয়ী আমি দুখীয়া
ক’ত ৰ’বি ধনী এইবাৰ
হুচিয়াব হুচিয়াব ...”

— উদ্দেশ্যহয় সংস্কৃতিৰ মৌ-বস গোটোৱা নহয় সুপ্ত জনতাক শোষকৰ বিৰুদ্ধে জাগ্ৰত কৰা।

১৯৬২ চনত যেতিয়া চীনৰ দ্বাৰা ভাৰত আক্ৰান্ত হয় তেতিয়া চীনৰ গুপ্তচৰ বুলি সন্দেহ

কবি অনায়াসভাৱে, নিৰ্মমভাৱে বাভাক গ্ৰেণ্ডাৰ কৰা হৈছিল। মুঠতে চৰকাৰৰ দৃষ্টিত বাভা বেয়া মানুহ আছিল প্ৰায় ওৰোটো জীৱন। কিন্তু হেজাৰ-বিজাৰ গৰীব কৃষক-বনুৱাৰ বাভা আছিল বুকুৰ কুটুম আশাৰ বাঙলি সূকৰ। সেয়ে হ'ব পায় তেওঁৰ গুণমুগ্ধ বাইজে ১৯৬৭ চনত জীৱনৰ বিয়লি বেলাত হলেও তেওঁলৈ যাচিছিল বিধান সভাৰ সদস্য পদ।

বিষ্ণু বাভা যে সঁচা অৰ্থৰ অসম তথা অসমীয়া প্ৰেমী আছিল সেই বিষয়ে কাবো দ্বিমত নাই। কিন্তু আজি-কালি তেওঁৰ জীৱনাদৰ্শৰ লগত মুঠেই মিল নথকা বহু সুবিধাবাদীয়ে তেওঁৰ আদৰ্শ আৰু বচনাৰ গইনা লৈ নিজ সুবিধা আদায় কৰাত উঠি পৰি লগা দেখা যায় আৰু সময়ে সময়ে কৃতকাৰ্যও হয়। সচেতন বাইজে এই বিষয়ে সজাগ দৃষ্টি ৰখা উচিত। আন এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ কথাও এইখিনিতে উল্লেখ কৰা সম্ভৱ অশ্ৰাসংগিক নহ'ব। বিষ্ণু বাভাক যদিও কলা-গুৰু আখ্যা দি অহা হৈছে আৰু সেই আখ্যাই যদিও তেওঁৰ কলা সত্তাৰ প্ৰাধান্যকে সূচাই আহিছে এই কথা কিন্তু ঠিক যে তেওঁৰ কলা-সত্তাতকৈ বিপ্লৱী সত্তাটো যেন বেছি প্ৰবল। তেওঁৰ সম্যক মূল্যাঙ্কনত এনেবোৰ কথা চালি-জাৰি চোৱাৰ প্ৰয়োজন আছে।

ব্যক্তি-সত্তাৰ ঠেক গভীৰ পৰা মুক্ত হৈ জনতা সত্তাত মনে-প্ৰাণে বিলীন হৈ যোৱা এই গৰাকী ৰাষ্ট্ৰ-বিজয়ী ব্যক্তিয়ে যিদৰে এদিনৰ বাবেও পাৰ্থিৱ অশ্বৰ শক্তিৰ লগত আপোচ কৰা নাছিল অথবা সেই শক্তিৰ প্ৰতি ভীতিগ্ৰস্ত হোৱা নাছিল,

ঠিক সেইদৰে অদূৰত মৃত্যুৰ হাত বাউলি দেখিও তেওঁ কাতৰ অথবা ভীতি বিহ্বল হৈ পৰা নাছিল। সমৰ ক্ষেত্ৰৰ যোদ্ধাৰ দৰে সম্পূৰ্ণ সহজভাৱে আৰু সাহসিকতাৰে প্ৰকৃতিৰ অমোঘ নীতিক স্বাগতম হৈ জনাইছিল :

“এয়ে মোৰ শেষ গান
মোৰ জীৱন নাটৰ শেষ বাগিনী
কল্যাণ খবমান।
পাতনিতে বালো ধেমালি নাম্দী
ভংগী সূত্ৰধাৰ
হাঁহি-বিননিৰে ভাও দিলে। নানা
বোৱালোঁ। অশ্ৰু ধাৰ
আজি হ'ব মোৰ জীৱন নাটৰ
ভাওনাৰ অৱসান।”

১৯৬৯ চনৰ ২০ জুন। বিশ্বৰ ছন্দে ছন্দে মহানন্দে আনন্দে জনতাৰ হৃদয় কঁপাই গীত গাই ফুৰা, নৃত্য কৰি ফুৰা, জনতাৰ দুখত দুখী হৈ কন্দা, সুখত উৎফুল্লিত হোৱা এই গৰাকী বিবল আৰু বিচিত্ৰ প্ৰতিভাধাৰী ব্যক্তিৰ গুৰু গম্ভীৰ স্বৰ চিৰকালৰ বাবে স্তব্ধ হৈ গৈছিল।

বিষ্ণু বাভাৰ ভৌতিক অৱস্থিতি যদিও আমাৰ দৃষ্টিৰপৰা আঁতৰি গৈছে। তেওঁৰ পদ-ধ্বনি কিন্তু অসমীয়া জাতিক, অসমীয়া কৃষ্টি-সংস্কৃতিক ভাল পোৱা প্ৰতিজন ব্যক্তিয়ে হৃৎপিণ্ড আৰু ধমনীত আজি ইমান দিনেও একেদৰে বাজি আছে—সময়ত মহাদেৱৰ তাণ্ডৱ নৃত্যৰ দৰে, সময়ত কোনো অনামী যুগলুৰ মাদলৰ শৱদৰ দৰে, সময়ত মালোঁ পথাৰৰ বিহু-বলিয়া ডেকাটিৰ উদাত্ত গ্ৰাণ-পৰশা বিহু এফাঁকিব

দৰে, ঢোলৰ চেওৰ দৰে . . . । অনাগত ভৱিষ্যতৰ
শুভ দিনবোৰলৈ সেয়ে আমি এতিয়াও প্ৰতীক্ষা-
বত এই আশাবে আমাৰ মাজৰপৰা আক
এনে বহু বিষ্ণু বাভা ওলাব—আকউ এদিন
যাব—

‘চিফুঙৰ সুৰে সুৰে
ই গাঁও, সিগাঁও, সাতো গাঁও
বজন জনাই যাবহি।’

বিঃ দ্ৰঃ—প্ৰৱন্ধটি যুগুত কৰোঁতে সহায় লোৱা কিতাপ :

- ১। সৈনিক শিল্পী বিষ্ণু বাভা । ২। বিষ্ণুপ্ৰসাদ বাভা : জীৱন আৰু কৃতি !
- ৩। লুইতপৰীয়া বিষ্ণু বাভা : মানুহজন । ৪। ৰূপকাৰ (১৯৮৬ জুন সংখ্যা)
- ৫। সুবৰে দেউলৰে আৰু আন দুই এখন ।

‘অসমীয়া কৃষ্টি, সংস্কৃতি আৰু সাহিত্য ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দৰে বিশাল আৰু
বিৰাট । সৰু সৰু জুৰি, নিজৰা, নৈ, উপনৈৰ সমন্বিত শক্তিৰ দ্বাৰা
যেনেকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰই তাৰ বিশালতা আৰু বিৰাটতা লাভ কৰিছে ঠিক
তেনেকৈ অসমৰ বহু জাতি, উপজাতি আৰু জনজাতিৰ কৃষ্টি-সংস্কৃতি আৰু
সাহিত্য বিশালতা আৰু বিৰাটতা লাভ কৰিছে।’

—বিষ্ণু বাভা

অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ বিহু কবিতা

শ্ৰীভাস্কৰ জ্যোতি দাস
১ম বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ (বিজ্ঞান শাখা)

অসমীয়া সাহিত্যৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰলৈ সাহিত্যা-
চাৰ্য অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকাদেৱে আগবঢ়োৱা মেটমবা
অৱদানৰ কথা অসমীয়া সাহিত্যৰ পঢ়ুৱৈ সমাজক
নকৈ কোৱা নিম্প্ৰয়োজন। এই নিরঙ্কত তেখেতে
বিহুক লৈ লিখা কবিতাসমূহৰ এটা সাধাৰণ
আৰু থূলমূল পৰ্যালোচনা কৰাবহে ওয়াস কৰা
হৈছে।

আন আন বিষয়-বস্তুক লৈ তেখেতে যথেষ্ট
সংখ্যক কবিতা বচনা কৰাৰ উপৰিও বিহুক লৈ
বচনা কৰা তেখেতৰ বৃদ্ধন সংখ্যক কবিতা বিভিন্ন
আলোচনী, পত্ৰিকা আদিত বিক্ষিপ্ত হৈ আছে।
বিহুৰ তাৎপৰ্য, বিবিধ স্থান আৰু নদীৰ লগত
থকা বিহুৰ সম্বন্ধ আৰু বিহুৰ লগত বিজড়িত
হৈ থকা অসমৰ বুৰঞ্জী আদিয়ে এইবোৰ কবিতাৰ
প্ৰধান উপজীব্য।

বিহুৰ ৰাণী, বিহুজ্যোতি, বিহু নে বিহু ঐ,
বিহুশ্ৰী নাই, বিহু পতাকা প্ৰাণিপাত, বিহুৰ
আহ্বান, বিহুৰ গনতন্ত্ৰ, বিহু প্ৰগতি আদি কবিতাৰ
জৰিয়তে তেখেতে বিহুৰ তাৎপৰ্য ব্যাখ্যা কৰিবলৈ
যাওঁতে বিহু যে অসমীয়াৰ বাপতি সাহোন, জাতীয়
জীৱনৰ দাপোণ সেয়াতো দাঙি ধৰিছেই, বিহুৰ
উলহ-নালহ, লয়লাসপূৰ্ণ নাচ-গীতে কেনেকৈ
গোষ্ঠী-ভিন্নতা, ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক তথা

জাতীয় জীৱনৰ জড়তা, অলসতা, অসুয়া-অপ্ৰীতি
আদি নাশ কৰি দেশৰ সংহতি আৰু প্ৰগতিত
সহায় কৰে তাকো সোঁৱৰাই দিবলৈ পাহৰা নাই :

সাতাম পুৰুষীয়া শ্ৰীলুইত খনিও

বিহুত উজাই বয় ;

মৰিও নমৰে অসমৰ বাইজ

অসমীয়া চিৰ মৃত্যুঞ্জয়।

নানা ভাষী লোক কৰে দোক-মোক

নানা জাতি উপজাতি ;

বঙালী বিহুৱে দিছে সকলোকে

একেটি ভোগৰ বাটি

এখনি শৰাই এখনি কীৰ্তন

এখনি গামোছা তাত ;

থাপনাত থৈ দিছে হৰিধ্বনি

হৃদয় পৰিছে শান্ত।

* * *

বয়স পাহৰি জীৱন উজাৰি

নাচি-বাগি উলাহত ;

দেউতা আহিছে, আইতা আহিছে

আহিছে নাচনীহঁত।

['বিহু মিলনৰ সঁকো']

হাজৰিকাদেৱে এই শ্ৰেণীৰ কবিতাবোৰ বহাগ
বিহু বা বঙালী বিহুকে প্ৰাধান্য দি লিখা যেন

লাগে। কঙালী আৰু ভোগালী কোনোটে
বিহুৱে যেন কবিক বঙালী বিহুটোৰ সমান আকৃষ্ট
কৰিব পৰা নাই। বৰং কঙালী বিহুৱে বঙালী
বিহুৰ উলহ-মালহ গ্লান কৰাব কল্পনাত কবিয়ে
কেতিয়াবা আক্ষেপহে প্ৰকাশ কৰা দেখা যায় :

“কঙালী বিহুৱে বঙালী বিহুক
খেদিলে কোনোবা ফালে”

[‘বিহু পতাকা প্ৰণিপাত’]

স্থানৰ নামৰ মাহাত্ম্যই হাজৰিকাদেৱৰ কবি
মানসত যথেষ্ট আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিছিল।
সম্ভৱতঃ কবিক নানা ঠাইৰ পৰা বিহু সন্মিলনত
পৌৰোহিত্য কৰিবলৈ আহ্বান কৰাত সেই ঠাইলৈ
ঘোৱাৰ কথা ভাবাৰ লগে লগে সেই ঠাইৰ নাম,
মাহাত্ম্য আৰু তৎ সন্নিষ্ট বুৰঞ্জী তেখেতৰ মানস
পটত উদ্ভাসিত হৈছিল আৰু সেইবোৰ তেখেতৰ
ছন্দময় কবিতাত প্ৰকাশ লাভ কৰিছিল। সেয়েহে
শৰাইঘাট, শোণিতপুৰ, বজাছুৱাৰ, বংপুৰ, গণেশ
গুৰি, বড়িয়া, মেঘালয়, তিনিচুকীয়া, চম্পকনগৰ,
পলাশবাৰী, কলংপাৰ, ধুবুৰী আদি বিভিন্ন ঠাইৰ
বিভিন্ন বৰ্ণনা সেই সেই ঠাইবোৰৰ ঐতিহাসিক বৈশি-
ষ্ট্যৰে তেখেতৰ এই শ্ৰেণীৰ কবিতাত জীৱন্ত হৈ থকা
দিছে। অকল সেইবোৰ ঠাইৰ বৰ্ণনা কবিয়ে
তেখেতে এৰা নাই, সেইবোৰ ঠাইৰ লগত পোন
পতীৱাকৈ বা আওপাকে জড়িত থকা ব্যক্তি আৰু
সেইবোৰ ঠাইৰ আশে-পাশে থকা অন্যান্য নৈ-
নিজৰা বা স্থানৰ লগত সন্নিষ্ট অতীত ইতিহাসৰ
চমৎকাৰ আৰু তেজোদ্দীপক কাহিনীবোৰো মনো-
গ্ৰাহী ভাষাত উল্লেখ কৰি বিন্মতিত বিলীন হৈ
থকা গৌৰৱময় অসম বুৰঞ্জীৰ একো একোটা
অধ্যায়ত তেখেতে আবেগ জড়িত পোহৰ নিক্ষেপ

কৰিছে। উদাহৰণ স্বৰূপে, তেখেতে কলংপৰীয়া
বিহু কবিতাত শংকৰ গুৰুকে আবন্ত কৰি কিম্বদন্তীৰ
বুৰঞ্জী প্ৰসিদ্ধ মূলগাভৰু, পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোহাঁই
আদি বীৰ সকল আৰু ইংৰাজী বাইবেল পুথি
অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰোঁতা আত্মাৰাম শৰ্মা
আৰু স্বনামধন্য ভানন্দি ফুকন, বলদেৱ মহন্ত,
বজ্জেশ্বৰ, গুণাভিৰাম বৰুৱা, সূৰ্য কুমাৰ ভূঞা,
বজ্জকান্ত বৰকাকতী, বিৰিঞ্চি বৰুৱা, ভোগেশ্বৰী,
কমলানন্দ ভট্টাচাৰ্য ইত্যাদি অনেক প্ৰসিদ্ধ
লোকৰ শ্ৰদ্ধাবনত স্মৃতিচাৰণ কৰিছে।

স্বদেশ আৰু প্ৰদেশপ্ৰেমী হাজৰিকাদেৱৰ
কবিতাবোৰত স্থান বিশেষৰ চৰ্ছদশাৰ কথা বেজাৰ-
সিক্ত ভাষাত প্ৰকাশ পোৱা দেখা যায়।
পলাশবাৰীৰ বৰ্ণনা দিবলৈ গৈ সেয়ে কবিয়ে
পলাশবাৰীৰ ওচৰৰ বিজয়নগৰৰ নাম স্মৃতি কৈছে—

“নামত যদিও বিজয়নগৰ

কামত দেখোন একোতো নাই;

সাউদৰ পুতেকে ঠোটৰ ভোকত ছুৱাবে ছুৱাবে
টোকাৰী বায়।

মিৰ্জাই হাঁহিছে গিৰ্জনি মাৰি বীৰ লাচিতৰ
ভিকহু নাতি;

কি হব মাতিলে ভায়ৰ বচন, জীৱন যুঁজত
সদায় ঘাট।”

কিন্তু সেইবুলি তেওঁ বেজাৰৰ কবি নহয়। আকাশত
তেওঁ ক’লা ডাৱৰ দেখা পায় সাময়িক ভাবেহে।
সেই ক’লা ডাৱৰ যে বেছি পৰ থাকিব নোৱাৰে
সেই সম্পৰ্কে কবি নিশ্চিত। আশাবাদৰ সূক্ষ্মৰ
কিৰণেৰে উদ্ভাসিত আৰু উৎসাহিত কবিয়ে
আনকো উৎসাহ যোগাবলৈ, স্বকৰ্তব্য সোঁৱৰাই
দিবলৈ পাহৰা নাই—

শিপিনীৰ তাঁত শালত লাগিছে কেনা

পূবে ফেঁছজালিবে দিশ ফবকাল ;

বাৰ কৰচ, মনৰ কৰচ

বিহুচেৰা হলে হবনে ডাল !

আকাশত উৰে পলাশৰ জুই

বতাহ উৰে বাঙলী বেণু ;

আই অসমীৰ বঙা চৰণত

তাৰেই এপাহি নিদিবা জানো ?

এনে লাগে যেন বৰ বিহুৱাটোৱে বিহুদলটোৰ
আনবোৰক পৰিচালনা কৰাৰ ভাবহে লৈছে !

বিহু অসমীয়া সমাজত ইঠাৎ সৃষ্টি হোৱা
উৎসৱ নহয় । অসমীয়া জাতিৰ উৎপত্তিৰ ক্ৰম-
বিৱৰ্তনৰ সোঁতত ক্ৰমে গঢ় লৈ উঠা ই এটা
সাংস্কৃতিক সোধ । তাৰ বিবিধ আচাৰ-পদ্ধতি
আৰু কাৰ্যত আৰ্য-অনাৰ্য মিশ্ৰিত উপাদান
আজিও স্পষ্ট হৈ আছে । সেয়েহে তাৰ আনু-
সংগিক কিছুমান কাৰ্য এসময়ত কেতিয়াবা সমাজৰ
এটা অংশই গ্ৰহণ কৰিলেও আন কিছুমানে
হয়তো সেইবোৰকেই নিন্দনীয় বুলি পোনতে
পৰিহাৰ কৰিছিল আৰু পিছত তাক পুনৰ
আদৰি লৈছে । এই কথাৰ উজ্জনিৰ বিহু নাচ
আৰু বিহুগাঁতেই এটা উদাহৰণ । তথাকথিত
সভ্য সমাজে এসময়ত এই বিহুনাচ আৰু গীতক
অশ্লীল বুলি হেয়জ্ঞান কৰিছিল আৰু দূৰৰ পৰাহে
তাক লুকাই-চুৰাকৈ উপভোগ কৰিছিল । আজিৰ
পৰা পঞ্চাশ বছৰ পূৰ্বে কবি ডিম্বেশ্বৰ নেওগে
বিহুগীতৰ সংকলন এটি প্ৰকাশ কৰিবলৈ গৈ
সমাজৰ ছুই-চাৰিজন নেতৃস্থানীয় লোকৰ পৰা
পুৰস্কাৰ স্বৰূপে নিষ্ঠুৰ বাক্যবাণ আৰু গঞ্জনাহে

লাভ কৰিছিল । ইয়াৰ কাৰণ আছিল, সেই
সময়ত বিহুগীত আৰু নাচক অসমৰ তথাকথিত
ভদ্ৰ সমাজে সংস্কৃতিভুক্ত বুলি ল'ব পৰা নাছিল ।
হাজৰিকাদেৱৰ 'গণেশ গুৰিৰ বিহু' নামৰ এটি
কবিতাত সেই সময়ৰ সমাজৰ এখনি তেনে
মনোবৃত্তিৰ স্পষ্ট ছবি দেখিবলৈ পোৱা যায় ।
আজিৰ দৰে নগৰে-চহৰে বিহুনাচ আৰু বিহু-
গীতৰ অনুষ্ঠান বিহু উপলক্ষে উদ্ঘাপিত হোৱাটো
আজিৰ পৰা কুৰি বছৰ পূৰ্বে অসমীয়া সমাজত
একবকম অকল্পনীয় যেনেই আছিল । গুৱাহাটী
চহৰৰ গাতে লাগি থকা জনজাতীয় গাঁও গণেশ-
গুৰিত এসময়ত মুকলি-মুৰীয়াকৈ মিকিৰ ডেকা-
গাভৰুৱে বিহু পাতিছিল :

“বেলতলা গণেশ-গুৰিত

মিকিৰ গাভৰুবোৰে

পাহি লাহী পখিলাৰ দৰে

জকি মাৰি উৰি আহিছিল,

চুবুৰীয়া ভবলুৰ স'তে

নাচোনৰ ফেৰ পাতিছিল ।”

এই বিহু আছিল হাবিৰ মাজৰ গছৰ তলৰ
বিহু । তাক চাবলৈ চহৰৰ কিছু ভদ্ৰলোকে
গৈছিল আনৰ চকুত নপৰাকৈ, কাৰণ সেই বিহু-
নৃত্য তেতিয়াৰ সময়ত চোৱাটো লাজ আৰু
দোষৰ কথা আছিল । হাজৰিকাদেৱে তাৰেই
ছবি তেখেতৰ কবিতাত এনেদৰে আঁকিছে :

নগৰীয়া বিহুৱে তেতিয়া

দেখা নাই জন্মৰ পোহৰ

অনাশ্ৰাত বনফুল পাহিৰ নিচিনা

আছিল তেতিয়াৰ বিহু

নগৰৰ চকুৰ আঁতৰ ।

কোৱা শুনিছিলে।—

সেই বিহু উদ্ধাম প্ৰেমৰ

নহয় দৰ্শনযোগা ভাল মানুহৰ ।

অসমৰ বিহুগীত আৰু বিহুনাচক অসমীয়া সাহিত্যিকসকলৰ ভিতৰত বৰ্জনাৰ্থ বৰদলৈয়ে মাথোন পোন প্ৰথমে সাহিত্যত সন্মান জনায় তেখেতৰ একাধিক ঐতিহাসিক উপন্যাসৰ মাধ্যমেৰে । তাৰ খতিয়ান দাঙি ধৰি হাজৰিকাদেৱে কৈছে—

বৰ্জনাৰ্থই মাথো লাভ-কাজ কাতি কৰি
বিহুৱতীহঁতক আনি আদৰি সাদৰি
সাহিত্য চ'বাত দিলে বৰপীৰা পাবি ।

তেতিয়া সেই চুচুক-চামাক লাভকুবীয়া চহৰীয়া
ভাল মানুহবোৰেই আজি হয়তো চহৰত বিহু
সন্মিলন পাতি বিহুনাচ আৰু বিহুগীতক অভ্যর্থনা
জনাইছে :

‘সেই ভাল মানুহসকলেই আজি
নগৰত বিহুতলা পাত্তে
নিজান বনত ফুলা বিহুৱতী মাতে ।
গণেশৰ বিহু আজি কাৰ্তিকেও চায়
বঙিলী পমিলীহঁতে তাকে দেখি নাক কোচায় ।’

[চহৰৰ বিহু সন্মিলন]

পথাৰৰ পৰা চহৰৰ মাজ মজিয়ালৈ আহি
অসমীয়াৰ চেনেহৰ বঙালী বিহুৱে আজি তাৰ
মৌলিক, অকৃত্ৰিম নিৰ্ভাজ ৰূপ-বহণ বহুখিনি
হেৰুৱাই পেলাইছে । চহৰৰ বিহু আচল বিহুৰ
এটা প্ৰতিধ্বনি বা অপচ্ছায়া মাত্ৰ । সেয়ে
বোধকৰো হাজৰিকাই কৈ গৈছে :

‘গণেশৰ বিহু আছিল তেজাল ;

আজিৰ বিহুত কিন্তু সোমাল ভেজাল।

মুকলিমূৰীয়া মন আজি কাৰো নাই ;

কাঠ হাঁহি মাৰে।’ আশি বিহুনাৰ গাই ।’

হাজৰিকাদেৱ বিহু কবিতাত বিহুৰ আগমনত
প্ৰকৃতিও সচেতন আৰু সক্ৰিয় হৈ উঠিছে ।
উদাহৰণ স্বৰূপে লুইত, ভোগদৈ, কলং, ভবলু
আদি নৈ কেতবোৰে কবিতাৰ বিষয়-বস্তু হিচাপে
হাজৰিকাদেৱৰ কবিতাত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰাটো
মন কৰিবলগীয়া । কবিৰ কল্পনাত এই নৈবোৰে
যেন অসমীয়া জাতীয় জীৱনৰ উৎসাহ, তনু-
প্ৰেৰণা, শৌৰ্য-বীৰ্য সঞ্চাবক ধৰ্মন। স্বৰূপ :

‘কুলি কেতেকায়ে গগনা পেঁপাৰে
দিলেহি বিহুৰ জান ;
উঠিল ভবলু চাৰি-পাতি এবি
উলাহে উতলা প্ৰাণ ।’

[‘ভবলুৰ বিহু’]

* * *
‘কোন ক’ত আছা . নগৰা ভোটাঠি
অসমীয়া ডেকা দল ;
কলঙৰ সতে বিহু মাৰি মাৰি
দেশ বাখিবৰ হ’ল ।’

[‘কলঙৰ বিহু’]

অসমীয়া সমাজৰ বিশেষকৈ গ্ৰাম্য সমাজৰ
নিত্য ব্যৱহাৰ্য্য বিবিধ সামগ্ৰী, বীতি-নীতি, অসমৰ
মাটি, আকাশ, নৈ, হাবি-বননি, চৰাই-চিৰিকতি,
পশু-পক্ষী আদিৰে বিৰঞ্জিত হৈ থকা বিহুগীত
বোৰৰ প্ৰচলিত টুকুৰাবোৰ হাজৰিকাদেৱে তেখেতৰ
বিহু কবিতাবোৰত সময়ে সময়ে ব্যৱহাৰ কৰি

ব্যৱহাৰ কৰি কবিতাবোৰ অসমীয়া সমাজৰ ৰূপ-
বস গোন্ধেৰে ভৰাই তোলে—

চ'তে গৈ গৈ বহাগ পালেহি,
ফুলিলে ভেবেলী লতা;
চাপৰি চাপৰি তুলি যাওঁ বাৰৰি;
অতি মৰমৰ যুগাৰে মল্‌বা,
অতি মৰমৰ মাৰ্কেঁ,
তাতোকৈ চেনেহৰ
খঙালী বিহুটি নাপাতি কেনেকৈ থাকেঁ ।
পোতা পুখুৰাত বাক বজা হ'ল ;
বিহুৱতী চবায়ে কৰে বিহু বিহু

বতৰমান যুগত ৰাজনীতিয়ে ব্যক্তি আৰু সমাজৰ
সকলো ক্ষেত্ৰতে সু-প্ৰভাৱৰ লগতে কম-বেছি
পৰিমাণে অশুভ প্ৰভাৱো বিস্তাৰ কৰিছে ।

হাজৰিকাদেৱৰ কবিতা কেতবোৰত সেই প্ৰভাৱৰ
কথাও প্ৰতিফলিত নোহোৱাকৈ থকা নাই ।

'ক্ষমতা খকত দুই চকু অন্ধ
দশোদিশে স্বাৰ্থ বাট-পথ বন্ধ
দেশ-প্ৰেম ভোট-প্ৰেম হ'ল ;
কোটি কোটি টকা কৰি পানী
স্বৰ্গ স্থিলঙত পাতি ৰাজধানী
লালসাৰ জ্বলাওঁ দাবানল ।

['বিহু-সেৱা]

মুঠতে হাজৰিকাদেৱৰ বিহু কবিতাবোৰ
অসমীয়া জাতীয় জীৱনৰ জীৱন্ত প্ৰতিধ্বনি আৰু
জাতীয় ইতিহাসৰ উৎকৃষ্ট স্মৃতি সঁফুৰা বুলি
ক'লেও অত্যুক্তি কৰা নহয় ।

নিবন্ধটি যুগুত কৰোঁতে বিভিন্ন কিতাপ, আলোচনী আৰু পত্ৰিকাৰ পৰা বিভিন্ন ধৰণে
কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰেৰে সহায় লোৱা হৈছে ।

বিশেষকৈ শ্ৰীঅতুল চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ 'হাজৰিকাৰ বিহু কবিতা' নামৰ প্ৰবন্ধটিৰ পৰা বিভিন্ন
ধৰণে সহায় লোৱা বাবে তেখেতলৈ আমাৰ বিশেষ কৃতজ্ঞতা থাকিল ।

অসম আৰু অসমীয়া জনমানসৰ নিভুল দাপোণ বিহু । তসমৰ
পাহাৰ-পৰ্বত, পশু-পক্ষী, নৈ-বিল, পথাৰ-প্ৰান্তৰ, ফুল-ফল, বৰ্ণ-গন্ধ আৰু
তাৰ মাজত কৰ্মৰত নৰ-নাৰীৰ এনেকুৱা প্যানোৰামা ভাৰতৰ লোক
সঙ্গীতত বিৰল । বিহুগীতৰ সাহিত্যিক আৰু সাংগীতিক ভেটিৰ ওপৰতেই
বহি আছে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ উপসোধটি ।

— হেমঙ্গ বিশ্বাস ।

(উদ্ভিৰ অসমীয়া ৰূপসুন্দৰ)

বিহঙ্গম দৃষ্টিত অসমীয়া লোক-সাহিত্য

গিফ্. মায়ী ৰাণী বড়ো

২য় বাৰ্ষিক, উঃ মাঃ

মূল অৰ্থত পৃথিৱীৰ সকলো সাহিত্যকে দুটা ভাগত বিভাজন কৰিব পাৰি। এটা হ'ল শিক্ষিত সমাজত প্ৰচলিত লিখিত ভাষাৰ সাহিত্য আৰু আনটো চহা গাঁৱলীয়া সমাজত মুখে মুখে চলি অহা কথিত ভাষাৰ সাহিত্য। দ্বিতীয় বিধেই হ'ল লোক সাহিত্য তথা মৌখিক সাহিত্য। এই কথা প্ৰণিধানযোগ্য যে শিক্ষিত সমাজৰ লিখিত ভাষাৰ সাহিত্য গ্ৰাম্য সমাজৰ মৌখিক সাহিত্যৰ পৰিশোধিত তথা পৰিমাৰ্জিত ৰূপ। পোনপটীয়া কথাত, লিখিত সাহিত্যৰ মূল উপ-জীব্য হৈছে গ্ৰাম্য সাহিত্য। ম্যাক্সিম গৰ্কীয়ে সেয়ে কৈছিল-- "We must realise that it is masses' labour that is the chief organiser of culture and creator of all ideas.....I would again draw your attention to the fact that most profound, striking and artistically perfect types of heroes have been created by folklore, the oral creation of the working people."

সাধাৰণতে লোক সাহিত্যবোৰ গীতিপ্ৰধান। ইয়াত গীতেই প্ৰাধান্য লাভ কৰে। অসমীয়া লোক সাহিত্যৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য শাখা

প্ৰশাখাসমূহ হ'ল-- (১) লোক গীত, (২) ফকৰা-যোজনা আৰু প্ৰৱচন, (৩) সাধুকথা। সাহিত্যৰ দৃষ্টিত লোক গীতৰ মূল্য বেছি। লোক গীত-বোৰক সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী লেখকসকলে তলত দিয়া ধৰণে ভাগ কৰিছে-- (১) অনুষ্ঠানমূলক। যেনে-- বিহুগীত, আইনাম, বিয়ানাম, ইত্যাদি। (২) আখ্যানমূলক-- যাক ইংৰাজীত বেলোড (Ballad) বোলা হয়। যেনে-- মণি কোঁৱৰৰ গীত, ফুল কোঁৱৰৰ গীত, বৰফুকনৰ গীত ইত্যাদি। (৩) বিবিধ বিষয়ক। যেনে-- নিচুকনি গীত, গৰখীয়া গীত, নাও খেলৰ গীত, ওজাপালি ইত্যাদি।

অনুষ্ঠানমূলক গীতবোৰ নাবী সমাজত বেছি জনপ্ৰিয় আৰু প্ৰচলিত। দেৱ-দেৱীৰ পূজা-পাতল অসমীয়া সমাজত পুৰণি কালৰ পৰাই চলিয়ে আহিছে। সেয়ে বসন্ত ওলালে সাত গৰাকী আই বা দেৱীৰ ভাই-ভনীক সন্তুষ্ট কৰাৰ উদ্দেশ্যে 'আইনাম' গোৱা হয়।

জখীয়াৰ ঘৰলৈ আইলোক আহিছে
দিবলৈ নাইকিয়া একো।

মূৰে কেশেৰে পাৱে মলচিমে,

দেহৰে পাৰি দিম সাঁকো ॥

লক্ষ্মীপূজাত অথবা পথাৰৰ লখিমী চপোৱাত গোৱা গীতক লখিমী সৰাহৰ গীত বোলা হয়।

অসুখ অশাস্তি হ'লে বা বয়স অনুপাতে ল'ৰা-
ছোৱালীৰ শাৰীৰিক বিকাশ নহ'লে অপেচৰী
দোষ লগা বুলি চোতালৰ মাজত অপেচৰা সবাহ
পাতি আইসকলে গীত গায়। সহজ-সৰল ভাষা,
ভাব তথা অনুভূতিৰ কমনীয়তা আৰু আন্তৰিকতা
এই গীতবোৰৰ লক্ষণীয় বৈশিষ্ট্য।

অসমীয়া সমাজৰ বিবাহ অনুষ্ঠানৰ বিভিন্ন
অৱস্থাত আয়তীসকলে গোৱা বিয়া নামবোৰ
লোক-সাহিত্যৰ অমূল্য সম্পদ। বিয়া নামবোৰৰ
ভিতৰত পাৰ্ণী তোলা, মাহ-হালধি সনা, অধি-
বাস, দৰা-কইনা সজোৱা, সূৰ্য্যপুৰি তোলা, দৰা
আদৰা, দৰা-কইনাক আশীৰ্বাদ দিয়া আদি উপ-
লক্ষে গোৱা গীতসমূহে প্ৰধান। সম্প্ৰদান কৰি-
বলৈ লোৱা কন্যাৰ আসন্ন বিচ্ছেদৰ কান্ধ
নাৰী জীৱনৰ ভাব-অনুভূতি, আশা-আকাঙ্ক্ষা,
কইনাই মাক-দেউতাকৰ ঘৰত কটোৱা দিনৰ
মৌ-মিঠা স্মৃতিৰ বোমহুঁন, নতুনকৈ যাবলগীয়া
ঘৰৰ অচিনাকি পৰিবেশৰ প্ৰতি কন্যাৰ হিয়া
তুক তুক কৰা ভয় আদিয়ে এইবোৰ গীতৰ
বিষয়বস্তু হৈ পৰে। বিয়া নামবোৰ সাধাৰণতে
ছুই ধৰণৰ। এক ধৰণৰ নামবোৰত গহীন
আৰু কচিপূৰ্ণ পৰিবেশৰ সৃষ্টি কৰি বৰ্ত্তালিত
বাম-সীতা, কৃষ্ণ-কষ্ণিগী, উষা-অনিৰুদ্ধ আদি
পৌৰাণিক চৰিত্ৰসমূহৰ বিয়াৰ বৰ্ণনা কৰা থাকে :

জনক বজাৰ জীয়ৰী সীতা আইদেউৰ

স্বয়ম্বৰ পাতিছে ;

দেশৰ বজা-মহাবজাক

নিমন্ত্ৰণ কৰিছে,

হৰি মোৰ অই

সীতা আইদেউ দাটিত বাগৰি কান্দিছে,
অবোধ্যৰ বানচুই হবধনু ভাঙ্গিছে।'
ইত্যাদি। আনহাতে আন ধৰণৰ নামবোৰৰ
স্বৰ লঘু আৰু ৰচনা কেতুকপূৰ্ণ। যেনে—

“ঠুন ঠুনি শাকৰে বোজা ঐ বাম বাম

ঠুন ঠুনি শাকৰে বোজা

কন্যাৰে মাকে নৰিয়াত পৰিছে

দেখেতে নাপালো ওজা।”

বিয়া নামবোৰত কৰুণ, হাস্য, শাস্ত আদি বসব
সমাবেশ হোৱা দেখা যায়। তিবোতাৰ স্বাভা-
ৱিক কাব্য-প্ৰতিভা আৰু সৌন্দৰ্য্যবোধৰ স্বাক্ষৰ
বিয়া নামবোৰে সুন্দৰকৈ প্ৰতিফলিত কৰে।

অনুষ্ঠানমূলক গীতসমূহৰ ভিতৰত বিহুগীত
আৰু বনগীত অধিক জনপ্ৰিয় আৰু জনমানসত
সিবোৰৰ মূল্যও যথেষ্ট। বিহুগীতবোৰ প্ৰেম
আৰু যৌৱনৰ যেন চিহ্নন চিত্ৰ। ডেকা-
গাভৰুৰ অন্তৰত হোৱা প্ৰেমৰ সঞ্চাৰ, প্ৰেমৰ
বিকাশ, বিবহ-বিচ্ছেদ আদি চহা গাঁৱলীয়া
পৰিবেশৰ মাজেৰে এই গীতবোৰত সুন্দৰভাৱে
প্ৰকাশ পাইছে :

লংগুটি আনিবা, খাম ঐ লাহৰী,

জাই গুটি আনিবা খাম।

থুৰিয়াই থুৰিয়াই, তামোল কাটি দিছিল,

তাৰ মাজত দিছিল লং।

o o o o o o

বহৌ তাঁতশালত চকু আলিবাটত

মাকৌ সৰি সৰি পৰে।

আহ কি নাহে ঐ মোৰ ধন চেনাই ঐ

চিৰি পাতি মঙলে চাওঁ।

বিবিগাব নাজতে তামোল থৈ আহিছোঁ,

হেৰা পালে বুলি খাবি।

কাঁচি দলি মাৰি ঘৰলৈ ঘূৰিলোঁ।

ওঁঠতে বৰলে খালে।

বিহুগীতৰ এনেধৰণৰ এশ একুৰি উদাহৰণত ওপৰত উল্লেখ কৰি অহা ভাব অনুভূতিবোৰ এইদৰেই কমনীয় আৰু বৰণীয় ৰূপত প্ৰকাশ পায়।

বনৰ্গাত বিহুগীতৰ প্ৰায় সমধৰ্মী। বনৰ্গাত সমূহত সাধাৰণতে স্বভাৱ কবিয়ে কৰা প্ৰকৃতিৰ নদ-নদী, পাহাৰ-ভৈয়াম, গছ-গছনি, চৰাই-চিৰিকতি আদিৰ সবল সাৱলীল বৰ্ণনা, চেনেহীৰ দেহক প্ৰকৃতিৰ বিতোপন বস্তৱ লগত বিভাই কৰা বৰ্ণনা বুৰঞ্জীয়ে গৰকা ঘটনা আদিৰ বৰ্ণনা সততে চকুত পৰে।

চেনাইৰে চকুলৈ চাবকে নোৱাৰি

যেন পুৰিমাৰে জোন।

০ ০ ০ ০ ০

হাতলৈ কি চাবা হাতীৰ গুঁৰে যেনে

ভৰিবনো কি চাবা গোট।

০ ০ ০ ০ ০

দেউতা মহাৰজাই পুখুৰী খনালে

নগ্ন থ'লে গোবী সগৰ। ইত্যাদি

আখ্যান মূলক লোকগীত সমূহক মোটা-মুটিকৈ তিনি ভাগত ভাগ কৰিব পাৰি। যেনে—

(১) বুৰঞ্জী মূলক, (২) কিম্বদন্তী বা জনশ্ৰুতি মূলক আৰু (৩) কাল্পনিক।

বুৰঞ্জীমূলক গীতৰ ভিতৰত বৰফুকনৰ গীত, হৰদত্ত বাঁৰ দত্তৰ কুঁ গীত, নাহৰৰ গীত, জয়মতীৰবাঁৰৰ গীত

আদি প্ৰধান। বুৰঞ্জী মূলক গীতবোৰ সাধাৰণতে কৰুণ বসান্বক। ইতিহাসত পোৱা কাহিনীৰ ভিত্তিত এইবোৰ স্বভাৱ কবিয়ে নিজ বহণ সানি বচনা কৰিছিল। কিম্বদন্তী বা জনশ্ৰুতিমূলক গীতৰ ভিতৰত জনা গাভৰুৰ গীত, ফুল কোঁৱৰৰ গীত, মণি কোঁৱৰৰ গীত, কমলা কুঁৱৰীৰ গীত প্ৰসিদ্ধ। বাবমাহী গীত আৰু ধুমতীৰ গীত আদিয়ে কাল্পনিক ছুঁসাহসিক ঘটনা, বাঁৰহ, প্ৰেম, বেদনা, ঘৃণা, পুতৌ আদি মানৱ অন্তৰৰ বিভিন্ন ভাৱ-অনুভূতি প্ৰকাশ কৰে। এইবোৰৰ উপৰিও আন লোক গীতসমূহ হ'ল নিচুকণি গীত, নাও খেলাৰ গীত অথবা গৰখীয়া, মৰণা-মৰা, ধান কটা, মাছ মৰা আদিক লৈ বচা গীতসমূহ।

অসমীয়া নিচুকণি গীত লোক-সাহিত্যৰ অন্ততম সম্পদ। পৃথিৱীৰ সকলো ভাষাতে নিচুকণি গীতৰ প্ৰচলন দেখা যায়। সাধাৰণতে শিশুক শান্ত কৰিবলৈ আৰু টোপনি নিয়াবলৈ মাকে নিচুকণি গীত গায়। সেই বাবে শিশুক লৈ বচিত এই গীতবোৰ পুৰণি হ'লেও সদায় নতুন। গীতবোৰৰ মাজেৰে শিশুৰ মন, স্বভাৱ, ভাৱধাৰা আৰু শাৰীৰিক সৌন্দৰ্যৰ প্ৰকাশ পোৱা দেখা যায়। শিশুৰ মন কল্পনা প্ৰৱণ, যুক্তি নিৰ্ভৰশীল নহয়। সেয়ে এই গীতবোৰত যুক্তিৰ অভাৱ প্ৰায়ে পৰিলক্ষিত হয় :

শিয়ালীয়ে নাহিবি ৰাতি

তোৰে কাণে কাটি লগামে ৰাটি।

নন্দবাণী যশোদাই সেয়ে শিশু কৃষ্ণক টোপনি নিয়াবলৈ চেষ্টা কৰি গাইছে :

ঘুমটি যায়েৰে অৰে কানাই

হুৰে কাণ-খোৱা আসে ।

সকলো শিশুৰ কাণ খাই খাই

আসয় তোমাৰ পাশে ॥

যশোদা আৰু কৃষ্ণৰ কথা আৰু কাৰ্য্যৰ বৰ্ণনা থকা এনোবৰ গীতৰ মাফেদি গাঁৱলীয়া সমাজৰ আদৰ্শৰ অথচ টেঙৰ শিশু এটা আৰু এজনী মৰমিয়াল নাতুৰ হৰি জীৱন্ত ৰূপত চিত্ৰিত হোৱা দেখা যায় । গীতৰ শাৰীৰৰ ক্লান্তি, অৱসাদ দূৰ কৰিব পৰা আৰু মানুহৰ মনত উৎসাহ-উত্তম আনিব পৰা সজ্জীৱনী শক্তি, অনস্বীকাৰ্য্য । মাছ মৰা, ধান কটা, নাও খেলা আদি কামত সেয়ে সেই সেই উপলক্ষে ৰচিত গীতবোৰ গোৱা হয় ।

ইয়াৰোপৰি ফকৰা-যোজনা, সাঁথৰ আৰু প্ৰৱচনসমূহ লোক-সাহিত্যৰ পৰা বাদ দিব নোৱাৰি । এই আটাবোৰতে গাঁৱলীয়া জীৱনৰ সজ্জীৱ চিত্ৰ পোৱা যায় । গাঁৱলীয়া জীৱনত এই প্ৰবাদবোৰৰ সঘন প্ৰচলনৰ কাৰণ হৈছে— সেইবোৰৰ জৰিয়তে সহজ-সৰল ভাষাত আৰু কম কথাত একোটা দীঘলীয়া ভাব প্ৰকাশ কৰিব পাৰি । যেনে— “মাছৰ তেলেৰে মাছ ভজা”, “আঁঠুৱা চাই ঠেং মেলা”, “বেজীৰ জলাকো মনে, কুঠাৰৰ জলাকো নমনে” ইত্যাদি । প্ৰবাদবোৰৰ সাহিত্যিক সৌন্দৰ্য্য আৰু ভাবৰ ঘনত্ব প্ৰাণধানযোগ্য ।

সাঁথৰবোৰ লোক-সাহিত্যৰ প্ৰাচীনতম সৃষ্টি যেন লাগে । সাঁথৰবোৰ মনত ৰখাৰ বাবে সুন্দৰ ৰচনা । এশাৰীতে সুধিব পৰা প্ৰশ্নটো হয়তো শ্ৰুতি-মধুৰ কৰিবলৈ সময়ে সময়ে

অপ্ৰয়োজনীয় বৰ্ণনাৰে দীঘলীয়া কৰা হয় :

“শদিয়ালৈ নাযাবা সৎফুল নাখাবা

কেঁচা পাতত নিদিবা লোণ

উপজিয়ে লড় মাৰে কোনা”

সাঁথৰবোৰ মানুহৰ বুদ্ধিমত্তাৰ প্ৰাচীন ৰূপ । তলত কেইটামান সাঁথৰ আৰু লগতে উত্তৰো দিয়া হ’ল—

(১) আলি আলি যায় মূৰ দাঙি চায় ।

উত্তৰ : বেজী ।

(২) এহু এহু ধৰিবৰ নাই ঠেহু ।

উত্তৰ : কণী ।

(৩) এডাল হাড়, হেজাৰ হেজাৰ নোম,
ঘৰৰ পিচত বহি আছে লোখম ধম ।

উত্তৰ : খেৰৰ পুঁজি ।

লোক-সাহিত্যৰ যিটো সম্ভৱ আটাইতকৈ আকৰ্ষণীয় শাখা সেয়া হৈছে সাধুকথা । প্ৰাচীন কালৰে পৰা প্ৰচলিত হৈ অহা এই সাধুকথা-বোৰা জনপ্ৰিয়তা আজি বিজ্ঞানৰ যুগতো যেন শেষ হৈ যোৱা নাই । গৰমকালি ফৰকাল বতৰত জোনাকৰ স্নিগ্ধ পোহৰত চোতালত ঢাবি-পাতি আইতাৰ মুখৰ পৰা বুঢ়া-বুঢ়ী, দৈত্য-দানৱ, ভূত-প্ৰেত, দায়িনী-যখিনী, ৰাক্ষস-গন্ধৰ্ব, ৰাজকুমাৰ-ৰাজকুমাৰী আদিৰ লোমহৰ্ষক, অলৌকিক, দুঃসাহসিক কাহিনী অথবা সৰল-সহজ প্ৰেম-বিবহ, মৰম-চেনেহ, দয়া-কৰুণা, অত্যাচাৰ-উৎপীড়ন আদি মানৱীয় আবেদন-অনুভূতিৰে সিক্ত সাধুবোৰ শুনাৰ প্ৰৱণতা আজিকালিও কেৱল নাতি-নাতিনীহঁতৰে নহয়, সময়ে সময়ে সিৰোৰে ব্যস্ত বয়সিয়াল মানুহৰ মনকো দোলা

দি যায়। অবদমিত হৈ থকা কোনো আধুনিক
মনৰ 'নষ্টালজিয়া' (Nostalgia) যেন খন্তেকৰ
বাবে সাৰ পাই উঠে। এই সাধুকথাসমূহৰ
বৈশিষ্ট্য হৈছে—ইয়াৰ কোনো স্থিৰ ৰূপ (form)
নাই। নিজৰ কল্পনা শক্তি আৰু সাহিত্যিক
প্ৰতিভাৰ সামৰ্থ অনুযায়ী প্ৰত্যেকোৱে ইয়াৰ ৰূপ-
দান কৰিছিল আৰু সিয়ে সময়ৰ হাত-বুলনিত
বাগবি-যুগুৰি আহি আজিৰ ৰূপ পাইছে।

অসমীয়া লোক-সাহিত্যৰ এয়া খূলমূল এক
অংকন মাত্ৰ। যি কোনো ভাষাৰ লোক-সাহিত্য
যে সেই ভাষাৰ অমূল্য আৰু অতুলনীয় সম্পদ
সেই কথাৰ সত্যতা একেবাৰ কথাতে গোটে
ব্যক্ত কৰি গৈছে : Folktale is the father
of all fiction and folksong is the
mother of all poetry.

[প্ৰৱন্ধটি যুগুত কৰোঁতে কৃতবিদ্য কেবাগৰাকী সাহিত্যিক, সমালোচক আৰু লোকসঙ্গীত বিশা-
ৰদৰ বচনাৰ কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰেৰে সহায় লোৱা হৈছে।]

“মহাভাৰতৰ বথৰ ধূলি উৰে/ভুগলকাৰাদত/অশোকচক্ৰত ঘূৰে ভৱিষ্যতৰ
মুখ/নিয়ম লাইটত অম্পষ্ট, ৰেখাহীন ভাবৰ আৱেশ/নদীয়ে নদীয়ে চলোদ-
বণিত।”

—ভবেন বৰুৱা

দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ বৰ্ণ-বৈষম্যবাদ আৰু নেলচন মেণ্ডেলা

শ্ৰীলক্ষীকান্ত শৰ্মা

অধ্যাপক, ইতিহাস বিভাগ

দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ কৃষ্ণাঙ্গ জাতীয়তাবাদী নেতা নেলচন মেণ্ডেলাৰ বিষয়ে কবলৈ যোৱাৰ আগতে দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ ষ্বেতকায় চৰকাৰৰ বৰ্ণ-বৈষম্যবাদৰ বিষয়ে কিছু কথা আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়োজন। ইয়াত এই বিষয়ে সামান্য আভাসহে দাঙি ধৰা হ'ল। বৰ্ণ-বাদৰ পটভূমি আছিল ষ্বেতকায় ইউৰোপীয় শক্তিবৰ্গৰ আফ্ৰিকালৈ আগমন। এই ষ্বেতকায় ইউৰোপীয়সকল প্ৰথমে দাস ব্যৱসায়ী হিচাপে আফ্ৰিকালৈ আহিছিল। পাছত তেওঁলোকে আফ্ৰিকাৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত উপনিবেশ স্থাপন কৰি সেইবোৰ ঠাইৰ শাসন ক্ৰমতা হস্তগত কৰিছিল। এই উপনিবেশ সমূহত ইউৰোপীয় সাম্ৰাজ্যবাদী শক্তিসমূহে তেওঁলোকৰ বৰ্ণগত শ্ৰেষ্ঠত্ব প্ৰতিপন্ন কৰাৰ লগতে ঔপনিবেশিক স্বার্থ কায়ম কৰাৰ কাৰণে নিজা শাসন নীতিৰ অৱতাৰণা কৰিছিল। এনে শাসন নীতিত স্বাভাৱিকতে শাসক আৰু শাসিতৰ মাজত সম্বন্ধৰ ব্যৱধান অতি বেছি আছিল। এই নীতিৰ চৰম ৰূপ প্ৰকাশ পাইছিল দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ ক্ষেত্ৰত।

তিনিওফালে মহাসাগৰেৰে পৰিবেষ্টিত আফ্ৰিকা মহাদেশৰ একেবাৰে দক্ষিণৰ ভূ-খণ্ডই হ'ল ওলণ্ডাজ আৰু ইংৰাজ বংশোদ্ভূত ষ্বেতকায় শাসনাধীন

বৰ্তমানৰ দক্ষিণ আফ্ৰিকা। ইয়াৰ মুঠ জন সংখ্যাৰ শতকৰা তিনি ভাগ আছিল ষ্বেতাজ্ঞ আৰু বাকী-খিনি কৃষ্ণাঙ্গ (বান্টু সম্প্ৰদায়ৰ)। এই সংখ্যা-লম্বু ষ্বেতাজ্ঞ শাসক সকলে সংখ্যা গৰিষ্ঠ কৃষ্ণাঙ্গ সকলৰ ওপৰত নিজৰ প্ৰভুত্ব তথা শাসনৰ বাঘজৰী অক্ষুণ্ণ ৰখাৰ উদ্দেশ্যে বৰ্ণবাদী নীতিৰ (Policy of Apartheid or Racial Separation) প্ৰচলন কৰিছিল। এই নীতিৰ অৰ্থ আছিল এয়ে যে কৃষ্ণকায় লোকখিনিক যিমানদূৰ সম্ভৱ হয় ষ্বেতকায় সকলৰ পৰা আঁতৰাই ৰখা। এনে বৰ্ণবাদী নীতিৰ বিষয়ক ঔপনিবেশিক আমোলৰ লগে লগেই ৰোপণ কৰা হৈছিল যদিও ১৯৪৮ খৃঃত ষ্বেতাজ্ঞ নেচনেলিষ্ট দলৰ চৰকাৰ গঠনৰ পৰাহে বৰ্ণভিত্তিক পৃথকীকৰণ আইন আৰু চুক্তি কঠোৰভাবে কাৰ্য্যকৰী কৰিবলৈ লোৱা হয়।

দক্ষিণ আফ্ৰিকা চৰকাৰৰ এই বৰ্ণভিত্তিক পৃথকীকৰণ নীতিয়ে দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ কৃষ্ণাঙ্গ লোকসকলক এক নিপীড়িত আৰু নিষ্পেষিত জাতিত পৰিণত কৰে। স্ব-ভূমিতে এই লোক সকলে মানুহে ভোগ কৰিব পৰা নিম্নতম অধিকাৰ খিনিও হেৰুৱাই পেলায়। ষ্বেতাজ্ঞসকলে বসবাস কৰা চহৰ অঞ্চলৰ পৰা কৃষ্ণাঙ্গ লোকসকলক খেদি পঠিওৱা হ'ল। তেওঁলোকক “বান্টুস্তান”

বা বাঙালী সংবন্ধিত অঞ্চলত থাকিব দিয়া হ'ল।
 তেওঁলোকৰ চলাচলত বাধা আৰোপ কৰা হ'ল
 আৰু আগতীয়া অহুনতি নোহোৱাকৈ খেতাজৰ
 কাৰণে সংবন্ধিত অঞ্চলত তেওঁলোকে ভ্ৰমণ কৰিব
 নোৱাৰা হ'ল। খেতাজ সকলৰ লগত তেওঁ-
 লোকে একেলগে গাড়ীত উঠিব বা কুৰা-চকা
 কৰিব নেৱাৰিব। শিক্ষানুষ্ঠান সমূহতো খেতাজ
 সকলৰ লগত একেলগে পঢ়া-শুনা নোৱাৰিব।
 বৃত্তিমূলক চাকৰি-বাকৰিৰ পৰাও তেওঁলোকক
 আঁতৰাই ৰখা হ'ল। ইয়াৰ উপৰি বৰ্ণবাদী
 আমোলৰ যিকোনো বিৰোধীতাক কঠোৰভাবে
 দমন কৰাৰ ক্ষমতা চৰকাৰৰ হাতত দি আইন
 প্ৰণয়ন কৰা হ'ল।

কুঞ্চাজ নিগ্ৰোসকলৰ দৰে দক্ষিণ আফ্ৰিকাত
 বসবাস কৰা ভাৰতীয় সকলো বৰ্ণবাদ নীতিৰ
 বলি হয়। "Group Area Act" নামৰ
 আইনৰ জৰিয়তে তেওঁলোকক সমৃদ্ধ চহৰবোৰৰ
 পৰা অনায়াসে উচ্ছেদ কৰিব পৰা হৈছিল।
 ১৯৬০ খৃঃত প্ৰিট'ৰিয়া ভ্ৰমণ কৰা "নিউ ইয়ৰ্ক
 টাইমছ"ৰ বাতৰি যোগনীয়াৰ এজনে এটা প্ৰসঙ্গত
 উল্লেখ কৰা মন্তব্য এটাত বৰ্ণ-বৈষম্যৰ সুন্দৰ
 আভাস এটা পোৱা যায়। তেওঁ ক'বৰ দৰে,
 "the individual Native has no vote ;
 owns no land, lives where he is
 told to, travels with a pass and
 suffers under the most segregation
 system in all the world." মুঠতে বিভিন্ন
 আইন-কাৰ্য্যন প্ৰৱৰ্ত্তন কৰি কুঞ্চাজ সকলক খেতকাৰ
 সকলৰ পৰা সম্পূৰ্ণ পৃথক কৰি ৰখা হয়।

খেতকাৰ চৰকাৰৰ এই বৰ্ণ বৈষম্য নীতি কিন্তু
 প্ৰত্যাখ্যানৰ সমুখীন নোহোৱাকৈ নাথাকিল।
 বৰ্ণবাদ নিৰ্মূলৰ বাবে কুঞ্চাজ সকলে প্ৰতিৰোধ
 আন্দোলন আৰম্ভ কৰিলে। বাষ্ট্ৰসংঘৰ ফালৰ
 পৰাও বৰ্ণ-বৈষম্যবাদ নিৰ্দ্দিত হ'ল। কিন্তু ইয়াৰ
 বিপৰীতে দক্ষিণ আফ্ৰিকা চৰকাৰে মানৱ অধিকাৰ
 উলংঘা কৰি কুঞ্চাজ সকলৰ ওপৰত সৰ্বপ্ৰকাৰ
 অমানুষিক আৰু অনানবায় নিৰ্যাতন চলাই গৈছে।
 বৰ্ণ বিদ্বেষ বিৰোধী প্ৰতিটো আন্দোলনৰ বিৰুদ্ধে
 প্ৰিট'ৰিয়া চৰকাৰৰ উত্তৰ হয়--পুলিচ বাহিনী
 লগাই আন্দোলন মৰিমূৰ কৰা আৰু কাৰাদণ্ড
 বিহা। চমুকৈ ক'ব লাগিলে লাঠি-গুলি আৰু
 জেল। চৰকাৰৰ দমন নীতি যিমানে কঠোৰ
 হৈছে জনগণৰ চেতনাও সিমানে বেছি জাগ্ৰত
 হৈ পৰিছে।

দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ বৰ্ণবিদ্বেষৰ বিৰুদ্ধে সজোৰে
 আন্দোলনৰ উদ্ভাৱ তবন্ধৰ জোৱাৰ বোৱাই দিয়া
 দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ কুঞ্চাজ জাতীয়তাবাদী নেতা-
 সকলৰ ভিতৰত অন্যতম হ'ল নেলচন মেণ্ডেলা।
 কুঞ্চাজ এই নেতাজন বৰ্ত্তমান বিশ্বৰ প্ৰধান
 প্ৰধান কাকতবোৰৰ শিৰোনামাত। প্ৰিট'ৰিয়াৰ
 বৰ্ণবাদী চৰকাৰে তেওঁক যাবজ্জীৱন কাৰাদণ্ড
 বিহি কাৰাবদ্ধ কৰি ৰাখিছে। তেওঁৰ মুক্তিৰ
 দাবী আজি অকল আফ্ৰিকাতে সীমাবদ্ধ হৈ
 থকা নাই। তেওঁৰ মুক্তিৰ দাবীত বিশ্বৰ বিভিন্ন
 দেশ সৰৱ হৈ উঠিছে। এই মুক্তি নেলচন
 মেণ্ডেলাৰ মুক্তি নহয় : নিষ্পেষিত নিৰ্যাতিত
 জনগণৰ মুক্তি। কিন্তু দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ বৰ্ত্তমানৰ
 বোধা চৰকাৰে (P. W Both --the Presi-

dent of South Africa) বিশ্ব জনমতৰ প্ৰতি কোনো কাণসাৰ কৰা নাই।

দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ কৃষ্ণাঙ্গ সকলৰ মুক্তি আন্দোলনৰ নেতা নেলচন মেণ্ডেলাৰ জন্ম হৈছিল আজিৰ পৰা প্ৰায় ৭০ বছৰ আগতে। (১৮ জুলাই, ১৯৮৮ ত তেওঁৰ ৭০ বছৰীয়া জন্ম জয়ন্তী উৎযাপিত হয় বিশ্বৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত সতি উলহ-মালহেৰে)। ১৯৫৫ খৃঃত দক্ষিণ আফ্ৰিকা চৰকাৰৰ বৰ্ণ বিদ্বেষৰ বিৰুদ্ধে আফ্ৰিকান নেচনেল কংগ্ৰেছৰ নেতৃত্বত যি আন্দোলন গঢ়ি উঠিছিল সেই সময়ত নেলচন মেণ্ডেলাই যুৱ নেতা হিচাপে খ্যাতি অৰ্জন কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। তেওঁৰ মনোমোহা ব্যক্তিত্বই অগণন কৃষ্ণাঙ্গ যুৱক-যুৱতীক আকৰ্ষণ কৰিছিল ৰাজপথলৈ - প্ৰিট'ৰিয়া চৰকাৰৰ বিৰুদ্ধে আন্দোলন কৰিবলৈ। এইসকল যুৱক-যুৱতীৰ ভিতৰত এগৰাকী মহিয়সী যুৱতীও আহিছিল- যাৰ নাম তেতিয়া আছিল নোমজামো। মাদিকি জেলাৰ ওৰফে উইনিফ্ৰেড। এই উইনিফ্ৰেডে ১৯৫৮ খৃঃত নেলচনৰ লগত বিবাহ-পাশত আবদ্ধ হয় আৰু তেওঁৰ সংগ্ৰামী জীৱনৰ সহযাত্ৰী হয়। তেতিয়াৰ পৰাই উইনি মাদিকি জেলাৰ উইনি মেণ্ডেলা নামে খ্যাত হয়।

ইতিমধ্যে খেতাজ চৰকাৰে আফ্ৰিকান নেচনেল কংগ্ৰেছক নিষিদ্ধ ঘোষণা কৰিছিল। চৰকাৰৰ

কঠোৰ দমন নীতিৰ ফলত নেলচনে আত্মগোপন কৰিব লগা হ'ল। কিন্তু পুলিচৰ শেন চকুৰ দৃষ্টি নেলচনে এবিধ নোৱাৰিলে। ১৯৬২ খৃঃত নেলচন মেণ্ডেলা পুলিচৰ হাতত ধৰা পৰিল। ৰাজদ্ৰোহৰ অপৰাধত নেলচনৰ যাৱজ্জীৱন কাৰাদণ্ড হ'ল। তেতিয়াৰ পৰাই এই পৰ্যন্ত এই সংগ্ৰামী বীৰ নেতা গৰাকী কাৰাগাৰৰ চাৰিবেৰৰ মাজত নিসঙ্গ বন্দী জীৱন যাপন কৰি আছে। কাৰাগাৰৰ সুদীৰ্ঘ বন্দী জীৱনে সদাহতে তেওঁলৈ অপৰিহাৰ্য্যভাৱে আনি দিছে ক্ষয় বোগৰ অভিশাপ। তথাপিও হতাশ তেওঁ তিলমাত্ৰও হোৱা নাই। সুদীৰ্ঘ ছাৰ্ভিছ বছৰে জেল জীৱন কটাই নিজৰ জীৱন আৰু আদৰ্শেৰে উদ্ধুদ্ধ কৰি হেজাব হেজাব কৃষ্ণাঙ্গ যুৱক-যুৱতী আৰু নব-নাৰীক ৰাষ্ট্ৰিক লক্ষ্যৰ ফালে আগুৱাই নিয়া নেলচন মেণ্ডেলাৰ চকুত এতিয়াও প্ৰদীপ্ত স্বপ্ন : কাৰাগাৰৰ পৰা মুক্তি লভি কৃষ্ণায় লোকসকলৰ ন্যায্য আৰু মৌলিক অধিকাৰসমূহ সাব্যস্ত কৰিব নিজৰ মাতৃভূমি দক্ষিণ আফ্ৰিকাত। কিন্তু তেওঁৰ মুক্তিৰ বাবে বিশ্বব্যাপী গঢ়ি উঠা জনমতৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এতিয়ালৈ নিৰ্বিকাৰ হৈ থকা প্ৰিট'ৰিয়া প্ৰশাসনে তেওঁক মুক্তি দিয়ে নে নিদিয়ৈ বিশ্ববাসীৰ সন্মুখত সেয়া আজি এক বিবাট প্ৰশ্ন। ●

যিহেতু মোৰ স্বামী এজন কাৰাবন্দী সেয়ে নিৰ্দ্ধাৰিত ৪০ মিনিটীয়া সাক্ষাৎকাৰতকৈ বেছি সময় মই নলওঁ, কিয়নো অইন কাৰাবন্দীৰ ক্ষেত্ৰতো একে নিয়মেই প্ৰযোজ্য।

—উইনি মেণ্ডেলা

মহাভাৰতৰ শিখণ্ডী : আজিৰ দৃষ্টিত

শ্ৰীমদন চন্দ্ৰ কাকতি

অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ

বিজ্ঞানৰ সাম্প্ৰতিক দ্ৰুত আৰু বিশ্বয়কৰ আবিষ্কাৰ সমূহে মানৱজ্ঞানৰ যিবোৰ ন ন উত্তৰণ-মুখী দিগন্তৰ সন্ধান দিছে তাৰ পুনৰুজ্জীৱিত বাহুল্য মাত্ৰ। নিসন্দেহে এই আবিষ্কাৰবোৰ মানৱৰ পৰ্যবেক্ষণ, সূক্ষ্ম বিচাৰ-বিশ্লেষণ, অক্লান্ত পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা আৰু সাধনাৰ ফলশ্ৰুতি। কিন্তু পৌৰাণিক যুগৰ অলৌকিক সাধন বোৰ? পুৰাণ, মহাভাৰত আদিত নহয়, আন আন ধৰ্মগ্ৰন্থ সমূহতো বহু অলৌকিক কাহিনীয়ে বিস্তাৰ স্থান লভি আছে। ভগবান যীশুৱে তেওঁৰ কৰুণাময় হাতৰ এটি মৃদু পৰশেৰে পাৰ্শী, তাপী, ছুৰা-ৰোগ্য ৰোগীৰ দুখ আৰু ৰোগ নিৰাময় কৰিব পাৰিছিল বুলি জনা যায়। (যাৰ বিজনি সাম্প্ৰতিক কালত হয়তো মাদাৰ টেবেছাত আগি বিচাৰি চাম)। একে জাতীয় উদাহৰণ ইচলাম ধৰ্মতো বিৰল নহয়। আজিৰ বৈজ্ঞানিক যুগত বিজ্ঞান-সন্ধানী মনে এইবোৰ দৈৱিক শক্তিৰ প্ৰভাৱ বুলি মানি নললেও, এইবোৰৰ কিছুমান কিন্তু কুচুসাধনাৰে আয়ত্ত কৰা সেইসকল মহান পুৰুষৰ যোগ্যতা আৰু ইচ্ছাশক্তিৰ ফলশ্ৰুতি বুলি ভবাৰ অৱকাশ হয়তো আছে।

আজিৰ বিজ্ঞানৰ আশ্চৰ্যপূৰ্ণ আবিষ্কাৰ সমূহৰ লগত পৌৰাণিক যুগৰ ওপৰোক্ত কাহিনীবোৰৰ

নিচিনা কাহিনীবোৰ হুবহু বিজ্ঞান নোৱাৰিলেও এটা কথা কিন্তু যুক্তিৰ ভিত্তিত সহজে অনুমান কৰিব পাৰি। কথাটো হ'ল আজিৰ দৰে বিজ্ঞানৰ অকল্পনীয় উন্নতি নহলেও সেই যুগতো বিজ্ঞানৰ চিন্তা-চৰ্চা হৈছিল আৰু সমাজত এনে এক বৈজ্ঞানিক চিন্তা-চৰ্চাৰ পৰিবেশ আছিল যিয়ে সেই সময়ৰ লেখক-লেখিকা, কবি-সাহিত্যিক সকলক ঠিক সঁচা অৰ্থৰ বিজ্ঞান ভিত্তিক ৰচনা নহ'লেও বিজ্ঞানৰ অনাবিকৃত সম্ভাৱনাপূৰ্ণ কোনো কথা বা তথ্যৰ অস্পষ্ট ইঙ্গিত দিয়া ৰচনা সৃষ্টি কৰিবলৈ উদগাইছিল। মহাকাব্যত উল্লেখিত ইন্দ্ৰৰ বজ্জ আদিয়ে আমাক আজি কালি যুঁজাৰ বিমান আৰু তাৰপৰা নিষ্ক্ষেপ কৰা মাৰণাত্মক সমূহৰ কথা মনত পেলাই নিদিয়নে? আপেক্ষিক ভাবে বহুকাল পাছৰ ৰচনা হলেও শ্বেল্পপীয়েৰৰ 'মেক্বেথ'ৰ এটা উদাহৰণ অপ্ৰাসঙ্গিক নহব। ক্ষমতালিপ্সু মেক্বেথে দায়িনীৰ ভৱিষ্যত বাণীকে সাৰোগত কৰি যেতিয়া অটল বিশ্বাস লৈ আছিল যে মাইকী মানুহৰ পৰা জন্ম পোৱা কোনো মানুহে তেওঁক বধ কৰিব নোৱাৰে, যুদ্ধক্ষেত্ৰত মেক্‌ডাফে মেক্বেথক হত্যা কৰাৰ আগতে মেক্বেথৰ সেই ভুল ভাঙি দি কৈছিল যে তেওঁ (মেক্‌ডাফে) আন মানুহৰ দৰে জন্ম পোৱা

নাই—তেওঁক জন্ম-গগন পূৰ্বে অস্বাভাবিক ধৰণে মাতৃ-গৰ্ভৰ পৰা বাহিৰ কৰা হৈছে। কোনে জানে খেঞ্জপীয়েৰে মেৰুডাফৰ মুখত দিয়া এই কথাখিনিয়ে হয়তো আজি-কালিৰ 'চিজাবিয়ান অপাৰেশ্যন' উদ্ভাৱনৰ গুৰিৰ কথা। আজি-কালিৰ চিকিৎসা বিজ্ঞানে মানুহৰ যৌনাঙ্গৰ পৰিৱৰ্ত্তন সাধন কৰি পুৰুষক নাৰী আৰু নাৰীক পুৰুষলৈ ৰূপান্তৰিত কৰাত কৃতকাৰ্য হোৱা দেখা গৈছে। এনে এটা বাস্তৱ সাধনৰ পটভূমিও মহাভাবতৰ কুৰুক্ষেত্ৰ মহাসমৰত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লোৱা চৰিত্ৰ শিখণ্ডীৰ কথা আমাৰ মনলৈ আহিছে।

কাহিনীমতে পাঞ্চালৰাজ দ্ৰুপদ নিসন্তান আছিল। পুত্ৰ লাভৰ অৰ্থে তেওঁ ভগবান শঙ্কৰক ঘোৰ তপস্যাক দ্বাৰা সন্তুষ্ট কৰে। তপস্যাত সন্তুষ্ট হৈ দেৱাদিদেৱ মহাদেৱে দ্ৰুপদৰজাক বাঞ্ছিত বৰ দান কৰি ক'লে যে তেওঁৰ স্ত্ৰী অথচ পুৰুষ সন্তান এটি হ'ব আৰু এই কথাৰ কদাপি অন্যথা নহব।

মহাৰাজ দ্ৰুপদে মহাবাহীক শঙ্কৰৰ আশীৰ্বাদৰ কথা যথাযথ ভাবে কলে। কথা শুনি সন্তান-হীনা মহাবাহী আনন্দিতা হ'ল আৰু সেই শুভদিনলৈ আগ্ৰহেৰে বাট চাই থাকিল। সময়ত দ্ৰুপদৰ পাটবাণীৰ পৰমাত্মন্দবী কথা এজনী জন্ম হ'ল। বজাৰ কোনো সন্তান নথকাত আৰু সতিনীসকলৰ ওপৰত প্ৰভুৰ বিস্তাৰ লাভৰ অৰ্থে, সতিনীসকলৰ মহাদেৱৰ আশীৰ্বাদৰ কথা মনত ৰাখি বিশেষকৈ মহাদেৱৰ আশীৰ্বাদৰ কথা মনত ৰাখি মহাবাহীয়ে পুত্ৰ সন্তান জন্ম হোৱা বুলি প্ৰচাৰ কৰি দিলে। প্ৰকৃত কথা একমাত্ৰ বজা আৰু

বাণীৰ মাজতে গোপনে থাকিল। দ্ৰুপদ বজাই গোপনীয় কথাৰ পুত্ৰজ্ঞান কৰি জাতকৰ্মাদি পুত্ৰৰ দৰে কৰিলে আৰু শিখণ্ডী নাম ৰাখিলে। সন্তানটিৰ বহুস্থ কেৱল বজা আৰু বাণীৰ বাহিৰে আন সকলোৰে ওচৰত গোপনীয় হৈ থাকিল। ল'ৰাকণী কথাৰ শিক্ষা-দীক্ষা আদি লাভৰ বাবে বজা বিশেষ যত্নবান হ'ল। আনকি ধনুৰবিদ্যা শিক্ষালাভৰ অৰ্থে শিখণ্ডীক দ্ৰোণাচাৰ্যৰ শিষ্যও কৰি দিলে। দ্ৰোণাচাৰ্যৰ ওচৰত শিখণ্ডী বহন, ধাৰণ, প্ৰয়োগ, প্ৰতিকাৰ আদি চাৰি প্ৰকাৰ ধনুৰ্বেদ অধ্যয়ন কৰি বখীসকলৰ ভিতৰত শ্ৰেষ্ঠ বুলি পৰিগণিত হ'ল।

সময়ৰ সোঁতত শিখণ্ডী যৌৱনপ্ৰাপ্তি হোৱাত বজা-বাণীয়ে শঙ্কৰৰ কথাত বিশ্বাস ৰাখি শিখণ্ডীৰ বিবাহৰ আয়োজন কৰিলে। বজা আৰু বাণীৰ বিশ্বাস যে ত্ৰিলোকৰ কৰ্তা মহাদেৱৰ কথা কেতিয়াও অগ্ৰথা হ'ব নোৱাৰে। সেইবাবে ৰাজশ্ৰেষ্ঠ দ্ৰুপদে দশাৰ্ণবৰাজ হিবণ্যবৰ্মাৰ কন্যাক শিখণ্ডীলৈ ধৰ্মীয় বিধান অনুযায়ী বৰণ কৰি আনিলে। বিয়াৰ আনন্দ-উৎসৱৰ লহৰে গোটেই পাঞ্চাল ৰাজ্যত জোৱাৰ তুলিলে। কিন্তু সেই আনন্দ উৎসৱৰ মাজত এচপৰা কলা ডাৱৰে বিদ্ৰূপৰ হাঁহি মাৰিলে। বিয়াৰ কিছুদিন পিছত দশাৰ্ণব ৰাজকন্যাই জানিৰ পাৰিলে যে শিখণ্ডী আচলতে স্ত্ৰী। কিংকৰ্তব্যবিমূঢ় হৈ ৰাজকন্যাই নিজৰ ধাই আৰু সখীয়েকসকলৰ দ্বাৰা এই গোপনীয় কথা হিবণ্যবৰ্মাক কোৱালে।

পাঞ্চাল ৰাজৰ এই গ্ৰহণনাৰ কথা শুনি মহাশক্তিশালী হিবণ্যবৰ্মা ক্ৰোধাধিত হ'ল আৰু

পাঞ্চালৰাজৰ ওচৰলৈ দূত পঠিয়াই এই প্ৰতাৰণাৰ সমুচিত প্ৰতিফল দিয়াৰ ভাবুকি দিলে। হিবণ্য-বৰ্মাৰ দূতৰ মুখত এই কথা শুনি ধৰাপৰা চোৰৰ দৰে দ্ৰুপদ বজাৰ মুখৰ মাত হবিল। কিন্তু হিবণ্যবৰ্মাৰ সন্তুষ্টিৰ কাৰণে বিশেষ যত্নবান হ'ল। কাৰণ দ্ৰুপদৰাজ যুদ্ধ আদিৰ নামত ভীত হৈ আছিল। ইপিনে হিবণ্যবৰ্মাই প্ৰতাৰণাৰ প্ৰতি-শোধ লবলৈ বিশাল সৈন্তবাহিনী সাজু কৰিলে। এই খবৰ পাই দ্ৰুপদৰাজ আৰু বাণীৰ মুখ কেহাৰাজ বটা যেন হ'ল আৰু শোকত অধীৰ হ'ল। উপায় নাপাই বজাই মৰ্জ্জাবৰ্গক হিবণ্য-বৰ্মাৰ আক্ৰমণৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবন্ধাৰ ব্যৱস্থা কৰিবলৈ আদেশ দিলে।

এই সকলো ঘটনা জানি শিখণ্ডী ওৰফে শিখণ্ডিনী লাজত প্ৰাণত্যাগ কৰিবলৈ দৃঢ় সঙ্কল্প কৰি গভীৰ অৰণ্যলৈ যাত্ৰা কৰিলে। শিখণ্ডিনী যি অৰণ্যত উপস্থিত হ'ল, সেই অৰণ্য যক্ষ স্থানাকৰ্ণৰ বসতি। স্থানাকৰ্ণ হ'ল কুবেৰৰ এজন বিশিষ্ট অনুচৰ। সেই অৰণ্যত তেওঁ এটা সুন্দৰ ভোৰণযুক্ত বিশাল গৃহ নিৰ্মাণ কৰি বাস কৰি-ছিল। শিখণ্ডিনী সেই গৃহত প্ৰৱেশ কৰি অনাহাৰে প্ৰাণত্যাগ কৰাৰ সংকল্প কৰিলে। স্থানাকৰ্ণই মুগ্ধমান শিখণ্ডিনীক দেখি দয়াপৰবশ হৈ উপবাসৰ কাৰণ সুধিলে। আনকি তেওঁৰ অভি-প্ৰায় পূৰণ কৰাৰ আশ্বাসো দিলে। কিন্তু শিখণ্ডিনীয়ে অসম্ভৱ কাম পূৰণ নহ'ব বুলি প্ৰাণ-ত্যাগৰ সংকল্প সদৰি কৰিলে। শিখণ্ডিনীৰ সকলো কথা জানি স্থানাকৰ্ণই ক'লে যে তেওঁ কুবেৰৰ সৈৱক আৰু বৰ প্ৰদান কৰাৰ ক্ষমতা তেওঁৰ

আছে। তেতিয়া শিখণ্ডিনীয়ে হিবণ্যবৰ্মাৰ ভাবুকিৰ কথা বিবৰি কৈ আক্ষেপ কৰিলে যে তেওঁৰ বাবে তেওঁৰ পুত্ৰহীন পিতৃৰ বিনাশ হ'ব। কাৰণ দশাৰ্ণবৰাজে ইতিমধ্যে বিশাল বাহিনী লৈ যুদ্ধ যাত্ৰা কৰিছেই। গতিকে যক্ষই কৃপা কৰি হিবণ্যবৰ্মা নিজ ৰাজ্যলৈ কিবি নোযোৱা পৰ্যন্ত শিখণ্ডিনীক পুৰুষ হোৱাৰ আশীৰ্বাদ দি কৃপা কৰিব পাৰে। যক্ষই ক'লে যে যদি শিখণ্ডিনীয়ে সত্য বন্ধা কৰি হিবণ্যবৰ্মা কিবি যোৱাৰ পাছত তেওঁৰ পুৰুষত্ব ফিৰাই দিয়ে তেন্তে এই সময় হোৱাত তেওঁ শিখণ্ডিনীৰ স্ত্ৰীত্ব ধাৰণ কৰি সহায় কৰিব। কিন্তু সমস্তা সমাধান হোৱাৰ পিছত পুনৰ নিজ নিজ চিহ্ন ধাৰণ কৰিব লাগিব। এইদৰে উভয়ে প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হৈ এজনে আনজনৰ লিঙ্গ নিজ নিজ শৰীৰত ধাৰণ কৰিলে। যক্ষৰ পৰা এনে অপ্ৰত্যাশিতভাৱে উপকৃত হৈ শিখণ্ডী আনন্দিত হৈ নিজ ৰাজ্যলৈ কিবি গ'ল।

পাঞ্চাল ৰাজকুমাৰ (?) শিখণ্ডীয়ে ৰাজ্য পাই সকলো ঘটি যোৱা ঘটনা দ্ৰুপদৰাজক জনালে। বজা আৰু বাণীয়ে মহাদেৱৰ বৰ স্মৰণ কৰি আনন্দিত হ'ল। দ্ৰুপদৰাজে দশাৰ্ণব-ৰাজৰ ওচৰলৈ তুৰন্তে ব্ৰাহ্মণ দূত এজন পঠাই জনালে তেওঁৰ সন্তান শিখণ্ডী প্ৰকৃততে কুমাৰ। কোনো টুটকীয়া লোকে মিছা প্ৰচাৰ কৰি তেওঁ-লোকৰ মাজত বিভেদ ঘটাবৰ যত্ন কৰিছে। এই কথা যে সত্য তাকে দশাৰ্ণবৰাজে পৰীক্ষা কৰি চাব লাগে। এই কথা শুনি হিবণ্যবৰ্মাই প্ৰকৃত কথা জানিবলৈ ৰূপৱতী যুৱতীসকলক শিখণ্ডীৰ কাৰেঙলৈ পঠালে। যুৱতীসকলে

শিখণ্ডীৰ কাৰেঙত থাকি দৰ্শাববাজক জনালে যে শিখণ্ডী প্ৰকৃততে পুৰুষ আৰু তেওঁ এজন মহানুভৱ ব্যক্তি। দৰ্শাববাজে আচল কথা জানি নিজ কণ্ঠাক ভংগনা কৰি সন্তুষ্ট মনেৰে ক্ৰপদৰাজৰ পৰা বিদায় মাগিলে।

এই সময়ছোৱাৰ ভিতৰত নববাহন কুবেৰ ভ্ৰমণ কৰিবলৈ আহি দৈবক্ৰমে শুনাকৰ্ণৰ বাসভৱনত উপস্থিত হয়। যক্ষপতিৰ উপস্থিতিত সকলো যক্ষই উলহ-মালহেৰে তেওঁক সন্মান জনাই মনোৰঞ্জন কৰিলে। কিন্তু সেই আনন্দমুখৰ অনুষ্ঠানলৈ শুনাকৰ্ণ নহাত যক্ষপতিয়ে তেওঁক থং কৰি মাতি পঠালে। যক্ষসমূহে ভয়ে ভয়ে শুনাকৰ্ণ আৰু শিখণ্ডীৰ পুৰুষ আৰু স্ত্ৰী চিহ্ন বিনিময় কৰা সমুদায় কথা বিবৰি ক'লে আৰু এইকথাও জনালে যে স্ত্ৰীকপলোৱা বাবে তেওঁ লাজতে তেখেতৰ ওচৰ চপা নাই। এই খবৰ শুনি যক্ষপতিয়ে ক্ৰোধান্বিত হৈ শুনাকৰ্ণক তেওঁৰ ওচৰলৈ মাতি অনালে আৰু নিজ ছবুন্ধিত অব্যৱহাৰিক কৰ্ম অনুষ্ঠান কৰাৰ ফলস্বৰূপে সেই মুহূৰ্ত্তৰ পৰা তাক (শুনাকৰ্ণক) স্ত্ৰী হৈ থাকিবলৈ অভিশাপ দিলে। কিন্তু শুনাকৰ্ণৰ লগৰ যক্ষবিলাকৰ শাপমোচনৰ বাবে কৰা কাতৰ প্ৰাৰ্থনাত অৱশেষত কুবেৰে ক'লে যে শিখণ্ডীৰ মৃত্যুৰ পাছতহে শুনাকৰ্ণই পুনৰ নিজৰ পুৰুষত্ব লাভ কৰিব। ইয়াৰ পিছত কুবেৰ নিজস্থানলৈ গুচি গ'ল।

হিবণ্যবৰ্মা ফিৰি যোৱাৰ পাছত শিখণ্ডীৰ সমস্যা সমাধান হ'ল। চুক্তিমতে তেওঁ অভিশপ্ত শুনাকৰ্ণৰ ওচৰলৈ ফিৰি আহিল। শিখণ্ডীৰ

সততা দেখি শুনাকৰ্ণ অতিশয় সন্তুষ্ট হ'ল আৰু কুবেৰৰ আগমনত সংঘটিত সকলো বৃত্তান্ত লগতে অভিসম্পাতৰ কথা শিখণ্ডীৰ আগত সদৰি কৰিলে। শুনাকৰ্ণই এইবুলিও ক'লে যে পূৰ্বৰ দৈৱনিৰন্ধনৰ মতেই সকলো ঘটনা ঘটিছে। গতিকে ইয়াৰ পাছত শিখণ্ডী ক্ৰপদ বজাৰ পুত্ৰহিচাপে আনন্দ মনেৰে বিচৰণ কৰিব পাৰে। সেইমতে শিখণ্ডী আনন্দেৰে নিজ পাঞ্চালৰাজ্যলৈ ফিৰি আহি ক্ৰপদৰজাক সবিশেষ ব্যক্ত কৰিলে। মনোবাঞ্ছা পূৰ্ণ হোৱাত পাঞ্চাল ৰাজে দেহতা, ব্ৰাহ্মণ আদিক পূজা অৰ্চনা কৰিলে আৰু আনন্দমনে থাকিল।

শিখণ্ডীয়ে পাঞ্চালৰাজ পুত্ৰ হিচাপে কুকক্ষেত্ৰ মহাসমৰত বৰ্ষাশ্ৰেষ্ঠ হৈ আত্মীয় পাণ্ডৱসকলৰ মহৎ হিতকাৰ্য সম্পাদন কৰিবলৈ সম্পাদন কৰিবলৈ সক্ষম হ'ল। শিখণ্ডীৰ বীৰত্ব আৰু অস্ত্ৰ প্ৰয়োগ আদি গুণৰ বাবে ভীমসেনে শিখণ্ডীৰ নামকে সেনাপতি পদৰ বাবে প্ৰস্তাৱ কৰিছিল। অৱশ্যে শ্ৰীকৃষ্ণৰ উপদেশ মতে শিখণ্ডীৰ ভাতৃ শত্ৰুদমনকাৰী ধৃষ্টদ্যুম্নকে সেনাপতি পদত অধিষ্ঠিত কৰা হৈছিল। আনপিনে কোঁৱৰ পক্ষত পবনুৰাম বিজয়ী পিতামহ ভীষ্মক সেনাপতি বৰণ কৰাত ভীষ্মই প্ৰতিদিনে দহ হাজাৰ পাণ্ডৱপক্ষৰ সেনা নিহত কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিছিল আৰু সেইমতে কাৰ্য্যও কৰিছিল। কিন্তু ভীষ্মই স্ত্ৰী অথবা আগেয়ে স্ত্ৰীকপধাৰী কোনো লোকক অস্ত্ৰাঘাত নকৰাৰ সিদ্ধান্ত জনাইছিল। সেইবাবে তেওঁ শিখণ্ডীৰ লগত যুদ্ধ নকৰাৰ কথাও ব্যক্ত কৰিছিল।

কুক্লেত্ৰৰ দশম দিনৰ যুদ্ধত ভীষ্মই জুয়ে
পোৰা হাবিবদৰে পাণ্ডৱ সৈন্য দহন কৰিছিল।
লগতে শিখণ্ডীৰ বথাৰোহী সৈন্যবোৰক এফালৰ
পৰা ধ্বংস কৰিছিল। তেতিয়া শিখণ্ডী সংহাৰ-
কামী যমবদৰে ভীষ্মৰ বুকুলৈ শৰ নিক্ষেপ কৰিছিল।
শিখণ্ডীৰ অস্ত্ৰাঘাত সহ্য কৰিও ভীষ্মই বিধাতাৰ
সৃষ্টি শিখণ্ডীক আঘাত কৰা নাছিল। শিখণ্ডীয়ে
বাক্যবাণেৰে ভীষ্মক সেই ভীষণ যুদ্ধত জৰ্জৰিত
কৰি অৰ্জুনৰ দ্বাৰা বন্ধিত হৈ ব্ৰহ্মবিদ্ সকলৰ

ভিতৰত শ্ৰেষ্ঠ ভীষ্মক বধ কৰি যুদ্ধৰ গতি
সলনি কৰি দিছিল।

আমাৰ আলোচনাৰ বাবে ঐয়োজনীয় শিখণ্ডী
সম্বলিত কাহিনীৰ এইছোৱাই নপুংসক বুলি
কোনো কোনোৱে ভুল কৰা শিখণ্ডী চৰিত্ৰটো
আধুনিক চিকিৎসা বিজ্ঞানে সম্ভৱ কৰি তোলা
যোনাঙ্গ পৰিৱৰ্ত্তনৰ পটভূমিত বিচাৰ কৰি চোৱাৰ
অৱকাশ আজি হয়তো আনি দিছে। ●

‘ভাই ! সময় বুজি আহিবা এদিন, ফু-মাৰি চোতালত
লগে ভাগে খাম ছখৰ ধানৰ এসাজ ভাত।’

— হীৰেন ভট্টাচাৰ্য।

ভাৰতীয় জাতীয় আন্দোলনত চৰমপন্থীৰ ভূমিকা

দ্বিজেন দাস

মুখৰী অধ্যাপক, ইতিহাস বিভাগ

১৮৮৫ চনৰ পৰা ১৯০৫ চনলৈ এই দুই দশক কাল ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল কিৰোজচাহ মেহতা, গোপাল কৃষ্ণ গোখলে, মদনমোহন মালব্য, সুৰেন্দ্ৰ নাথ বেনাৰ্জী, দাদাভাই নৌৰজী আদি নবমপন্থী নেতাসকলে। পশ্চিমীয়া শিক্ষা আৰু গণতান্ত্ৰিক প্ৰমূল্যৰ দ্বাৰা দীক্ষিত হোৱা এই মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ নেতাসকলে নিজস্ব শ্ৰেণী স্বাৰ্থৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত আছিল আৰু বৃটিছৰ ওচৰত তেওঁলোকে দাখিল কৰা দাবী সেই স্বাৰ্থৰ মাজত আৱদ্ধ আছিল। সেয়ে ১৮৮৫ চনৰ পৰা ১৯০৫ চনৰ ভিতৰত বৃটিছৰ ওচৰত নবমপন্থীসকলে দাখিল কৰা প্ৰস্তাৱ আৰু দাবীসমূহৰ দ্বাৰা নেতাসকলৰ চৰিত্ৰ আৰু কংগ্ৰেছৰ কৰ্মপদ্ধতি ঠাৱৰ কৰিব পাৰি। উনৈশ শতিকাৰ শেহ দশকত চলা স্বাধীনতা আন্দোলনক তিনিটা স্তৰত বিভক্ত কৰি নবমপন্থী নেতাসকলৰ কৰ্মপদ্ধতি আলোচনা কৰিব পাৰি। প্ৰথম স্তৰত তেওঁলোকে উপনিবেশীয় সাংবিধানিক গাঁথনি পৰিৱৰ্তন কৰি প্ৰশাসনীয় যন্ত্ৰত অধিক সংখ্যক ভাৰতীয় মানুহক অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ সুবিধা প্ৰদান কৰা। দ্বিতীয় স্তৰত ইংলেণ্ড আৰু ভাৰতত আই, চি, এচ পৰীক্ষা একে সময়ত অনুষ্ঠিত কৰা, ষ্টাটুটাৰী চিভিল চাৰ্ভিচৰ

নিয়ম-নীতিৰ সংশোধন কৰা আৰু নিযুক্তিৰ ক্ষেত্ৰত বয়সৰ সীমা ২৩ বছৰলৈ বৃদ্ধি কৰা ইত্যাদি। তৃতীয় স্তৰত ভাৰতীয় অৰ্থনৈতিক অৱস্থা শক্তিশালী কৰাৰ বাবে কৃষি আৰু কুটিৰ শিল্পৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিবলৈ বৃটিছৰ ওচৰত দাবী তোলা। এই প্ৰসঙ্গত উল্লেখ কৰা ভাল যে নবমপন্থী নেতাসকল জীৱিকাত আছিল আইনজীৱী। সেয়ে স্বাভাৱিকতে তেওঁলোকৰ আলোচনা বেছি ক্ষেত্ৰত কেন্দ্ৰীভূত হৈছিল আইন আৰু আইন সংক্ৰান্ত বিষয়ত। লাহে লাহে ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক কাৰণত ভাৰতবৰ্ষৰ ৰাজনৈতিক অৱস্থাত দ্ৰুত পৰিৱৰ্তনৰ সূচনা হৈছিল। ফলস্বৰূপে নবমপন্থী নেতাসকলে কংগ্ৰেছৰ মঞ্চত প্ৰৱল সমালোচনা আৰু প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখীন হয় বিশেষকৈ কংগ্ৰেছৰ যুৱশক্তিৰ পৰা। এই যুৱশক্তিটোকে কোৱা হয় চৰমপন্থী বুলি। নবমপন্থীৰ আবেদন-নিবেদনমূলক নীতি, উপনিবেশীয় শোষণ আৰু নিৰ্যাতন, আৰ্থিক অৱস্থাৰ চৰম অৱনতি, বৈদিক সংস্কৃতি আৰু ভাৰতীয়ত্বৰ প্ৰতি আগ্ৰহ আৰু বংগ-ভাগ আন্দোলন আদি কাৰণতে ভাৰতীয় ৰাজনীতিত চৰমপন্থীৰ বিকাশ ঘটে। চৰমপন্থীৰ ৰাজনীতিয়ে ভাৰতীয় ইতিহাসত কেনেকুৱা

প্ৰতিক্ৰিয়াৰ সূচনা কৰিছিল ইয়াত সেই বিষয়ে আলোচনা কৰা হ'ব।

১৮৫৭ চনৰ মহাবিদ্রোহৰ পাছৰ পৰা ভাৰতীয় সামাজিক, বাজনৈতিক আৰু ধৰ্মীয় অৱস্থাৰ গভীৰ আৰু তাৎপৰ্যপূৰ্ণ পৰিৱৰ্তনৰ সূচনা হয়। পশ্চিমীয়া শিক্ষাৰে শিক্ষিত হ'লেও ভাৰতীয় ধৰ্মীয় ঐতিহ্যই ভাৰতীয় শিক্ষিত মধ্যবিত্ত শ্ৰেণী-টোৰ মানসিকতাত বেখাপাত কৰিছিল। সেয়ে তেওঁলোক আছিল দুটা সংস্কৃতিৰ সন্ধান। বাম-মোহন ব্যৱ পৰা অববিন্দলৈ পশ্চিমীয়া প্ৰমূল্যৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হোৱা শ্ৰেণীটো ভাৰতীয় সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি প্ৰৱলভাৱে আকৰ্ষিত হৈছিল আৰু ধৰ্মৰ মাজত নিজৰ identity and unity গঢ়ি তুলিব বিচাৰিছিল। সেই সময়ৰ পটভূমিৰ আধাৰত বামমোহন, দয়ানন্দ, বিবেকানন্দই কঠোৰ অধ্যৱসায় আৰু কষ্টসাধ্য অনুশীলনৰ দ্বাৰা বেদ, উপনিষদ সংস্কৃত ব্যাকৰণ অধ্যয়ন কৰি ভাৰতৰ ঐতিহ্য-সাগৰৰ পৰা মহিমামণ্ডিত বহুসমূহৰ পুনৰ পোহৰলৈ আনে। এই বহুসমূহৰ আধাৰত মৃতপ্ৰায় ভাৰতীয় সমাজখনক বলিষ্ঠ ৰূপত দাঙি ধৰিবলৈ তেওঁলোকে যত্ন কৰে। ফলস্বৰূপে ভাৰতীয় সমাজত নতুন চেতনাৰ সূত্ৰপাত হয়। প্ৰগতিশীল আৰু প্ৰতিক্ৰিয়াশীল মূল্যবোধৰ প্ৰতি বিশেষ সতৰ্ক হোৱা নাছিল বাবে ধৰ্মাশ্ৰিত চেতনাৰ মাজত নিজৰ পৰিচয় (identity) দাঙি ধৰিবলৈ হিন্দুধৰ্মৰ প্ৰতি তেওঁলোক আকৃষ্ট হয়। এইখিনিতে তথাকথিত ভাৰতীয় বেনেসাঁৰ লগত ইউৰোপীয় বেনেসাঁৰ মিল দেখা যায়। অতীত আৰু

বৰ্তমান, ইহলোক আৰু পৰলোক, অৰ্থ আৰু পৰমাৰ্থ, মানৱ আৰু ঈশ্বৰ আদিৰ মাজত ভাৰতীয় স্বকীয় বৈশিষ্ট্যেৰে সমন্বয় গঢ়ি তুলি এখনি সম্বন্ধিশালী ভাৰত গঢ়ি তোলাৰ স্বপ্ন দেখিছিল সমসাময়িক ভাৰতীয় চিন্তাবিদসকলে। ফলত ভাৰতীয় সমাজ জীৱনৰ সংস্কাৰ সাধন কৰা তথা নতুন ৰূপত দাঙি ধৰাৰ এক নতুন চেতনাৰ স্ৰোত প্ৰৱাহিত হ'বলৈ ধৰে। এই ক্ষেত্ৰত ব্ৰাহ্মসমাজ, আৰ্যসমাজ, প্ৰাৰ্থনাসমাজ, Rajahmudri Social Reform, A Hindu Social Reform Association আদিৰ ভূমিকা অগ্ৰতম। এই সময়ত কংগ্ৰেছৰ বাৰ্ষিক সন্মিলনৰ খলিত বাণাডেৰ নেতৃত্বত জাতীয় সংস্কাৰ সভা (National social confererence) অনুষ্ঠিত হয়। ১৮৯৩ চনত আমেৰিকাৰ চিকাগো চহৰত অনুষ্ঠিত হোৱা বিশ্বধৰ্ম সভাত (The parliament of religion) স্বামী বিবেকানন্দই ভাৰতৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছিল। ধৰ্মসভাত তেওঁ ভাৰতীয় ধৰ্ম আৰু উপনিষদৰ গভীৰ ব্যাখ্যা দাঙি ধৰি বিশ্বক চমকিত কৰি তোলে আৰু ভাৰতৰ বাবে কঢ়িয়াই আনে গৌৰৱ আৰু জাতীয় চেতনা। "There was an enthusiasm, an awakening, which justly may be called the religious component of the spectrum of nationalism" (Renaissance in Bengal: Search for identity — A Podder, page, 95)। লক্ষণীয় দিশ হ'ল বৰ্তমানৰ পৰা অতীতলৈ পৰিভ্ৰমণ আৰু অতীতৰ পৰা বৰ্তমানলৈ প্ৰত্যাহৰ্তনে

বিবেকানন্দৰ মানসত দুখন পৰম্পৰ বিৰোধী চিত্ৰ তুলি ধৰিছিল। এখনত প্ৰাচীন ভাৰতৰ গোবৰময় ঐতিহ্যৰ ছবি আৰু আনখন পৰাধীন ভাৰতৰ দৰিদ্ৰতা আৰু অধঃপতনৰ। আত্মজনৰ প্ৰতি বিবেকানন্দৰ সীমাহীন সমতা আৰু কৰুণাত অন্তৰ উঠলি উঠিছিল। কিন্তু ভাৰতৱৰ্ষৰ পৰা দৰিদ্ৰতা দূৰীকৰণৰ ক্ষেত্ৰত বিবেকানন্দই বিশেষ ফলপ্ৰসূ আঁচনি গ্ৰহণ কৰিবলৈ ব্যৰ্থ হয় বুলি ক'ব পাৰি। তথাপি বিবেকানন্দৰ ধৰ্মমিশ্ৰিত জাতীয়তাবাদে চৰমপন্থীসকলক গভীৰভাৱে প্ৰভাৱান্বিত কৰে। ভাৰতীয় সমাজখনক গভীৰভাৱে প্ৰভাৱান্বিত কৰা আন এটা অনুষ্ঠান হ'ল দয়ানন্দৰ আৰ্যসমাজ। হিন্দুধৰ্মৰ কুসংস্কাৰ আৰু অন্ধ-বিশ্বাস সংশোধন কৰি ভাৰতীয় সমাজখনক প্ৰাচীন মূল্যবোধৰ আধাৰত গঢ় দিবলৈ আৰ্য-সমাজৰ মাজেদি দয়ানন্দই প্ৰয়াস কৰে। এই চেষ্টাৰ স্ৰোতে ভাৰতীয় যুৱমানসিকতাত জন্ম দিয়ে নতুন চেষ্টা। সেয়ে প্ৰাচীন ভাৰতীয় ঐতিহ্যৰ মাজত নিজৰ ব্যক্তিত্বৰ পৰিচয় দাঙি ধৰিবলৈ তেওঁলোকে যত্নপৰ হয়। এইদৰে ভাৰতীয় ৰাজনীতিত revivalism ৰ প্ৰভাৱ গা কৰি উঠে আৰু জাতীয়তাবাদৰ লগত ধৰ্মৰ সংমিশ্ৰণ ঘটে। এই প্ৰসঙ্গত অধ্যাপক “সুমিত চৰকাৰে এটি সুন্দৰ উক্তি কৰিছে— “The specific goals of the social reformers were thus absorbed into a dominant pan-Hindu revivalist framework” (Modern India 1885–1947, page 74)। এনেকুৱা এটা সামাজিক পটভূমিৰ

ফলত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ ৰাজনীতিত কেনেকুৱা প্ৰভাৱ পৰিছিল আৰু এই প্ৰভাৱে সমাজ আৰু ৰাজনীতিত কিদৰে ক্ৰিয়া কৰিছিল; আলোচ্য প্ৰৱন্ধত সংক্ষিপ্তভাৱে আলোচনা কৰা হ'ব।

সংস্কাৰ আন্দোলনৰ প্ৰভাৱ আৰু কিছুমান ঐতিহাসিক কাৰণত কংগ্ৰেছৰ যুৱশক্তিটোৱে reform ৰ পৰা revolution লৈ গতি কৰিবলৈ ধৰে। যুৱশক্তিৰ ত্ৰি-মূৰ্তি বিপিন চন্দ্ৰ, তিলক আৰু লাল লালজপৎ বায়ৰ নেতৃত্বত চৰমপন্থীসকলে আবেদন-নিবেদন মূলক নীতি পৰিহাৰ কৰি বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে শক্তিশালী নীতি গ্ৰহণ কৰিবলৈ কংগ্ৰেছৰ মঞ্চত দাবী তোলে। ১৯০৫ চনৰ বঙ্গ বিভাজনে নবমপন্থী আৰু চৰমপন্থীসকলৰ মাজত প্ৰচণ্ড বিবাদৰ সৃষ্টি কৰে। এই বিতৰ্কৰ শেষ পৰিণতি হ'ল কংগ্ৰেছৰ প্ৰথম বিভাজন। “If (বঙ্গ বিভাজন) evoked an unprecedented wave of protests which unleashed the swadeshi and boycott movement and harboured the formation of the new party in the Congress” (Moder tes and extremist in the Indian national movement” by Daniol Argov page 109)। উত্তৰণ পৰিস্থিতিৰ মাজত ১৯০৫ চনত বেনাৰসত কংগ্ৰেছৰ অধিবেশন অনুষ্ঠিত হয়। বঙ্গ বিভাজনে ‘বয়কট’, ‘স্বৰাজ’ আদি বিষয়লৈ নবমপন্থী আৰু চৰমপন্থীৰ মাজত তীব্ৰ বাদানুবাদৰ সৃষ্টি কৰে। এনে অৱস্থাত কংগ্ৰেছৰ মাজত একতা বন্ধাৰ বাবে গোপালকৃষ্ণ গোখলেক সভাপতি পতা হয়।

ইপিনে বঙ্গ বিভাজন বিৰোধী আন্দোলনৰ উদ্ভাৱ তৰংগই ৰাজনীতি মঞ্চত জোকাৰণি তোলে। ২২তম কংগ্ৰেছৰ অধিবেশনৰ মুহূৰ্তত অববিন্দই এইদৰে লিখিছিল— “The English educated Indians have become slaves to the feringhis ... the management of the Congress must be wrested from the hands of the demi feringhis.” ১৯০৬ চনত চুৰাট কংগ্ৰেছত পুনৰ একে অৱস্থাৰ সূত্ৰপাত হয়। বিশেষকৈ সভাপতি পদৰ বাবে তিলকে প্ৰতিদ্বন্দ্বিতাত অৱতীৰ্ণ হোৱাত অৱস্থাৰ আৰু অৱনতি ঘটে। কিন্তু বৃদ্ধ দাদাজী নোৰাজীক সভাপতি পাতি অৱস্থাৰ অৱনতি ৰোধ কৰা হয়। চৰমপন্থী আৰু নৱমপন্থীৰ মাজত মতভেদৰ সূত্ৰপাত হয় ‘বয়কট’ আৰু ‘স্বৰাজ’ শব্দৰ ব্যাখ্যাৰ প্ৰশ্নলৈ। নৱমপন্থী নেতা সুৰেন্দ্ৰ নাথ বেনাৰ্জী, মদন মোহন মালব্য, ফিবোজচাহ মেহতা আদিয়ে ‘বয়কট’ৰ প্ৰয়োগ মাত্ৰ বঙ্গ দেশৰ মাজত আৱদ্ধ ৰাখিব বিচাৰে। আনহাতে তিলক, বিপিন চন্দ্ৰ, অববিন্দ আদিয়ে কংগ্ৰেছৰ দ্বাৰা ‘Universal economic and political boycott’ৰ দাবী তুলিছিল। এইদৰে দুয়োটা দলৰ মাজত পৰস্পৰ বিৰোধী দাবীয়ে কংগ্ৰেছৰ প্ৰথম বিভাজনৰ সূত্ৰপাত কৰে আৰু কংগ্ৰেছ দল নৱমপন্থী আৰু চৰমপন্থীৰ দলত বিভক্ত হয়। নৱমপন্থী দলত থাকি গ’ল সুৰেন্দ্ৰ নাথ, ফিবোজচাহ, মদন মোহন মালব্য আদি ব্যক্তি আৰু আনহাতে তিলক, বিপিন চন্দ্ৰ, অববিন্দ, লাল-

লাজপৎ বায় আদিয়ে চৰমপন্থী দলৰ নেতৃত্ব দিলে। এতিয়া এই বিভাজনে ভাৰতবৰ্ষৰ ৰাজনীতি কেনেকুৱা প্ৰভাৱ পেলালে তাক আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হ’ব।

বঙ্গ বিভাজন বিৰোধী আন্দোলনৰ উদ্ভাৱ তৰংগৰ মাজত চৰমপন্থীৰ নেতৃত্বত চলা কংগ্ৰেছৰ পঞ্চবিংশ অধিবেশনত বৃটিছৰ পণ্যদ্রব্য বৰ্জন কংগ্ৰেছৰ অন্যতম আদৰ্শ হিচাপে গ্ৰহণ কৰা হয়। সংস্কাৰ আন্দোলনৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত, পশ্চিমীয়া শিক্ষা আৰু সভ্যতাৰ প্ৰতি বীতশ্ৰদ্ধ হোৱা আৰু প্ৰাচীন ভাৰতীয় সভ্যতা আৰু ধৰ্মীয় ঐতিহ্যৰ মাজত নিজৰ ব্যক্তিত্বৰ সন্ধানত ত্ৰতী হোৱা ভাৰতীয় মধ্যবিত্ত শিক্ষিত শ্ৰেণীটোৱে বঙ্গ বিভাজন বিৰোধী আৰু স্বদেশী আন্দোলনত জপিয়াই পৰে। স্বদেশী যুগত স্বদেশী ভাৱ ধাৰাৰ প্ৰভাৱত Hindu revivalism আৰু অধিকভাৱে শক্তিশালী হয়। ফলত এই আন্দোলনটো হৈ পৰিল ‘romantic, mystical, aggressive riddled with fallacies but sound to restore self respect of the middle class.’ জাতীয়তাবাদৰ লগত ধৰ্মীয় প্ৰমূল্য মিহলি হোৱাৰ ফলত ভাৰতীয় জাতীয়তাবাদৰ প্ৰকৃত সত্তা বাধাপ্ৰাপ্ত হয়। বেদ আৰু বেদৰ যুগৰ অধ্যয়ন, কালীপূজা, কালি মূৰ্ত্তিৰ আগত শপত গ্ৰহণ আদি ব্যাপক ভাবে প্ৰচলন হয়। শিৱাজী উৎসৱ, ৰাণাপ্ৰতাপ উৎসৱ, হিন্দু মেলা আদিও জাকজমকতাবে বিভিন্ন ঠাইত অনুষ্ঠিত হ’বলৈ ধৰে। বঙ্কিমচন্দ্ৰৰ ‘বন্দে মাতৰম’ গীতটোৱে যুৱশক্তিৰ অনুপ্ৰেৰণাৰ উৎস আছিল।

সেয়ে পূব বংগ আৰু অসমৰ লেফটেন্যান্ট গৱৰ্ণৰ ব্যামফিল্ড ফুলাৰে অসম আৰু বংগত 'বন্দে মাতৰম' গীত গোৱা নিষিদ্ধ কৰি দিছিল। ভাবিলে আচৰিত হ'ব লাগে যে তিলক, অববিন্দ আদিৰ দৰে প্ৰথম বুদ্ধিজীৱীও quasi-religious appeal ব দ্বাৰা ভাৰতীয় জাতীয়তাবাদে পূৰ্ণাঙ্গ ৰূপ লাভ কৰিব বুলি গভীৰ ভাৱে প্ৰত্যয় গৈছিল। বংগদেশৰ আৰ্হিত তিলক আৰু লালালাজপৎ বায়ে মহাবাহু আৰু পঞ্জাবত অনুৰূপ আন্দোলন গঢ়ি তুলিছিল। কিন্তু মধ্যবিত্ত বুদ্ধিজীৱীসকলে সাধাৰণ মানুহখিনিৰ লগত আত্মীয়তা স্থাপন কৰাত ব্যৰ্থ হৈছিল। এই অভিযোগ নবম পন্থী আৰু চৰম পন্থী দুয়োটা দলৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য। ভাৰত বৰ্ষত ৰাজনৈতিক গতিধাৰাৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে হিন্দুৰ দৰে মুছলমানৰ উচ্চজাত শ্ৰেণী-টোৱে ধৰ্মীয় চেতনাৰ মাজেদি নিজৰ অস্তিত্ব সুৰক্ষা কৰিবলৈ তৎপৰ হয়। এই প্ৰৱণতাৰ সূচনা হৈছিল উত্তৰ প্ৰদেশৰ জমিদাৰ আৰু চাকৰিজীৱী শ্ৰেণীটোৰ সমৰ্থন পুষ্ট চাব চৈয়দ আহমেদৰ নেতৃত্বত চলা আলিগড় আন্দোলনৰ সময়ৰ পৰা। এইদৰে হিন্দু আৰু মুছলমান উচ্চ শ্ৰেণীটোৰ মাজত ৰাজনীতি, ব্যৱসায়, চাকৰি আদিৰ ক্ষেত্ৰত তীব্ৰ প্ৰতিদ্বন্দ্বিতাৰ সূত্ৰ পাত হয়। সাহিত্যৰ মাধ্যমত জাতীয় গৌৰৱ বৰ্দ্ধন কৰিবলৈ বঙ্কিম চন্দ্ৰই উপন্যাসৰ মাজেদি চেষ্টা কৰিছিল। তেওঁৰ উপন্যাস সমূহ হিন্দু ধৰ্মৰ ঐতিহ্যৰ প্ৰভাৱৰ দ্বাৰা পৰিপুষ্ট হ'লেও নাইবা তেওঁৰ লেখনিত হিন্দুধৰ্ম প্ৰভাৱ বিদ্যমান থাকিলেও বহুতে ভবাৰ দৰে বঙ্কিম চন্দ্ৰক

সাম্প্ৰদায়িক বুলি ক'ব নোৱাৰি। "Bankim's quest for identity took him to harbour of the past and he made an attempt, imaginatively through his novels, to establish the Hindu kingdom as a prelude to mould in the light future of India" (Renaissance of Bengal : A search for identity (page—67) By A. Poddar) স্বদেশী যুগত হিন্দু ঐতিহ্যৰ প্ৰচাৰ, আৰ্য সমাজৰ আক্ৰমণাত্মক ভূমিকা, Cow protection issue, script controversy, মুছলমান উচ্চজাত শ্ৰেণীটোৰ নিজস্ব স্বার্থ পূৰণৰ প্ৰয়াস, ব্ৰটিছৰ কুট কৌশল আদি কাৰণত হিন্দু আৰু মুছলমানৰ মাজত ভাঙোনৰ সূচনা হয় আৰু ৰাজনীতি মঞ্চত মুছলমান সকলে Separate entity হিচাপে নিজৰ পৰিচয় দাঙি ধৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। তাৰ উপৰিও উপনিবেশীয় সাংবিধানিক সংস্কাৰৰ ফলত উদ্ভৱ হোৱা নিৰ্বাচন পদ্ধতিয়ে হিন্দুসকলৰ ৰাজনৈতিক আধিপত্য প্ৰতিষ্ঠিত হ'ব পাৰে বুলি মুছলমানৰ উচ্চ মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৱে শংকিত পৰে। সেয়ে মুছলমান সকলৰ মাজত দেখা বিভাজনযুখী প্ৰৱণতা একমাত্ৰ অনগ্রসৰতাৰ (backwardness) বাবে উদ্ভৱ হোৱা বুলি ক'ব নোৱাৰি। আচলতে হিন্দু-মুছলমানৰ উচ্চ জাত শ্ৰেণী দুটাৰ মাজত স্বার্থৰ সংঘাতে ভাৰতীয় ৰাজনীতিত আঞ্চলিক বা সাম্প্ৰদায়িক ৰাজনীতিৰ দিক্ নিৰ্ণয় কৰা বুলি ধৰিব পাৰি। ব্ৰটিছৰ ভূমি নীতিৰ ফলত পূৰ্ববংগৰ বেছিভাগ মাটি

হিন্দু জমিদাৰ সকলৰ হাতত আছিল। বায়ত বিলাক আছিল দৰিদ্ৰ মুছলমান। হিন্দু জমিদাৰ সকলৰ নিৰ্মম শোষণৰ বলি হোৱা সাধাৰণ মুছলমান সকলৰ লগত সেয়ে Common national Sentiment গঢ়ি তোলা অসুবিধাজনক হৈ পৰিছিল। জাতীয়তাবাদৰ লগত হিন্দু ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ সংমিশ্ৰণ হোৱাত সুযোগ সন্ধানী ৰুটিছ সাম্ৰাজ্যবাদৰ প্ৰতিভু কাৰ্জনে বংগ বিভাজনৰ আঁচনি বাস্তৱত ৰূপায়িত কৰাৰ বাবে মুছলমানৰ মাজত সাম্প্ৰদায়িক প্ৰবোচনামূলক প্ৰচাৰ কাৰ্য চলায়। গোড়া মৌলবী আৰু মোল্লা সকলৰ বন্ধু ঢাকাৰ নবাব সামিউল্লাক হাত কৰাৰ বাবে কাৰ্জনে পৰিকল্পনা হাতত লয় আৰু চৰকাৰীভাৱে নবাবক ১৪ লাখ টকা অৰ্হুদান দিয়ে। তত্পৰে, বংগ বিভাজনৰ পাছত নতুন প্ৰশাসনীয় যন্ত্ৰত উপযুক্ত সংখ্যক মুছলমানক চাকৰি দিয়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়ে। এইদৰে উচ্চজাত মুছলমান শ্ৰেণীটোক স্বদেশী আন্দোলনৰ বিৰোধিতা কৰিবলৈ প্ৰলুব্ধ কৰে। সাম্ৰাজ্যবাদীৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰবোচনামূলক কাৰ্য-কলাপৰ বিপৰীত জাতীয়তাবাদী নেতাসকলে বিশেষ ফলপ্ৰসু আঁচনি বা আত্ম সমালোচনা দাঙি ধৰাত সম্পূৰ্ণভাৱে ব্যৰ্থ হয়। এই প্ৰসঙ্গত ববীন্দ্ৰনাথৰ সাৱধানবাণী বিশেষ প্ৰণিধানযোগ্য। তেওঁ কৈছিল, শনি হিঙ্গ নাপালে প্ৰৱেশ কৰিব নোৱাৰে। সেয়ে শনিতকৈ হিঙ্গ সম্বন্ধে সাৱধান হোৱা উচিত। কিন্তু সমস ময়িক আমাৰ জাতীয়তাবাদী নেতাসকলে আবেগৰ আতিশয্যত বাস্তৱ পৰিস্থিতিৰ আধাৰত নিজৰ চিন্তাধাৰাৰ আত্ম সমালোচনা কৰাত

ব্যৰ্থ হ'ল। সেয়ে বাজনাতি আৰু সামাজিক জীৱনত 'শনি'ৰ প্ৰৱেশত বাধা দিয়াত তেওঁলোক ব্যৰ্থ হয়। সেই ব্যৰ্থতাৰ সম্পূৰ্ণ সুযোগ সাম্ৰাজ্যবাদীয়ে গ্ৰহণ কৰে আৰু ফলস্বৰূপে ভাৰতীয় জীৱনলৈ নামি আহে ইতিহাসৰ নিৰ্মম অভিশাপ।

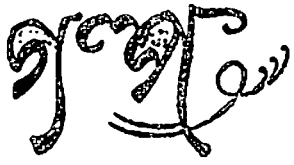
বিংশ শতাব্দীৰ দ্বিতীয় দশকৰ পৰা ভাৰতীয় বাজনাতিৰ অভাৱনায় পৰিৱৰ্তন প্ৰক্ৰিয়াৰ সূচনা হয়। সাম্ৰাজ্যবাদী বাঘ নখৰ আঁচোবত চৰমপন্থীৰ বাজনৈতিক কৌশল অসহায় আৰু অকাৰ্যকাৰী হৈ পৰে। ফলস্বৰূপে চৰমপন্থীৰ বগ কৌশল ব্যক্তিগত সন্ত্ৰাসবাদলৈ (individual terrorism) ৰূপান্তৰিত হয়। এই সময়ছোৱাত চৰমপন্থীৰ অহুগামীসকলে দেশপ্ৰেম আৰু আত্মত্যাগৰ অসাধাৰণ আদৰ্শৰ চানেকি দাঙি ধৰে আৰু জনসাধাৰণৰ চকুত তেওঁলোকে মৰ্যাদাপূৰ্ণ স্থান লাভ কৰে। সেইকাৰণে আজিও সন্ত্ৰাসবাদ আৰু সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য-কলাপ লোকচকুত ঘূৰণীয় হৈ উঠা নাই। কিছুমান অৱধাৰিত ঐতিহাসিত কাৰণ, ভাৰতীয় পুঁজিবাদী শ্ৰেণীটোৰ লগত সাম্ৰাজ্যবাদীৰ হলিগলি, চৰমপন্থী নেতাসকলৰ split personality and psychological dualism আদিয়ে চৰমপন্থীসকলৰ militancy ক স্তিমিত কৰি তোলে। এইখিনিতে উল্লেখ কৰা ভাল হ'ব যে, চৰমপন্থীৰ বেছিভাগ অহুগামী আছিল শিক্ষক, কেৰাণী, ছাত্ৰ, মধ্য আৰু নিম্নবিত্ত বেকাৰ যুৱক। এই শ্ৰেণী কেইটাৰ দ্বাৰা সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য-কলাপ চলাব পাৰিলেও, সকল বিপ্লৱ সংঘটিত কৰাৰ

উদাহৰণ বিশ্বৰ বুৰঞ্জীত বিৰল। অধ্যাপক অমলেশ ত্ৰিপাঠীৰ ভাষাত—“The great failure of the extremists was failure to enthuse the working class and the poor peasantry. They could not rouse them in spite of tall talk of appeal to the masses” (The Extremist challenge, page 145) হতাশগ্ৰস্ত চৰম-পন্থী নেতা বিপিন চন্দ্ৰ, লাজপত্ৰ বায় অবিনন্দ আদিয়ে ৰাজনীতি পৰিত্যাগ কৰিছিল অথবা ৰাজনৈতিক কৌশল পৰিৱৰ্তন কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল। অৱশ্যে ভাৰতীয় আধ্যাত্মিক মূল্য

বোধৰ মাজত নিমজ্জিত হৈয়ো অবিনন্দই পশ্চিম-মীয়া শিক্ষাত শিক্ষিত শ্ৰেণীটোক মিছা অহংকাৰ আৰু ভেম পৰিহাৰ কৰি ভাৰত আৰু ভাৰতীয় মানুহৰ মঙ্গলৰ বাবে আত্মনিয়োগ কৰিবলৈ আবেদন কৰে। এইদৰে নবমপন্থী আৰু চৰম-পন্থীৰ মাজত হোৱা মত আৰু ব্যক্তিগত সংঘাতে ভাৰতীয় ৰাজনীতিত গভীৰ ফ্ৰিয়াৰ সৃষ্টি কৰে। স্বাৰ্থ আৰু মতৰ পাৰ্থক্য থকা সত্ত্বেও কেনেকৈ দেশ আৰু মানুহৰ মঙ্গলৰ চিন্তা কৰিব পাৰি গান্ধীজীয়ে সেই শিক্ষা পৰৱৰ্তী যুগত, কংগ্ৰেছক দিছিল। ●

‘লাখ মানুহৰ বাহুৰ কৰ্ম/কাড়ি গঢ়ি তোলে প্ৰসাদ হৰ্ম্য,
হয় ডাঙৰীয়া উদাৰ মহৎ/বৰ নেতা সমাজৰ ..’

—ধীৰেন দত্ত ।

ପ୍ରତীକ୍ଷା

ଶ୍ରୀନିର୍ମଳ ଦାସ

୧ମ ବାର୍ଷିକ, ସ୍ନାତକ মহିଳା

କোনୋବାই ନଂଲା ଖୋଲା ଶବ୍ଦ ପାଲେଇ

ସବିତା ଚୌଧୁରୀର ଗୀତ ତତ ନୋହୋରା ହୟ । ବ୍ୟଗ୍ର
ପ୍ରତୀକ୍ଷାର ଅନ୍ତ ହୋରାବ ପ୍ରତ୍ୟାଶାତ ହୃଦୟ-ଗନ
ଥୋକି-ବାଠୋ ଲାଗେ । ଏନେକେ ହଠାତେ ଭଲି ଉଠା
ଆଶାର ଜୁଇ କୁବା ପିଚ୍ଚମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଭୁମାହି ଗୈଛେ
ବିଗତ ଛାନ୍ଦିଷ ବଢ଼ରେ ବହ ବହ ବାବ । ସବିତା
ଚୌଧୁରୀ ତଥାପିଓ ହତାଶ ହୋରା ନାହି । ପ୍ରତ୍ୟାଶା
ଆକ ପ୍ରତୀକ୍ଷାବେ ତେଓଁ ଯେନ ଡିବ୍ ସେଉଜିୟା ।
ପ୍ରତିଟୋ ବାତିପୁରାକେ ସବିତାହି ସେୟେ ସନ୍ତାପନ
ଜନାୟ । ପ୍ରତିଟୋ ବାତିପୁରାକେ ସେୟେ ତେଓଁ ନିଜବ
ସୁଦୀର୍ଘ ପ୍ରତ୍ୟାଶାର ଅନ୍ତ ପେଲାବ ପବା ଏଟି ଦିନବ
ଶୁଭାବନ୍ତ ବୁଲିୟେ ଆଦାବି ଲୟ ।

ନଂଲାତ ଖୁଟି କୈ ଶବ୍ଦଟୋ ହୋରାବ ଲଗେ ଲଗେ
କବିତା ଚୌଧୁରୀ ପ୍ରାୟ ଜାପ ମାରି ଉଠିଲ । ଆନ୍ଧାବତେ
ଖେପିନ୍ଦାହି ବେଢ଼ ଚୁଇଛଟୋ ଜ୍ଞଳାହି ଦି ଆଠୁରୁବ ତଳବ
ପବା ଭବି ଛୁନ ମାଟିତ ନମାହି ଦି ଉଠିବ ଖୋଜୋ-
ତେହି କାସବ ବିଚିନାଧନବ ପବା ଅଞ୍ଜନେ ମାତ ଦି
ଉଠିଲ : “ମା ତୁମି ଯାବ ନାଲାଗେ । ମୟେ ଚାହି
ଆହୈ ।” ଅଞ୍ଜନେ ସେ ଇମାନ ବେଲି ମାବ ପାହି
ଆଢ଼ିଲ ସବିତାହି ଉମାନେ ପୋରା ନାଢ଼ିଲ । ତେଓଁ
ଭାବିଢ଼ିଲ ଅଞ୍ଜନ ହୟତୋ ଡୋପନିତ ଲାଲକାଲ ।

ସେୟେ ତେଓଁବ ଭାବ ହୈଛିଲ ନିଜେ ଗୈୟେ ଚାହି
ଆହିବ ନଂଲାତ କୋନେନୋ ଶବ୍ଦ କବିଛେ । ବହତ
ଦିନ ଏନେ ଶବ୍ଦ ଶୁନି ଅଞ୍ଜନକ ସବିତାହି ଚାବଲେ
ପଠିୟାହି ଏତିୟା ଆକ ତାକ କବଲେ ବେୟା ପୋରା
ହୈଛେ । ସେୟେ ଆଜି କାଲି ପବାପନ୍ନତ ଅଞ୍ଜନକ
ନକବ ପାଲେହି ଭାଲ ପାୟ ।

ଅଞ୍ଜନ ବିଚିନାବ ପବା ଉଠାତ ସବିତାହି ଅରଣ୍ୟୋ
ଭାଲେହି ପାଲେ । ନହଲେ ଇଟୋ କୋଠାବ ପୋହବ
ପବା ଆନଟୋ କୋଠାବ ଆନ୍ଧାବର ମାଜେବେ ଗୈ
ଚୁଇଛ ଡିପିବଲେ କିବା ଖପଜପଧନ ଲାଗି ଯାୟ ।
ବହାବ ପବାହି ମାଠୋ ସବିତାହି କଲେ ‘ବେଗେତେ
ସା ବାପ ।’

‘ଗୈଛୌ ମା’—ବୁଲି ଅଞ୍ଜନ ଆନଟୋ କୋଠାବ
ଲାଇଟ ଜ୍ଞଳାହି ଛୁରାବଧନ ଖୁଲି ବାବାନ୍ଦା ପାଲେ ।
ବାବାନ୍ଦାତ ଥିୟ ହୈ ଥକା ଆଗନ୍ତୁକବ ମାତ ସବିତାବ
କାନ୍ତ ପବିଲ । ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସବ ପିୟନବ ମାତ—
‘ସବିତା ଚୌଧୁରୀବ ଡେଲିଗ୍ରାମ୍ ଆଛେ ।’

ଡେଲିଗ୍ରାମବ ନାମ ଶୁନାବ ଲଗେ ଲଗେ ସବିତାହି
ପ୍ରାୟ ଦୌବି ଘୋରାବ ନିଚିନାକେ ଗୈ ଅଞ୍ଜନବ ଓଚବ
ପାଲେ । ପିୟନଟୋ ଇତିମଧ୍ୟେ ନଂଲା ଖୁଲି ଢଳାହି
ଗୈଛେ । ଅର୍ମାମ ବ୍ୟଗ୍ରତାବେ ଅଞ୍ଜନବ ହାତବ ପବା

টেলিগ্ৰামখন নিজৰ হাতলৈ আনিব খোজোতেই অঞ্নে কৈ উঠিল : 'ব'বা মা, ইমান অধৈৰ্য নহ'বাচোন। আগতে মোক চাবলৈ দিয়া।' লগে লগে সি লেফাফাটো খুলি ককায়েক বিজনৰ টেলিগ্ৰামখন পঢ়ি গ'ল— 'Arriving 27th early morning'

'আক - আক কি লিখিছে সি'—সবিতা চৌধুৰী চিঞৰি উঠিল।

'আঃ, মা, তুমি ইমান উদ্বাউল নহ'বাচোন। বিজনদাই দেউতাৰ নিশ্চয় কিবা সুখবৰে লৈ আহিব।'—অঞ্নে মাকক প্ৰবোধ দিয়াৰ স্বৰেৰে ক'লে।

সাতাইশ তাৰিখ দোকমোকালি। মানে অহা কালি খুব বাতিপুৱা। সবিতাই কথাটো ভাবি নিজৰ অজানিতে এক অস্বাভাৱিক পুলক সৰ্ব শৰীৰত অনুভৱ কৰিলে। লগে লগে তেওঁৰ চকুৰ সমুখত ছায়া ছবিৰ নিচিনাকৈ ভাহি উঠিল ছাবিশ বছৰ আগৰ এক দোকমোকালিৰ কথা— যিটো দোকমোকালিত তাইৰ ওচৰৰ পৰা আঁতৰি গৈছিল তাইৰ প্ৰাণতকৈও আপোন গিৰিয়েক বৰ্জন চৌধুৰী।

ছাবিশ বছৰ! মানে দুই যুগ আক দুটা বছৰ। এই সুদীৰ্ঘ কালছোৱাত যদিও সবিতা চৌধুৰীৰ কেঁচা হালধি যেন শৰীৰৰ ৰূপ-বহণ উৱলি জামৰি প্ৰায় শেষ হোৱাৰ উপক্ৰম তথাপি তেওঁৰ মন ক্লান্ত হৈ পৰা নাই অন্ততঃ বৰ্জন চৌধুৰীৰ ক্ষেত্ৰত। এতিয়াও তেওঁ মনৰ গোপনতম স্থানত যিটো আশা পুহি ৰাখিছে সেয়া হ'ল—বৰ্জন চৌধুৰী এদিন নহয় এদিন

তেওঁৰ ওচৰলৈ ঘূৰি আহিবই। সেয়ে কপালৰ বঙা সেন্দূৰৰ ফোঁটটো আজিলৈকে প্ৰতিদিনে তেওঁ আনৰ চকুত নপৰাকৈ মূৰৰ চুলিৰ মাজৰ কোনোবাখিনিত অকণমানকৈ হ'লেও আঁকি লয়। কোনোবা দিনা পাহৰিব খুজিলেই সাংঘাতিক দোষ এটা কৰাৰ দৰে অনুতাপত দগ্ধ হৈ পৰে।

বৰ্জন আমেৰিকালৈ যোৱাৰ সময়ত তেওঁ-লোকৰ বৈবাহিক জীৱনৰ মাজ চাৰিটা বছৰহে পাৰ হৈ গৈছিল। তেওঁলোকৰ দ্বিতীয় সন্তান অঞ্জন তেতিয়া তিনিমহীয়া কেঁচুৱা। সৰুকালৰ পৰাই অসাধাৰণ মেধাসম্পন্ন বৰ্জনে অংক বিষয়ত সৰ্বোচ্চ স্থান লৈ এম, এচ, চি ডিগ্ৰী লোৱাৰ পাছত নিজে পঢ়া বিশ্ববিদ্যালয়খনতে প্ৰথমে অধ্যাপনাৰ কাম আৰম্ভ কৰে। আক অধ্যাপনা কৰাৰ প্ৰথম বছৰটোতে সবিতা চৌধুৰীক বিয়া কৰায়। সবিতা বৰ্জনৰ ছাত্ৰী আছিল যদিও আক সেইকাৰণে কোনো কোনো মহলৰ পৰা তেওঁলোকৰ বিয়াত আপত্তিৰ মূছ স্বৰ উচ্চাৰিত হৈছিল যদিও সিহঁতৰ প্ৰেমৰ বানত সেয়া আছিল বালি ভেটা মাথোন। যুগ্ম জীৱনৰ স্বাক্ষৰ হিচাপে বিজন আক অঞ্জন জন্ম পোৱাৰ পিচত বৰ্জন আমেৰিকালৈ যায় উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে। আন কথাত, সাংসাৰিক জীৱনৰ বান্ধোনে বৰ্জনৰ জ্ঞান লাভৰ উদগ্ৰ উচ্চাকাঙ্ক্ষী মনটোক বান্ধি ৰাখিব নোৱাৰিলে। কৰ্মক্ষেত্ৰৰ কৰ্তৃপক্ষ আক চৰকাৰৰ পাকলগা নিয়ম-নীতিয়ে চৰকাৰী খবচত বিদেশলৈ যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত বিধি-পথালি দিয়াত প্ৰচুব সম্পত্তিৰ মালিক দেউতাকৰ একমাত্ৰ পুত্ৰ

বঞ্জে চাকৰি ইস্তাফা দি নিজ খবচতে বিদেশলৈ যোৱাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল। সবিতাই প্ৰথমতে বঞ্জে ভেনে সিদ্ধান্ত ল'ব খোজোতে মূঢ় আপত্তি তুলিছিল যদিও বঞ্জনৰ মেধা ব্যক্তিস্ব আৰু মনৰ দৃঢ়তাৰ আগত সবিতাৰ সেই আপত্তি নবজিল। বঞ্জে 'শুনা সবিতা, তুমি জানা মই কি প্ৰকৃতিৰ মানুহ। যিটো কৰিম বুলিছোঁ সেইটো কৰিয়ে আহিছোঁ আৰু ইমান দিনে তাত দৃতকাৰ্য্যও হৈ আহিছোঁ। মাত্ৰ তিনিটা বছৰহে। চকুৰ পচাবতে পাৰ হৈ যাব দিয়া। তিনিটা বছৰতকৈ এটি দিনো মই পাব হ'বলৈ নিদিওঁ। মই তোমাৰ গা চুই কথা দিছোঁ মই একেজন বঞ্জন হৈয়ে সুস্থ শৰীৰে তোমাৰ সন্মুখত থিয় হ'ম আৰু চাবা, তেতিয়া এইখন বিশ্ব-বিদ্যালয়ে নতুবা এইখন চৰকাৰেই মেক জোৰকৈ মাতি নি কোনো ডাঙৰ চাকৰিত বহুৱাই দিব। ...' বুলি গলগলীয়া মাতটোৰে কোৱা ছাবিশ বছৰৰ আগৰ কথাখিনি সবিতা চৌধুৰীৰ কাণত এতিয়াও সোঁ সিদিনাৰ কথাৰ নিচিনা বাজি আছে।

সবিতা চৌধুৰীৰ প্ৰাণত যদিও বঞ্জনৰ প্ৰতিটো কথাই জীৱন্ত হৈ আজি পৰ্যন্ত বাজি আছে, বঞ্জনৰ জীৱন প্ৰদীপ তেওঁৰ অন্তৰত এতিয়াও যদিও অগ্নান হৈয়ে জ্বলি আছে, বঞ্জনৰ আত্মীয়-স্বজনৰ কাৰণে বঞ্জন কিন্তু এতিয়া এটি স্মৃতিত পৰিণত হৈছে। কবলৈ গলে বঞ্জনৰ দেউতাকৰ জীৱন বস্তিও বঞ্জনৰ বিষয়ে পোৱা সেই অভাৱনীয় খবৰটোৰ পিচতেই লুমাই গৈছিল।

বঞ্জনৰ বিষয়ে সেয়া আজিও সাঁথৰ হৈ থকা এক নিকৰুণ অধ্যায়। সেয়া আছিল বঞ্জন

আমেৰিকালৈ যোৱাৰ আট্টে বছৰ পাছৰ কথা। প্ৰতি মাহে কমেও দুখনকৈ চিঠি পোৱা বঞ্জনৰ সেই বেলি দুমাহ চিঠি পোৱা নাছিল সবিতাই। আৰু দুমাহৰ মূবত যিখন জৰুৰী চিঠি পাইছিল সেইখন বঞ্জনৰ চিঠি নাছিল। চিঠিখন লিখিছিল বঞ্জনৰ গৱেষণাৰ গাইড্ গৰাকীয়ে। আৰু সেই চিঠিখনে সবিতাৰ বাবে পৰিয়লৰ প্ৰতিজনৰ বাবে কঢ়িয়াই আনিছিল অকল্পনীয় অভাৱনীয় এক ভয়ঙ্কৰ বতৰ। গাইড্জনে লিখিছিল 'এসপ্তাহ আগত বঞ্জন তাৰ থকা স্থানৰ পৰা নিখোজ হৈছে। পুলিচক খবৰ দিয়া হৈছে। জোৰ তদন্ত চলি আছে। খুব সোনকালে সুখবৰ দিয়াৰ আশা।' ...

খুব সোনকালে সুখবৰ দিয়াৰ আশা বঞ্জনৰ গাইড্জনে সেই চিঠিখনত সবিতাক দিছিল যদিও বঞ্জনৰ বিষয়ে কোনো সঠিক খবৰে সবিতাই আজিলৈ পোৱা নাই। যাবৰ সময়ত বঞ্জে দি যোৱা প্ৰতিশ্ৰুতিকৈ একমাত্ৰ সম্বল কৰি সবিতা চৌধুৰীয়ে যদিও এতিয়াও বঞ্জনৰ প্ৰতীক্ষা-বতাই হৈ আছে বঞ্জনৰ বৃদ্ধ দেউতাকে কিন্তু একমাত্ৰ সন্তানৰ নিখোজৰ বাতৰিটোৰ ঝাৰ্কা সহ্য কৰিব নোৱাৰিলে। খবৰটো পোৱাৰ পাছৰ দুমাহমান বহু প্ৰকাৰে বহু চেষ্টা-প্ৰচেষ্টা, অৰ্থব্যয় কৰিও যেতিয়া পুতেকৰ খবৰ সংগ্ৰহ কৰিবলৈ ব্যৰ্থ হ'ল তেওঁ খাৱন-শোৱন এৰি প্ৰায় উদ্গাদ হৈ উঠিল আৰু এদিন হঠাতে হোৱা তীব্ৰ ষ্ট্ৰোকত তেওঁৰ মৃত্যু ঘটিল।

শহুৰেকৰ মৃত্যুৰ পিচত সবিতা চৌধুৰী বাক-কৈয়ে কাহিল হৈ পৰিছিল যদিও ভাগি কিন্তু

নপুৰিল। শহুৰেকৰ বিপুল সম্পত্তিবোৰ ঠিক মতে তদাৰক কৰাব উপৰিও বিজন আৰু অজ্ঞানক মানুহ কৰাব সমস্ত দায়িত্ব কান্ধ পাতি লৈ নীৰৱে আৰু একাগ্ৰচিত্তে প্ৰতীক্ষা কৰি ব'ল বজ্জনৰ প্ৰত্যাৱৰ্তনৰ বাবে। ব্যক্তিহসম্পন্ন আৰু দৃঢ়মনা বজ্জনৰ সমস্ত সত্তাকে তন্ন তন্নকৈ চিনি পোৱা সৰিতা চৌধুৰীৰ মনটোৱে তেওঁক বজ্জনৰ প্ৰতি-
শ্ৰুতি অথলৈ যাব বুলি এদিনলৈও ভাবিবলৈ যেন বাধা দিলে। নিখোজৰ বহু কেইটা সম্ভৱ-
পৰ কাৰণে তেওঁৰ মনলৈ আহিছিল যদিও যিটো কাৰণ সেই সময়ত তেওঁৰ মনলৈ বেছিকৈ আহি-
ছিল তাক যিটো কাৰণকে তেওঁ এতিয়াও প্ৰাধাণ্য দি আহিছে সেয়া হৈছে বজ্জনৰ অপ-
হৰণ। বজ্জনেই তেওঁক কেতিয়াবা অপহৰণৰ প্ৰসঙ্গত কৈছিল যে বিদেশত সময়ে সময়ে মেধাও
অপহৃত হয়। কোনো দেশৰ মেধাবী লোকক আন কোনো দেশে অপহৰণ কৰি নি দেশৰ
কামত খটুৱায়। সৰিতা চৌধুৰীয়ে সেয়ে প্ৰায় খাটাতকৈয়ে ধৰি লৈছিল যে অসাধাৰণ প্ৰতিভা-
সম্পন্ন গণিতজ্ঞ বজ্জনক হয়তো তেনে উদ্দেশ্যে আন কোনো দেশে অপহৰণ কৰি নিছে। আৰু
এতিয়াও তেওঁৰ দৃঢ় বিশ্বাস যে কোনো দেশৰ গৱেষণাগাৰত হয়তো বন্দী কৰি ৰখা হৈছে বজ্জনৰ
শৰাব আৰু মেধা।

বজ্জনৰ নিখোজৰ সত্বে পোৱাৰ পাছত বজ্জন সম্পৰ্কে এনেকুৱা এটা সিদ্ধান্তলৈ আহি সৰিতা চৌধুৰীয়ে যিটো আশা লৈ জঁয়াই থকাৰ প্ৰেৰণা পাইছিল সেয়া হৈছে বিজন নহ'লে অজ্ঞানে এদিন নহয় এদিন দেউতাকক তেওঁৰ ওচৰত হাজিৰ

কৰাইহে এৰিব। আৰু তেনে এটা সম্ভাৱনাই দেখা দিছিল প্ৰায় এমাহ আগতে। ডাঙৰ পুতেক ডেকা বিজ্ঞানী বিজনক সি কাম কৰা কোম্পানীটোৱে আমেৰিকাত তিনি সপ্তাহৰ ট্ৰেইনিং এটি লোৱাৰ বাবে নিৰ্বাচিত কৰা খবৰটো প্ৰায় এমাহ আগত সি যি মুহূৰ্তত সৰিতা চৌধুৰীৰ আগত ব্যক্ত কৰিছিল সেই মুহূৰ্ততে তেওঁ যেন নিজ হাতে স্বৰ্গ ঢুকি পাইছিল। সুদীৰ্ঘ ছাবিশ, বছৰে গোসাঁই ঘৰত চাকি জলাই ঈশ্বৰক কৰা প্ৰাৰ্থনাৰ ফল পোৱাৰ সময় সমাগত হোৱা যেন তেওঁৰ অনুভৱ হৈছিল। উৎসাহ আনন্দত অধীৰ হৈ পুতেক বিজনক সাৱটি ধৰি সেয়ে তেওঁ যাত্ৰাৰ আগমুহূৰ্ততে সঁকিয়াই দিবলৈ পাহৰা নাছিল : 'তই কিন্তু বৰ মইনা দেউতাকক যি কোনো প্ৰকাৰে উদ্ধাৰ কৰিবই লাগিব। এনে সুবিধা পাছত আৰু নাপাবও পাব।'

প্ৰায় এমাহৰ আগতে আমেৰিকালৈ যোৱা সেই বিজনেই মাকলৈ পঠিয়াই দিছে এইখন টেলিগ্ৰাম--যি সৰিতা চৌধুৰীৰ মন সাগৰত সৃষ্টি কৰিছে আকাশচুম্বী জোৱাৰ--যি ঘনে-ঘনে ক্ষণে ক্ষণে তেওঁৰ মনৰ চকুৰ সমুখত উপস্থিত কৰাইছে বজ্জনৰ স্মৃতিত উজ্জল অৱস্থিতি--এই যেন প্ৰাণ খোলা হাঁহিটো মাৰি তেওঁক আকো-
ৱালি ল'ব ...

মনৰ উত্তেজনাৰে কি কৰিব কি নকৰিব তেওঁ যেন ঠিক কৰিব নোৱাৰা হ'ল। বজ্জনে মাকৰ অৱস্থাটো বুজি পাই মাকক শান্ত হ'বলৈ ধৈৰ্য ধৰিবলৈ বাব বাব অনুৰোধ কৰা স্বৰ্গেও বিফল

হ'ল। তাৰ পিচত 'মাকে যি কৰে কৰক, সি মাথো অঁৰ চকুৰে চাই থাকিব'—এনে এটা ভাৱত হকা-বাধা কৰিবলৈ এৰি দিলে।

সি লক্ষ্য কৰিলে মাকে নিজৰ চুটকেচৰ পৰা চাবি কোচা লৈ পেৰাটো খুলিলে। তাৰ পাছত পেৰাৰ ভিতৰৰ পৰা সঘতনে মেৰিয়াই থোৱা কাপোৰৰ টোপোলা এটা উলিয়াই আনিলে। সি জানে সেইটো সিহঁতৰ দেউতাকৰ কাপোৰৰ টোপোলা। মাকৰ যেতিয়া দেউতাকলৈ খুব বেছিকৈ মনত পৰে তেতিয়া তেওঁ সেইটো উলিয়াই আনি দেউতাকৰ কাপোৰ বোৰ এখন এখনকৈ মেলি চায় আৰু কাপোৰৰ ভাঁজত থকা দেউতাকৰ প্ৰতিখন চিঠিকে মনযোগেৰে পঢ়ি যায়। মাকে এনে কৰা সিহঁতে বহুবাৰ দেখিছে। আজিও সেইটো কৰিবলৈ লোৱাৰ বঞ্জন আচৰিত নহ'ল। কিন্তু সি লক্ষ্য কৰিলে আজি মাকে প্ৰতিযোৰ কাপোৰ চোৱা নাই। এযোৰ কাপোৰহে উলিয়াই ললে। সেইযোৰ কাপোৰ হেনো দেউতাকে বিয়াত দৰা হৈ যাওঁতে পিন্ধা কাপোৰ। মিহি সূতাৰ ধকধকীয়া ধুতি এখন আৰু পাৰ্টৰ পাঞ্জাবী এটা। সেই যোৰ কাপোৰৰ মাজত থকা চিঠি এখন মাকে এইবাৰ উলিয়াই ললে। সেইখন দেউতাকৰ শেহতীয়া চিঠি। চিঠিখনৰ বিষয়বস্তু বিজন আৰু বঞ্জনৰ পৰিচিত। মাকে আগতে কেবাবাৰো ককায়েক বিজন আৰু তাক পঢ়ি শুনাইছিল। তাত দেউতাকে লিখিছিল— 'গৱেষণা শেষ হ'বলৈ আৰু বেছি দিন নাই। নিৰ্দ্ধাৰিত সময়ৰ হয়তো এমাহ দুমাহ আগতেই শেষ হৈ যাব। যিটো বিষয় বস্তুৰ ওপৰত গৱেষণা

প্ৰায় সমাপ্ত কৰি অনা হৈছে সি নিশ্চয় নতুন দিশৰ সূচনা কৰিব।' একেখন চিঠিতে পুনৰ মাকক দি যোৱা প্ৰতিশ্ৰুতিৰ উল্লেখ কৰি লিখিছিল - 'জানা সবিতা, তোমাৰ বঞ্জন কিন্তু এতিয়াও বঞ্জন হৈয়ে আছে। আমেৰিকাৰ বা-বতাহে তাক তিলমাত্রও সলনি অথবা মলিয়ন কৰিব পৰা নাই।' প্ৰতিখন চিঠিতে সবিতাৰ উপৰিও নিজৰ দেউতাক, বিজন আৰু বঞ্জনৰ খবৰ তন্ন তন্নকৈ লোৱা বঞ্জে সেইখন চিঠিতে তেওঁলোকৰ খবৰ ল'বলৈ পাহৰা নাছিল।

চিঠিখন পঢ়ি শেষ কৰাৰ পাছত প্ৰয়ো-জনতকৈ অলপ বেছি জোৰে সবিতা চৌধুৰীয়ে অঞ্জনৰ উদ্দেশ্যে কৈ উঠিল : সক মইনা, দেউ-তাৰ আহি পালে এই যোৰ কাপোৰকে তেখেতক পিন্ধিব দিম। আৰু শুন অ' বোপাই, তই মোক পূৰে পোহৰ নো হওঁতেই আগলি কলপাত এখিলা কাটি আনি দিবি। দেউতাৰ আহি পোৱাৰ আগতেই চাকি এগছ গোসাঁই ঘৰত জ্বলাই দিব লাগিব—যাতে আহি পালেই তেখেতে গোসাঁই ঘৰত সেৱা এটি কৰিব পাৰে।

মাকৰ ব্যস্ততা আৰু উলহ-মালহ দেখি অঞ্জে কি কৰিব কি নকৰিব ভাবি নাপাই মাকক শলাগি থোৱাটোকে উচিত বিবেচনা কৰিলে।

বিচনাত পৰিল যদিও বাতিৰ বাকী সময়-ছোৱাত অঞ্জন আৰু মাক কাৰো টোপনি নাছিল। ছয়ো মাথো অধীৰ আগ্ৰহেৰে প্ৰতীক্ষা কৰি থাকিল দোকমোকালিৰ এটি ক্ষণৰ বাবে।

দোকমোকালিৰ লগে লগে ছয়ো পদূলিমুখত গাড়ী এখন বোৱাৰ শব্দ শুনি বিচনাৰ পৰা জাপ

মৰাৰ নিচিনাকে উঠি একেকোবে পদূলিমুখ
পালেগৈ। ইতিমধ্যে বিজনে গাড়ীৰ পৰা নামি
ড্ৰাইভাৰটোক তাৰ প্ৰাপ্য বুজাই দিছে।

গাড়ীৰ পৰা অকল বিজনক নমা দেখি সৰিতাৰ
অন্তৰ অজান আশঙ্কাত দগমগাই উঠিল। 'দেউতাৰ
ক'ত' বুলি তেওঁ বিজনৰ সোঁবাহুখন ছুয়ো হাতেৰে
খামোচ মাৰি ধৰি জোকাৰি দিলে। উদ্ভৱত
বিজনে মাথোঁ নিৰ্বাক হৈ অশ্ৰুভৰা এজুৰি চকুৰে
মাকৰ মুখৰ ফালে চালে।

প্ৰকাণ্ড অট্টালিকা এটা যেন ভূঁইকঁপৰ প্ৰচণ্ড

জোকৰণিত চূৰ্ণ-বিচূৰ্ণ হৈ সৰিতা চৌধুৰীৰ মূৰত
ভাঙি পৰাৰ উপক্ৰম হৈছে, এনে এক ভঙ্গিমাৰে
মূৰৰ দুইফাল দুই হাতেৰে জোৰেৰে হেঁচি ধৰি
তেওঁ ঠাইতে বহি পবিল। বিজনৰ নীৰৱতা
আৰু অশ্ৰুপূৰ্ণ চকুৰিয়ে তেওঁক তাৰ মুখৰ
অমুচ্চাৰিত কথাখিনি সোধাৰ প্ৰয়োজন নবখাকৈ
বুজাই দিছিল যদিও তেওঁ ঈশ্বৰৰ ওচৰত সেই
মুহূৰ্ত্তত এটাই প্ৰাৰ্থনা কৰিছিল বিজনে যেন
তেওঁক কয় যে সি এই বেলি দেউতাকৰ কোনো
খবৰে সংগ্ৰহ কৰিব নোৱাৰিলে। ●

শৰবিদ্ৰ

মিচ্. গজমতী সাহা

১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

নিমন্ত্ৰণী পত্ৰ এখনৰ কেইটিমান শব্দ-সমষ্টিয়ে যে তাইৰ হিয়াখন এনেদৰে চূৰ্ণ-বিচূৰ্ণ কৰিব পাৰে হিমাঙ্গীয়ে কেতিয়াও সপোনতো কল্পনা কৰিব পৰা নাছিল। তাই যিমানে কঠোৰ হবলৈ চেষ্টা কৰিলে, সিমান তাই দুৰ্বল অসহায় অনুভৱ কৰিবলৈ ধৰিলে। বাৰ বাৰ চকুৰ সমুখত এটি এটিকৈ ভাহি উঠিল নিমন্ত্ৰণী পত্ৰখনৰ শব্দবোৰ। মুহূৰ্ত্তে মুহূৰ্ত্তে অনুভৱ কৰিবলৈ ধৰিলে বুকুৰ ভিতৰত জ্বলি উঠা যন্ত্ৰণাৰ জুইকুৰাৰ তাঁত্ৰ দহন।

নিমন্ত্ৰণী পত্ৰখন পোৱাৰ আগমুহূৰ্ত্তলৈ তাই যিখন আকাশৰ তলত বিচৰণ কৰিছিল সেইখন আকাশ কৃষ্ণচূড়াৰ জুয়ে বঙা কৰি থৈছিল, যিখন পৃথিবীত লবি-ঢাপৰি ফুৰিছিল সেইখন পৃথিবীত ভোমোকাফুলীয়া ফুল ফুলিছিল, নাহব-তগব-কপৌৰ সুবাসে গোটেইখন আমোলমোলাই বাখিছিল। আৰু সেইখন আকাশৰ তলত আৰু সেইখন পৃথিবীৰ ওপৰত বিচৰণ কৰি তাই প্ৰায়ে বোমছুন কৰিছিল এৰি অহা শৈশৱ, কৈশোৰ আৰু যৌৱনৰ আৰম্ভণিৰ দিনবোৰ।

সেই দিনবোৰ এটা অৰ্থত এটা সময়ত অৱশ্যে তাইৰ মুঠেই ভাল লগা নাছিল। সেই দিনবোৰ—

যিবোৰৰ প্ৰতিঘণ্টাত প্ৰতি মিনিটত প্ৰতি মুহূৰ্ত্তত তাই অভাৱ-অনাটন আৰু অৱজ্ঞাৰ সমুখীন হব লগা হৈছিল—সেই দিনবোৰ বাক তাইৰ এটা সময়ত কেনেকৈ ভাল লাগিব পাৰে?

এতিয়াও তাইৰ স্পষ্ট মনত আছে শৈশৱ-কৈশোৰৰ বহু দিনৰ বহু বেদনা-ধূসৰ স্মৃতি। দিনটোৰ আন সময়ৰ কথাতো বাদেই, আনকি বহুদিন লগ-সমনীয়াৰ লগত ঘৰৰ চোতাল-পদূলিত বালি-ধূলিৰে উমলি-জামলি খেলা খেলি থকা সময় খিনিতো তাই অনুভৱ কৰিছিল তাইৰ পেটত ভোকৰ কলমলনি। খেলি থাকোঁতে তাইৰ তলৰ ভায়েকটোৱে ‘মোৰ ভোক লাগিছে বা’ বুলি প্ৰায়ে কান্দি কান্দি কোৱা শব্দ কেইটাই তাইৰ নিজৰ ভোকটোও আৰু বেছিকৈ উক দিয়াত সহায় কৰিছিল। তাইক লাজ-সঙ্কোচে প্ৰায়ে আগুৰি ধৰিছিল যেতিয়া তাই বাতিপুৱা ওচৰৰ আন সমনীয়া ছোৱালীৰ লগত দেউতাকে শনিবৰীয়া হাটৰ পৰা কিনি আনি দিয়া ডাঙৰ ডাঙৰ ফুলৰ সস্তীয়া ফ্ৰকটো পিন্ধি স্কুললৈ যাব লগীয়া হৈছিল। বছৰত এটাতকৈ বেছি ফ্ৰকৰ মুখ নেদেখা হিমাঙ্গীৰ স্কুললৈ পিন্ধি যোৱা ফ্ৰকটো

বহুবব শেষলৈ প্ৰায়ে ফুলব চাববোৰ উঠি গৈ বিবৰ্ণ হৈছিল আৰু ফিচিকিছিল। জোৰা-চাপলি মৰা সেই ফুকটো পিন্ধি যেতিয়া তাই ক্ৰাষৰ ঘৰৰ সঘনে বেলেগ বেলেগ ফুক পিন্ধি বোৱা পিন্ধা, কপা, মাৰ্পীহঁতৰ লগত ফুললৈ গৈছিল আৰু সিহঁতে যেতিয়া তাইৰ ফুকটোলৈ চাই সিহঁতৰ মাজতে ফিচিঙা-ফিচিঙি কৰিছিল তেতিয়া তাইৰ লাজ-অপমান আৰু বেজাবত মৰি যাবৰ মন গৈছিল। অৱশ্যে সিহঁতৰ লগত যোৱা জোনালীয়ে কেতিয়াও তাইক বেজাব দিয়া নাছিল। জোনালীৰ দেউতাক কেহাবী ঘৰৰ মহৰী আছিল। ঘৰখনত খাওঁতা কেবাজন কাৰণে সিহঁতেও মাজে মাজে লঘোনে থকা বুলি জোনালীয়ে কেতিয়াবা তাইক কৈছিল। জোনালীয়ে পিন্ধা ফুকটোও সিমান ভাল নাছিল যদিও তাইৰ অনুমান হৈছিল যেন তাইৰ ফুকটোতকৈ ভাল আছিল। এদিনতো বৰা ইঞ্জিনীয়াৰৰ ছোৱালী পিন্ধায়ে ডাক্তৰৰ ছোৱালী মাৰ্পীক তাইৰ বিষয়ে তাইক শুনাকৈয়ে কৈছিল : 'এই চা, এইজনীয়ে ইমান বেয়া কাপোৰ পিন্ধে ভিক্ষাৰী যেন লাগে ... আমাৰ মাই তাইৰ লগ ল'ব মান্য কৰি দিছে।' সেয়া হিমাঙ্গীহঁত প্ৰাইমাৰী স্কুলৰ শেষ শ্ৰেণীত পঢ়ি থকা সময়ৰ কথা। অভাৱ-অনাটনে বহু কথা শিকোৱা হিমাঙ্গীৰ তেতিয়া সেই কথা কেইটাৰ হিয়া দহি নিয়া ৰিধ অনুভৱ কৰাৰ ক্ষমতা পূৰ্বা মাত্ৰাই হৈছিল। তাই কথা কেইটা শুনিও নুশুনাব ভাও ধৰিছিল। চল-চলীয়া হৈ পৰা চকু দুটা সিহঁতৰ বিপৰীতফালে ঘূৰাই সিহঁতৰ পিচে পিচে নীৰৱে ফুললৈ আগ-

বাঢ়িছিল। মাক আৰু বিশেষকৈ দেউতাকৰ প্ৰতি তীব্ৰ ঋণ আৰু অভিমানত তাইৰ সমস্ত মন ভৰি উঠিছিল। বাৰ বাৰ তাইৰ অকমানি মনটোৱে প্ৰশ্ন কৰিছিল - কিয় তাইৰ দেউতাকেও পিন্ধী, মাৰ্পীহঁতৰ দেউতাকহঁতৰ দৰে চাকৰি নকৰে? অথবা কিয় কপাৰ দেউতাকৰ দৰে এখন ডাঙৰ দোকান নিদিয়? কিয় তাইকো সিহঁতৰ দৰে চোলা নিদিয়, মুখত ঘঁহিবলৈ শ্মো-পাউদাৰ আৰু চুলিত ঘঁহিবলৈ শ্মুগন্ধি তেল নিদিয়, মূৰত মাৰিবলৈ বংচঙীয়া 'বেণ্ড' নিদিয়? কিয় ... কিয় ... ?

শৈশৱ-কৈশোৰৰ এই অভিযোগ-অভিমানবোৰে তাইৰ যৌৱনে গৰকা দিনবোৰতে তাইক আমনি দিছিল, যজ্ঞা দিছিল, নীৰৱে কন্দুৱাইছিল। হয়তো তাইক কন্দুৱাইয়ে থাকিলেহেঁতেন যদিহে তাইৰ গতি পথতো এদিন অনাহুতভাৱে এপাহি গোলাপ ফুটি ফুটিলাহেঁতেন।

সেয়া তাই কলেজৰ প্ৰথম বাৰ্ষিকত পঢ়ি থকা সময়ৰ কথা। অভাৱ-অনাটনে-শৃষ্টি কৰা বাধাৰ বহু হেঙাব মনৰ দৃঢ়তা আৰু নিজ বুদ্ধিমত্তাৰ বলত উদাত্ত জাপেৰে চাপ-পাৰ হেঁচা চকুলা কিশোৰী এজনীৰ দৰে পাব হৈ আহি তাই তেতিয়া প্ৰথম বিভাগত হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষা পাছ কৰি আহি কলেজত ভৰ্তি হৈছেহে মাথোঁনী। কৈশোৰ আৰু প্ৰাক্ যৌৱনৰ অকুপণ হাৰ্ত বুলনিয়ে তাইৰ দেহত তেতিয়া ৰূপৰো জোৰাৰ অফুৰন্তভাৱে নমাই অনাৰ বাককৈয়ে ঘোঁ-জা কৰিছে। লগৰ ছোৱালীবোৰৰ নিচিনা দামী বং-বিবড়ৰ পোছাক নিপিন্ধিলেও মাকৰ লগত

লগ লাগি ঘৰতে বোৱা মিহি স্মৃতাৰ কপাহী কাপোৰৰ সাজে তাইৰ দেহৰ জেউতি গ্লান কৰিব পৰাতো নাছিলে, বৰং সেইবোৰে তাইৰ দেহৰ কমনীয়তা আৰু লাৱণ্য যেন দুগুণহে চৰাইছিল। তাতে তাইৰ মাজিত খোজ-কাটল, আচাৰ-আচৰণ আৰু প্ৰথৰ বুদ্ধিমত্তা আদিয়ে তাইৰ ব্যক্তিত্বক বেছি উজ্জল কৰি তুলিছিল। তাই মন কৰিছিল অতি কম দিনৰ ভিতৰত তাই বহু প্ৰশংসামুগ্ধ চকুৰ লক্ষ্য হৈ পৰিছিল। তাইৰ অনুমান হৈছিল, তেনে এঘোৰ প্ৰশংসামুগ্ধ চকুৰ গৰাকী আছিল সেই সময়ত কলেজৰ ডিগ্ৰী ক্লাছৰ তৃতীয় বাৰ্ষিকত পঢ়ি থকা মেধাবী আৰু দেখনিয়াৰ ছাত্ৰ দীপাক্ষৰ।

তাইৰ সেই অনুমান সঁচা আছিল। দীপাক্ষৰ তাইৰ ওচৰ চাপি আহিছিল। অৱস্থাপন্ন ঘৰৰ ল'ৰা হ'লেও দীপাক্ষৰ ব্যৱহাৰ আছিল মাজিত, মধুৰ। তাৰ ব্যক্তিত্বত তাই যেন দেখা পাইছিল স্ন আদৰ্শৰ সৰল স্বাক্ষৰ। অজানিতে তাইবো মন সাগৰত ফাগুনৰ পচোৱা বতাহে ঢৌৰ সৃষ্টি কৰিছিল। তথাপি বহুদিনলৈ তাই সেই ঢৌত নিজকে চম্ভালি ৰাখিছিল। কিন্তু এটা অৱস্থাত তাইবো মন-পখীয়ে কুকুলিয়াই সঁহাৰি জনাইছিল। সদা মাজিত, সদা অকপট দীপাক্ষৰে তাৰ ব্যক্তিত্বৰ স্বাভাৱিক অভিব্যক্তিকে তাইক কৈছিল : 'সঁচাকৈ হিমা, তোমাৰ ওচৰত এয়া মোৰ আত্মসমৰ্পণ বুলিয়ে ক'ব পাৰা। তোমাৰ ব্যক্তিত্বই মোক মুগ্ধ কৰিছে। মোৰ ব্যক্তিত্ব তোমাৰ ব্যক্তিত্বৰ সমুখত পৰাজিত হৈছে।' শালীনতাৰ দৃঢ় বৃত্তৰ ভিতৰত থাকি তায়ো দীপাক্ষৰ সান্নিধ্যত ভৱিষ্যতৰ

বঙীন সপোন দেখিবলৈ আৰম্ভ কৰি দিছিল।

সময় আগ বাঢ়িছিল। পৃথিবীবো বয়স বাঢ়িছিল। দীপাক্ষৰ আৰু হিমাদ্ৰীও নিজৰ অজানিতে নেদেখা এনাডবীৰে কোনেও কাকো এবিৰ নেহাৰাকৈ যেন বান্ধ খাই পৰিছিল। সমাজত সিহঁতক লৈ বু-বা চলিছিল। কিন্তু শালীনতা আৰু সংযমৰ পবিত্ৰ সীমাৰেখা কাহানিও চেবাই নোযোৱা দীপাক্ষৰ বা হিমাদ্ৰীয়ে সেইবোৰলৈ কৰ্ণপাত কৰাৰ প্ৰয়োজন অনুভৱ কৰা নাছিল। এনে ধৰণৰো কথা ওলাইছিল : 'দীপাক্ষৰ ধনীৰ ল'ৰা। সাময়িক মোহত অভিনয় কৰিছে। মোহ ভঙ্গ হ'লে সজা ভাঙি পখী উৰি যাব।' ইত্যাদি। এইবোৰ কথা হিমাদ্ৰীৰ কাণত যেনেকৈ পৰিছিল' দীপাক্ষৰ কাণতো তেনেকৈ পৰিছিল। দীপাক্ষৰে সেয়ে উপবাচিয়ে এদিন তাইক কৈছিল : 'সঁচা কথা হিমা, মোৰ দেউতাৰ বহু সম্পত্তি, বহু টকা আছে। সেয়ে তেওঁৰ শক্তিও বহুত আছে। কিন্তু সেয়া দেউতাৰহে। তেনে শক্তি মোৰ নাই। অন্ততঃ আমি সাজিব খোজা সজাটো ভঙাৰ শক্তি আৰু সত মোৰ কোনোটোৱে নাই। তুমি মোক বিশ্বাস কৰিব পাৰা।'

হিমাদ্ৰীয়ে বিশ্বাস কৰিছিল। দীপাক্ষৰ কথাবোৰ আখৰে আখৰে তাই বিশ্বাস কৰিছিল। নিজে কলেজৰ দেওনা পাব হৈ স্থানীয় হাইস্কুল-খনত সোমোৱাৰ পিছলৈকে আৰু দীপাক্ষৰে কলেজৰ দেওনা সুখ্যাতিৰে পাব হোৱাৰ পিছত ইউনিভাৰচিটিৰ দেওনা পাব হৈ দুবৈৰ কলেজ এখনত অধ্যাপনা কৰালৈকে হিমাদ্ৰীয়ে দীপাক্ষৰ

কথাবোৰ আখৰে আখৰে বিশ্বাস কৰিছিল।

হিমাড্ৰীয়ে হয়তো দীপাঙ্কৰৰ সেই কথাবোৰ শিলৰ মচিব নোৱাৰা বেথাৰ দৰে অনাগত অলেখ দিনলৈ বিশ্বাস কৰিয়ে থাকিলহেঁতেন যদিহে আজি বাতিপুৱা তাই দীপাঙ্কৰৰ নিমন্ত্ৰণী পত্ৰখন নাপালেহেঁতেন। দীপাঙ্কৰৰ হাতৰ আখৰেৰে হিমাড্ৰীৰ নাম লিখা থকা নীলাখামৰ সেই নিমন্ত্ৰণী পত্ৰখনে কঢ়িয়াই আনিছিল কোনোবা অকণিমাৰ লগত পিছৰ সপ্তাহৰ এটা শুভদিনত

হবলগীয়া দীপাঙ্কৰৰ বিয়াৰ খবৰ।

দুহাতেৰে চকুৰ সমুখত পৰি থকা নিমন্ত্ৰণী পত্ৰখনৰ শব্দবোৰ দেখাৰ পৰিৱৰ্ত্তে এইবাব হিমাড্ৰীৰ কাণত বাজি উঠিল তাহানি প্ৰাইমেৰী স্কুলত পঢ়ি থাকোঁতে বৰা ইঞ্জীনিয়াৰৰ ছোৱালী পিঙ্কীয়ে ডাক্তৰৰ ছোৱালী মাম্পীৰ আগত তাইৰ বিষয়ে কোৱা কথা যিনি : ‘এই চা, এই জনীয়ে ইমান বেয়া কাপোৰ পিন্ধে ভিখাৰী যেন লাগে। আমাৰ মাই তাইৰ লগ লব মানা কৰি দিছে। ●

...“কিছুমান সমালোচকে এনেদৰে ভাবে যেন কবিতা কল্পনাৰ আকাশ আৰু গদ্য উকা বাস্তৱৰ মকভূমি। গল্প-উপন্যাসৰ গদ্যই এনে ধৰণৰ ভ্ৰান্ত উদঙাই দিয়ে। বাস্তৱৰ অভিজ্ঞতাৰ সাইলাখ প্ৰতিফলনৰ যোগেদি গল্প উপন্যাসে কল্পনাৰ চূড়ান্ত কৃতিত্ব দেখুৱাব পাৰে। বিশেষকৈ ‘বাস্তৱবাদী’ ঐতিহ্যৰ গল্প উপন্যাসত (যিটো ধাৰা এতিয়াও অসমত সকলোতকৈ বেছি প্ৰভাৱশীল) সন্দেহাতীতভাৱে প্ৰমাণ হয় যে সচবাচৰ আমি নেদেখা বা ধৰিব নোৱাৰা বাস্তৱৰ গভীৰ গুহা-গহ্বৰত যি কল্পনাই পোহৰ পেলায় সিহে মহৎ কল্পনা।

[ডঃ হীৰেণ গোহাঁইৰ ‘সাহিত্য আৰু চেতনা’ (১৯৮০ চনৰ মুদ্ৰণৰ)ৰ পৰা।]

কেঁচু আৰু শগুণ

শ্ৰীঅতুল চন্দ্ৰ দাস

১ম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা

কান্ধব পৰা খৰিভাৰ থৈ বহি পৰিল অকণ ।

ঠাই থিনি বিলাসীপাৰাৰ শেষ মূৰ । শিংৰাৰ
পৰা আৰম্ভ হোৱা পি, ডব্ৰিউ, ডি,ৰ বাষ্টাটোৱে
বিলাসীপাৰাৰ মাজেৰে আহি এই ঠাইখিনি
চুইছে । এই খিনিতে আকৌ বাষ্টাটোৱে পশ্চিম
মুৱাকৈ প্ৰায় নবৈ ডিগ্ৰী কোণ কৰি আগবাঢ়ি
গৈ তাৰাবাৰী ওলাইছে । এই বাষ্টাটোৱে
যদিও তাৰাবাৰীৰ পৰা গুৱাহাটীলৈ নিয়মিতভাবে
দুখন বাছ চলিব লাগে সেই নিয়ম মাজে মাজে
অনিয়মতো পৰিণত হয় । তাৰবাবে কোনেও
কেতিয়াও বিশেষ মূৰ ঘমোৱা সি দেখা নাই ।
ঠাই ডোখৰত বহি লোৱাৰ পিছত অকণৰ ধাৰণা
হ'ল এইখিনি সময়ত গুৱাহাটীলৈ যাবলগীয়া
বাছখন আজিও যোৱা নাই ।

তাৰাবাৰীলৈ অকণৰ ঘৰৰ পৰা দূৰত্ব প্ৰায়
ন কিলোমিটাৰ । প্ৰত্যেক দেওবাৰে তাৰাবাৰীত
হাট বহে । সেই হাটত বেচিবলৈ সি খৰিব
ভাৰ লৈ আহিলে এইখিনি ঠাইতে অলপ
সময় জিৰাই লয় । সি এইখিনি ঠাইত জিৰাই
লোৱাৰ কাৰণ কেবাটাও । ঠাইখনত বাষ্টাৰ
দাঁতিতে লগাকৈ এডাল বিৰাট বকুল গছ আছে
আৰু তাৰ তলতে আছে এটা দমকল । বিলাসী-
পাৰাৰ কণ কণ ল'ৰা-ছোৱালীহঁতে এই ঠাই-
ডোখৰলৈ বকুল বুটলিব অহা কাৰণে ঠাইখন

প্ৰায়ে বকুল ফুলা সময়ত পৰিষ্কাৰ হৈ থাকে ।
সি খৰি লৈ আহিলে বকুলৰ তলত খৰিভাৰ
থৈ দমকলটোৰ পৰা হেপাহ পলুৱাই পানী
খায় আৰু তাৰ পাছত বকুলৰ ছায়াত কিছু
সময় জিৰণি লয় । তদুপৰি বকুল ফুলিলে
ঠাইডোখৰ গোন্ধত আমোলমোলাই থাকে ।
ঠাইডোখৰৰ পশ্চিম আৰু উত্তৰে বিস্তীৰ্ণ পথাৰ ।
খেতি কৰা আৰু চপোৱাৰ দিনত পথাৰত কৰ্ম
ব্যস্ত হৈ থকা খেতিয়কবোৰলৈ চাই তাৰ বৰ
ভাল লাগে । আৰু ভাল লাগে পথাৰৰ পৰা
বৈ অহা মৃদু বতাহ আৰু ধান চপোৱাৰ দিনত
সেই বতাহে কঢ়িয়াই অনা পকা ধানৰ সুবাস ।

আনদিনাৰ দৰে অকণে আজিও খৰিব
ভাৰখন বকুল জোপাৰ তলত থৈ দমকলটোৰ
পৰা হেপাহ পলুৱাই পানী খালে যদিও সি
বৰ স্বস্তি অনুভৱ কৰিব নোৱাৰিলে । সি বৰ
দুৰ্বল অনুভৱ কৰিলে আৰু ভাৰখনো তাৰ
আজি বৰ গধুৰ গধুৰ লাগিল । তাৰ মনলৈ
আছিল যোৱা কালি সিহঁতে—মানে সি আৰু
তাৰ মাকে অনাহাৰে আছিল । আজি ৰাতি-
পুৱাও সি মাথো কাষৰ নবেনহঁতৰ ঘৰৰ পৰা
মাকে খুজি অনা দুটা ভীমকলৰ এটা খাইহে
ওলাইছে । তাৰ বাহিৰে তাৰ পেটত এতিয়ালৈ

খুদ এটাও পৰা নাই। কথাটো মনত পৰাৰ লগে লগে পেটৰ ভোকটো বেছিকৈ উক দিয়া যেন লাগিল।

অনাহাব-অনাটন আদিৰ লগত অকণৰ পৰিচয় নিচেই সৰু কালৰ পৰা। তৃতীয় শ্ৰেণীত থাকোতেই তাৰ দেউতাক ঢুকাইছে। মাক অবলাই তাক বৰ কষ্ট কৰি ডাঙৰ-দীঘল কৰিছে। নিজৰ আৰু তাৰ পেটৰ ভাগিদাত মাকে দেউতাক ঢুকোৱা দিন ধৰি লোকৰ ঘৰত বান্দীৰ কাম কৰি আহিছে। তাৰ ল'ৰালি কালত সি পিৰ্কা পোছাকবোৰ প্ৰায় আনৰ পৰা খুজি অনা আৰু লেহেৰা আৰু টাপলি মৰা আছিল। মাক অবলাই কেতিয়াবা বাতি তাক ওচৰত বহুৱাই লৈ যেতিয়া কান্দিছিল তেতিয়া তাৰ অকণমানি অম্বৰখনে হাহাকাৰ কৰি উঠিছিল। এনেকুৱা অৱস্থাৰ মাজেদি তাৰ শিক্ষা জীৱন আগবাঢ়ি গৈছিল আৰু সি যেতিয়া ষষ্ঠ শ্ৰেণী পাইছিল তেতিয়াৰ পৰাই সি নামি পৰিছিল জীয়াই থকাৰ সংগ্ৰামত। তাৰ অপুষ্টি আৰু লেবেলা হাত দুখনেৰে তেতিয়াৰ পৰাই সি সময়ে সময়ে গাঁৱৰ চহকী দুই এজন খেতিয়কৰ ঘৰত খেতি-বাতিৰ আলপৈচান ধৰা কামত নিম্নতম মজুৰীত কাম কৰি আহিছে অথবা জাবণিৰ অলাগতিয়াল খৰি কাটি কান্ধেৰে বৈ আনি প্ৰত্যেক দেওবাৰে অথবা সুযোগ মিলিলে আনবাৰেও তাৰাবাৰী বজাৰত বিক্ৰী কৰি আহিছে। তাৰ পঢ়াৰ খৰচ আৰু লগতে ঘৰুৱা খৰচৰো বহুখিনি সি সেইদৰে উলিয়াই মাকক সহায় কৰি আহিছে।

সি কিয় ইমান সোনকালে জীয়াই থকাৰ সংগ্ৰামত নামিব লগীয়া হ'ল তাবো এক কৰুণ ইতিহাস আছে। সি তেতিয়া ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ। তাৰ লগত একেখন শ্ৰেণীতে ধনী মহাজনৰ ছোৱালী ৰূপাও পঢ়ে। তেতিয়া ছয়-মাহিলী পৰীক্ষা চলি আছিল। সিদিনা আছিল ইংৰাজীৰ পৰীক্ষা। ৰূপাই অকণৰ ঠিক পিছৰ বেঞ্চত বহিছিল। ইংৰাজীৰ প্ৰশ্ন কাকতখন সিমান কঠিন নাছিল যদিও ৰূপাই মুঠেই পঢ়া নাছিল বাবে তাইৰ বাবে প্ৰশ্ন কাকতখন টান হৈ পৰিছিল। তাই তাক প্ৰথমৰ পৰাই ইটো সিটো প্ৰশ্নৰ উত্তৰ সুধিছিল। সিও বহু কেইটা চমু প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৈ দিছিল যদিও এটা সময়ত তাৰ বিবক্তি লাগিছিল। তদুপৰি নিৰীক্ষক-শিক্ষকৰ বেকা দৃষ্টিও সিহঁতৰ ওপৰত পৰিছিল। সেয়ে এটা সময়ত সি ৰূপাক যুহু ধমক দিছিল। ৰূপাৰ তাৰ ওপৰত খং উঠিছিল। তালৈ তীব্ৰ ক্ৰোধৰ চাৱনি এটা নিক্ষেপ কৰি তাক সুধিবলৈ এৰি দিছিল। তাৰ পৰা সহায় নাপাই তাই এটা সময়ত অসং উপায় অৱলম্বনত প্ৰবৃত্ত হৈ পৰিছিল। তাই প্ৰশ্ন কাকতত অহা বচনা এখন সৰু কাগজ এডোখৰত সৰু সৰুকৈ লিখি আনিছিল আৰু এটা সময়ত চেগ বুজি সেই কাগজ ডোখৰ উলিয়াই বচনাখন প্ৰশ্নোত্তৰ বহীত লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। ৰূপাই আগৰ পৰীক্ষাতো যদিও নকল কৰিছিল নিৰীক্ষক-শিক্ষকৰ হাতত ধৰা নপৰি সাৰি গৈছিল। কিন্তু সেইবেলি শেন চকুৱা বুলি ছুট ছাত্ৰসকলৰ মাজত বদনাম থকা শইকীয়া চাৰে তাইক ধৰা

পেলালে যদিও ছয়-মাহিলী পৰীক্ষা বাবেই নে আন কিবা কাৰণত উলিয়াই নিদিলে। তাৰ পৰিৱৰ্তে তাই পাবলগীয়া মুঠ নম্বৰবপৰা দহ নম্বৰ কটাৰ বাবে বহীৰ ওপৰত লিখি দিলে। কিন্তু শইকীয়া চাবে ৰূপাৰ নকল ধৰাটোৱে অকণৰ বাবে কাল হ'ল। ৰূপাই স্কুলৰপৰা গৈ দেউতাকক লগালে যে অকণে নিজে নকল কৰা কাগজখন তাইৰ গালৈ দলিয়াই দিয়াতহে শইকীয়া চাবে তাইক নকল কৰা বুলি ধৰিছে।

জীয়েকৰ কথা আখৰে আখৰে সঁচা মানি মহাজনে অকণক সেইদিনা সন্ধিয়া কাম কৰা মানুহ এটা পঠিয়াই মতাই নিলে। অকণে ৰূপাই নকল কৰা সন্দৰ্ভত ধনী মহাজনে তাক মাতি নিয়া বুলি অনুমান কৰিব পাবিলেও অলপ পৰ পাছত যিখন নাটকৰ যিটো ভাঙত সি অৱতীৰ্ণ হ'ব লাগিব সেই বিষয়ে কল্পনাও কৰিব পৰা নাছিল।

অকণ গৈ পোৱাৰ সময়ত মহাজন, মহাজনৰ পত্নী আৰু ৰূপা ডুইংকমত বহি আছিল। মহাজনে তাক কৰ্কশ মাতাবে ভিতৰলৈ মাতি নিছিল। তাৰ পাছত হঠাৎ বহাৰ পৰা উঠি খপকৈ তাৰ বঙচুৱা তেল নপৰা চুলিকোচাত থাপমাৰি ধৰি বিকট মাতাবে কৈছিল : 'বান্দীৰ বেটা, কটা চুৱা খোৱা কুকুৰৰ জাত। নিজে নকল কৰা কাগজৰ টুকুৰা মোৰ ছোৱালাৰ গালৈ দলিয়াই দি মোৰ ছোৱালীক বদনাম দিলি নহয় ?'

হতভম্ব অকণে কিবা এটা কবলৈ মুখ মেলাৰ আগতে মহাজনৰ সোঁহাতৰ প্ৰচণ্ড চৰ তাৰ শেতা বিবৰ্ণ গালৰ ওপৰত সশব্দে পৰি তাৰ

মুখখন এফালে ঘূৰি গ'ল। চুলিকোচাত মহাজনে বজ্জ খামোচ মাৰি ধৰি নথকা হ'লে সি সেই ধাক্কা সহ্য কৰিব নোৱাৰি নিসন্দেহে পকী মজিয়াত পৰি গ'লহেঁতেন। মহাজনৰ কণ্ঠ মূৰ্ত্তিৰ সমুখত থিয় হৈ থকা অকণৰ চকুৰ সমুখত তেতিয়া অজস্ৰ জোনাকী পৰুৱা উৰিছিল। সেইসময়তে ৰূপাই দেউতাকক কৈছিল : 'আৰু কি জানা দেউতা', ইয়াৰ ইমান বাহাদুৰি—মই এটা কথা সোধোতে সি মোক ধমক মাৰি দিছিল।'

'হয় নেকি' বুলি মহাজনে এইবাৰ তাক গালে মূৰে সাজোৰে থপৰিয়াবলৈ ধৰিলে। তাৰ পাছত তাক গতা এটা মাৰি ছুৱাবখনেৰে বাৰান্দাত বগবাই দিলে।

থিয় হ'বলৈ প্ৰয়োজনীয় শক্তিখিনি গোটেই লব পৰাৰ লগে লগে অকণে মহাজনৰ ঘৰৰ প্ৰকাণ্ড চৌহদৰ ভিতৰৰপৰা ওলাই আহিছিল। ঘটি যোৱা ঘটনাটোৰ বিষয়ে সি মাকক একোকে নকলে। কিন্তু সেইদিনা ৰাতি বিচনাত পৰাৰ আগতে সি মাকক ক'লে : 'মা, তুমি আৰু আজিৰ পৰা কেতিয়াও ধনী মহাজনৰ ঘৰত কাম কৰিবলৈ নাযাবা। পালে বেলেগৰ ঘৰত কাম কৰিবা, নহ'লে আমি নাথাই শুকায়ে মৰিম।' মাকে তাৰ কথাৰ কাৰণ বুজিব নোৱাৰি আচৰিত হৈ তাক বাৰ বাৰ সুধিলে যদিও সি কাৰণটো নকলে। তাৰ জেদী মনটোক চিনি পোৱা মাকে আৰু তাক একো নুসুধিলে যদিও ধনী মহাজনৰ ঘৰলৈ নোযোৱাটোকে ঠিক কৰিলে।

মাকক যদিও পালে বেলেগৰ ঘৰত কাম

কবাব কথা অকণে কৈছিল তথাপি তাৰ মনটোৱে সেইটোও মানি লব পৰা নাছিল। মাকক এনে উপাৰ্জনৰ কামৰ পৰা অব্যাহতি দিবলৈ তাৰ মনটোৱে তাক যেন বাৰ বাৰ নিৰ্দেশ দিছিল। আৰু সেয়ে সি আবন্ত কৰিছিল নিম্নতম মজুৰীত খেতি মজুৰৰ কাম অথবা জাবণিৰ খৰি কটা কাম। নেহাৎ প্ৰয়োজনত পৰি যদিও সি খৰি কাটিবলৈ লৈছিল, প্ৰকৃতিৰ অমৃতম স্তম্ভৰ সৃষ্টি গছ-গছনিবোৰ ধ্বংস কৰিবলৈ তাৰ কোনোপধ্যে মত নগৈছিল। সেয়ে সি বন বিভাগে গছ কাটি নি এৰি থৈ যোৱা গছৰ মুঢ়া বিলাক অথবা সৰু সৰু শুকান অলাগতিয়াল ঠানি বিলাকহে কাটিবলৈ লৈছিল।

অকণে তাৰ গাঁও ৰাণীবড়ীৰ 'অঞ্জনা কেবিন' আৰু তাৰাবাৰীৰ 'নিভা কেবিন'ৰ মালিকৰ লগত একৰকম স্থায়ী বন্দোবস্ত কৰি লৈছিল। প্ৰতিদিনে ৰাতিপুৱা স্কুললৈ যোৱাৰ পৰলৈকে আৰু আবেলি স্কুলৰ পৰা আহি ৰাতি দোকান বন্ধ কৰালৈকে সি 'অঞ্জনা কেবিন'ত পানী অনা, দোকান সৰা, কাপ-প্লেট আদি ধুৱা কাম কৰিব। আৰু প্ৰত্যেক দেওবাৰে তাৰাবাৰীৰ 'নিভা কেবিন'ত ভাৰে প্ৰতি ছয় টকাকৈ দুই ভাৰ খৰিৰ যোগান ধৰিব।

সেই অনুযায়ী আজি দেওবাৰে খৰি এভাৰ লৈ আহি বকুল জোপাৰ তলত জিবণি লঙতে ভাগৰ আৰু ভোকত কিমান সময় তন্দ্ৰা অহাৰ নিচিনা হৈছিল তাৰ খেয়ালে নাছিল। নিচেই ওচৰতে কাৰোবাৰ মাত শুনি ছচকু মেলি দিয়াত সি সম্মুখত দেখা পালে তাৰ প্ৰাইমেৰী স্কুলৰ শিক্ষক কলিতা চাৰক। কলিতা চাৰৰ ঘৰ

এইধিনিতে ক'বাত। খৰি আনিলে সি প্ৰায়ে চাৰক লগ পায়। চাৰ এতিয়া বুঢ়া হৈছে। সম্ভৱৰ দেওনা কেতিয়াবাই পাৰ হ'ল। মানুহজনক তাৰ কিবা ঈশ্বৰ গোসাঁই যেন লাগে। কিমান বিপদত যে এইজন মানুহে সিহঁতক তৰাই আহিছে ভাবিলে শ্ৰদ্ধাত তাৰ মূৰ দৌ খাই আহে। অনাটনত পৰি কতবাব সি ভাবিছিল স্কুল এৰি দিম বুলি। কিন্তু অকল এই জন মানুহৰ সাহস আৰু সহায়ৰ কাৰণেহে সি সেইটো নকৰাকৈ থাকিব পাৰিছে। তাৰ ল'ৰালি কালত কত দিন দুই-তিনি সাজ খাবলৈ নেপাই সি আৰু মাকে ভোকত কলমলাই থাকোঁতে এইজন মানুহে সিহঁতৰ ঘৰৰ দুৱাৰ মুখত সান্ধাৎ দেৱতাৰ দৰে থিয় হৈ নিজৰ অনাটন স্বত্বেও দুই-চাৰি টকা আগবঢ়াই সহায় কৰিছে ভাবিলে আজিও তাৰ কৃতজ্ঞতাত চকুলো ওলাই আহে।

চাৰক দেখাৰ লগে লগে অকণ একে জাপে থিয় হৈ চাৰৰ কাষ পালে। তাৰ পাছত হাওলি সি তেওঁৰ ভৰি দুখন চুব খোজতেই তেওঁ মাত লগালে : 'বব সুখৰ খবৰ অ' অকণ। তই বব সুখ দিলি। মই আশা কৰা মতেই তই প্ৰথম বিভাগ পাইছ। লগতে গণিত আৰু ভূগোলত 'লেটাবো' পাইছ।'

সিহঁতৰ হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষাৰ খবৰ যে কেইদিন মানব ভিতৰত ওলাব সেই বিষয়ে অকণৰ এটা মোটামুটি ধাৰণা আছিল। কিন্তু সেইদিনাই খবৰ ওলোৱাত সি যিমান আচৰিত হৈছিল, তাতোকৈ বেছি আচৰিত আৰু লগতে সুখী হৈছিল সি নিজৰ ফলাফলৰ কথা জানি। সি প্ৰথম বিভাগ আশা কৰিছিল যদিও দুটা বিষয়ত

‘লেটাৰ’ পোৱাৰ আশা কৰা নাছিল। অৱশ্যে তাৰ নিজৰ যোগ্যতা সম্পৰ্কে তাৰ ব্যক্তিগত ধাৰণাতকৈ আনৰ ধাৰণা যে বহু উচ্চ ইতি-মধ্যে বহু কথাতে সি প্ৰমাণ পাইছে।

তাৰ আনন্দ-বিহ্বল অৱস্থাটোলৈ লক্ষ্য কৰি কলিতা চাবে তাক সুধিলে : ‘এতিয়া কি কৰ ? পঢ়ে নে চাকৰিয়ে কৰ ?’

আনন্দৰ আতিশয্যত প্ৰশ্নটোৰ উত্তৰ চিন্তা নকৰাকৈ সি ঘপহকৈ কৈ উঠিল : ‘মই পঢ়িম চাব। মই পঢ়িম আৰু বেছিকৈ পঢ়িম।’

কলিতা চাবৰ পকা গৌফ কোচাৰ তলত বিমল হাঁহিৰ জিলিঙনি এটা ফুটি উঠিব খুজিছিল যদিও ঘৰ্ঘৰ শব্দ কৰি তেওঁলোকৰ কালে আহি থকা জীপ গাড়ী এখনে সেই জিলিঙনি মুহূৰ্ত্ততে নিৰ্বাপিত কৰিলে। জীপখন তেওঁলোকৰ গাৰ নিচেই কাষতে ব’ল। জীপখন বন বিভাগৰ। জীপখনৰ পৰা খদমদম লগাই নাগি আহিল এজন বিষয়া আৰু লাঠী-ধাৰী কেইজনমান বনৰক্ষী। বনৰক্ষী কেইজনে খন্তেকতে অকণক আঙুৰি ধৰিলে আৰু এজনে হাতৰ লাঠী ডালেৰে তাৰ পিঠিত পূৰ্ণহতীয়া কোব এটা মাৰি অদূৰত বৈ থকা বিষয়াজনৰ ফালে চাই কবলৈ ধৰিলে : ‘চাব, হৈ, ইহঁতেই জাবণিৰ কাঠবোৰ কাটি কাটি জাবণি ধ্বংস কৰি পেলাইছে। ইহঁতক চাব কোবাই কোবাই নি জেলত ভৰাব লাগে... ..।’

অৱস্থাৰ আচম্বিত পৰিৱৰ্ত্তনত হতভম্ব হৈ

পৰা কলিতা চাবৰ নিৰ্বাকতা কাটি উঠিবলৈ দুই মিনিটমান সময় লাগিল। সম্ভৱৰ দেওনা পাৰ হোৱা কলিতা মাষ্টৰৰ ভিতৰৰ মানুহজন বহুদিনৰ মূৰত যেন সাৰ পাই উঠিল। অঘাইতঃ ল’ৰাই তাহানি বাঘ যেন দেখা কলিতা মাষ্টৰে মাষ্টৰৰ গুৰুগন্তীৰ স্বৰেৰে গৰ্জি উঠিল : তোমা-লোকে মিছা কৈছা। সম্পূৰ্ণ মিছা কথা কৈছা। ই কাঠ কাটে; কিন্তু জৰ্ঘ-মৰ্ঘে নহয়। গছৰ মুঢ়া বা অলাগতিয়াল গুৰু কান ঠানিবোৰহে কাটে। কলেই—কলেই তোমালোকে নধৰা বাতিৰ আন্ধাৰত ট্ৰাক ভৰাই নিয়া সেই ঠিকাদাৰ দালালহঁতক—সেই চোবহঁতক কলেই...’

‘হেৰা মাষ্টৰ, তুমি মনে মনে থাকা। তোমাৰ কান তুমি কৰিবা, আমাৰ কাম আমি কৰিম’—বুলি কলিতা চাবৰ ফালে বাক্য বাণ নিক্ষেপ কৰি বনৰক্ষী দুজনমানে অদূৰত মৌন হৈ বৈ থকা বিষয়াজনৰ মৌনতাকে তেওঁলোকে কৰিব খোজা কামৰ প্ৰতি সন্মতিৰ লক্ষণ বুলি ধৰিলে খৰিৰ বোজাটো গাড়ীত তুলি দিলে আৰু সজোৰে কেইটামান চৰ আৰু ঘোচা অকণৰ গাল আৰু দেহত প্ৰয়োগ কৰি তাক টানি নি গাড়ীত ভৰাই দিলে। তাৰ পিচত বিষয়াজন উঠাৰ লগে লগে গাড়ীখন সশব্দে সেই ঠাইৰ পৰা আঁতৰি গ’ল। অকণৰ গাত পৰা প্ৰতিটো চৰ আৰু ঘোচা কলিতা মাষ্টৰে নিজৰ গাত অনুভৱ কৰিলে।

প্ৰশ্নোত্তৰ শিতান :

[অসমীয়া সমালোচনা-সাহিত্যক এক নতুন ধাৰাবে আলোকিত আৰু পৰিপূৰ্ণ কৰা সমালোচক, অসমৰ বুৰঞ্জী, সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশৰ নৱমূল্যায়নৰ পথ প্ৰদৰ্শক, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ইংবাৰ্জ। সাহিত্যৰ প্ৰাফেছৰ ডক্টৰ (কেম্ব্ৰিজ বিশ্ববিদ্যালয়ত, ইংৰাজ কবি মিল্টনৰ ওপৰত) হীৰেন গোহাঁইক অসমৰ সুখী পাঠক সমাজ আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ আগত ন-কৈ চিনাকি কবি দিয়াৰ প্ৰয়োজন নাই। কিছুদিন আগত তেখেতে কেইমাহমানৰ কাৰণে দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়লৈ আমন্ত্ৰিত অধ্যাপক হিচাবে গৈ কাম কৰি থকা অৱস্থাত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীত প্ৰকাশৰ বাবে অসমৰ পটভূমিত সাহিত্য, সংস্কৃতি, শিক্ষা, সমাজ-ৰাজনীতি আদিৰ সন্দৰ্ভত কেইটামান প্ৰশ্নৰ উত্তৰ বিচাৰি চিঠি লিখা হৈছিল। নিজৰ অত্যধিক বাস্তৱতাৰ মাজতো আমাৰ অনুবোধ ৰক্ষা কৰি আমি নিৰ্ধাৰণ কৰি দিয়া সীমিত সময়ৰ ভিতৰত আমাৰ আটাই কেউটি প্ৰশ্নৰে যথোচিত উত্তৰ পঠিয়াই দিয়া বাবে আমি অকল উপকৃত আৰু উৎসাহিতই হোৱা নাই--গোৰবোৰ অনুভৱ কৰিছোঁ। ড° গোহাঁইক এই চেষ্টাতে আমাৰ অকৃত্ৰিম কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।]

আমাৰ প্ৰশ্নসমূহ আৰু ড° গোহাঁইৰ উত্তৰ :

প্ৰশ্ন : আজি কেবা বছৰে অসমীয়া ভাষাত উচ্চমান বিশিষ্ট সাহিত্য সৃষ্টি নোহোৱা বুলি এটা অভিযোগ সততে শুনা যায়। এই অভিযোগ কিমান দূৰ সত্য? আৰু যদি সত্য, এই স্থবিৰতাৰ কাৰণ কি বুলি ভাবে?

উত্তৰ : সম্প্ৰতি অসমীয়া সাহিত্যত তেনেধৰণৰ সৃষ্টিমূলক উদ্দীপনা দেখা নাযায়, পঞ্চাশৰ দশকত যেনেধৰণৰ দেখা গৈছিল। তথাপি একেবাবে একোৱেই নাই হোৱা বুলিলে ভুল হ'ব। মামণি বয়চম গোস্বামীৰ কাহিনীসমূহ এটা লেখত লব-লগায়া অৱদান। বীৰেশ্বৰ বৰুৱাৰ কবিতাবোৰো উচ্চমানৰ। কিন্তু বিপদ হৈছে এইখিনিতে যে বিভিন্ন ৰচনা চালি-জাৰি চাই তাৰপৰা উচ্চমান সম্পন্ন ৰচনা উলিয়াই লৈ সমজুৱাৰ আগত

চিনাকি কৰি দিয়া মানুহৰ আজিকালি অভাৱ। পাঠক সকলেও এংশী আগবদৰে উচ্চমানসম্পন্ন ৰচনাৰ প্ৰতি আগ্ৰহ আৰু উৎসাহ অনুভৱ কৰা দেখা নাযায়। আমাৰ পঢ়া-শুনাত ভাল ছাত্ৰ-ছাত্ৰী চামৰ বহুতেই মাতৃভাষাৰ প্ৰতি পিঠি দিয়াও তাৰ এটা কাৰণ।

প্ৰশ্ন : ভাবতৰ আন কিছুমান প্ৰাদেশিক ভাষাত আজিকালি কিছুমান উচ্চমান বিশিষ্ট কথাছবিৰ সৃষ্টি হৈছে। অসমীয়া ভাষাত (কদাচিত ওলোৱা ছুই এখনৰ ব্যতিক্ৰমক বাদ দি) তেনে কথাছবি নোলোৱাৰ কাৰণ কি বুলি ভাবে?

উত্তৰ : কথাছবিৰ- বা যিকোনো শিল্প কলাৰ-- যথাযোগ্য বিকাশৰ বাবে হুমত পৰিবেশ গঢ়ি উঠা নাই। উঠি অহা ল'ৰা-ছোৱালীহঁতে কাচি

কেতিয়াবাহে দুই এখন ভাল কথাহৰি দেখে । কথাহৰি সম্পৰ্কে বিজ্ঞ আৰু আকৰ্ষণীয় আলোচনা অসমীয়া ভাষাত বেছি নহয় । বন্ধু-বান্ধৱ বা বয়সীয়া মানুহৰ কথা-বতবাত ভাল ভাল কথাহৰি সম্পৰ্কে বিশেষ কোতূহল বা জ্ঞান তেওঁলোকে দেখা নাপায় । তাৰ মাজতো কোনোবাই চিনেমা সম্পৰ্কে কোতূহল হৈ উঠিলে কথাহৰিৰ কাব্যিক দিশ সম্পৰ্কে বেছি ভূ-ভা নাপায় । আনকি কোতূহল পূবাবলৈ অসমত Film Library এটাও নাই । Film Society বোৰ যান্ত্ৰিক ভাবে চলি আছে ।

উচ্চমান বিশিষ্ট কথাহৰি ওলাব ক'ব পৰা ? তাৰ মাজতো যে দুই-চাৰিখন ওলাইছে সি আমাৰ ভাগ্যৰ কথা ।

প্ৰশ্ন : নতুন শিক্ষানীতিয়ে অসমৰ ভাষা-সাহিত্যৰ ওপৰত কিবা অশুভ প্ৰভাৱ পেলোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে নেকি ?

উত্তৰ : নতুন শিক্ষানীতিয়ে সাধাৰণ শিক্ষাৰ বাৰটা বজোৱাৰ পিছত ভাষা-সাহিত্যৰ মৰাশত খৰি দিবলৈহে বাকী থাকিব ।

প্ৰশ্ন : গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শৈক্ষিক পৰিবেশত একেবাহে বহু কেইবছৰ কাম কৰাৰ পিছত সত্ত্বহতে আপুনি দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়ত আমন্ত্ৰিত অধ্যাপক হিচাবে কাম কৰিবলৈ গৈ তাৰ শৈক্ষিক পৰিবেশ সম্পৰ্কে আপোনাৰ কেনে প্ৰতিক্ৰিয়া হৈছে ?

উত্তৰ : দুখৰ বিষয় যে দিল্লীলৈ অহাৰ এমাহমান পিছত মই ইয়াত এক বাজনেতিক ষড়যন্ত্ৰৰ বলি হ'ব লগা হ'ল । ছুটামান বাজনেতিক দলৰ সমৰ্থক এচাম শিক্ষকে এচাম ছাত্ৰক মোৰ

বিকছে উচটাই দিলে । ছাত্ৰসকলে আগবপৰা মোক চিনি নাপায় । মোৰ অশুখীয়া শৰীৰ লৈ মই সকলোৰে লগত মিলামিছা কৰিবও নোৱাৰোঁ । ফলত এক অভ্যন্ত্ৰ অপ্রীতিকৰ পৰিবেশ বচনা হ'ল । অৱশ্যে পিছলৈ ছাত্ৰ সকাল নিজৰ ভুল বুজিবলৈ ধৰিছিল । কিন্তু ইতিমধ্যে মোৰ ঘাবৰে হ'ল । সেয়ে এই প্ৰশ্নৰ বৰ নিৰপেক্ষ উত্তৰ মই দিব নোৱাৰিম ।

তথাপি ছুটামান কথা তৰ্কাতীত । পৰীক্ষাত ভাল কৰিবলৈ ইয়াৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে যিমান কষ্ট কৰে, অসমত বেছিভাগ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকে সিমান কষ্ট কৰা নেদেখোঁ । ইয়াৰ লাইভ্ৰেৰিত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ভাঁৰ দেখিলে ভাল লাগে । কিন্তু পৰীক্ষাত ভাল কৰিবলৈ যিমান আগ্ৰহ, জানিবলৈ সিমান আগ্ৰহ দেখা নাপালে । ফলত শৈক্ষিক পৰিবেশ ভাল হ'লেও বৌদ্ধিক পৰিবেশ বৰ উন্নত বুলিব নোৱাৰিলোঁ । শিক্ষকসকলৰ মাজতো এক ধৰণৰ Careerism বাঢ়িছে—নিজৰ খ্যাতি বা উন্নতিৰ বাহিৰে আন কোনো উদ্দেশ্যত যেন কাম নকৰিব, তেনে মনোভাব শিপাইছে । ভাৰত চৰকাৰৰ বাজনেতিক দুষ্ট বুদ্ধিয়েও ইয়াত উপযুক্ত শৈক্ষিক পৰিবেশ গঢ়ি উঠিবলৈ দিয়া নাই যেন লাগে । চৰকাৰৰ ফলীয়া নিৰ্বোধ মানুহকো সা-সন্মান দি, আৰু চৰকাৰ বিৰোধী বিজ্ঞজনকো লম্বুলাজ্জনা কৰি (যেনে J. N. U.ৰ ধীৰেন্দ্ৰ শৰ্মা নামৰ অধ্যাপক এজনক), চৰকাৰে বৌদ্ধিক পৰিবেশলৈ বিস্তৰ খেলি-মেলি আমদানি কৰিছে । পশ্চিমৰ পুঁজিবাদী দেশবোৰৰ বেছিভাগ অধ্যাপকেই পুঁজিবাদ সমৰ্থন কৰে । অথচ তেওঁলোকৰ

কোনোৱেই সমসাময়িক চৰকাৰ বা বাণ্ট্ৰ নেতা সকলক খাটিব নকৰে।

প্ৰশ্ন : বৰ্তমান আমৰ জনজাতীয় মানুহখিনি এটা বিভাজন প্ৰবণতাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হোৱা যেন দেখা যায়। এইটো অজনজাতীয় মানুহ খিনি আৰু তেওঁলোকৰ মাজৰ পাৰস্পৰিক ভুল বুজা-বুজিব ফলতেই সৃষ্টি হোৱা যেন লাগে আৰু ইয়াৰ পৰিণতি নিসন্দেহে অসমৰ বৃহত্তৰ স্বাৰ্থৰ পৰিপন্থী। অসমৰ সচেতন মানুহ খিনিয়ে এই ক্ষেত্ৰত কেনে ভূমিকা লোৱা উচিত বুলি ভাৱে?

উত্তৰ : (ক) জনজাতীয় সকলৰ অভাৱ-অভিযোগ সঘন আলাপ-আলোচনা, সহৃদয় অনুসন্ধান আদিৰ দ্বাৰা জানি লৈ সেইবোৰ দূৰ কৰিবলৈ আন্তৰিক চেষ্টা চলাব লাগে। যেনে ধৰক এটা অনুন্নত জনজাতীয় অঞ্চলৰ স্কুলত বেছিভাগ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বেছিদিন স্কুলত নাথাকে, নামভৰ্ত্তি কৰি উঠাৰ কেইমাহমান পিছতে আঁতৰি যায়, মেট্ৰিক দিব

পৰা স্তৰলৈ উঠা দূৰৰে কথা। কেনে ধৰণৰ আৰ্থ-সামাজিক কাৰণত এনে ঘটনা ঘটে উলিয়াই লৈ সেইবোৰ কাৰণ নিৰ্মূল কৰাৰ চেষ্টা কৰিব লাগে।

(খ) চাকৰি-বাকৰি আদি সুবিধাত জনজাতীয় লোক যাতে বঞ্চিত নহয় তালৈ সজাগ দৃষ্টি ৰাখিব লাগে। অসম পুলিচৰ নতুন ৱেটলিয়াম গঢ়িবৰ সময়ত হেনো জনজাতীয় মানুহলৈ চকু মেলি চোৱাই নহ'ল। এনেবোৰ কথা ধৰা পেলাই সচেতন অসমীয়া চামে তুবন্তে তাক সংশোধন কৰাব লাগে।

(গ) জনজাতীয় শিল্পী-সাহিত্যিক আদিক আমাৰ বহল সমাজৰ মাজত পৰিচয় কৰি দি তেওঁলোকক আদৰ জনাব লাগে ইত্যাদি।

স্বাঃ হীৰেন-গোহাঁই

৪।১২।৮৮ ইং

সাংস্কৃতিক সাময়িকী :

১৯৮৭-৮৮ চনৰ 'জৱাহৰ জ্যোতি' সংখ্যাত অসমৰ সাম্প্ৰতিক সাংস্কৃতিক জগতৰ কেইটামান উৎসাহজনক বতৰা আৰু সেই সন্দৰ্ভত হোৱা আমাৰ প্ৰতিক্ৰিয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিপ্ৰেমী ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু শ্ৰদ্ধী পাঠক সমাজলৈ আগবঢ়াবলৈ পাই আমি গৌৰৱৰ লগতে আনন্দও অনুভৱ কৰিছোঁ।

(১) সাহিত্য অকাদেমীৰ সভাপতি হিচাপে ড° বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য : এইবেলি সাহিত্য অকাদেমীৰ নিচিনা সৰ্বভাৰতীয় মৰ্যাদাপূৰ্ণ অনুষ্ঠান এটিৰ সভাপতি নিৰ্বাচিত কৰাটো অকল তেখেতৰ বাবেই গৌৰৱৰ কথা নহয়—এই গৌৰৱেৰে গৌৰৱান্বিত অসমীয়া জাতি, অসমীয়া সাহিত্য আৰু অসমীয়া সাহিত্যপ্ৰেমী ৰাইজ। আমি আশা কৰিছোঁ তেখেতৰ কাৰ্যকালত অসমীয়া সাহিত্যৰ অন্ততঃ কিছু সংখ্যক বাহকবনীয়া গ্ৰন্থই দেশ আৰু বিদেশত উপযুক্ত প্ৰচাৰ লাভ কৰিব। আমাৰ ধাৰণা, অসমীয়া সাহিত্যৰ তাকবীয়া হলেও এনে কিছু গ্ৰন্থ আছে যি উপযুক্ত প্ৰচাৰৰ অভাৱত সৰ্বভাৰতীয় আৰু আন্তৰ্জাতিক খ্যাতিৰ পৰা অদ্যপি বঞ্চিত হৈ আছে। ড° ভট্টাচাৰ্য্যলৈ আমাৰ হিয়াভৰা অভিনন্দন যাচিছোঁ আৰু অসমীয়া সাহিত্য আৰু জাতিলৈ তেখেতৰ পৰা অধিকতৰ অৱদান আৰু গৌৰৱ কামনা কৰিছোঁ।

(২) 'সদস্য মহীয়ান' ড° মহেশ্বৰ নেওগ : বৈষ্ণৱ যুগীয় সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ অসামান্য পণ্ডিত আৰু

অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন দিশত একেবাহে কেবাদশক একনিষ্ঠতাৰে বিস্তৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ আৰু পাণ্ডিত্যপূৰ্ণ অৱদান আগবঢ়াই অহা ড° মহেশ্বৰ নেওগক ১৯৮৭ চনত অসম সাহিত্য সভাই যথা-যোগ্যভাবে 'সদস্য মহীয়ান' উপাধিৰে বিভূষিত কৰাত আমি শ্ৰদ্ধী হৈছোঁ। এনে উপাধি ভৱিষ্যতে যাতে কেৱল স্মযোগাজনকহে প্ৰদান কৰা হয় তালৈ অসম সাহিত্য সভাই দৃষ্টি ৰাখিব বুলি আশা কৰিলোঁ।

(৩) সাহিত্য অকাদেমী বঁটা বিজয়ী ড° লক্ষ্মীনন্দন বৰা : অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পদাৰ্থবিদ্যা আৰু কৃষি-মৌচুমী বিজ্ঞানৰ মুৰব্বী অধ্যাপক অসমৰ প্ৰথিতযশা ঔপন্যাসিক আৰু গল্পকাৰ ড° লক্ষ্মীনন্দন বৰাক তেখেতৰ উপন্যাস 'পাতাল ভৈৰৱী'ৰ বাবে এইবেলি সাহিত্য অকাদেমীৰ বঁটাবে পুৰস্কৃত কৰাত আমি শ্ৰদ্ধী হৈছোঁ। এতিয়ালৈ প্ৰায় ছকুৰি গ্ৰন্থৰ বচয়িতা ড° বৰাক আমি অভিনন্দন জনোৱাৰ লগতে তেখেতৰ পৰা ভৱিষ্যতে অসমীয়া সাহিত্যলৈ আৰু অধিক অৱদান কামনা কৰিছোঁ।

(৪) সঙ্গীত নাটক অকাদেমী বঁটা বিজয়ী প্ৰতিমা পাণ্ডে : গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ স্বনামধন্যা গায়িকা শ্ৰীমতী প্ৰতিমা পাণ্ডেৰ এইবেলি অসমীয়া লোক সঙ্গীতৰ ক্ষেত্ৰত সঙ্গীত নাটক অকাদেমীৰ বঁটা লাভ তেখেতৰ লগতে আমাৰ বাবেও গৌৰৱ আৰু আনন্দৰ বতৰা। মো-বৰষা

কঠেৰে গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ স্বমৰ্যাদা বজাই
বাখি বছৰৰ পাছত বছৰ গীত পৰিবেশন কৰি
প্ৰতিজন শ্ৰোতাৰে অন্তৰ জয় কৰি অহা এই
গৰাকী শূকৰী দৰদী গায়িকাৰ সদ্যপ্ৰাপ্ত বঁটাৰ
কথা ভাবিলে গৌৰৱ আৰু আনন্দৰ লগতে
বিলম্বিত স্বীকৃতি (আমাৰ ধাৰণাত) ৰ বাবে মনলৈ
অকণমান আক্ষেপো নহাকৈ নাথাকে।

(৫) সৰ্বভাৰতীয় আৰু আন্তৰ্জাতিক বঁটা বিজয়ী
কথাছবি 'হালধীয়া চবায়ৈ বাওধান খায়' : ১৯৮৭
চনত অমুষ্টিত ৩৫ তম সৰ্বভাৰতীয় চলচ্চিত্ৰ মহোৎ-
সৱত শ্ৰেষ্ঠ কথাছবি হিচাবে নিৰ্বাচিত হৈ 'স্বৰ্ণকমল'
বঁটা লাভ কৰা প্ৰথম অসমীয়া কথাছবি জাহ্নু
বৰুৱা পৰিচালিত 'হালধীয়া চবায়ৈ বাওধান খায়'
প্ৰায় লগালগিকৈ ১৯৮৮ ত চুইজাৰলেণ্ডৰ
লোকাৰ্নোত অমুষ্টিত ৪১ তম আন্তৰ্জাতিক চলচ্চিত্ৰ
মহোৎসৱত সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ অভিনেতাৰ পুৰস্কাৰ আৰু
দ্বিতীয় শ্ৰেষ্ঠ ছবি হিচাবে পুৰস্কাৰ লাভ কৰি
অসমৰ সাংস্কৃতিক জগতলৈ যি বিবল খ্যাতি
কঢ়িয়াই আনিলে তাৰ বাবে পৰিচালক জাহ্নু বৰুৱা,
মূল অভিনেতা তথা প্ৰতিযোগিতাৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ
অভিনেতাৰ বঁটা বিজয়ী ইন্দ্ৰ বনিয়া, ছবিখনৰ
অন্যান্য কৰ্তা অভিনেতা-অভিনেত্ৰী আৰু সংশ্লিষ্ট
আন আন সকললৈ আমাৰ হিয়াভৰা অভিনন্দন
জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

অসমীয়া কথাছবি আৰু 'হালধীয়া চবায়ৈ
বাওধান খায়' প্ৰসজ্ঞত আমাৰ আশাৰ
চেৰেক :

'হালধীয়া চবায়ৈ বাওধান খায়' ছবিখন সম্পৰ্কে
কোৱাৰ আগতে অসমীয়া কথাছবিৰ সন্দৰ্ভত

ছুটামান কথা উল্লেখ কৰাৰ লোভ সামৰিব নোৱা-
বিলে।। চিত্ৰনাট্য, সংলাপ আৰু সংলাপ পৰি-
বেশনৰ দুৰ্বলতা, কিছুমান চেটিং (Setting) ৰ
অবাস্তৱতা, গীতৰ বাহুল্য, অপ্ৰয়োজনীয় গীত
আৰু দৃশ্যৰ সংযোজন, প্ৰয়োজনীয় দৃশ্য কিছু-
মানৰ অবাস্তৱ আৰু আমনিদায়ক দৈৰ্ঘ্যতা আদি
বহু ত্ৰুটি-বিচ্যুতিৰে ভাৰাক্ৰান্ত অসমীয়া কথা-
ছবিৰ এটা মূল দুৰ্বলতা হৈছে প্লটৰ দুৰ্বলতা।
প্লটৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিয়ে চিত্ৰনাট্য আৰু আন
আন বহুবোৰ কথা। আন আন দিশত সম্পূৰ্ণ
নহ'লেও বহু পৰিমাণে ত্ৰুটিহীন হৈ প্ৰদৰ্শিত
হোৱা বহু অসমীয়া কথাছবিৰ ব্যৰ্থতাৰ কাৰণ
নিঃসন্দেহে প্লটৰ দুৰ্বলতা। কোৱা বাহুল্য,
আলোচ্য কথাছবিখনৰ প্লট লোৱা হৈছিল অসমীয়া
সাহিত্যৰ সুপ্ৰতিষ্ঠিত স্বনামধন্য সাংবাদিক সাহি-
ত্যিক শ্ৰীহোমেন বৰগোহাঞিৰ একে নামৰ
উপন্যাসখনৰ পৰা। আন কথাত, অসমীয়া
কথাছবিয়ে সততে যিটো দুৰ্বলতাৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত
হ'বলগীয়া হয়, সেই দুৰ্বলতাৰ পৰা এইখন
কথাছবিক অব্যাহতি দিয়াৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা
লোৱা ব্যক্তিজন হৈছে শ্ৰীহোমেন বৰগোহাঞি।

পুৰস্কাৰ লাভৰ পাছত ছবিখনৰ ওপৰত
হোৱা আলোচনা সমালোচনা সমূহৰ বেছি ভাগতে
জাহ্নু বৰুৱাই উপন্যাসৰ বিষয়-বস্তুক ব্যৱহাৰ
কৰোঁতে কৰা যোগ-বিয়োগৰ কথাৰে সপ্ৰশংসাতৰে
আৰু প্ৰধানকৈ আঙুলিয়াই দিয়া দেখা গৈছে।
এই সন্দৰ্ভত হোৱা আমাৰ প্ৰতিক্ৰিয়া এই
চেগতে খুলমূলকৈ ব্যক্ত কৰিব খুজিছোঁ।

জাহ্নু বৰুৱাই ছবিখনৰ প্লটত কৰা দুই

এটা সংযোজন বলিষ্ঠ। উদাহৰণ স্বৰূপে, ছবিখনৰ সামৰণিবফালে সনাতন শৰ্মাই বসেশ্বৰৰ পৰা অন্যায়ভাবে আত্মসাৎ কৰা সাতামপুৰুষীয়া মাটি ডোখৰ বসেশ্বৰক ঘূৰাই দিয়াৰ পাছতো বসেশ্বৰে ভোটৰ আগে আগে ভোট প্ৰাৰ্থী সনাতন শৰ্মাৰ ছবি এখন বন্য উন্মত্ততাৰে ধ্বংস কৰা আৰু মাটি ঘূৰাই পায়ো সনাতনৰ নিচিনা শোষণ-কাৰীক ভোট নিদিবলৈ সিদ্ধান্ত কৰাৰ উক্তি আৰু অঙ্গীকাৰ বলিষ্ঠ।

বৰ গোহাঞিৰ উপন্যাসত বসেশ্বৰক মাটি ঘূৰাই দিয়া অথবা সনাতনৰ বিৰুদ্ধে বসেশ্বৰে এনে ভীৰু প্ৰতিবাদমুখী ভূমিকা লোৱা দেখুওৱা হোৱা নাই। সম্ভৱ বাস্তৱ অভিজ্ঞতাৰ পৰা উপন্যাসিক বৰ গোহাঞিয়ে আমাৰ সমাজত তেনে সময় সমাগত হোৱা দেখা নোপোৱা কাৰণেই তেনে চিত্ৰ অঙ্কন কৰাৰ পৰা বিৰত আছে। তাৰ পৰিৱৰ্তে তেওঁ বসেশ্বৰক সনাতনে মাটি-ডোখৰ আত্মসাৎ কৰাৰ পাছৰ পৰাই মাটিডোখৰ উদ্ধাৰ কৰাৰ বাবে নানান ভ্ৰান্ত আৰু ব্যৰ্থ চেষ্টা-প্ৰবন্ধ কৰি তিলতিলকৈ সৰ্বশ্ৰান্ত হোৱা— আনকি প্ৰতিবাদ কৰাৰ চিন্তা বা শক্তি হেৰুৱাই পেলোৱা শ্ৰেণীবিভক্ত সমাজৰ শোষণৰ চৰম বলি এজন হিচাপে দাঙি ধৰিছে। আনকি উপন্যাসৰ শেষৰফালে ভোটৰ আগে আগে সনাতনে বসেশ্বৰৰ ঘৰলৈ আহি ঘঁৰিয়ালৰ চকুপানী টুকি বসেশ্বৰৰ ঘৰখনৰ ভোট খোজাৰ লগতে টকা পঁচিশটা আগধন হিচাপে দি পিছদিনাৰ পৰা বসেশ্বৰক ভোটৰ কামত খাটিবলৈ কোৱাতো নিজৰ আৰু নিজৰ পৰিয়ালৰ সৰ্বনাশ সাধন কৰা সনাতনৰ

বিৰুদ্ধে বসেশ্বৰৰ প্ৰতিবাদ, বিদ্বেষ বা হিংসাৰ ভাব উখলি উঠিল—অন্যায়, শোষণ আৰু দুৰ-বুজাই প্ৰতিবাদমুখী সকলো চিন্তা নাশ কৰি দিকবিদিক শূন্য অৱস্থা এটিত উপনীত কৰোৱা আন দহজন সৰ্বহাৰাৰ দৰে তৎকালীনভাবে বসেশ্বৰৰ ধনী শ্ৰেণীটোৰ প্ৰতি থকা স্বাভাৱিক ভয় আৰু দাস্যতাৰ ভাবহে জাগি উঠিল— যাৰ ফলস্বৰূপে সি সনাতনৰ প্ৰতি ভয়-ভক্তিত গদগদ হৈ সনাতনক সসম্মুখেৰে গ্ৰহণ কৰাৰ উপৰিও সনাতনৰ কথামতে পিছদিনাৰ পৰা সনাতনৰ ভোটৰ পোষ্টাৰ মৰা কামত আনন্দেৰে আৰু কুকুৰ সুলভ দাস্যতাৰে বাস্তৱ হৈ পৰিল। নকলেও হ'ব, উপন্যাসৰ শেষ পৰ্যন্ত বৰ গোহাঞিয়ে শ্ৰেণী বিভক্ত সমাজৰ শোষণৰ যি উৎকট, নঙঠা আৰু সদায় ঘটি থকা স্বাভাৱিক ছবি এখন অঙ্কন কৰিছে, যথায়থভাবে সেই ছবিখন জাহ্নু বৰুৱাই তেওঁৰ কথাছবিত দাঙি ধৰিলেও তাৰ Effect য়ে দৰ্শকৰ বিবেকক এনে গভীৰভাৱে আলোড়িত কৰিলেহেঁতেন আৰু দৰ্শকৰ মনত বহু দিনলৈ সাঁচ পৰি থকাকৈ এনেভাবে বেথাপাত কৰিলেহেঁতেন যে তেতিয়াও ই এখন সাৰ্থক কথাছবিত পৰিণত হ'লহেঁতেন বুলি ভবাৰ থল আছে। তেতিয়া নামকৰণৰ যথার্থতাও পুৰামাত্ৰাই বৰ্ণনা হ'লহেঁতেন।

জাহ্নু বৰুৱাৰ আন এটা সংযোজনৰ ক্ষেত্ৰতো দুধাৰ কোৱাৰ প্ৰয়োজন আছে। সাধাৰণতে কথাছবিৰ নিচিনা জন মাধ্যম একোটা সমাজৰ একোটা শ্ৰেণীৰ প্ৰতিনিধিত্বমূলক চৰিত্ৰ একোটাহে আশা কৰা যায়— যাতে সেই চৰিত্ৰটোৱে সেই

শ্ৰেণীটোৰ যথাযথ প্ৰতিফলন ঘটাই সেই শ্ৰেণী-
টোৰ চৰিত্ৰ দৰ্শকক অৱগত কৰে। কিন্তু এই
দৃষ্টি কোণৰ পৰা জাহ্নু বৰুৱাৰ নিজা সৃষ্টি বা
সংযোজন মাটি হাকিমৰ চৰিত্ৰটো অসামৰ্থক বুলি
ক'লেও অত্যাুক্তি নহয়। সন্দেহ নাই, এজন
উদাৰ, দয়ালু আৰু দুৰ্নীতিমুক্ত বিষয়া হিচাপে
হাকিমক দাঙি ধৰাত পৰিচালক সফল হৈছে।
কিন্তু সেইটো কৰিবলৈ যাওঁতে এনে এক ধাৰণা
দিয়া হৈছে যেন আমাৰ সমাজত দুৰ্নীতি মণ্ডল,
কেৰাণী, পিয়ন আদি তল শ্ৰেণীৰ চাকৰিয়াল
সকলৰ মাজতহে আৱদ্ধ। অথচ আমাৰ দৈনন্দিন
সাধাৰণ অভিজ্ঞতাবে এই কথাৰ সত্যতা কোনো
পধ্যে মানি ল'ব নোৱাৰোঁ। মাটিহাকিমৰ
চৰিত্ৰটো সেয়ে এটা শ্ৰেণীৰ প্ৰতিনিধিত্বমূলক
চৰিত্ৰ নহয়—ই এটা সম্পূৰ্ণ ব্যক্তিগত চৰিত্ৰহে।
তদুপৰি, সনাতনৰ হাতৰপৰা বসেশ্বৰৰ মাটিখিনি
উদ্ধাৰ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত হাকিমৰ যি ভূমিকা দেখুওৱা
হৈছে সিও বহু পৰিমাণে কষ্ট-কম্পিত, নাটকীয়

(Theatrical) আৰু অপ্ৰয়োজনীয় যেন বোধ
হয়। সমাতন শৰ্মাৰ বিৰুদ্ধে উঠা আন দলৰ
ভোটপ্ৰাৰ্থীজনে বসেশ্বৰক সনাতনৰ শোষণৰ মুখা
খোলাৰ হাতিয়াৰ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰাৰ যি
ইঙ্গিত হাকিম আৰু মণ্ডলৰ চৰিত্ৰৰ জৰিয়তে
পৰোক্ষভাবে ছবিখনত দিয়া হৈছে তাক প্ৰত্যক্ষ
আৰু প্ৰকটভাবে কাৰ্যত দেখুৱাই সনাতনক
মাটি ছৰাই দিবলৈ বাধ্য কৰা দেখুৱালে বেছি
বাস্তৱ আৰু প্ৰত্যয়যুক্ত হ'লহেঁতেন বুলি আমাৰ
ধাৰণা। মধ্যবিত্তৰ মোহৰ পৰা মুক্ত হৈ বাস্তৱ-
তাৰ এনেবোৰ দিশৰ প্ৰতি অধিক সচেতন হ'লে
দীঘলীয়া ভৱিষ্যৎ, প্ৰচুৰ সম্ভাৱনা আৰু প্ৰতিশ্ৰুতি
থকা এই গৰাকী চিত্ৰ পৰিচালকে যে ভৱিষ্যতে
আমাক ইয়াতকৈও বেছি উচ্চমানসম্পন্ন ছবি
চোৱাৰ সৌভাগ্য দান কৰিব পাৰিব আৰু লগতে
অসমৰ সাংস্কৃতিক জগতলৈ আৰু অধিক খ্যাতি
কঢ়িয়াই আনিব সেই বিষয়ে সন্দেহ নাই। ●

[এই শিতানৰ কথাখিনি আৰু সমালোচনাটি আগবঢ়ালে আলোচনীৰ তহাৱধায়ক অধ্যাপক
দিলীপ দাস ।]

: খেল জগত :

অলিম্পিক আৰু ভাৰত

প্ৰায় ১২০০ বছৰ গ্ৰীচত ক্ৰমান্বয়ে চলি অহাৰ পিছত ৩৯৩ খৃঃত গ্ৰীচৰ এজন সম্ৰাটে পুৰণি গ্ৰীচৰ ঐতিহ্যমণ্ডিত অলিম্পিক খেলৰ অগ্নিশিখা নিৰ্বাপিত কৰি দিলে। তাৰ সুদীৰ্ঘ কাল বিৰতিৰ পাছত কিছু ব্যক্তিৰ আশাস্বৰ্ণীয়া প্ৰচেষ্টাত পুনৰ খন ধৰি উঠা অলিম্পিকক ১৮৯৪ চনৰ ২৪ মাৰ্চত এথেলচ চহৰত আধুনিক যুগৰ অলিম্পিক মুকলি কৰিলে গ্ৰীক সম্ৰাট প্ৰথম জৰ্জে। এই দৰে আৰম্ভ হ'ল আধুনিক অলিম্পিক খেল। প্ৰথম খেলখনত ৯বিধ খেলৰ ৪৩টা বিভাগত প্ৰতিযোগিতা হৈছিল। আটাইতকৈ প্ৰিয় বিভাগটো আছিল মাৰাথান দৌৰ প্ৰতিযোগিতা। প্ৰথম অলিম্পিকত মাৰাথান দৌৰত প্ৰথম স্থান লাভ কৰে গ্ৰীচৰ দৌৰবীৰ লুইচেকে। এইদৰে নতুন উৎসাহ উদ্দীপনাৰে আৰম্ভ হ'ল আধুনিক অলিম্পিক খেল।

প্ৰাচীন কালৰ দৰেই আজিৰ অলিম্পিক উৎসৱো অল্পমিত হয় প্ৰতি চাৰি বছৰৰ মূৰে মূৰে। কিন্তু বিশ্বযুদ্ধৰ বাবে ১৯১৬, ১৯৪০ আৰু ১৯৪৪ চনত অলিম্পিক খেল বন্ধ হৈছিল।

লাহে লাহে আৰম্ভ হ'ল অলিম্পিকৰ ওপৰত ৰাজনীতিৰ অবাঞ্ছিত হস্তক্ষেপ। ১৯৮০ চনৰ

মস্কো অলিম্পিক বৰ্জন কৰিলে আমেৰিকা আৰু পশ্চিম ইউৰোপৰ দেশসমূহে—ৰুচিয়াই আফগানিস্থানত কৰা হস্তক্ষেপৰ প্ৰতিবাদত। ফলস্বৰূপে অলিম্পিকত এই দেশসমূহে অংশ গ্ৰহণ কৰা নকৰা বিষয়টো ৰাজনৈতিক বিষয়-বস্তু হৈ পৰিল। তাৰ পিছত ৰাচিয়া আৰু পূব ইউৰোপৰ দেশসমূহে বৰ্জন কৰিলে লছ এঞ্জেলছ অলিম্পিক। এই দৰে ৰাজনীতিৰ অবাঞ্ছিত হস্তক্ষেপৰ ফলত আন্তৰ্জাতিক অলিম্পিক কমিটি নিৰুপায় হৈ পৰিল। অৱশ্যে এইবাৰ ছিউল অলিম্পিকত মাত্ৰ সাধাৰণ দুই-চাৰিখন দেশৰ বাহিৰে প্ৰায় সকলো দেশে যোগদান কৰাটো শুভ লক্ষণ।

১৯৮৮ চনৰ চেপ্তেম্বৰ মাহৰ ১৭ তাৰিখে মনোমোহা জাক-জমকতাৰে এচিয়া মহাদেশত দ্বিতীয় বাৰৰ বাবে অলিম্পিকৰ শুভ সূচনা হয়। ছিউলৰ ইতিহাসত স্মৰণীয় ১৭ ছেপ্তেম্বৰৰপৰা ২ অক্টোবৰলৈ এই পোন্ধৰটা দিন। এই কেইটা দিনত বিশ্বৰ শ্ৰেষ্ঠ তাৰকাসকলে নিজ দেশৰ লাখ লাখ নাগৰিকৰ শুভেচ্ছা আশীৰ্বাদ আৰু সমৰ্থন শিৰত তুলি লৈ শ্ৰেষ্ঠত্বৰ প্ৰতিযোগিতাত অৱতীৰ্ণ হৈছিল। লছ এঞ্জেলছৰ অলিম্পিক বৰ্জন কৰাৰ পিছত এইবেলি ৰাচিয়া আৰু পূব ইউৰোপৰ

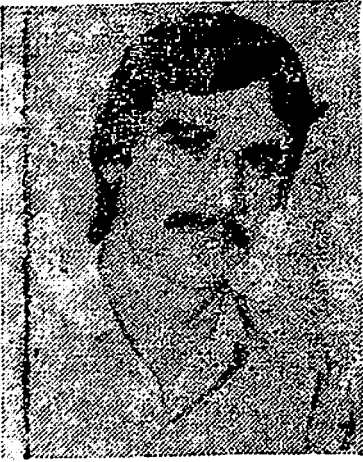
দেশ সমূহেও পুনৰবাৰ শ্ৰেষ্ঠত্ব প্ৰতিপন্ন কৰি আজলি ভবাই পদক সমূহ হস্তগত কৰে। বাচিয়া আৰু পূব ইউৰোপৰ দেশ সমূহে লাভ কৰা পদকৰ সংখ্যা হ'ল: (১) বাচিয়া—সোণ ৫৫, ৰূপ ৩১, ব্ৰঞ্জ ৪৬ টা; (২) পূব জাৰ্মেনী—সোণ ৩৭ টা, ৰূপ ৩৫ টা, ব্ৰঞ্জ ৩০ টা; (৩) হাঙ্গাৰী—সোণ ১১ টা, ৰূপ ৬ টা, ব্ৰঞ্জ ৬ টা; (৪) বুলগেৰিয়া—সোণ ১০ টা, ৰূপ ১২ টা, ব্ৰঞ্জ ১৩ টা, (৫) ৰুমানিয়া—সোণ ৭ টা, ৰূপ ১১ টা, ব্ৰঞ্জ ৫ টা; (৬) যুগোশ্লাভিয়া—সোণ ৩টা, ৰূপ ৪টা, ব্ৰঞ্জ ৫টা; (৭) চেক'শ্লাভিয়া—সোণ ৩টা, ৰূপ ৩টা, ব্ৰঞ্জ ২টা; (৮) পোলেণ্ড—সোণ ২টা, ৰূপ ৫ টা, ব্ৰঞ্জ ৯টা।

এই প্ৰসঙ্গত উল্লেখ কৰা ভাল যে আধুনিক অলিম্পিকৰ সমুখত ভয়াবহ ভাবে দেখা দিছে 'ডোপিং'। যি কোনো খেল-ধেমালিতে কৃত-কাৰ্য্যতাৰ বাবে ড্ৰাগ বা অননুমোদিত আন বাহ্যিক উপাদান ব্যৱহাৰ কৰা অনায়াস কাৰ্য্য। অলিম্পিক বিধিমাতে এজন খেলুৱৈয়ে 'ডোপিং' অৰ্থাৎ ড্ৰাগ ব্যৱহাৰ কৰি পাবদৰ্শিতা বৃদ্ধি কৰাৰ প্ৰচেষ্টা ধৰা পৰিলে কঠোৰ শাস্তি দিয়াৰ ব্যৱস্থা আছে। সেয়ে এইবাৰ ছিউল অলিম্পিকত এই অপৰাধত দোষী সাব্যস্ত কৰি বহু কেইজন খেলুৱৈৰ পদক কাঢ়ি অনা হৈছে। তাৰ ভিতৰত চাঞ্চল কৰ ঘটনাটো হ'ল ১০০ মিটাৰ দৌৰত বিশ্ব ৰেকৰ্ড প্ৰতিষ্ঠা কৰা কানাডাৰ বেন জনচন।

উন্নত প্ৰশিক্ষণ ব্যৱস্থা থকা আৰু আধুনিক সা-সৰঞ্জাম ব্যৱহাৰ কৰা উন্নত দেশৰ প্ৰতিযোগী সকলক পৰাস্ত কৰি ভাৰতে পদক লাভ কৰা

আকাশ কুমুম কল্পনা। তথাপি আমি সকলোৱে আশা কৰিছিলো বিশ্বৰ হকী ইতিহাসত অভিলেখ সৃষ্টিকাৰী ভাৰতীয় হকী দলটোৱে আৰু ট্ৰেকৰ বাণী পি.টি উমাই ছিউলত Victory Stand ত থিয় দি ভাৰতৰ বাবে নিশ্চয় পদক কঢ়িয়াই আনিব। কাৰণ চাৰি বছৰ আগতে মাত্ৰ এক চেকেণ্ডৰ এশ ভাগৰ এভাগ সময়ৰ বাবে উমাই ৪০০ মিটাৰ হাৰ্ডল ৰেচত ব্ৰঞ্জৰ পদকৰ পৰা বঞ্চিত হৈছিল। কিন্তু সেই উমাই এইবেলি অলিম্পিকত আমাৰ আশাত চোঁচা পানী ঢালি হেমি ফাইনেল খেলিবৰ যোগ্যতাও অৰ্জন কৰিব নোৱাৰিলে। ভাৰতৰ আন এটা আশাৰ থলি হকীতো ভাৰতে একে ব্যৰ্থতা প্ৰদৰ্শন কৰিলে। সামগ্ৰিকভাবে চৰম ব্যৰ্থতা প্ৰদৰ্শন কৰি মূদা হাতেৰে ভাৰতে ছিউলৰ পৰা উভতি আহে।

এইটো সত্য যে, চীন, জাপান আৰু দক্ষিণ কোৰিয়াৰ কিছু সফলতা বাদ দিলে এচিয়াৰ দেশ সমূহৰ দক্ষতা শোচনীয়। কিন্তু ভাৰতৰ দৰে এখন শক্তিশালী দেশৰ ব্যৰ্থতা সঁচাকৈ চিন্তনীয়। বিশ্ব মানৱৰ খেলুৱৈ শুলভ প্ৰতিভা আৰু বিচক্ষণতা প্ৰকাশ কৰাৰ একমাত্ৰ বঙ্গমঞ্চ হৈছে এই অলিম্পিক। মানুহৰ শাৰীৰিক উৎকৰ্ষ আৰু সুস্থতা, প্ৰীতি আৰু একত্ৰ অলিম্পিকৰ মাজেদি প্ৰতিভাত হৈ উঠে। সেয়ে অলিম্পিক পদক বিজয়ে কঢ়িয়াই আনে এখন দেশৰ বাবে মহান সন্মান। ভাৰতীয় খেলুৱৈ সকলে নিষ্ঠা আৰু একাগ্ৰতাৰে অনুশীলন কৰিলেহে ১৯৯২ চনৰ বাৰ্চেলোনাৰ অলিম্পিকলৈ আশাৰে বাট চাব পাৰে।। *

সাধাৰণ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ মাননীয় শিক্ষাণ্ডক, কৰ্মচাৰীবৃন্দ আৰু মৰমৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী তথা বন্ধু-বান্ধৱী সকললৈ মোৰ শ্ৰদ্ধা/মৰম নিবেদন কৰিলোঁ। যোৱা ইং ১৯৮৭-৮৮ চনৰ শিক্ষা বৰ্ষৰ বাবে ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদক হিচাবে কাৰ্য্য-ভাৰ গ্ৰহণ কৰিবলৈ সুযোগ দিয়াৰ বাবে শুভাকাংখী ছাত্ৰ-ছাত্ৰী তথা বন্ধু-বান্ধৱী সকলৰ ওচৰত মই চিৰকৃতজ্ঞ।

বিগত বছৰটোত বিভিন্ন ভুল শুদ্ধৰ মাজেদি আমাৰ কাৰ্য্যকাল অতিবাহিত কৰিলোঁ। ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক সেৱা কৰাৰ মানসেৰে আগবাঢ়ি আহি কেনেধৰণৰ সেৱা কৰিলোঁ সেয়া আপোনা-সৱৰ বিচাৰ্য্য। সাধাৰণ সম্পাদকৰ দৰে এই গধুৰ দায়িত্ব পালন কৰিবলৈ সক্ষম হোৱাৰ মূলতে হ'ল মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ ডাঙৰীয়া, ভাৰপ্ৰাপ্ত শিক্ষাণ্ডক আৰু বিভাগীয় সম্পাদক-সম্পাদিকা সকলৰ লগতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু-বান্ধৱী

সকলৰ মৰম, পৰামৰ্শ আৰু সহযোগিতা।

বিশ্ব বৰেণ্য নেতা পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহৰুৰ নামত উছৰ্গিত, ইং ১৯৬৪ চনত স্থাপিত আৰু মাত্ৰ ৭২ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰে ইং ১৯৬৯ চনত ঘাটি মঞ্জুৰী লাভ কৰা আমাৰ মহাবিদ্যালয়খন বয়সৰ ফালৰ পৰা যদিও কপালী জয়ন্তী উৎসৱ হুৱাব দলিত, অৰ্থনৈতিক ভাৱে পিচপৰা জনজাতি আবেষ্টনিত প্ৰতিষ্ঠিত এই মহাবিদ্যালয়খনৰ বৰ্দ্ধিত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অভাৱ অভিযোগ সমূহৰ অপৰিহাৰ্য্য কিছুমান আজিলৈ পূৰণ কৰিব নোৱাৰাতো অতি পৰিতাপৰ কথা।

বিগত ইং ১৯৮৬ চনতে উচ্চতৰ মাধ্যমিক শ্ৰেণীত বিজ্ঞান শাখা খোলা হয় যদিও তিনি বছৰীয়া স্নাতক শ্ৰেণীৰ পাঠ্যক্ৰমত এতিয়ালৈ বিজ্ঞান শাখা আৰম্ভ নোহোৱাত অঞ্চলৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী অনুবিধাৰ সন্মুখীন হৈছে। স্নাতকৰ (কলা শাখা) সীমিত বিষয়ত 'মেজৰ'ৰ ব্যৱস্থা ৰখাত ইচ্ছুক বহুসংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে বৰ্দ্ধিত হব লগাত

পৰিছে। মহাবিদ্যালয়ৰ পুথিভঁড়ালত পঢ়া কোঠাৰ অভাৱত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকল পুথিভঁড়ালৰ উপযুক্ত ব্যৱহাৰৰ পৰা বিৰত থাকিব লগা হৈছে। প্ৰেক্ষাগৃহৰ অভাৱে মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কলা-সংস্কৃতিৰ বিকাশত অন্তৰায় হৈ পৰিছে। এই প্ৰতিবেদনৰ জৰিয়তে অধ্যক্ষ ডাঙৰীয়ালৈ এই অভাৱ সমূহ পূৰণ কৰিবলৈ অনুৰোধ কৰিলে।

‘ছাত্ৰ একতা সভা’ শিক্ষানুষ্ঠানৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সুপ্ত প্ৰতিভা বিকাশৰ বাহক হিচাবে কাম কৰি আহিছে। সেয়ে একতা সভাই কাৰ্য্যভাৱ গ্ৰহণ কৰাৰ পিছতে সাতদিনীয়া কাৰ্য্যসূচীৰে মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ উদ্‌যাপন কৰাৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰে।

খেল, সংস্কৃতি, সুকুমাৰ কলা আদি শিতানত প্ৰতিযোগিতাৰ জৰিয়তে প্ৰতিভা বিকাশৰ পথ সুচল কৰি দিয়া হয়। কিন্তু পৰিতাপৰ বিষয় যে কম সংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়েহে প্ৰতিযোগিতা সমূহত যোগদান কৰে। আশা বাখিছোঁ যেন আহিবলগীয়া দিনবোৰত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাত অংশ গ্ৰহণ কৰি মহাবিদ্যালয় সপ্তাহৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য পূৰণ কৰাৰ উপৰিও সুপ্ত প্ৰতিভা বিকাশ সাধন কৰে। নবাগত আদৰ্শ সভাখন অতি গান্ধীৰ্ণ পূৰ্ণ ভাৱে অনুষ্ঠিত কৰা হয়। গ্ৰামাঞ্চলৰ শিক্ষানুষ্ঠানৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক উৎসাহ যোগোৱাৰ

উদ্দেশ্যে গুৱাহাটী তেলশোধনাগাৰ কৰ্তৃপক্ষই এখন গান্ধীৰ্ণপূৰ্ণ সভাত খেল-ধেমালিৰ সামগ্ৰী আৰু পুথিভঁড়াললৈ পুথি প্ৰদান কৰে। এই সুযোগতে শোধনাগাৰ কৰ্তৃপক্ষলৈ আমাৰ শলাগ আগবঢ়াইছোঁ।

মোৰ কাৰ্য্যকাল হোৱাত বিভিন্ন কাৰ্য্যসূচীত দিহা-পৰামৰ্শ দিয়া শ্ৰদ্ধাৰ অধ্যক্ষ তথা ছাত্ৰ একতা সভাৰ কাৰ্য্যকৰী সমিতিৰ সভাপতি যতীন্দ্ৰ নাথদেৱ আৰু উপ-সভাপতি তথা অর্থ-নীতি বিভাগৰ মুৰব্বী অধ্যাপক শবৎ চন্দ্ৰ তালুকদাৰদেৱৰ লগতে আন আন ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক-অধ্যাপিকালৈ মোৰ শ্ৰদ্ধভবা কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ। লগতে যি সকল বন্ধু-বান্ধৱীয়ে বিভিন্ন দিশত মোক দিহা-পৰামৰ্শ দি সহায় কৰি আহিছে তেখেত সকললৈ মোৰ হিয়া ভৰা মৰম/শ্ৰদ্ধা যাচিলোঁ।

সদৌ শেষত মহাবিদ্যালয়খনৰ উজ্জল ভৱিষ্যত কামনা কৰি মোৰ প্ৰতিবেদনৰ মোখনি মাৰিলোঁ।

‘জয় আই অসম’
জন্মত ‘জৱাহৰ জ্যোতি’

শ্ৰীমনোমোহন কলিতা

সাধাৰণ সম্পাদক,

জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়

ছাত্ৰ একতা সভা।

খেল বিভাগৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আদিতে আই অসমীৰ অস্তিত্ব বক্ষাৰ হেতু দেহ উৰ্গা কৰা ছহীদ সকলক প্ৰণাম জনাইছো।

দ্বিতীয়তে যিসকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে মোক ১৯৮৭-৮৮ ইং চনৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ খেল বিভাগৰ সম্পাদক হিচাবে নিৰ্বাচন কৰিলে তেখেত সকললৈ মোৰ আন্তৰিক শুভেচ্ছা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

যোৱা ৮২৮৮ ইং তাৰিখৰ পৰা সাতদিনীয়া কাৰ্য্যসূচীৰে 'মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ' অনুষ্ঠিত কৰা হয়। ইয়াত বিভিন্ন খেল প্ৰতিযোগিতা পতা হয়। কিন্তু দুখৰ বিষয় যে—কিছুমান প্ৰতিযোগিতাত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপস্থিতি নিচেই সেৱেঙা আছিল। সেয়ে মই অনুৰোধ কৰোঁ যাতে ভৱিষ্যতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাত অংশ গ্ৰহণ কৰি অনুষ্ঠানটিৰ সৌষ্ঠব বৰ্দ্ধন কৰাৰ লগতে নিজৰ প্ৰতিভা বিকাশ কৰে।

যিসকল প্ৰতিযোগীয়ে বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাত অংশ গ্ৰহণ কৰিলে তেওঁলোকৰ বেছিভাগে উচ্চ পৰ্যায়ৰ খেল প্ৰদৰ্শন কৰিব পৰা নাই বুলি আমাৰ বিশ্বাস। গতিকে ভৱিষ্যতে যাতে খেলুৱৈ সকলে উৎকৃষ্ট খেল প্ৰদৰ্শন কৰি ৰাইজক আমোদ দিব পাৰে তাৰ বাবে আমি আশাৰে বাট চাই বুলোঁ।

এইবেলি আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰসকলে দুখনৈত অনুষ্ঠিত হোৱা আন্তঃ মহাবিদ্যালয় ফুটবল প্ৰতিযোগিতাত যোগদান কৰিছিল। এই খেলত বিশেষ কৃতিত্ব অৰ্জন কৰিব নোৱাৰিলে যদিও প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় খেলত জয়ী হয়। আহি থকা দিনবোৰত যাতে ইয়াতকৈ বেছি গৌৰৱ অৰ্জন কৰিব পাৰে তালৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে লক্ষ্য ৰখা উচিত।

এজন প্ৰকৃত খেলুৱৈ হিচাবে গঢ়ি উঠিবলৈ যিকোনো ব্যক্তিক যথেষ্ট কষ্ট, সুবিধা আৰু

খেলৰ বাতাবৰণ নিতান্তই প্ৰয়োজন। কিন্তু আৱশ্যক অনুযায়ী আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত খেলৰ সামগ্ৰী তথা সুবিধা নাই। সেয়েহে এই চেষ্টাতে কৰ্তৃপক্ষক অনুৰোধ কৰোঁ যাতে ভৱিষ্যতে খেলৰ সামগ্ৰী কিছু বৰ্দ্ধিত কৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক উৎসাহিত কৰে।

মোৰ কাৰ্যকালৰ সময়ত বিভিন্ন দিশত দিহা পৰামৰ্শ দিয়াৰ বাবে ভাবপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক মাননীয় দ্বিজেন দাসদেৱৰ লগতে আন আন অধ্যাপক/অধ্যাপিকা তথা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু-বান্ধৱী সকললৈ মোৰ হিয়াভৰা শ্ৰদ্ধা আৰু মৰম যাচিছোঁ। সদৌ

শেষত মোৰ কাৰ্যকালৰ ক্ষাত-অজ্ঞাত ভুল-ত্ৰুটিৰ বাবে ক্ষমা বিচাৰি, মহাবিদ্যালয়ৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতি কামনা কৰি প্ৰতিবেদনৰ মোখনি মাৰিছোঁ।

‘জয়তু অসমী’

‘জয়তু ‘জৱাহৰ জ্যোতি’

ধন্যবাদেৰে—

শ্ৰীগোপীনাথ চৌধুৰী

সম্পাদক, খেল বিভাগ

জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়

ছাত্ৰ একতা সভা।

সাংস্কৃতিক বিভাগৰ সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আবশ্যণিতে গণ-আন্দোলনত প্ৰাণ আহুতি দিয়া বীৰ ছহীদ সকলক মই শ্ৰদ্ধাৰে স্মৰিছোঁ। দ্বিতীয়তে মোৰ হিয়াৰ ফুলাম গামোছাখনিৰে ধন্যবাদৰ শৰাই আগ-বঢ়ালোঁ। সেই সকল বন্ধু-বান্ধৱীলৈ, যি সকলে মোক ১৯৮৭-৮৮ ইং চনৰ নিৰ্বাচনত জয়যুক্ত কৰি সাংস্কৃতিক বিভাগৰ সম্পাদিকাৰ পদ অৰ্পণ কৰিলে। লগতে মোৰ কাৰ্য্যভাৰ চলাই নিয়াত যি সকলে অকৃত্ৰিম সহায়-সহযোগ আগবঢ়ালে তেখেত সকললৈ মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

সাংস্কৃতিক বিভাগৰ কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ পিছতেই আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত বাৰ্ষিক 'মহা-বিদ্যালয় সপ্তাহ' পালন কৰা হয়। উক্ত মহা-বিদ্যালয় সপ্তাহ ৮।২।৮৮ ইং তাৰিখৰ পৰা ১৩।২।৮৮ ইং তাৰিখলৈ উলহ-মালহেৰে পালন কৰা হয়। মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত আয়োজন কৰা সাংস্কৃতিক বিভাগৰ বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাত সবহ সংখ্যক

প্ৰতিযোগীয়ে অংশ গ্ৰহণ কৰি নিজ নিজ প্ৰতিভাৰ পৰিচয় দিয়ে।

আন আন বেলিব দৰে আমাৰ মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত সংগীত প্ৰতিযোগিতাৰ লগে লগে এই বেলিও ভেঁৰিছন, কোঁতুক, একক অভিনয়, নৃত্য আৰু একাংকিকা নাট প্ৰতিযোগিতা পতা হয়। উক্ত প্ৰতিযোগিতা সমূহত সবহ সংখ্যক প্ৰতিযোগীয়ে অংশ গ্ৰহণ কৰি আমাক উৎসাহিত কৰে। কিন্তু বৰ পৰিতাপৰ কথা এই যে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত কোনো স্থায়ী মঞ্চ নথকাত সংগীতৰ বাহিৰে উক্ত কাৰ্য্যসূচী সমূহ বকো হাইস্কুললৈ নিবলগীয়া হয়। তাৰবাবে আমি বহু অসুবিধাত পৰোঁ। সেয়ে মই এইখিনিতে মঞ্চৰ অভাৱ পূৰণ কৰিবলৈ মহাবিদ্যালয়ৰ কৰ্তৃপক্ষৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিলোঁ। আকৌ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ মহোদয়ক জনাওঁ যে সংগীতৰ বাত-যন্ত্ৰ ভালে ৰাখিবলৈ এটা আলমাৰিৰ দৰকাৰ। কাৰণ বাত যন্ত্ৰ মুকলি অৱস্থাত ৰাখিলে ই অতি সোনকালে

ব্যৱহাৰৰ অনুপযোগী হৈ যাব পাৰে।

মোৰ কাৰ্যকাল ছোৱাত প্ৰাবল্যৰে পৰা শেষলৈ
প্ৰতি মুহূৰ্ততে দিহা পৰামৰ্শ দিয়া তত্বাৱধায়ক
শিক্ষাপ্ৰকৃষ্ণ জীৱসন্ত দত্তদেৱলৈ মোৰ কৃতজ্ঞতা
জনাৰলৈ।। সদৌ শেষত অহৰ্নিশে মোৰ লগে
লগে থাকি সকলো কামতে আন্তৰিক প্ৰেৰণা
যোগোৱা গ্ৰন্থাগাৰ সহকৰ্মী জীভাৰত চৌধুৰী
দেৱলৈ মোৰ মৰম তথা শলাগৰ শবাই আগ-
বঢ়ালৈ।।

প্ৰতিবেদনৰ সামৰণিত কৰি বিচাৰিছোঁ, মোৰ
কাৰ্যকালৰ ভিতৰত কি কৰিব পাৰিছিলোঁ। তাৰ

বিচাৰ আপোনালোকৰ হাতত।

বকো জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ
সবাংগীন উন্নতি কামনা কৰি মই মোৰ প্ৰতিবেদনৰ
মোখনি মাৰিলোঁ।।

জয়তু 'জৱাহৰ জ্যোতি'

শ্ৰদ্ধাৰে—

শ্ৰীজাহ্নৱী দাস

সম্পাদিকা, সাংস্কৃতিক বিভাগ।

তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰ বিভাগৰ সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আদিতৈ যিসকল বন্ধু-বান্ধৱীৰ মৰম আৰু বিশ্বাসে বকো জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ ১৯৮৭-৮৮ চনৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰৰ সম্পাদিকা পদত বিনা প্ৰতিদ্বন্দ্বতাই গুৰু দায়িত্ব বহন কৰিবলৈ সুযোগ দিলে তেওঁলোকলৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতাৰ শৰাই আগবঢ়ালোঁ।

বিভাগীয় দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰাৰ কেইদিনমান পিছতেই মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ আৰম্ভ হয়। অইন বছৰৰ দৰে এইবেলিও মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত বিভিন্ন কাৰ্য্যসূচীৰ লগতে তৰ্ক, আকস্মিক বক্তৃতা আৱৃদ্ধি (ইংৰাজী আৰু অসমীয়া), কুইজ আদি প্ৰতিযোগিতা অনুষ্ঠিত কৰা হয়। উক্ত প্ৰতিযোগিতা সমূহত প্ৰতিযোগীৰ সংখ্যা কম আছিল যদিও প্ৰত্যেকটো প্ৰতিযোগিতাবে মানদণ্ড নিম্ন মানৰ হোৱা নাছিল। কিন্তু বৰ পৰিতাপৰ কথা যে প্ৰতিযোগীসকলৰ বাহিৰে মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপস্থিতিৰ সংখ্যা নিচেই তাকৰ। সেয়ে মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সকলো প্ৰতিযোগিতাতে অংশ গ্ৰহণ কৰি নিজৰ প্ৰতিভা বিকাশ কৰিব বুলি আশা ৰাখিলোঁ।

মোৰ কাৰ্যকাল ছোৱাত মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ

উপলক্ষে অনুষ্ঠিত কৰা বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতা সমূহ চলাই নিয়াত যি কেইগৰাকী শিক্ষাগুৰুৰ পৰামৰ্শ আৰু সহায় সহযোগিতা পাইছোঁ তেখেতসকললৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা আগবঢ়াইছোঁ। বিভাগীয় ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক মঃ মজিবৰ বহুমান চাবে বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত নানা দিহা-পৰামৰ্শ, সহায় সহযোগিতা কৰি সূচাকৰূপে কান চলাই নিয়াত মোক যি সহায় আগবঢ়ালে তাৰবাবে তেখেতলৈ মোৰ কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ। লগতে মোৰ জ্ঞাত বা অজ্ঞাত ভুল-ভ্ৰুটিৰ বাবে সকলোৰে ওচৰত ক্ষমা বিচাৰিছোঁ।

শেষত মহাবিদ্যালয়ৰ সৰ্বাংগীন উন্নতি কামনা কৰাৰ লগতে আলোচনী “জৱাহৰ জ্যোতি”ৰ উজ্জল ভৱিষ্যত কামনা কৰি প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলোঁ।

‘জয় আই অসম’

‘জয়তু জৱাহৰ জ্যোতি’

ধন্যবাদেৰে—

শ্ৰীৰ্গাৰাণী কলিতা

তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰ বিভাগ
জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়
ছাত্ৰ একতা সভা।

সমাজ সেৱা বিভাগৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন

জয় জয়তে 'জৱাহৰ জ্যোতি' প্ৰেৰ্মা আৰু বকো জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু শিক্ষকবৃন্দলৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰি মোৰ প্ৰতিবেদনৰ পাতনি মেলিলোঁ।

১৯৮৭-৮৮ ইং চনৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাধাৰণ নিৰ্বাচনত সমাজ সেৱা বিভাগৰ সম্পাদকৰ পদত নিৰ্বাচিত হওঁ। তাৰ পিছতেই বিভাগীয় দায়িত্ব বহন কৰি মোৰ ওপৰত গুস্ত কৰা দায়িত্ব পালন কৰিবলৈ মনস্থ কৰোঁ। বছৰটোৰ ভিতৰত যিখিনি কাম-কাজ কৰা হ'ল আৰু ইয়াৰ বাবে যি সকল বন্ধু-বান্ধৱীয়ে মনে প্ৰাণে খাটিলে, সহায় সহযোগ আগবঢ়ালে তেখেত সকলৰ আটাইলৈকে মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ আৰু কৃতজ্ঞতা নিবেদন কৰিলোঁ।

(আমি জনো সমাজ সেৱা শিক্ষাৰ এটা প্ৰধান অংগ। মহাবিদ্যালয়ৰ চাৰিবেৰ আৰু পাঠ্যপুথিত আৱদ্ধ হৈ থাকিলে মানসিক উৎকৰ্ষ আৰু জ্ঞানৰ পৰিধি বিস্তাৰত বাধাৰ সৃষ্টি হয়।

সেয়েহে সমাজ সেৱাই মানুহৰ সৰ্বাংগীন উন্নতিত শৃংখলা আৰু গঠন মূলক চিন্তাধাৰা গঢ়ি তোলাত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। সমাজ সেৱা আঁচনি আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আঁচনি দুয়োটাৰে ওতঃপ্ৰোতঃ সম্বন্ধ আছে।)

মোৰ কাৰ্যকালত যিমানখিনি কাম কৰিম বুলি ভাবিছিলো সেইখিনি কৰিব পৰা নাই। মাত্ৰ কেইটামান কামতহে হাত দিবলৈ সময় আৰু সুযোগ পাইছিলো। সেইবোৰৰ ভিতৰত সবস্বতী পূজাৰ যাবতীয় কাম কাজ, বভা নিৰ্মাণ, বিদ্যালয়ৰ চৌহদ পৰিষ্কাৰ কৰা আদি কিছুমান কাম কৰা হয়। ২০১৮ ইং তাৰিখে বানপীড়িত লোক সকলৰ সাহায্যৰ্থে কিছু বাঁহ কাটি অনা হয় আৰু বকো হাইস্কুলত আশ্ৰয় প্ৰাৰ্থী সকলৰ শিবিৰত কিছু সহায় আগবঢ়োৱা হয়। ১৩/১০/৮৮ ইং তাৰিখত হৰলগীয়া মহাবিদ্যালয় নৱাগত আদৰ্শ উৎসৱ উদযাপনৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদ পৰিষ্কাৰ কৰাৰ কাম হাতত লোৱা হয়। মহাবিদ্যালয়ৰ নৱাগত আদৰ্শ উৎসৱ কৃতকাৰ্য্যৰ্থে

অতিবাহিত হৈ যায়। ২৬ অক্টোবৰৰ পৰা ৩১ অক্টোবৰলৈ চমবীয়া হাইস্কুলত 'ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আঁচনি' আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ সৌজন্যত উদ্‌যাপিত হয়। এই শিবিৰত আমাৰ সমাজ সেৱা বিভাগ প্ৰত্যক্ষভাবে জড়িত হয়। বান বিধ্বস্ত অঞ্চলত দুৰ্গত লোকসকলৰ সাহায্যৰ্থে— বিভিন্ন কাম কাজ বিশেষকৈ ঘৰ মেৰামতি, বাটপথ মেৰামতি, বেৰদিয়া আদি কিছুমান জৰুৰী কামত আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে শ্ৰম নিবেদন কৰি সেই অঞ্চলৰ ৰাইজক কিছু সকাহ দিয়ে।

মোৰ কাৰ্যকালৰ সময় ছোৱাত সমাজ সেৱা বিভাগৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক মাননীয় শ্ৰীযুত দেৱেন্দ্ৰ নাথ শৰ্মাদেৱ আৰু অন্যান্য অধ্যাপক/অধ্যাপিকাবৃন্দই আমাক কামত দিহা-পৰামৰ্শ

দিয়াৰ বাবে তেখেতসকললৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জনালোঁ।

সদৌ শেষত মহাবিদ্যালয়ৰ মুখপত্ৰ 'জৱাহৰ জ্যোতি' আৰু জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ উজ্জল ভৱিষ্যত কামনা কৰি মোৰ প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলোঁ।

'জয় আই অসম' 'জয় হিন্দ'

ধন্যবাদেৰে

শ্ৰীপ্ৰণয় প্ৰাণ কলিতা

সম্পাদক,

সমাজ সেৱা বিভাগ

জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়
বকো।

ছাত্র জিৰণি কোঠাৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন

সৰ্বাংগ সুন্দৰ সমাজ এখন গঢ়ি তুলিবলৈ হ'লে জীৱ শ্ৰেষ্ঠ মানৱে বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন দায়িত্ব লবলগা হয়। সেয়ে সামাজিক উন্নতি তথা জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ উন্নতি কল্পে ছাত্র জিৰণি কোঠাৰ সম্পাদকৰ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰে।

১৯৮৭-৮৮ ইং চনৰ বকো জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্র একতা সভাৰ সদস্য বিনা প্ৰতিদ্বন্দ্বিতাবে হবলৈ সুযোগ কণ দিয়াৰ বাবে সমূহ ছাত্র-ছাত্রী বন্ধু-বান্ধৱীলৈ মোৰ শুভেচ্ছা প্ৰতিবেদনৰ যোগে জনালোঁ।

ছাত্র জিৰণি কোঠাৰ সম্পাদকৰ যদিও গধুৰ দায়িত্ব থাকে তথাপি আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ক্ষেত্ৰত সেই দায়িত্ব পাতল। কাৰণ মহাবিদ্যালয় বুলিলে তাৰ যাৱতীয় সামগ্ৰীৰ সৈতে এটা আহল বহল জিৰণি কোঠাৰ নিতান্ত প্ৰয়োজন। কিন্তু আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত ছাত্র জিৰণি কোঠা নাই। লগতে খেলৰ সামগ্ৰীও আৱশ্যক অনুযায়ী নাই;

মাত্ৰ কেবম আৰু বেড্‌মিণ্টন আছে যদিও সংখ্যাত নিচেই তাকৰ। ইয়াৰোপৰি মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্র-ছাত্রীয়ে অতীতৰে পৰা অভাৱ অনুভৱ কৰি অহা খেলৰ সামগ্ৰীটো হ'ল টেবুল টেনিচ। সেয়ে এই প্ৰতিবেদনৰ যোগে মহাবিদ্যালয়ৰ কৰ্তৃপক্ষক অনুৰোধ কৰোঁ যাতে এইবোৰ অভাৱ পূৰণ কৰি ছাত্র-ছাত্রী সকলৰ প্ৰতিভা বিকাশত ইন্ধন যোগায়। এয়ে আমাৰ কামনা।

বিগত বছৰবোৰৰ দৰে এইবেলিও ৮।১২।৮৮ ইং তাৰিখৰ পৰা ১৪।১২।৮৮ ইং তাৰিখলৈ জাক-জমকতাবে মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। বহু সংখ্যক প্ৰতিযোগীয়ে কেবম আৰু বেড্‌মিণ্টন খেলত অংশ গ্ৰহণ কৰি আমাক উৎসাহিত কৰে। আমি আশা বাঞ্ছিতোঁ যাতে অদূৰ ভৱিষ্যতলৈ ছাত্র-ছাত্রী সকলৰ খেলৰ প্ৰতি আগ্ৰহ থাকে।

মহাবিদ্যালয় সপ্তাহৰ বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতা সমূহত বিচাৰ কৰি দিয়াৰ বাবে আৰু বিগত

বছৰটোত আমাক সকলো কালৰ পৰা সহায় নেহৰু মহাবিদ্যালয় আৰু “জৱাহৰ জ্যোতি”ৰ আগবঢ়োৱাৰ বাবে ভাবপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক মাননীয় উত্তৰোত্তৰ কামনাৰে প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি ভৱেশ গোস্বামী আৰু অন্যান্য অধ্যাপক/অধ্যাপিকাৰ মাৰিলেঁ।।

লগতে যিসকলে সৰ্বতো প্ৰকাৰে সহায় সহযোগিতা আগবঢ়ালে সেই সকলৰ ভিতৰত সৰ্বশ্ৰী অমৰ দাস, প্ৰদীপজ্যোতি, জ্যোতিষ, দিলীপ, আমজাদ, সুনীল, অৱনী, ভূষণ, পছমী, পুষ্প, ললিতা, দিপীকা, পৰেশ, নাছিব আৰু বামদয়াললৈ আমাৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা যাচিলেঁ।।

সদৌ শেষত প্ৰতিবেদনৰ অজ্ঞানিতে বৈ যোৱা ভুলৰ বাবে ক্ষমা মাগিলেঁ।। জৱাহৰলাল

“জমতু জৱাহৰলাল নেহৰু
মহাবিদ্যালয়।”

ধন্যবাদেৰে—

বিপুল দাস

সম্পাদক, ছাত্ৰ জিৰণি কোঠা
জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়।

ছাত্রী জিৰণি কোঠাৰ সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন

প্ৰতিবেদনৰ আৰম্ভণিতে বকো জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ বন্ধু-বান্ধৱী তথা পৰম শ্ৰদ্ধাভাজন অধ্যক্ষ মহোদয় প্ৰমুখ্যে সমূহ শিক্ষক-বৃন্দলৈ মোৰ ভক্তিভৰা শ্ৰদ্ধাঞ্জলি যাচিছোঁ।

আমাৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ কাৰ্য্যভাৰ হাতত লোৱাৰ পাছতেই অইন বাবৰ দৰে এইবেলিও মহাবিদ্যালয়ৰ “মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ” পালন কৰা হয়। কিন্তু অতি পৰিতাপৰ বিষয় যে, সেইকেইদিন মহাবিদ্যালয়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপস্থিতি তেনেই সেৰেঙা আছিল। যাৰফলত প্ৰতিযোগিতা কিছুমান পাতিব পৰা নহ’ল। বিশেষকৈ ছোৱালীৰ কিছুমান খেল। সেয়ে মোৰ অনুৰোধ যাতে তেওঁলোকে ভৱিষ্যতে প্ৰত্যেক খেলতে যোগদান কৰি নিজৰ প্ৰতিভা বৰ্দ্ধনৰ লগতে অনুষ্ঠানবোৰো সফলতা বৰ্দ্ধন কৰে।

বহু আশা বুকুত বান্ধি কিছুমান কাম কৰিম বুলি ছাত্ৰ একতা সভাৰ দৰে মহান অনুষ্ঠানত

সোমাই পৰিছিলোঁ। মনত যিমান হেপাহ কৰিছিলোঁ সেইখিনি বাস্তৱত ৰূপায়িত কৰিব নোৱাৰিলোঁ। তাৰবাবে মই সমূহ বন্ধু-বান্ধৱী সকলৰ পৰা ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা বিচাৰিছোঁ। মানুহৰ অভাৱ অন্তহীন বুলি প্ৰত্যেক ব্যক্তিকে জ্ঞাত। কিন্তু তথাপিও মই দুখেৰে প্ৰকাশ কৰোঁ। যে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰীৰ অনুপাতে জিৰণি কোঠাটো যথেষ্ট সৰু হৈছে। আনহাতে তাত উপযুক্ত আহিলা-পাতিৰ অভাৱ। বহিবলৈ ডেকা-বেঙৰ অভাৱত বহিব কষ্ট হয় আৰু পানী খোৱাৰ বাবে পাত্ৰৰ অভাৱ। বিশেষকৈ পানী বখা পাত্ৰ। আকৌ ছোৱালীবোৰে খেলৰ আহিলা-পাতিৰ অভাৱ অনুভৱ কৰি আছে। গতিকে মোৰ পিছৰ সম্পাদিকাক কৰ্তৃপক্ষৰ লগত যোগাযোগ কৰি অভাৱ অভিযোগ সমূহ আংশিক পৰিমাণে হ’লেও লাঘৱ কৰিবলৈ অনুৰোধ জনালোঁ।

মোৰ কাৰ্যকালৰ সময় ছোৱাত বিভাগীয়
তহাৱখায়িকা মিচ্ কমিতা ফুকন বাইদেউ
প্ৰমুখ্যে মাননীয় শিক্ষাণ্ডক সকলৰ দিহা-পৰামৰ্শ
আৰু বন্ধু-বান্ধৱীৰ সহায়-সহযোগিতাৰ বাবে
তেওঁলোকলৈ মোৰ কৃতজ্ঞতাৰ শৰাই যিচিছে।

সদৌ শেষত মোৰ কাৰ্যকালৰ ভিতৰত
হোৱা অজ্ঞাত ভুল-ভ্ৰান্তিৰ মাৰ্জনা বিচাৰি,

বকো জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ লগতে
ছাত্ৰ একতা সভাৰ উন্নতি কামনা কৰি মোৰ
প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলোঁ।

ধন্যবাদেৰে—

মিচ্ লীলা দাস।

সম্পাদিকা, ছাত্ৰী জিৰণি কোঠা।

আলোচনী সম্পাদকৰ ব্যক্তিগত দুআশাৰ :

এখন মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনী হৈছে সেই-
খন মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্র-ছাত্রী সকলৰ মনৰ ভাৱ
প্ৰকাশ কৰা একমাত্র আহিলা—যাৰ জৰিয়তে
তেওঁলোকে কলেজীয়া জীৱনত লাভ কৰা অভি-
জ্ঞতাৰ খতিয়ান দাঙি ধৰিব পাৰে।

স্কুলীয়া শিক্ষাৰ শেষত প্ৰথমটো উচ্চ শিক্ষাৰ
স্তৰ হ'ল মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষা। সেয়ে মহা-
বিদ্যালয়ৰ ছাত্র-ছাত্রী তথা শিক্ষকবৃন্দৰ স্বাক্ষৰ
বহনকাৰী আলোচনীখনৰ মানদণ্ড কেনে হোৱা
উচিত সেইটো প্ৰতিজন সংশ্লিষ্ট ব্যক্তি অনৱগত
নহয়। এই আলোচনীখনৰ মাজতে প্ৰতিফলিত
হয় মহাবিদ্যালয়ৰ ভিতৰ চ'ৰা। সেয়ে ইয়াক
উন্নতিৰ সোপানত তুলি দিবলৈ হ'লে ছাত্র-ছাত্রী
সকলৰ একাগ্ৰতা আৰু উচ্চমান বিশিষ্ট লিখনিৰ
দৰকাৰ। সেই কাৰণে আমি ছাত্র সকলে
এটা কথা সদায় মনত ৰখা উচিত। সেইটো
হৈছে—উচ্চ চিন্তাতহে উচ্চ ভাৱ সঞ্চাৰিত হয়।
আজি আমাক এনে লিখনিৰ আৱশ্যক হৈ

পৰিছে যি সমাজৰ দুৰ্নীতি, অন্ধবিশ্বাস আদি
অঁতৰাই এখন সুস্থ সবল সমাজ ৰচনা কৰাত
সহায় হ'ব পাৰে। এনে কল্পনাৰে ছাত্র-ছাত্রী
তথা উদীয়মান কবি সাহিত্যিক সকল আগবাঢ়ি
আহিব লাগিব। তেতিয়াহে মহাবিদ্যালয়ৰ
আলোচনী এখন প্ৰকাশৰ সাৰ্থকতা হব।

এনে মহান উদ্দেশ্য সাৰোগত কবি ধৈৰ্য,
একাগ্ৰতা আৰু সুস্থ চিন্তাবে ছাত্র-ছাত্রী, বন্ধু-
বান্ধৱী সকলে কাপ-কাঠি হাতত ললে আমাৰ
আলোচনী খনৰ সৌষ্ঠৱ যে নিশ্চয় বৃদ্ধি হৈ
উঠিব তাত সন্দেহ নাই।

কিন্তু এই খিনিতে আমি আক্ষেপেৰে প্ৰকাশ
কৰিবলৈ বাধ্য হৈছো যে আমাৰ বেছিভাগ
ছাত্র-ছাত্রীয়ে তেওঁলোকৰ লিখনি সমূহত বেছি
কষ্ট কৰা দেখা নাযায়। যাৰ ফলত আলোচনীৰ
তথ্যৰধায়ককে আদি কৰি সম্পাদনা সমিতিৰ
শিক্ষকবৃন্দই বেছিভাগ লিখনিত হাতফুৰাই
নতুনৰ প্ৰদান কৰিবলগীয়া হয়। লগতে আৰু

এটা কথা উলুকাই থোৱা সমীচীন হ'ব যে ছাত্র-ছাত্রী সকলে তেওঁলোকৰ লিখনি সমূহ সম্পাদকৰ হাতত জমা দিয়াত অৱহেলা কৰা পৰিলক্ষিত হয়। যাৰ ফলত সম্পাদকে কাৰ্য-ভাৱ গ্ৰহণ কৰাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি আলোচনী প্ৰেছমুখী হোৱালৈকে প্ৰৱন্ধ পাতি বিচাৰি কেবাবাবলৈ জাননী দিব লগাত পৰে। মূলতঃ এই দুটা কাৰণতে আলোচনীখন আগতীয়াকৈ প্ৰকাশ হোৱাত বাধাৰ সৃষ্টি হয়।

সেয়ে আমি সমূহ ছাত্র-ছাত্রীক অনুৰোধ কৰোঁ যাতে ভৱিষ্যতে তেওঁলোকে এই দুয়োটা কথাৰ মনত ৰাখে আৰু আমাৰ আলোচনীখন গাম্ভীৰ্য অটুট ৰাখি আলোচনীখন আগতীয়াকৈ প্ৰকাশ কৰাত সহায় কৰে।

কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰ :

যোৱা ইং ১৯৮৭-৮৮ চনৰ নিৰ্বাচনত যি সকল ছাত্র-ছাত্রী, বন্ধু-বান্ধৱীয়ে মোক আলোচনী সম্পাদকৰ পদত জয়যুক্ত কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ সেৱা আগবঢ়োৱাত সহায় কৰিলে তেওঁলোকলৈ মোৰ অকৃত্ৰিম কৃতজ্ঞতা নিবেদন কৰিছোঁ। লগতে আলোচনীখন সৰ্বাংগ সুন্দৰকৈ প্ৰস্তুত কৰাত অৰিহণা আগবঢ়োৱা সম্পাদনা সমিতিৰ শিক্ষা-গুৰুসকলে মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

আলোচনীখন প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত অধ্যক্ষ মহোদয় প্ৰমুখ্যে যি সকল শিক্ষাগুৰু তথা বন্ধু-বান্ধৱীয়ে তেওঁলোকৰ বহুমূলীয়া প্ৰৱন্ধ-পাতি যোগান ধৰি অথবা আন প্ৰকাৰে সহায়-সহযোগিতা আগবঢ়াই সহায়ৰ হাত আগবঢ়ালে তেখেত সকলৰ

ওচৰত আৰু উৎসাহ উপদেশ সহায় সহযোগিতা আদিৰে আমাক আগবাঢ়ি যোৱাত সহায় কৰা বাবে অন্যান্য শিক্ষাগুৰু সকল আৰু ছাত্র-ছাত্রী বন্ধু-বান্ধৱীৰ ওচৰত আমি ঋণা। আলোচনী সংক্ৰান্তত বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন কাৰণত সহায় সহযোগিতা লবলগীয়া হোৱা কাৰণে মহাবিদ্যালয়ৰ কাৰ্যালয়ৰ মুখ্য সহায়ক শ্ৰীকণক দাস প্ৰমুখ্যে কাৰ্যালয়ৰ বাকী সকলে আমাৰ আন্তৰিক শলাগ জ্ঞাপন কৰিলে।

মোৰ কাৰ্যকালত সকলো দিশৰ পৰা সহায় সহযোগিতাৰ লগতে বিভিন্ন অভিজ্ঞতা দান কৰা শিক্ষাগুৰু মাননীয় অধ্যাপক দিলীপ দাসৰ চৰণত মোৰ শিৰ সদায় নত। লগতে মোৰ বন্ধু-বান্ধৱী পৰাগ, গৌতম, মীৰা, মনোমোহন, অঞ্জু, নমিতা আৰু অক্ষয়লৈ মোৰ মৰম আৰু কৃতজ্ঞতা থাকিল।

জৱাহৰ জ্যোতিৰ এই সংখ্যাটি প্ৰকাশৰ দায়িত্ব লোৱা বাবে জনতা প্ৰেছৰ স্বত্বাধিকাৰী শ্ৰীযুত যোগেশ পাল ডাঙৰীয়া আৰু প্ৰেছৰ অন্যান্য কৰ্মীলৈ আমাৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

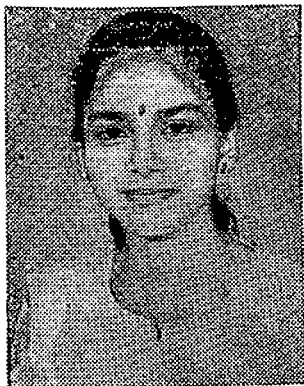
শেষত অনিচ্ছাকৃত ভুল-ভ্ৰান্তিৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ, কৰ্তৃপক্ষ, শিক্ষাগুৰু, সমূহ ছাত্র-ছাত্রী আৰু মুখী পঢ়ুৱৈ ৰাইজৰ ওচৰত কবযোৰে ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা মাগি ভৱিষ্যতলৈ জৱাহৰলাল নেহৰু মহাবিদ্যালয়ৰ লগতে 'জৱাহৰ জ্যোতি'ৰ উন্নতি কামনা কৰিলোঁ।

ধন্যবাদেৰে

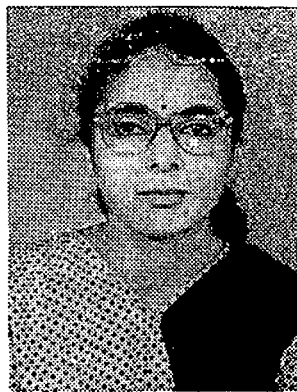
শ্ৰীশংকৰ মহন্ত

সম্পাদক, জৱাহৰ জ্যোতি।

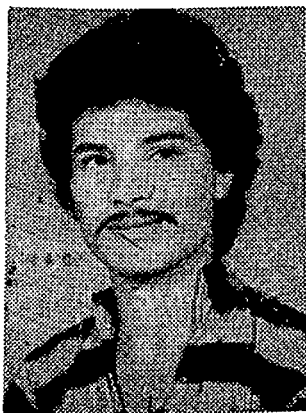
আমাৰ প্ৰতিভা :

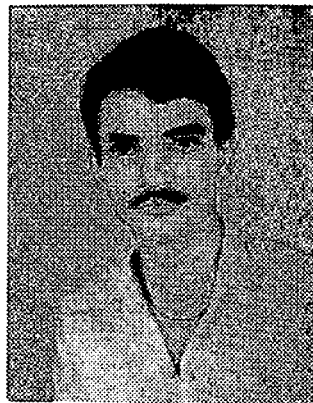
মিচ. জুবি বৰুৱা
বহুবৰ শ্ৰেষ্ঠ গায়িকা

মিচ. বঞ্জু গোস্বামী
বহুবৰ শ্ৰেষ্ঠ অভিনেত্ৰী

জ্যোতিষ দাস
বহুবৰ শ্ৰেষ্ঠ খেলুৱৈ

কমল কণিতা
বহুবৰ শ্ৰেষ্ঠ অভিনেতা

আমাৰ আৰু এক প্ৰতিভা :

১৯৮৮ চনৰ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত অনুষ্ঠিত আন্তঃ মহাবিদ্যালয় খেল মহোৎসৱৰ দেহশ্ৰী প্ৰতিযোগিতাত সোণৰ পদক লাভ কৰি 'মিঃ গুৱাহাটী ইউনিভাৰচিটি' সন্মানেৰে বিভূষিত হোৱা আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ জিতেন কলিতা। উল্লেখযোগ্য যে ১৯৮৬ চনতো শ্ৰীকলিতা একে সন্মানেৰে বিভূষিত হৈছিল।

১৯৮৭-৮৮ ইং চনৰ মহাবিদ্যালয় সম্ভাৱ্য বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাৰ ফলাফল :

খেল বিভাগৰ ফলাফল :

: ল'ৰাৰ শাখা :

১০০ মিটাৰ দৌৰ :

- ১ম—শ্ৰীজ্যোতিষ দাস (উঃ মাঃ ২য়)
২য়— „ বিপ্লু বৰা (উঃ মাঃ ১ম)

২০০ মিটাৰ দৌৰ :

- ১ম—শ্ৰীজ্যোতিষ দাস (উঃ মাঃ ২য়)
২য়— „ বিজেন বাভা (উঃ মাঃ ১ম)
„— „ বিপ্লু দাস (উঃ মাঃ ১ম)

৪০০ মিটাৰ দৌৰ :

- ১ম—শ্ৰীজ্যোতিষ দাস (উঃ মাঃ ২য়)
২য়— „ বিপ্লু দাস (উঃ মাঃ ২য়)

৮০০ মিটাৰ দৌৰ :

- ১ম—শ্ৰীজ্যোতিষ দাস (উঃ মাঃ ২য়)
২য়— „ বিপ্লু দাস (উঃ মাঃ ১ম)

বিলেবেচ্ : ১০০ x ৪

- ১ম—শ্ৰীজ্যোতিষ দাস (উঃ মাঃ ২য়)
„ „ বিপ্লু দাস (উঃ মাঃ ১ম)
„ „ বিপ্লু বৰা (উঃ মাঃ ১ম)
„ „ সূৰ্য কান্ত বড়ো (উঃ মাঃ ১ম)
২য়—শ্ৰীগোপীনাথ চৌধুৰী (উঃ মাঃ ১ম)
„ „ নিবন্ধন মণ্ডল (উঃ মাঃ ২য়)
„ „ মঃ চামচুল আলী (উঃ মাঃ ২য়)
„ „ চাহলীম আলী (উঃ মাঃ ২য়)

বিলেবেচ্ : ৪০০ x ৪

- ১ম—শ্ৰীজ্যোতিষ দাস (উঃ মাঃ ২য়)
„ „ বিপ্লু দাস (উঃ মাঃ ১ম)
„ „ পৰন বাভা (স্নাতক ৩য়)
„ „ মনোমোহন বসুমতাৰী (উঃ মাঃ ১ম)
২য়—শ্ৰীমুহিন কলিতা (উঃ মাঃ ১ম)
„ „ গোপীনাথ চৌধুৰী (উঃ মাঃ ১ম)
„ „ গণেশ বয় (উঃ মাঃ ১ম)
„ „ সুবিন বাভা (উঃ মাঃ ১ম)

হাই জাম্প :

- ১ম—শ্ৰীপ্ৰসন্ন বাভা (উঃ মাঃ ১ম)
২য়— „ বাজেশ্বৰ বড়ো (উঃ মাঃ ২য়)

লং জাম্প :

- ১ম—শ্ৰীসূৰ্য কান্ত বড়ো (উঃ মাঃ ১ম)
২য়— „ প্ৰসন্ন বাভা (উঃ মাঃ ১ম)

ট্ৰিপ্পল জাম্প :

- ১ম—শ্ৰীবিপ্লু বৰা (উঃ মাঃ ১ম)
২য়— মঃ মকিল আহমেদ (স্নাতক ২য়)
„ „ শ্ৰীসূৰ্য কান্ত বড়ো (উঃ মাঃ ১ম)

জেল্লিন থ্ৰো :

- ১ম—শ্ৰীদীপক কলিতা (উঃ মাঃ ১ম)
২য়— „ মতিলাল বাভা (স্নাতক ৩য়)
„ „ অমৰ দাস (স্নাতক ২য়)

ডিচ্কাচ থো :

১ম—শ্ৰীমনোবৰ্জেন বাভা (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ মতিলাল বাভা (স্নাতক ৩য়)

স্বৰ্ণপুত :

১ম—শ্ৰীমতিলাল বাভা (স্নাতক ৩য়)

২য়— „ পুনিবাম বাভা (স্নাতক ৩য়)

ভলীবল :

চেম্পিয়ন শ্বিপ—স্নাতক ২য় বাৰ্ষিক দল

বাণাৰ্চ আপ—উঃ মাঃ ২য় বাৰ্ষিক দল

ক্ৰিকেট :

চেম্পিয়ন শ্বিপ—উঃ মাঃ ২য় বাৰ্ষিক দল

বাণাৰ্চ আপ—স্নাতক ৩য় বাৰ্ষিক দল

বহুবৰ শ্ৰেষ্ঠ খেলুৱৈ—শ্ৰীজ্যোতিৰ দাস ।

: ছোৱালাৰ শাখা :

১০০ মিটাৰ দৌৰ :

১ম—মিচ্ সংঘামিত্ৰা বড়ো (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ দৈবো বাভা (স্নাতক ১ম)

২০০ মিটাৰ দৌৰ :

১ম—মিচ্ সংঘামিত্ৰা বড়ো (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ দৈবো বাভা (স্নাতক ১ম)

৪০০ মিটাৰ দৌৰ :

১ম—মিচ্ সংঘামিত্ৰা বড়ো (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ দৈবো বাভা (স্নাতক ১ম)

বিলেবেচ্ : ১০০ x ৪

১ম—মিচ্ সংঘামিত্ৰা বড়ো

„ „ জয়ানী বড়ো

„ „ বিনীতা দাস

„ „ বীণাপাণি বাভা

২য়—মিচ্, দৈবো বাভা

„ „ বীতা বসাক

„ „ নমিতা বসাক

„ „ প্ৰতিভা দাস

বেলেঞ্চ বেচ :

১ম—মিচ্, সোণা বসুমটাৰী (উঃ মাঃ ১ম)

২য়—মিচ্, প্ৰতিভা দাস (স্নাতক ২য়)

জেভলিন থো :

১ম—মিচ্, সংঘামিত্ৰা বড়ো (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ বিনীতা দাস (উঃ মাঃ ১ম)

স্বৰ্ণপুত :

১ম—মিচ্, সংঘামিত্ৰা বড়ো (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ সোণা বসুমটাৰী (উঃ মাঃ ১ম)

ডিচ্কাচ থো :

১ম—মিচ্, সোণা বসুমটাৰী (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ বীতা বসাক (স্নাতক ৩য়)

ব্ৰাইণ্ড হিট :

মিচ্, বঙ্গু গোস্বামী (উঃ মাঃ ১ম)

বহুবৰ শ্ৰেষ্ঠা খেলুৱৈ—মিচ্, সংঘামিত্ৰা বড়ো

: ছাত্ৰ জিৰণি কোঠা বিভাগৰ ফলাফল :

কেবম : (একক)

চেম্পিয়ন শ্বিপ—শ্ৰীবিপুল দাস (উঃ মাঃ ১ম)

বাণাৰ্চ আপ—শ্ৰীগণেশ বয় (উঃ মাঃ ১ম)

কেবম : (দ্বৈত)

চেম্পিয়ন শ্বিপ—শ্ৰীনিবৰ্জেন মণ্ডল (উঃ মাঃ ২য়)

শ্ৰীগণেশ বয় (উঃ মাঃ ১ম)

বাণাৰ্চ আপ—শ্ৰীঅৰুনী কুমাৰ ডেকা (স্নাতক ১ম)

শ্ৰীগুৰ্ণেন্দু বাভা (স্নাতক ১ম)

বেডমিণ্টন : (একক)

চেম্পিয়ন শ্বিপ—শ্ৰীজ্যোতিষ দাস (উঃ মাঃ ২য়)

বাণাচ আপ—শ্ৰীসুনীল ঠাকুৰীয়া (স্নাতক ২য়)

বেডমিণ্টন : (দ্বৈত)

চেম্পিয়ন শ্বিপ—শ্ৰীদিলীপ দাস (স্নাতক ১ম)

„ লক্ষেশ্বৰ হাজৰিকা (স্নাতক ১ম)

বাণাচ আপ—শ্ৰীজ্যোতিষ দাস (উঃ মাঃ ২য়)

মঃ আমজেদ আলী (স্নাতক ২য়)

: ছাত্ৰা জিৰণি কোঠা বিভাগৰ ফলাফল :

বিঃ : (এজনীয়া)

১ম—মিচ্ বীতা বসাক (স্নাতক ৩য়)

২য় - „ আবতি কলিতা (উঃ মাঃ ১ম)

বিঃ : (দুজনীয়া)

১ম—মিচ্ বীতা বসাক (স্নাতক ৩য়)

„ নমিতা বসাক (স্নাতক ৩য়)

২য়—মিচ্ বুলু বাণী দাস (স্নাতক ৩য়)

„ কণমাই বাভা (স্নাতক ৩য়)

বেডমিণ্টন : (এজনীয়া)

১ম—মিচ্ বীতা বসাক (স্নাতক ৩য়)

২য় - „ বঞ্জুবাণী গোস্বামী (উঃ মাঃ ১ম)

পুষ্প সজা :

১ম—মিচ্ নমিতা বসাক (স্নাতক ৩য়)

২য়— „ উমা কলিতা (স্নাতক ১ম)

: সাংস্কৃতিক বিভাগৰ ফলাফল :

বৰগীত :

১ম—মিচ্ পছমী পাঠক (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ জুৰি বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

আধুনিক গীত :

১ম—মিচ্ দিপীকা কলিতা (স্নাতক ১ম)

২য়— „ জুৰি বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

জ্যোতি সংগীত :

১ম—মিচ্ জুৰি বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ দিপীকা কলিতা (স্নাতক ১ম)

বিষ্ণু বাভা সংগীত :

১ম—মিচ্ জুৰি বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ দিপীকা কলিতা (স্নাতক ১ম)

ভজন :

১ম—মিচ্ জুৰি বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ দিপীকা কলিতা (স্নাতক ১ম)

গজল :

১ম—মিচ্ জুৰি বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ দিপীকা কলিতা (স্নাতক ১ম)

বড়োগীত :

১ম—শ্ৰীহৰিনাবায়ণ বয় (স্নাতক ২য়)

২য়— „ সোণা বসুমটাৰী (উঃ মাঃ ১ম)

বাভাগীত :

১ম—মিচ্ পছমী পাঠক (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ দিপীকা কলিতা (স্নাতক ১ম)

ভূপেন্দ্ৰ সংগীত :

১ম—মিচ্ জুৰি বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ পছমী পাঠক (উঃ মাঃ ১ম)

লোকগীত :

১ম—শ্ৰীহৰিনাবায়ণ বয় (স্নাতক ২য়)

২য়—মিচ্ পছমী পাঠক (উঃ মাঃ ১ম)

বনগীত :

১ম—মিচ্ জুৰি বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ পছমী পাঠক (উঃ মাঃ ১ম)

বিহুগীত :

১ম—মিচ্ পছমী পাঠক (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ জুৰি বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

জিকিৰ :

১ম—শ্ৰীপংকজবীৰ দাস (উঃ মাঃ ২য়)

২য়— „ হৰিনাবায়ণ বয় (স্নাতক ২য়)

বহুবৰ শ্ৰেষ্ঠ সংগীত প্ৰতিযোগী—মিচ্ জুৰি বৰুৱা

ভেশছন :

১ম—মিচ্ কনকলতা বায়ন (স্নাতক ৩য়)

২য়—শ্ৰীমোহন বৈশা (উঃ মাঃ ১ম)

একক অভিনয় :

নিচুকনি বঁটা—শ্ৰীঅৱনী কুমাৰ ডেকা (স্নাতক ১ম)

কৌতুক :

নিচুকনি বঁটা—শ্ৰীগোপীনাথ চৌধুৰী (উঃ মাঃ ১ম)

শ্ৰেষ্ঠ নাট্য দল—“মৌন শৃংখল”

শ্ৰেষ্ঠ অভিনেতা—শ্ৰীকমল কলিতা (স্নাতক ২য়)

শ্ৰেষ্ঠা অভিনেত্ৰী :

নিচুকনি বঁটা - মিচ্ বঞ্জু গোস্বামী (উঃ মাঃ ১ম)

একক বিহু নৃত্য :

১ম—মিচ্ পৰী বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ বঞ্জু গোস্বামী (উঃ মাঃ ১ম)

আধুনিক নৃত্য :

১ম—মিচ্ উমা কলিতা (স্নাতক ১ম)

২য়— „ পৰী বৰুৱা (উঃ মাঃ ১ম)

„ „ বঞ্জু গোস্বামী (উঃ মাঃ ১ম)

: সাহিত্য প্ৰতিযোগিতাৰ ফলাফল :

অসমীয়া চুটি গল্প :

১ম - শ্ৰীনিৰ্মল দাস (স্নাতক ১ম)

২য়— „ অতুল দাস (স্নাতক ১ম)

„ „ গজমতী সাহা (স্নাতক ১ম)

অসমীয়া কবিতা :

১ম—শ্ৰীবিৰিঞ্চি কুমাৰ বাভা (স্নাতক ৩য়)

২য়— „ গোপাল চন্দ্ৰ কলিতা (উঃ মাঃ ১ম)

„ „ বজ্জনী কান্ত বড়ো (উঃ মাঃ ১ম)

: আৱৃতি প্ৰতিযোগিতাৰ ফলাফল :

(ক) অসমীয়া :

১ম—মিচ্ বঞ্জু গোস্বামী (উঃ মাঃ ১ম)

২য়—শ্ৰীনলিনী কুঃ খাখলাবী (উঃ মাঃ ১ম)

(খ) ইংৰাজী :

১ম—শ্ৰীপংকজবীৰ দাস (উঃ মাঃ ১ম)

২য়— „ নলিনী কুঃ খাখলাবী (উঃ মাঃ ১ম)

: তৰ্ক প্ৰতিযোগিতাৰ ফলাফল :

১ম—মিচ্ বঞ্জু গোস্বামী (উঃ মাঃ ১ম)

২য়—শ্ৰীনলিনী কুঃ খাখলাবী (উঃ মাঃ ১ম)

: আকস্মিক বক্তৃতা প্ৰতিযোগিতাৰ ফলাফল :

১ম—মিচ্ বুলুবাণী দাস (স্নাতক ৩য়)

২য়—শ্ৰীলক্ষেশ্বৰ হাজৰিকা (স্নাতক ১ম)

: কুইজ প্ৰতিযোগিতাৰ ফলাফল :

১ম দল—(ক) মিচ্ নমিতা বসাক

(খ) „ বীতা বসাক

(গ) মঃ ফৰিছল ইচলাম

(ঘ) শ্ৰীকমলেশ্বৰ চৌধুৰী

(ঙ) মিচ্ বুলুবাণী দাস

২য় দল - (ক) শ্ৰীঅমৰ দাস

(খ) „ ক্ষীৰোদ শৰ্মা

(গ) „ কমল কলিতা

(ঘ) „ দিলীপ দাস

(ঙ) „ মেঘধাম মেধি

: সমাজ সেৱা বিভাগৰ বাঁটা বিজয়ীসকল :

১ম—শ্ৰীকমল চৌধুৰী (স্নাতক ৩য়)

„ বকুল বৰা (উঃ মাঃ ১ম)

২য়—শ্ৰীঅমৰ দাস (স্নাতক ২য়)

„ শ্ৰীদীপজ্যোতি নাথ (স্নাতক ১ম)

৩য়—শ্ৰীপ্ৰতাপ কলিতা (উঃ মাঃ ১ম)

„ বাধা বাভা (উঃ মাঃ ১ম)

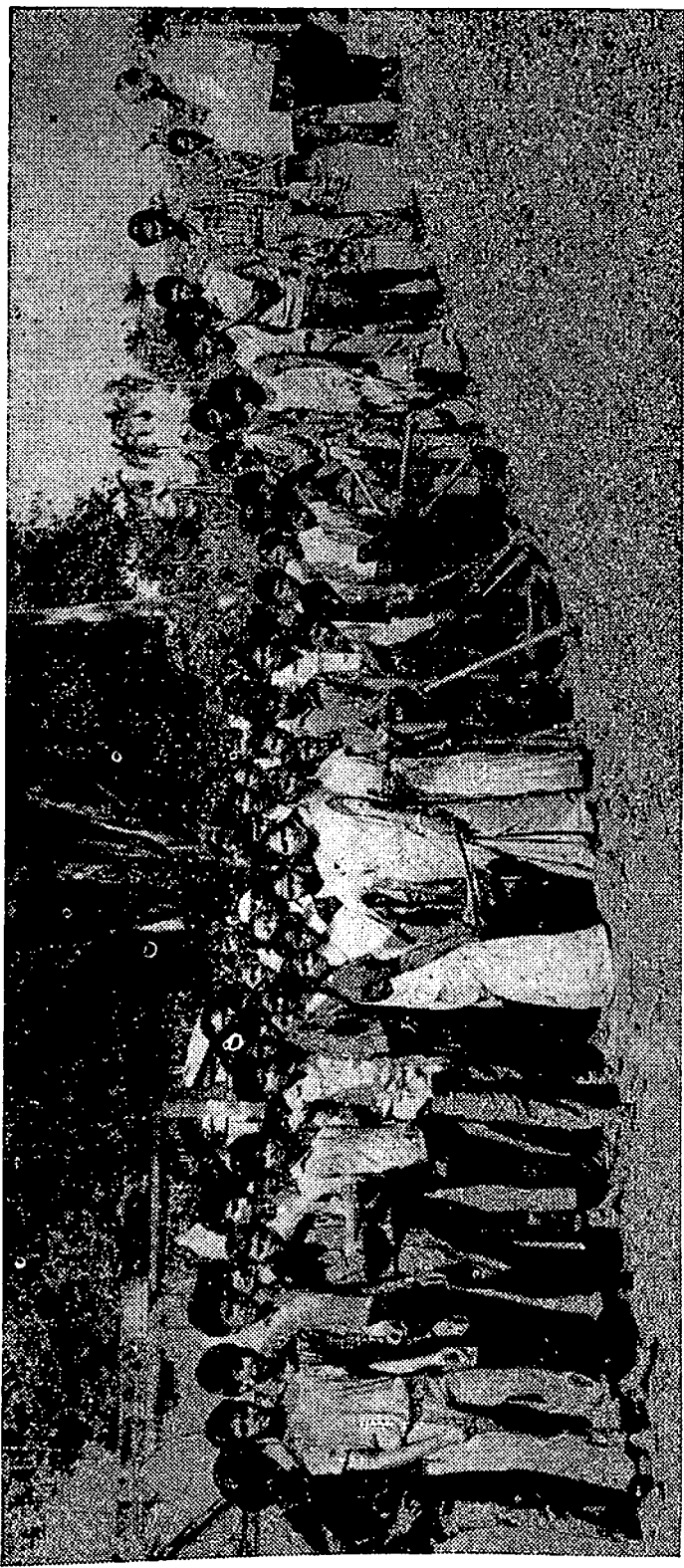

ভুল-শুদ্ধৰণি (অসমীয়া শাখা)

পৃষ্ঠা	পেৰাগ্ৰাফ	শাৰী	ভুল	শুদ্ধৰণি
৬	১	৫	ছাত্ৰ-ছাত্ৰী	ছাত্ৰ-ছাত্ৰী
৬	৩	২	সাম্প্ৰতিক	সম্প্ৰতি
৬	৩	৬	অন্ত উপায়	অসং উপায়
৮	২	২০-২১	মৌখিক কথা	মৌলিক কথা
৮	২	২৪	কবি থক	কবি থকা
৯	১	৪	কিতাপ	কিতাপৰ
১০	'মোৰ কবিতা'	১৬	জাবত	জাবত
১২	'আগত দিনৰ প্ৰতিজ্ঞা'	৩	অকাংখিত	আকাঙ্ক্ষিত
৩৩	৩	১৬	বাস্ত্বিক	বাস্ত্বিত
৩৫	১	৯	পটভূমিও	পটভূমিত
৪১	২	১১	If	It
৪৬	২	২	কবিতা	সবিতা
৪৮	১	১৫	মেক	মোক
৫০	২	১২	লোৱাব	লোৱাত
৫৯	১	১০	মত	মন
৬২	—	৩৬	সকাল	সকলে
৬৩	—	১	সমসামৰিক	সমসাময়িক
৬৩	—	৩	আমৰ	অসমৰ
৬৪	২	২	(ছপাত বাদ পৰি যোৱা পেৰাগ্ৰাফৰ শিৰোনামাৰ ঠিক পাছৰ বাক্যাংশ—অসমীয়া সাহিত্যৰ স্বনামধন্য সাহিত্যিক সাংবাদিক জ্ঞানপীঠ বঁটা বিজয়ী ড° বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যক ...)	
৬৭	১	১৮	কষ্ট-কম্পিত	কষ্ট-কল্লিত
৬৭	ফুটনোট	২	দাস	দাসে

[এইবোৰৰ উপৰিও অজানিতে হব পৰা অন্যান্য ভুল-ত্রুটিৰ বাবেও আমি আগতীয়াকৈ ক্ষমা চাইছোঁ।]

ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আঁচনিৰ ৰেঙণি :

ছমৰীয়াত অনুষ্ঠিত (২৬-৮-৮৮-০০) ৰাষ্ট্ৰীয় সেৱা আঁচনিৰ বিশেষ বাৰ্ষিক শিবিৰত কৰ্মৰত অৱস্থাৰ এটি বিশেষ মুহূৰ্তত অধ্যক্ষৰ সৈতে আমাৰ খেজাৰেক সকল ।

THE JAWAHAR JYOTI

TENTH ISSUE
1987-88

E
N
G
L
S
I
E
S
C
H
T
I
O
N

In-Charge
Dilip Das

Editor :
Sankar Mahanta

This

Section presents :

1. Autonomous Colleges---

A challenge : 1 :

Principal J C. Nath

2. Administration of Co-operative

Societies in Assam : 7 :

Miss Manisha Bhattacharyya

3. Jawaharlal Nehru College :

Past and Present : 11 :

Principal J. C. Nath

Autonomous Colleges—A challenge

Principal J. C. Nath.

In India, the concept of Autonomous Colleges is of recent origin and gained currency after the Education Commission 1964-66 recommended that outstanding colleges be granted autonomous status. It marks a radical departure from the existing system of affiliating colleges to a university in India. The idea of autonomous colleges is indeed very fascinating and has since gripped the imagination of intellectuals, thinkers, educational planners and education managers. Even the National policy on Education, 1986 has recognized the need for granting autonomy to colleges on selective basis.

Drawbacks of the affiliating pattern :

The affiliating pattern was adopted in India from the University of London (1835) when the Universities of Calcutta, Madras and Bombay were established in 1857.

What does an affiliating university do ? It simply lays down the condition of affiliations, designs courses and prescribes syllabi, conducts examinations and confers degrees. Obviously the affiliating pattern has certain drawbacks. The courses, for all affiliated colleges are uniform, leaving hardly any scope for variation ; the syllabus is rigid, often outmoded, missing the grain for the husk ; teachers who have no hand in making the syllabus of a subject, hardly take active interest in teaching it effectively; then again evaluation of the attainments of the students in a subject is done by teachers other than those who teach it. Thus the teacher is responsible neither for the course he teaches nor for the evaluation of the attainments of the students in his subject. His motivation is therefore obviously low. Under the existing pattern

the affiliated colleges are simply a passive agency for preparing students for examinations on the results of which the university confers degrees or diplomas on the students. They are devoid of any initiative in matters of changes in the educational system and curricula. A number of colleges takes an easy shelter under the university umbrella irrespective of the quality of instruction provided by them, thus bringing credit neither to the parent university nor to the colleges themselves. Moreover, there is always a communication gap between the University and its affiliated colleges and as a result, a lot of valuable time is lost. It is also a fact that the existence of a large number of affiliated colleges in a University—at varying stages of development—has proved to be a drag on the process of modernization and improvement of standards.

Need of autonomy :

After independence, the outlook on national education has changed. Educational institutions are no lon-

ger considered agencies for preparing students for examinations and degrees only but as instruments of social changes. As our society is diverse and its problems vary from place to place, variations in approach are needed. At the same time acute problems call for quicker solutions to meet the new situation, academic decisions for making innovations and designing curricula and methods more relevant to the area in which an institution works should also be quick. The decision for bringing about innovations and effective implementation can be taken more expeditiously by a smaller body than the University. Hence the need for autonomy. "The autonomous status for colleges aims at giving opportunity to the teachers and students to make innovations, utilize their creative talent, improve the standards of teaching, examination and research and quickly respond to social needs".

What kind of autonomy :

The autonomy recommended is academic. The autonomous colleges

will have the freedom to (a) determine its own courses of study and prescribe the syllabi; (b) frame rules of admission; (c) evolve methods of teaching and learning; (d) conduct examinations; and (e) devise its own methods of evaluation.

The autonomy is contemplated as a means to achieve higher standards and greater creativity in future, and to make an autonomous college responsible for the quality and content of education it imparts and also for assessment of the attainments of students for award of degrees.

Autonomy for all ? And for what period ?

Autonomy is not be given to all and sundry colleges. Only those colleges which have attained considerable maturity, have resources, physical facilities, have the determination to do quality teaching reputation for good management and conducting examinations, and have shown good results in University examinations, can direct their efforts towards modernization and

improvement and are prepared to accept responsibility for consequences. are to be considered for granting autonomous status. It must not be taken for granted that once a college is selected for granting autonomous status, autonomy is conferred on it once for all. It is to be reviewed from time to time and if any autonomous college fails to maintain the desired standard it will be open to the university to revoke the autonomous status at any time. The Education Commission (1964-66) is very clear when it declares—

‘The privilege cannot be conferred once for all and it will have to be continually earned and deserved and it should be open to the University, after careful scrutiny of the position to revoke the autonomous status if the college at any stage begins to deteriorate in its standards.’

Relationships with the parent University ?

What will be the relation of an autonomous college with the parent University ? First, autonomous status

will be conferred on a college by the parent university with the concurrence of the state government and the U. G. C. for a specific period of time, say for 5 years, which may be extended on an application made by the college. Secondly, the University shall have power to revoke the autonomy conferred at any time after scrutiny and after giving the due notice of such intention to the college concerned before the expiry of the period for which autonomy is granted in case of deteriorating standard or for any other good cause. Thirdly, the University will confer degrees, diplomas or other distinctions on persons who successfully completed an approved course of study in an autonomous college and on the results of examinations conducted by the college. The name of the autonomous college shall however be indicated in the diploma issued to the candidates. (It is also contemplated that selected autonomous colleges may, in due course, be allowed to award their own degrees by considering them

under the deemed university provision of the U. G. C. Act.). Fourthly, there shall be nominees of the university to the different Bodies of an autonomous college, namely. Governing Body, Academic Council, Board of studies etc to represent the university in these Bodies. Lastly, notwithstanding conferment of autonomous status to a college, all provisions of the Act, the Statutes, Ordinances and the Regulations of the parent University shall be applicable to the college except those relating to matters specified in the terms and conditions of autonomy. The University shall continue to exercise its general power and supervision over the College.

A Challenge to be met :

The idea of autonomous colleges is a challenge to the educational policy makers and educational planners who should be bold enough to encourage autonomous status to the colleges so as to improve the quality of teaching, learning and examinations. Already several states in India like Tamil Nadu, Andhra

Pradesh and Maharastra have granted autonomous status to some of their outstanding colleges, Tamil Nadu having the largest number of autonomous colleges. The two Universities of our State—Gauhati and Dibrugarh—should take immediate decision on the matter and move the State Government to effect necessary amendments to the respective University Acts in order to accommodate the provisions for creation of autonomous Colleges. To begin with at least three prominent colleges of the state, namely, Cotton College at Guwahati, J. B. College at Jorhat and G. C. College at Silchar should be granted autonomous status on experimental basis from the ensuing academic year. Necessary statutes on the model of Madras University Statutes for autonomous Colleges, should be made without delay. I am convinced that autonomous colleges are worth having. The authorities should be mentally, intellectually and organizationally prepared for it.

A word of caution is however

necessary. A proposal for autonomous college should be considered only on merit and not on political or any other consideration, keeping in view the raising of standards in teaching, learning and examinations. A clamour for autonomy for colleges is not unlikely. But under no circumstances undeserving colleges should be considered for granting autonomous status. Political interference on the matter should be resisted at all costs. There should be considerable spade work for attaining autonomous status. No college should be considered for autonomous status before expiry of 10 years from the date of its establishment. On attaining autonomous status, the management of the college should take a decision to run a good college and should not interfere with the Principal in any way. The Principal must be a strong man intellectually and morally and must be capable of carrying with him the largest number of his teachers to put in his ideas and programmes into action.

He is the pivot in the college as scheme will depend on the personality and vision of the Principal. Vice-Chancellor is in the University and much of the success of the

[Read in the Seminar on Autonomous Colleges (April 19-20, 1988) sponsored by the U. G. C., New Delhi, organised by G. U.]

Administration of Co-operative Societies in Assam

Miss Manisha Bhattacharyya.

Lecturer, Deptt. of
Political Science.

Co-operative Society means an organisation of a body of members who voluntarily associate themselves to promote mutual interest in the shape of profits accrued as dividend on items of purchases. The word Co-operation connotes self-help and mutual aid and as such it implies : each for all and all for each.

The idea of Co-operative credit Society had been borrowed from Germany and was introduced in India by Mr. Fredrick Nicholson. The co-operative movement in Assam started after the enactment of the Co-operative Societies Act of 1904. Subsequently, Co-operative Societies Act, 1912 provided for formation of both credit and non-credit societies. At present all the states in India have their own Co-operative Societies. These Co-operative Soci-

eties under the patronage of the Govt, march ahead to achieve the desired goals as per principles of Co-operation.

Co-operative Society aims at the socio-economic advancement of the members and prosperity of the society as a whole. The following are the basic principles of Co-operative Societies adopted by the international Co-operative alliance—

1. Voluntary, open and active membership. (Without restriction of social, political and religious discrimination.)
2. Democratic control.
3. Limited interest on Share Capital.
4. Patronage dividend.
5. Promotion of education.
6. Mutuality.

The Co-operative movement in Assam received a serious set-back

during the great depression of the thirties. However, due to timely efforts of the Govt. the movement managed to survive. But, the position further deteriorated at the time of Independence when the movement was virtually on the verge of decay and decline.

After independence, Co-operative Societies Act, 1949 was passed repealing the old Act. During the First Five Year plan financial assistance from the Reserve Bank of India was duly accorded to revitalise the institution of Co-operative Societies. As a result, the Assam Co-operative Apex Bank was set-up in 1948 and was entrusted with the onerous task of supplying credit to the Co operative Societies. During the Second Five years plan, the Co-operative organisation was re-oriented on the lines of recommendations of the Rural Credit Survey Committee of the Reserve Bank of India. During the Third and the Fourth Five year plan emphasis was laid on the rationalisation of the credit structure at primary level on

the basis of viability. During the Fourth Five Year plan, the policies and procedures of credit—Co-operative Societies and land development banks were oriented in favour of small cultivators. The Co-operative societies have thus made a phenomenal progress during the plan period. Besides the primary credit societies, various categories of Service Co-operative Societies, Industrial Co-operative Societies, Farming Co-operative Societies, Co-operative marketing Societies and Producers Co-operative Societies have been established. The Govt take-over of food grains trade in paddy which is being implemented through the Co-operative is note worthy in this context. To carry out the trade some new types of Co-operatives have been organised throughout the state.

Now it is said that the Co-operative Societies provide balanced direction and a sense of value to our economy more particularly. Co-operative is considered to be the principal form of organisation in the field of agri-

culture and allied enterprises—cottage and small-scale industries, consumer distribution and myriad other economic activities. The Rural Credit Survey Committee Report (1955) recommended what has come to be known as integrated scheme of Rural Credit. The scheme envisaged that Co-operative Credit institutions would be the principal agency of agricultural finance. Co-operatives are involved in the procurement and distribution of food grains and other essential commodities of good quality at fair prices to the common man. After the Chinese aggression in 1962, the centrally sponsored scheme was launched to set up Co-operative whole sale and retail stores throughout the country. Following the devaluation in 1966, departmental stores were established in major cities to make a massive impact on the situation created by inflation and scarcity.

Co-operative development depends, as development in other spheres and sectors, on professional management. According to the Co-operative

Societies Act, the management power is vested to the General Body, Managing Committee, President and the Secretary. The supreme authority is vested with the General Body of the society. It consists of those who are eligible to vote at General Meetings of the society. The meeting of the General Body should be held every year. In this general meeting the body elects the Managing Committee, the President, the Secretary and other members of the society.

The management of the affairs of a Registered Society is directly entrusted to the Managing Committee elected by the General body of the members of that society. The tenure of office of the Managing Committee is one year.

The main functions of the President of the society are—(i) to preside over the meetings of the General Body and the Managing Committee. (ii) to keep control over the Secretary of the Society. (iii) to execute the decisions taken by the Managing Committee.

The main functions of the Secretary of the society are—(i) to carry on the day to day affairs of the society in conformity with the decisions of the Managing Committee. (ii) to summon meetings of the society, attend the meetings and record their proceedings etc.

An Internal Auditor is also appointed by the General Body to audit the accounts of the society.

To carry out different works of the society in different spheres some personnel are appointed in various branches. In every branch there is one in-charge and under him many sub-ordinate employees are appointed as deemed necessary. There is also scope for training and promotion for the employees.

The capital of a Co-operative Society is collected from different sources. The members of the society should pay their share capital and entry fees as fixed by the Co-operative Rules.

Sometimes the societies can accept deposits from the members or other people to increase the amount of capital. Loans from the Govt. and the Bank are another source of capital. Besides these, the Govt. also allows grants-in-aid for the management of the business of the society. But the main source of the fund of the Co-operative is derived from the profits of its own business.

The development of the Co-operative Societies depends on healthy and sound management. Members should take the societies as their own institutions and should work together for a common objective i. e. mutual benefit. The aim, object, principle etc. of the societies should be broadly circulated among the general people and sincere effort should be to popularize the societies. Co-operation of the Govt. and the general people is of utmost necessity for its progress. ●

Jawaharlal Nehru College : Past and Present

Principal J. C. Nath

Our College has just completed 24 years on 3 August '88. Born as a night college in 1964, under the shelter of the local Boys' High School, with only 60 (sixty) students on roll in the one year Pre-University Course in Arts of Guwahati University, it moved to its permanent home two kilometres west of Boko Police Station on the northern side of N. H. 37 on August 13, 1967. It was accorded first Degree Affiliation in Arts by Guwahati University in 1967 and made history when it was brought under Deficit Grant-in-Aid System in September, 1969 with only 72 (seventy two) students on roll ! Guwahati University was pleased to accord permission to open Honours in Assamese and Economics in 1977. The college has opened Science Stream in 1986 with permission of Assam Higher Secondary Education Council.

Initial difficulties overcome :

When the college started functioning, it had to face a number of difficulties. The entire area between Chhaygaon and Dudhnai was predominantly tribal and undeveloped ; the people were educationally, socially and economically most backward ; feeder schools were few and enrolment was very low ; fund position was weak ; qualified teachers at meagre salary offered were not easily available. The college was without a regular and qualified Principal for the initial year. The then Secretary of the sponsoring Committee and Head Master of Boko High School, Sri A. K. Adhikary, B. A. was placed in charge of the college as honorary acting Principal until 1st Sept. '65 on which date the present incumbent took over as its regular and permanent Principal after resigning his teachership in Cotton College.

In 1966 there was a financial crisis and the college faced a virtual closure. It was Late P. K. Choudhuri, the then M. L. A. of Boko and President of the G. B. who came to its rescue first by launching a collection drive and later as a Member of the Chaliha Cabinet, by bringing the college under Deficit Grant in Aid System from 1st September, 1969. The college suffered yet another setback in 1972 when the enrolment fell considerably for introduction of Assamese as medium of instruction in colleges under Guwahati University as the local Garo students migrated to Barapani, Tura and other colleges in Meghalaya, and also for the establishment of two more colleges in the neighbouring areas of Nagarbera and Dudhnoi.

But good days were not very far off. With the establishment of many new High schools in the neighbouring areas, development of communication and motorable roads, consolidation of financial position due to improved enrolment and introduction of Deficit Grant in Aid System and stability of Staff, the

college steadily moved ahead. An atmosphere of discipline and dedication both among the teachers and the students as well as a sense of willing co-operation among them also helped the authorities in its smooth management and future development.

Provision for instruction :

The college is affiliated to Guwahati University in Arts Faculty. It has provision for teaching Degree Major Course in Assamese and Economics and Pass course in Assamese (M . I. L. and Elective), English, Economics , Political Science, History, Geography, Anthropology and Education. The college has been permitted by A. H. S. E. C. to open Science Stream upto + 2 stage since 1986. The college authorities are making necessary preparations for starting Degree Course in Science from the ensuing academic session in June, 1989.

Teaching Staff :

There are altogether twenty nine members on the Teaching Staff of whom twenty four are in the Arts

Faculty and five are in the Science Faculty. Of the twentyfour teachers in the Arts Faculty, twenty three are appointed against sanctioned posts in the U. G. C. scale of pay and allowances admissible under the rules and the remaining one is maintained by the college out of its own funds. All the teachers in the Science Faculty are appointed at consolidated salary borne by the college as no grant, recurring or non-recurring, has so far been received from the Govt. Eight teachers—four each in Arts and Science subjects possess First Class Master Degree and the rest are 2nd class Master Degree holders in their respective subjects. It will not be out of place to mention that Govt., University, and U. G. C. rules and regulations regarding conduct, discipline, duties and responsibilities of college teachers are strictly enforced here. Teachers' attendance Register, recording arrival and departure, has been maintained ever since the establishment of the college. Instruc-

tions have been issued to the Teaching Staff to follow the latest U. G. C. guidelines regarding minimum workload of activities expected of college teachers. Attendance of teachers in the college library for study, research and preparation of class lectures has been made compulsory. The teachers have, by and large, responded favourably to these guidelines.

Welcome to the New Teachers :

A batch of young enthusiastic men and women with brilliant academic career have joined our college in different Departments during the past two years. They are :

1. Miss Mridusmita Sharma, M. Sc.
(High 2nd class) Dept of Biology.
2. Sri Abani Kumar Das, M. Sc.,
Dept of Geography (1st class)
3. Miss Minati Barman, M. Sc.,
Dept of Physics (1st class 1st)
4. Sri Jatin Medhi, M. A. Dept of
Assamese (High 2nd class)
5. Sri Kamaleswar Thakuria, M. A.
Dept of Assamese (High 2nd class)
6. Sri Shahjahan Ali, M. A. Dept
of Economics (1st class)

7. Sri Meraj Khan, M. Sc., Dept of Chemistry (1st class)
8. Miss Ujjala Devi, M. Sc., Dept of Mathematics (1st Class)
9. Sri Jitendra Kr. Choudhury, M Sc. Dept of Biology (1st class)
10. Sri Jugal Kishore Nath, M. Sc. Dept of Geography (High 2nd class)

We offer our warmest felicitations to all of them and welcome them to the happy family of Jawaharlal Nehru College. We also remember the association and services of the undernoted teachers who left our institution during the period under review,

1. Sri Khagesh Sen Deka, M. A., Dept of Assamese.
2. Sri Madan Das, M. Sc., Dept of Chemistry
3. Sri Kamini Mohan Sarma, M. A., Dept of English
4. Sri Jaysankar Hazarika, M. Sc., Dept of Geography
5. Miss Chitralekha Talukdar, M.Sc., Dept of Physics.
6. Miss Nibha Talukdar, M. Sc., Dept of Mathematics.
7. Miss Manisha Bhattacharya, M.A. Dept of Education.

We wish them well in life.

Enrolment

In the initial years low enrolment was a dismal feature of the college and had hampered its rapid growth. Now the problem is just the reverse. From 60 in 1964, the enrolment has risen to 820 in 1988. Of the 820 students, 580 are boys and 240, girls: 260 belong to scheduled tribes, 32 to scheduled castes, 135 to other Backward classes and the remaining 387 to General category. To avoid conjection and over crowding, and to make teaching more effective, a new section in the 1st year H. S. class in the morning shift has been opened from the session 1988-89. This has, however, added to the financial burden on the college authorities.

Classroom accommodation :

The college has a total floor area of 10,180 sft. consisting of two halls and sixteen rooms of various sizes for holding the classes, tutorials and seminars and accommodating the laboratories and a museum. With the introduction of the Three Year Degree Courses more rooms

are needed to hold the classes. The State Government agreed to provide building grants to the colleges for construction of additional class-rooms and accordingly sanctioned Rs. 50,000/ each to a number of colleges. But this college has not yet received any grant for this purpose from the Government of Assam. Denial of legitimate due to a college situated in a tribal and backward area is a clear case of discrimination and has been rightly resented by the people.

General discipline and teacher-taught relationship :

Now-a-days educational institutions are very often rocked by students' indiscipline and mass copying in examinations. We are proud to say that this college is free from the twin evils. Ragging and drug-addiction are unheard of here. Every year at the close of new admissions students are warned against ragging and any case of ragging brought to the notice of the authority, is promptly dealt with and drastic punishment is meted out to the

guilty person or persons. Similarly, every year before the commencement of University Examinations, meetings of the teachers are held to acquaint them with their duties and responsibilities. They are reminded that prevention is better than cure i.e. to say they should see that no chance is given to the candidates to adopt unfair means in the examination hall and then to expel them. We are glad to say that we receive full co-operation from the Students' Union, the public and also the police authorities in the smooth conduct of University examinations. We are also happy to mention that the teacher-student relationship in the college is very cordial. There is no confrontation between the college authorities and the students and we solve all internal problems through discussions, dialogues and persuasions. As a result complete peace prevails in the campus.

Examination results :

Students admitted to this College as also those admitted to other

colleges in the rural areas are mostly third divisioners. Some second divisioners and very few first divisioners come for admission to these colleges. All the brilliant students with distinction and most of the first divisioners from these areas migrate to the colleges in the urban areas, particularly to the colleges

of Guwahati for Science as well as Arts education. Bearing in mind the above fact, we can legitimately claim that pass percentage in University examinations of our College is satisfactory. The following is the results of examinations held in 1987 and 1988

1987.	appeared	passed	p. c.
H.S. (A. H. E. C.)	297	62	21%
P. U. (All casual)	93	32	34%
T. D. C. Part-I	72	23	32%
T. D. C. Part-II.	17	9	53%
B. A. Two Yr.	57	17	30%

1988.			
H, S. Arts.	272	109	40%
H. S. Science.	30	13	43%
P. U.	56		
T. D. C. Part-I	Total 90 (Gen. 60)		
	(Major 32)		
T. D. C. Part-II	Total 41 (Gen. 26)		
	(Major 15)		

Results
not out.

Extra-Curricular activities :

The extra-curricular activities are carried on under the auspices of the College Union Society formed in accordance with the provisions

of a written constitution. The Union Society organises competitions in sports, games, races, songs, dramas, debates, extempore speeches, recitations, quizzes etc. during the

annual college week and the winners are awarded prizes. The College Union Society also sends teams to various competitions like Inter-College Football Tournaments, Inter College Youth Festivals and Inter College Sports Festivals. In 1988 our College team joined the Inter College Foot Ball Tournament held at Dudhnai College and moved upto third round by defeating Habraghat College and Cotton College. In the Inter College Sports Festival held at Guwahati in December 1988 Sri Jiten Kalita of our College won a gold medal and became 'Mr. Guwahati University' in the best body competition. It may be mentioned that Sri Kalita earned the title of 'Mr. Guwahati University' in 1986 also.

N. S. S. activities :

We have a Unit of 100 cadets under the National Social Service Scheme which has been rendering commendable services to the rural community since its inception. This year a special camp at Chhamaria Satra—a seat of Vaishnavite religion and culture was organised

from 26th unprecedented to 31st October 1988. The unprecedented and devastating floods of August this year ravaged the entire village, damaging houses, properties and crops in the fields, snapping roads including the P. W. D. road connecting Boko with Chhamaria and thus disrupting communications with neighbouring areas. Our volunteers collected donations and materials, mainly bamboos and thatches, set up a camp at Chhamaria High School and in collaboration with the local youths and students of the High School repaired roads, built houses of some poor and helpless families, repaired school buildings, raised their compound fences and planted trees in the Satra proper and in the neighbouring villages of Baralimara and Balijhar inhabited by religious and linguistic minorities. Besides these constructive works, our boys and girls organised cultural functions of songs, dances, recitations, debates, quizzes and held meetings to enlighten the village folk about problems of health, sanitation, illiteracy etc.

Dr. D. Konwar of Chhamaria Public Health Centre gave a valuable talk on the 'Problems and Preservation of Rural Health'. Our volunteers could earn spontaneous appreciation of the local people by their strenuous and selfless activities. It may be recalled that our N. S. S. volunteers rendered commendable job during the period of floods, by organising relief camps rescuing marooned people and distributing relief materials in close co-operation with the Government agencies and other public organisations.

The valedictory meeting at the close of the camp held on 31.10.88 under the presidentship of the Principal of the College was well-attended by the N. S. S. volunteers, students and teachers of the local High School, youths and other villagers and also some members of the teaching staff of our college. Several speakers appreciated the valuable works done by our cadets and stressed the need of such camps rendering social service to the rural community and establishing a link

between the village folk and the enlightened section of our society, namely students and teachers of colleges.

It may be recalled here that introduction of N. S. S. in this College in 1976 was an exciting experience to us, both students and teachers. From our own experience we can say without fear of contradiction that students who are usually branded as anti-social elements, averse to physical work and devoid of social obligation, can be used as instruments of social transformation through schemes like N.S.S. Introduction of N. S. S. has taught our young boys and girls dignity of labour, love for their Alma Mater and the community, and has instilled into their mind a desire to work among their co-villagers for their betterment and to identify themselves with the rural-folk, in their joys and sorrows. As an integral part of the community, they now realise their obligation to society to work for social advancement and communal harmony. It is our firm

belief that if N. S. S. could be pursued in right earnest, it would help our youngmen and women to be worthy citizens of our great country.

The College Library and the Book Bank.

Our College library has a good stock of 7328 volumes of text books, reference books and books of general interest on various subjects. We also subscribe a number of newspapers, periodicals and journals, Text books and other books are generally issued to the students for a period of 15 days and can be re-issued on demand. Books from the Book

Grants (i) State Govt.

The College is under Deficit Grant-in-Aid system and received recurring and non-recurring grants from the State Govt. as indicated below :

	Recurring.	Non-recurring.	Total.
1986-87	10,34,955.00	1,00,000.00	Rs. 11,34,955.00
1987-88	7,96,795.00	50,050.00	8,46,840.00
1988-89. (upto 31.12.88)	6,11,788.00	—	—

(ii) U G. C. :

The College did not receive any grant from the U. G. C. during 1986-87 and 1987-88. In 1988 the following grants were sanctioned and drawn.

Bank are issued to the poor and needy students on loan basis for an academic year. In order to encourage reading habit as well as to equip the poor students with up-to-date knowledge and acquaint them with current events we subscribe almost all the language newspapers—Dailies, weeklies, and bi-weeklies as well as the periodicals and journals and place them in the boys' and girls' Common Rooms and library reading room. But the response of the students so far as our experience goes—is not very encouraging.

(1) Basic grants for Books and equipments.— —Rs. 54,810.00

(2) Book grant.— —Rs. 25,000.00

Total— 79,810.00

The College has hitherto received no grants from the U. G. C. for building and development on account of low enrolment in Degree classes. The College has however become eligible for building grants this year and plan and estimates are prepared and being submitted to the U. G. C. for consideration. It may be mentioned here that the State Govt. has not yet released to this College the legitimate share of building grant of Rs. 50,000.00 sanctioned to other Colleges for introduction of T. D. C. Courses.

Problems beyond our control :

Certain problems beset the colleges for which they cannot be blamed. One such problem is the multiplicity of examinations. In 1987 and 1988 there were so many examinations viz. the H. S. examination, P. U. examinations, two year degree examinations, T. D. C. Part-I and II examinations—in addition to College

terminal, test and annual examinations, spreading over a period of six months that there were hardly two to three months for effective teaching. Then there is the problem of undue delay in publication of Examination results by the University. In 1987 the GU. T. D. C. Part I and II examinations were published in November after six months of holding these examinations. This year the University has not been able to publish the T. D. C. Part I and II examinations upto 31.12.88. Although the University has allowed the students who appeared in T. D. C. Part I Examinations to be admitted to the 3rd year T. D. C. Classes students hesitate to get themselves admitted to the third year class. The third problem is the non-availability of prescribed text books in the market.

Then there are the twin problems of additional accommodation to hold the classes and adequate number of teachers to teach the new courses. Although the State Government solemnly declared at the time of

introduction of the T. D. C. that funds for construction of additional classrooms and requisite number of teachers will be sanctioned to the Colleges, the assurances are yet to be fulfilled. The result is over crowding in classes and overloading of teachers. Can there be effective teaching in such circumstances? Do we have a more right to blame the students for poor performance in examinations? The University is keen to hold the examinations, but forgets to see whether text books are available or whether the colleges get adequate time and opportunity to complete the prescribed courses. Let those, who are in authority, ponder over these matters.

Role of rural colleges in higher education :

It has become a tendency on the part of those in authority to give more importance to the development of colleges in Urban areas. We are however of the view that equal importance, if not more, should be given to the development of colleges in rural areas. We

should like to emphasise what we said twelve years back. "In our opinion rural colleges are not just duplication of similar institutions in urban areas. They have their own importance that justifies their existence. In addition to removing regional imbalance in the field of education they serve a useful purpose of preventing the onrush of students to the towns and cities in the name of higher education. Today, the people in a city like Guwahati for instance, find it very difficult to get their sons, daughters and wards admitted to the colleges because the students from rural areas flock to the city colleges for collegiate education. Had the colleges in rural areas been equipped with necessary facilities for Science and Arts education, the problem of overcrowding in city Colleges would not have arisen. In establishing a college in the rural area, our aim has been to provide cheaper and better education to our young boys and girls and to fulfil it, our institutions should be made as attractive

as their counterparts in the urban areas. Our appeal to the Govt. and University authorities is that they should pay more attention to the development of the colleges in rural areas where the people themselves do not have the necessary resources for their development. The development of the rural colleges will not only relieve the city colleges of the pressure of admission and over-crowding, but also will arrest the deterioration of standard of education in general."

Conclusion :

Whatever the odds, we must not

stand and stare, but be constantly on the move. We must have courage of conviction to face and overcome the odds that beset our path. Those of us who are fortunate to be associated with institution building, ought not to be daunted by temporary setbacks, but be imbued with a vision for a better future. Let us hope and pray that our endeavour to make Jawaharlal Nehru College a glorious seat of higher education be crowned with success.

APPENDIX-I

1. Year of Establishment :— 1964
2. Year of 1st Affiliation :— Pre-University in 1965
B. A. ... in 1967
3. Subjects taught :— M. I. L. (Assamese), English, Economics, Political Science, History, Elective Assamese, Anthropology, Education and Geography
Major subjects in Degree Course :
Assamese and Economics
In H. S. Science Stream :
Physics, Chemistry, Biology, Mathematics, Anthropology and Geography.

4. STAFF :—

Principal :— Sri J. C. Nath, M. A.

Teaching Staff :—

Assamese Department : 1. Sri B. K. Dutta
2. Sri M. C. Kakati
3. Sri D. K. Barua
4. Sri J. C. Medhi
5. Sri K. Thakuria.

Economics Deptt. : 6. Sri S. C. Talukdar
7. Sri D. N. Sarma
8. Sri A. C. Patowary
9. Sri S. Ali

Corrigenda (English Section)

Page	Paragraph	Line	Errors	Corrections
1	1	3	...gained	has gained ..
3	3	29	ti kan	it
3	3	30	erned	earned
10	6	11	should be...	should be made...
21	1	10	more	moral

[We regret these and other inadvertent errors, omissions etc.]